سەرنووسەر
عثمان محمد فائق

هاوکاری

١٢ لاپەڕە — ٢٥ فلسە

کانونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتییە لە دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ

● چوارشەممە ٢٤ی تشرینی دووەمی ١٩٧٦ ژمارە ٣٤٤ ●
● الاربعاء ٢٤ تشرين الثاني ١٩٧٦ العدد ٣٤٤ ●

لەو هۆیە بنەڕەتیانەی گەشەکردن کە چاوەڕوانی ئەکەین بەدیهێنانی ژیانێکی بەختەوەرانەیە بۆ تێکڕای جەماوەر وە بەتایبەتی زەحمەتکێشەکان .

سەرۆکی فەرماندە
احمد حسن البكر

لە سایەی هاوشۆدا لەگەڵ زایۆنیزمی دوژمن

رژێمی سوریا و گۆشەگیرەکان کۆشسیان یەک دەخەن

دوو بروسکە بۆ سەرۆکی فەرماندەوهاوری صدام حسین

قوتابیانی عەرەب لە یەکێتی سۆڤیەت خۆشحالی خۆیانی بەرامبەر ئەو یارمەتیانە دەربڕن کە شۆڕش پێشکەشی بەرگری و بژوتنەوەی نیشتمانی لوبنانی ئەکات

مۆسکو – ٢٢ – ئا.د.ع :

قوتابیانی عەرەب لە خۆیان بەرامبەر ئەو یارمەتیو شۆڕش لە عیراقدا پێشکەشی نیشتمانیکانی لەبنانی ئەکات گراوە کە پێرەسەو لە کۆتایی لینینگرادا ، لەسەر داخوازی عیراق لقی یەکێتی سۆڤیەت حسن البکرو بەڕێز صدام ئەنجومەنی سەرکردایەتی ئەمەش تەواوە بروسکەکەیە :

بارەگای گشتی احمد حسن البکر سەرکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە عیراق .

بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆماری عیراق .

لەمە جەماوەری قوتابیانی عەرەب لە یەکێتی سۆڤیەت لە یەکێتی سۆڤیەت خۆشحالی دەربڕیوە کە بەڕێزیی فەلەستینی هەزە ئەمە لەو بروسکەیەدا بەیان یەکەم کۆنگرەی روشنبیریدا لە یەکێتیی نیشتمانی فوتابیانی گیراوە بۆ بەڕێز سەرۆک احمد حسین جێگری سەرۆکی شۆڕش نیردراوە .

شاری لینینگراددا لە سەر داخوازی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق لقی یەکێتی سۆڤیەت لە ڕۆژانی ٢٠ ، ٢١-١١-١٩٧٦ لە یەکەم کۆنگرەی [illegible] لە [illegible] فیرکردن و فێرکردنەوەی گورینکاری سۆشیالیستی . شۆڕشە ئەمان ئەنارین و ئاری خەباتی خۆشتر

لە لە ئەوین .. گیراوە بە بۆنەی هەفتەی هاوکاری کردن لە گەل گەلی تیکۆشەری فەلەستینو لبنانماندا لایەنگیری ئەو یارمەتیە بە بەهێزە ئەکەین کە

بروانە ل ٧

«متطوع» ەعیراقیەکان پارێزگاری یەکیەتی وعەرەبایەتی لوبنانیان کردوە

لە لێدوانی وێژەرێکی رەسمیدا

چونی «متطوع»ەکان بۆ ناو رێکخراوە فیداکارەکانی بەرەزامەندی هێزە نیشتمانیەکان وشۆڕشی فەلەستین بوە

پێری وێژەرێکی رەسمی لەبەغدا سەلماندی کە بونی چەند کۆمەڵێک متطوعی عیراقی لە لوبنان بەشێک بوە لە چونی متطوعە عەرەبەکان بۆ ناو رێکخراوە فیداکارەکان لە بێناوی پارێزگاری عەرەبایەتی یەکیەتی لوبنانو پاراستنی شۆڕشی فەلەستینداً .

وێژەرەکە سەلماندی کە بونی متطوعە عیراقیەکان لە لوبنان بەبەر ئەوە بوە کە باوەڕێکی فولیان هەبوە بەوەی کە ئەرکێکی نەتەوایەتی بەجێ دەگەیەنی و بە دنسۆزیەوە بەدەنگ وێژدانی نەتەوایەتی خۆیانە دەچن .

وێژەرەکە وتی : ئەو وێژەی کە لە هاوری خەباتکەرەکانیان لە لاوانی نەتەوەی عەرەب لە رێگای مەسەلەی نەتەوایەتیدا شەهیدبون .

جیمس ئەکتەرو خەدام سەر لە کویت ئەدەن

کویت : ٢٣ تشرینی ٢ ، د.ئ.ع : پێشرێی « جیمس ئەکتەر »ی راوێژکەری سەروکی هەڵبژاردراوی ئەمەریکا « جیمی کارتر » بۆ کاروباری نەوت و ڕۆژهەڵاتی ناوەراست ئەیشتە کویت ، دوای سەردانەکەی بۆ سعودیە لە چوارچێوەی ئەشتەکەیدا بە چەند وڵاتێکی خەلیجدا .

ئەمەو ، ڕۆژی یەک سەممەی رابوردوش عبدالحلیم خدام وەزیری دەرەوەی رژێمی سوریا گەیشتە کویت و سەردانێکی کورتدا نامەیەکی حافظ اسدی سەرۆکی رژێمی سوریای گەیاند بە جێگری ئەمیر .

ئەم هەواڵە ، دوێنی رۆژنامەی (الانباء)ی بڵاوی کردەوەو توشیە سەردانەکەی لە بوارچێوەی گەشتێکدایە بۆ چەند وڵاتێکی خەلیج .

هاوری «حیدر» سەلماندویەتی کە پێویستە خەباتمان دژی زایۆنیزم کە جولانەوەیەکی رەگەزپەرستی یەکە بتینترێ

پێری هاوری دکتور زیدحیدەر ئەندامی سەرکردایەتی ئەتەوایەتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب لە کولیجی پزیشکی بەیتاندا بەناونیشانی (زایۆنیزم جولانەوەیەکی رەگەزایەتیە) لە هەفتەی روشنبیری کولیجەکەدا کە بە بۆنەی ئاهەنگەکانی جەژنی قوتابیانەوە سازکرابو دواوە ..

هاوری حیدەر ئەوەی وتویە پێویستە بە هاریکاری سەلماندوە کە پێویستە لە گەل هێزە سوشیالیستی و خەباتمان لە دژی رایونیزم بەشورشگیرو دیموکراتیەکانی هێزتر بکەین چونکە جولانەوەی جیهانا لایەنە نامرۆڤایەتیەکانی بەکی رەگەزایەتیە .. وە

بروانە ل ١١

وەزیری راگەیاندن لە کۆبونەوەی لەگەڵ دووبەرپێوەبەرایەتی «راگەیاندن و پەیوەندی یەکان» بەشدار ئەبێ

پێری بەڕێز طارق عزیز وەزیری راگەیاندن لە دوەمین کۆبونەوەی ئەدوەی هەردوو بەڕێوەبەرایەتی گشتی راگەیاندن و پەیوەندی سەر بە وەزارەتی راگەیاندن ئامادەبوو بۆ لێکۆڵینەوەی ئەو کێشەو گرفتانەی بەر لە چالاکی و کارای بەشەکردنی ئەکرن .

ئەم ئەدوەیە کە بەگەمین کۆبونەوەی لە نیوەی هەفتەی ابوردودا بەسترا بەشێکە لە وزنجیرە کوڕانەی وەزارەتی راگەیاندن کە لەبەر رونایی هەردو بەیاننامەکەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەبدا پێکدێ ..

لە هەردوو کۆبونەوەی بروانە ل ١١

چاوپێکەوتنی کار لە نێوان اسد و حسین دا بۆ خۆئامادە کردن بۆ «خۆبەدەستەوەدان»

دەمشق – ٢٢ – ئاژانسەکان :

پێری رۆژنامەکانی رژێمی سوریا لە سەر دژە سەرەکیەکانی باسی چاوپێکەوتنی اسد و حسین یان کردو بە چاوپێکەوتنی کاریان ناوبرد .

مەلیک حسین باشای ئەردەن پاش سەردانێکی یەک ڕۆژە لە دیمەشق گەڕایەوە بۆ عەمان . ئەو سەفەرەدا چاوی بە حافظ اسد سەرکی رژێمی سوریا کەوتوە بەڵام باسی ئەوە نەکراوە کە ئەو کۆبونەوەدا باسی چی کراوە .

ئەم سەردانە تەواوکردنی چەند سەردانێکی نێوان کاربەدەستانی هەردو رژێمی سوریاو ئەردەنە لە چوارچێوەی تێکۆشانی هاوبەشیاندا بۆ هەنگاو ڕێکخستن بۆ لەناوبردنی شورشی فەلەستین .

چاوەدێری کەران ئەوسەردانەو موافەقەتی رژێمی سوریا بۆ تازەکردنەوەی ماوەی مانەوەی هێزەکانی دەوڵەتان لە بەرزاییەکانی جۆلان دا بۆ ماوەی شەش مانگی تر ئەکەوە گرێ دەدەن . بەتایبەتی کە ئەم رژێمە خۆ ئامادەدەکا بو وتوویژ لە پێناوی رێکەوتنێکی خۆبەدەستەوەدان لە گەڵ زایۆنیستی دوژمندا .

رۆژنامەی زایۆنیستی الانباء نوسیویەتی بریاری رژێمی سوریا بۆ موافەقەت لە سەرتازەکردنەوەی ماوەی مانەوەی هێزی دەوڵەتان بەشدار دەبێ لە ئامادەکردنی بەناو هەڵو مەرجی لەبار بۆ جەوجۆڵ بەرەو « ریکەکەوتن » .

هەروەک رۆژنامەی زایۆنیستی دافاریش گوتویە ئەو موافەقەتە بەبێ مەرجەوە بە پێی ووتوویژێکە لەلایەن رژێمی سوریاوە بوە .

لەلایەکی ترەوە رۆژنامە ئەمریکایی و زایۆنیستیەکان زۆر باسی ئەوە دەکەن بەپێی ئەو کاردروستاییە کە لە چاوپێکەوتن و ووتوویژی نێوان کاربەدەستانی رژێمی سوریاو ئەردەن و کاربەدەستە ئەمریکاییەکان دا کراوە ، بەم زوانە پرۆژەکانی ریکەکەوتن رابکەیەنرێن .

ئەمەو وەفدێکی بەرەی گوشەگیرەکانی لوبنان دوێنێ لە بیروتەوە بەرەو دیمەشق چوە .

دەست پێ کردنەوەی گفتوگوی نێوان عیراق و سوڤیەت

زەمرۆ لە مۆسکۆ گفتوگوی نێوان عیراق و سوڤیەت بۆ جێبەجێ کردنی چەند پرۆژەیەکی کشتوکاڵ لە عیراقدا دەستی پی کردەوە ، وە وەفدی عیراق دوو لیژنەی پێکهێنا بۆ گفتوگو کردنی لەگەڵ لایەنە دیاری کراوەکانی سوڤیەتدا .

یەکەمیان بە سەرۆکایەتی بەڕێز عفیف عیسی جێگری وەزارەتی زەیە کە لەگەڵ دامەزراوی « تکنۆبرۆم ئەکسپورت »دا سەبارەت جێبەجێ کردنی بەستی «حدیثە» گفتوگو ئەکا .

دووەم بە سەرۆکایەتی دوکتور موفق مجید ئەندامی وەفدەکە کە لەگەڵ دامەزراوی « سلخوز بروم ئەکسپورت » بۆ جێبەجێ کردنی پرۆژەی ئاودانی کەرکوک گفتوگو ئەکا .

ئەوەی شایانی باسە ، گفتوگوکان ڕۆژی پێنجشەممەی راپوردو دەستی پی کرد .

لە یادی پانزە هەمینی دامەزراندنی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق دا

دوێنێ قوتابیانی وڵاتەکەمان بەبۆنەی یادی پانزەمینی لە دایکبوونی یەکێتییە تێکۆشەرەکەیانەوە ، یەکێتیی نیشتیمانیی قوتابیانی عیراق ، ئاهەنگیان گێرا .

ئەم ئاهەنگە گێرانە بۆ ماوەی سێ ڕۆژ لەناو قوتابیاندا بەم بۆنەیەوە بەردەوام ئەبێت و پیشانگای هونەری و زانستی ئەکرێتەوەو گەشتو سەیران رێکئەخرێتو دیاری و یادانشت بەسەر قوتابیە سەرکەوتووەکاندا دابەش دەکرێت ، ئەمە جگە لە رێکخستنی چەندین لیژنە بۆ پێکهێنانی میهرجانو جۆرەها چالاکی تر لەئەنجامی ، پارێزگاکانی وڵاتدا .

بزوتنەوەی قوتابیان وەک یەکێکی کاریگەر لە بەڵەکانی بزووتنەوەی نیشتیمانی لە ماوەی تەمەنە پر لە تێکۆشانەکەیدا خۆی هاویشتۆتە ناوچەندین تاقیکردنەوەی تفت و تاڵو شان بەشانی کەرتە جیاجیاکانی گەلەکەمان بە هەموو جۆرێک تێکۆشاوەو بەگشت شێوەیەک بەرەو ڕووی سەردەمەکانی دواکەوتن و دیکتاتۆرێتو کلکایەتی بۆتەوەو چەندین لاوی شەهیدی بەقوربانی داوە ، تا لە ئەنجامی سەرکەوتنو ژێرکەوتنەکانیدا بەسەر بەرزی ، لەگەڵ جەماوەری گەلدا هاتۆتە دەرەوەو ، تاقیکردنەوەیەکی دەستکەوتووە کە مایەی هوشیاری و چاوبڕیشە دوارۆژی شۆڕشگێرانە بێت و دوورواینێکی بێشکەوتنخوازا ئەبێت و توانای بەرزبوونەوەی بۆ دەستەبەر بکات بۆ ئەوەی بە شێوەیەکی داهێنەرانە لە کارگوزاری گۆڕینی شۆڕشگێرانەدا بەشدار بێت .

لە دایکبوونی یەکێتییەنیشتیمانییەکەی قوتابیانی عیراق لە مناڵدانی کۆشەی بەتەوژمی شەڵەکەمانەوە دژی چەوسێنەرانی و ، دژی ژێردەست خەرانی و ، لەبەر ئەوەی ئەوەی راستەقینەی ئشت جواهێرییەکانی بزووتنەوەی فوتابیانی عیراقمانە ، وای لێ ئەکات بێت بە بەڵەیەک لەڕۆڕانی ئەوعی لە ئەخشەی ئاواتەکانی قوتابیاندا ، هەر بۆیەش ئەم یەکێتییە هەرزووتوانی لە مەرجو لایەنە جیاجیاکانی واقیعی بزووتنەوەی قوتابیان بکاتو ، بەگشت توانایەکی شۆڕشگێرانەیەوەو ، بە تاقیکردنەوە تێکۆشەرانە پێش وەختەکەیەوە ، ئەو پەرتو بڵاوییەی کە لەناو قوتابیاندا هەبوو بگۆڕێت یەکگرتنو ، سەرلێشیوانەکانی بکات بەتواناو دەسەڵاتێکی تەواو بۆ بەردەوام بوونی رەوتەکەیانو بۆ بەدیهێنانی سەرکەوتن .

ئیتر بەیەکگرتنی گشت قوتابیانو بەبتەویی یەکێتییە تێکۆشەرەکەیانو بەهەڵویستەکانی [illegible] ، پارتی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبدا ، [illegible]

بروانە ل ١

سەروتار :

دەربارەی بریاری رژێمی سوریا بۆ مانەوەی هێزەکانی دەوڵەتان جەماوەری تێکۆشەر لە ئەنجامدا کاربەدەستە گومڕاکان دەبەزێنێ

جارێکی تر رژێمی سووریا دوێنێ بە رەسمی بریاری دا بۆ ماوەی شەش مانگی تر درێژە بە مانەوەی هێزەکانی دەوڵەتان بدا لە خاکی سووریای داگیر کراودا .

ئەم هەنگاوە ئەنجامێکی ئاسایی ئەو رەفتارە نانەتەوەیی و ئەو ریبازە سەرەکیانەیە کە هەڵوێستی رژێمی سووریا لە فەرز کردنی چارەسەری خۆبەدەستەوە دانو جێ بەجێ کردنی نەخشەکانی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمدا دیاری دەکەن .

رژێمی گومڕا کە بۆ ماوەیەکی دوورو درێژ تیجارەتی بە درووشمەوە دەکردو خەڵەتاندنو چاوە شەکردن پیشەی بوو بۆ شاردنەوەی نیازو مەبەستو رووی گۆنە پەرستانەو بەیوەندی گومان لێکراوی لەگەڵ ئەمەریکای سەر گەورەی ئیمپریالیزمی جیهانی ، ئەمڕۆ دوای ئەو زنجیرە هەڵوێستە خیانەتکاری یانەیو ئەو تاوانبار کردنو ریسواکردنەی لە لایەن هەموو هێزە رزگاریخوازو پێشکەوتنخوازەکانی جیهانەوە ئاراستەی دەکرا ، لە بەردەم جەماوەری عەرەبو هەموو هێزە خۆرخواکانی جیهاندا ئاشکرا دەبێو دەکەوێتە روو .

عیراقی شۆڕش بەهۆی تاقی کردنەوەی تایبەتی خۆیەوە لەگەڵ ئەو رژێمە بەکرێ گیراوەداو ئەنجامی نیازی پاکی خۆی لە ناردنی لەشکردا بۆ ئەوەی شان بە شانی سوریای دژی زایۆنیزمی داگیر کەر بچەنگێ ، بەر لە هەر لایەکی تر ڕووی ڕەشی ئەو رژێمەی ئاشکرا کردو هێزە پێشکەوتنخوازەکانی عەرەبو جیهانی لەوە ئاگادار کرد کەچ دەورێک لە جێ بەجێ کردنی ئەخشەی جەزرەبە لێدانی شۆڕشی رزگاریخوازی عەرەبو بە تایبەتی شۆڕشی فەلەستینداً دەبینێو بە جۆرێکیش کە بگونجێ لەگەڵ مەرامی ئیمپریالیزمدا لە سازدانی وەزعی ناوچەی عەرەبیدا بۆ سوودی بەرەی کۆنە پەرستیو راستڕەوی .

بروانە ل ١١

● هاوکاری ●

Institut Kurde de Paris

بیـرەوەریی دابەشکردن و ئیستای خۆبەدەستەوەدان

لەوەی کە ئیمپریالیـزمی ئەمریکا بـە دوژمن دانانرێت بەڵکوو بووەتە یەکـەمین دۆستی ڕژێمە خۆبەدەستەوە دەرەکان ، لەگەڵ ئەم هەموو شتەشدا خاکی عەرەب وای لێهاتووە کومپانیاو مۆنۆپۆڵە ئیمپریالیزمی یەکان وەکـوو شارەمێروولە دێن و دەچـن و سامانی عەرەبەکان تـالان دەکەن و دەلووشنەوە .

ئەوانەی ڕۆژێـك لـە ڕۆژان لە ئەنەوە یەکگرتووەکانـدا دوژمن و ٠٠ وێنەی « قەوارەی یێکەوە دانیشتن بـۆ ئەوەی دەولەتێك دروست بکـەن و بیسمەپێنن بەسـەر جیهـانی جەماوەری عەرەبداو بەناچاری بیخەنە سەرشانی گەورەترین تاوانیان کرد لە مێژوودا ، بەڵام نازانن سنووری ئەو تاوانـەی دەسـتیان ئێوەدراوە تاکوێ بڕ دەکات . تاوەکوو ئێسـتا ئەو ڕووداوانەی ڕوویان داوە بێویست بکات ..

بـەڵام بزووتنـەوەی بەرەسەندن بـە پێچەوانـەی ئەوەوەیە .

با خۆبەدەستەوە دەرەکان و کۆنەپەرسـتەکان و خـاین و سیخوڕەکان هەرچیـان لـە دەست دێت دریغی نەکـەن و بیخەنە ڕوو ، بانەخشە بـۆ سەرکۆت کردنی بزووتنـەوەی ئازادیخوازانە بکێشن هەرچیان لە دەستدێت دریغی نەکەن ، بـەڵام نـەو بـەرنامە شۆڕشگێرانیەی کە سەرکردەی حیزب و شۆڕش لە ووڵاتـە خەباتکەرەکەماندا هـەتی گرتووە ئەو ئاسۆیە ڕۆشنەیە کـە بەرەسەندنەکانی داهاتوو ڕوون دەکاتەوە .

بەم جۆرە بڕیارە کە هاتە کایەوە بۆ ئەوەی کارەسـاتی دۆخی دەولەتی و تاریـکی ی بخاتە پێش چاو . هێزەکـانی بەریتانیاو زایۆنیستەکـان ئامادە بوون و بۆ پاراسـتنی بەختیاری ـ دەولەتەکـان و پەیوەندی ی برایانەی نێـو ئەتەوەکان واتە ئامادەبـوون قەسابخانەی کوشتـارو سەربڕین فراوانتر بکەن و دری گەلەکەمان هەول بـدەن و دەربەدەری بکەن .

بیستان نۆ سال بەسـەر ڕووداوەکانی دەیر یاسین دا تێپەڕ دەبێت کە چون ئەو گروپە ڕستەکـانی عەرەب چوونە پشتەوە بـۆ داڕۆشینی جینۆجۆ کردنی ئەم بڕیارەو هەن جەلەدەکـی جەماهیری عەرەب و دڕۆکردن لە گەلیدا کاتێك بـەدڕۆوە هەوالی دەست پێ کـردنی جەنگیان دژ بەزایۆنیستەکـان بڵاوکردەوە ، دووکەڵی جەنگی دڕۆیانە بوو بە ئەوپەردەیەیەی لە پشتیەوە دەولەتی دوژمنکاری لە خاکی فەلەستیندا دایپەژاند لەو ڕۆژەوە ڕژێمە کۆنەپەرستەکانی عەرەب بوون بە دیوارێك لە نێوان جەماهیری عەرەب و ئامانجەکانیدا بۆ ڕزگار کردنی خاکی فەلەستین و بەرەنگاری کردنی دوژمنکاری ی زایۆنیزم و ئیمپریالیزمی پەلهاوێـژ . وەستانە کـەشیان لەوەوە جێبەجێ کرد کە کاتێـك دروشمەکانی جەماهیریان بەکار هێنا لە بواری دەژگاکـانی ڕاگەیاندنەوەو بە هەووەسـی خۆیان دەستکاریان کردو لە ناوەڕۆکەکەیان پووچـەل کردەوە .

ڕونکردنەوەیەك

لە دووەم لاپەڕەی ژمـارە « ٣٤٣ »ی ڕۆژنامەکـەمان لە جیاتی « بەبۆنەی بیرەوەری سیانزە ساڵەی لە ڕێلادانەکەی تشرینەوە » بەهەلە نوسرابو « بەبۆنـەی بیـرەوەری هەشتەمی لە ڕێلادانەکـەی تشرینەوە » جا داوای لێبوردن لە خوێنەرانی خۆشـەویست ئەکەین .

هاوکاری

جموجۆڵی تری ئەمریکا لە ئەفەریقادا

● بڕەوپێدانی تێکۆشـانی چەکدارانەی گـەل زیمبابوێ و خواروی ئەفەریقا بـە ڕووی ڕەگەزپەرستە سـپیەکاندا ، هەرئیز ئەگونجاوی کـۆت و بەندکـردنی گـەلان و ماف خواردنیانی سەلماند ، چونکە ئـەو ڕاپەڕینە چەکدارانەیەی گەلانی خواروی ئەو قارەیـە دەستیان پێ کرد ، هەتا هەتایە ، باری سـەرنجی دائیرکاری خۆسـەپاندن و دەرکـردنی دانیشتوانی ئەو هەریمانەی لەرێگای بەکارهێنانی هێـزەوە تەفروتوناکرد ، کـە ڕەگەز ـ پەرستەکان دەهێـڵـبوو وەك « نەمری واقـع » خـۆیان پێ ڕاهێنابوو ، هەرچەند نـەو بەربەستیەی نـەو کیانانەی لەسەر دامەزراوە توندتر بوبێ ، تارادەی دەستی پێس خستنە ناوچاوی قارەکەوە .

لەگەڵ گەشەسەندنی هاوتاڵە ئوسلوب و ئەوعیەتی کاری عەسکەری ڕۆلەکانی زیمبابوی دابێزاربی خۆی کیشا بەسـەر ئەوانەدا نـەو جـۆرە پردەئیستعماریانەیان دروست کرد ، جەوجۆل کەوتە کوشکی سـپی ئەمەریکاوەو بۆ کەسب کـردنی بایەخی ئەو جۆرە ڕژیمانە لـە ئیستراتیجیەتـی ئەفەریقـاو دەولەتاندا سرینەوەی ئارەقـی نوشستی سیاسـەتی ئیمپریالیزمی ئەمەریکا لـە ماوەی سێ ساڵی دواییداو بەتایبەتی لـە ئەنگـولا ، وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا بەرەو باراستنی ئەو ڕژیمە ڕەگەزپەرستانە کەوتـەخۆی ، جـا وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا ، کـە ناوچەی ڕۆژ ـ هەلاتی ناوەراست بـە ناوی « ئوتوچیـەوە » ناسیویەتی ، کەوتە گەشتی یەك یەدوای یەکدا بەناو ئـەو وڵاتانەدا کـەدەوروبـەری ڕژیمـە ڕەگەزپەرستەکانیـان داوەو هەمەچەشنە بەڵینی ئەمەریکای هەلگـرتبو کـەلەو بەڵینانەکەمترنەبوون کاتی خۆی هەندێ ـ وڵاتانی (ڕووبەڕو ـ المواجهه)لەدەوری فەلەستینی پێخزابو

ئەمە ئیستا لە قۆناغـی دوای تشرین دا دەزانێ کـە قۆناغێکی جوولانـەوەی خۆبەدەستەوەدان زۆر بـۆ پێشەوە چووە : کە لە ماوەی ئەم ساڵانەی دواییەدا سـێ ڕێکەوتنامەی ، جیاکردنەوەی هێزەکان لە ئیوان ڕژێمـە خۆبەدەستەوە دەرەکـانو دوژمنی زایۆنیزمدا مۆرکراوە ، هەروەها چەندین جار نوێنەری ڕژێمە خۆبەدەستەوە دەرەکانو نوێنەری دوژمنی زایۆنیزمەکان پێکەوە کۆبوونەتەوە . جگە لە ئەوەو ڕووداوەکـانی دوایی سەماندیان کـە بەمێنی دەرو وناکـردنی توانای خۆراگرتویی ئەلانی ناوچەکەبوون بـە چۆڕی ، کـە هەڵپـەی قوستنەوەیان ناسان نکا .

جا لەکـەل ئەمانەشدا ، هەرەشەش بە بڕینی ئـەو یارمەتیانە ئرا کە دەسەڵاتدارانی یـەکی ئەمەریکا بـە جۆری دەولەتی قارەکی ئەدا ، ئەویش ئەگەر پێنو ئەو دەولەتانـە رادەیەك بۆ چارکی شۆڕشگێرە ئەفەریقاییـەکان دانـەنێن و ناچاریان ئەکەن بەقبول کردنی باوەری گفتو گوکردنی لەسـەر ڕێکەی ئەمەریکا .

ئەتوانین لایەنە سەرەکیـەکانی جولانەوەی ئەمەریکا لە ناو ئەفەریقادا بە ئاسـانی دیاری ـ بکەین ئەویش لە ماوەی ئاسینی ئەمەریکاوە وەك پیشـەوای ڕێکخراوی واهەیە کـە هەموو ڕەم مەرجانەی تیایە ، ڕژێمـە سەپێنراوەکان بەسەر ئـەلانی قارەکەدا ، هەموو هەڵپەیانە بۆ دەرهێنانی هـەرچی توانای دەرهێنان هەیێ لە دەمی ئەرزو ئەلانو ئەیاندنی لەرێگـای کۆمپانیا دزوەونوپولەکانەوەبەو ئەو سەرمایەدارە دەولەتیانەی « دارمەقی » زیربالی دام دەژنا ڕەگەزپەرستە سپیەکانی ئەوێن سەرەڕای ئەوەی ناوچەکە بەوە بەئەهمیەتە کـە سەرپەرشتی ڕاستەخۆی بەسەرنوقویانوسەـ کانی خواروو « ئەطلسی و هندی و هادی » ئاکرێزەو بۆلوو ئەمین پشـوکانی چـاوئێی بڕینی جولانەوەی ئەلانی ئەفەریقـاو ناسیابێ ، دیسان ئەمەریکا لەم ڕێگایـەوە توانای خـراپی جولانەوەی ئەبێ ، کە ئەمەش بۆ ئەو وەك بزاردنەوەیەکی ئـەو زیانە ئەوەرەبە وایە کە لـە سـەروو خواروو ڕۆژناوای قارەکە لێی کەوتوە .

دوای سەرنەکەوتنی ئـەو سیاسەتە داگیرکاریەی کـە ئەمەریکا لە ڕێگای بەکـری گیراوەکانیەوە لە قارەکـەدا دەستی پێ کردو لەمەدا پشتی بەو تەشەنە بەستبو کـە هیزەکانی خواروی ئەفەریقـا لـە سەرەتادا بەدی هیتابو ، ئەمەش ، هـەر چـۆنێ بێ مەسەلەیەکە ، هەرگیـز لـە ئەنجامی ڕازیبوونی هـەندی وڵاتی قارەکەداو ئەوکارەی ئەم ڕازی بونە ئەیکاتە سەر هەندی لەو بزوتنەوانە ، ئەمەش هەمان جەکە سیاسەتی ئەمەریکایی لە ناوچەی عەرەبیدا بەکاری هیناو توانی هـەندێ هیزی کـە لەوەپێش باشەکەوتەی نیشتمان بەروەریان هەبو ڕای کیشان بۆ لیدانی شورشی فەلەستین لـە ناوەوە . ئەویش لە ڕێگـای بەیوەندی هـەندی لایـەنی شورشەوە بە هەندێ ڕژیمـی دەورو بەرەوە ، جا ئەگـەر زانیمان بۆ نمونە زیمبـابوی هەوڵێکی ڕیکەوتنی لە گـەل کیانی ڕەگەزپەرستو بیشەوا ـ کانی بەرەی ناوخۆی دی وئـەم هەوڵە بەسەرپەرشتی ئەمەریکا زۆری کیشا ، بەڵام بەهـوی تەوژمی میللیەوە لـە ناوەوەو چالاکی شورشگێرەکان لـە دەرەوەو ئەوانـەی « قەوارەی مساومەکردنیـان » نـەزانی ناو بنێین شتێ یان هـەتا سەرنجی ئێ بدەین ، ئـەوەی کسینجر مەبەستیەتی ئەوە تێ ناپەڕێ کە هێنانە کایەی بارێکی نوێی « هودنەی » درێژخایەنە لە نیوان ڕژیمی ڕەگەزپەرستو کـەلانی خواروی ئەفەریقادا ، ئەویش لە ڕێگای شانوییەکـی ئاشکراوە کە هێز خستنە سەر وڵاتەکـانی دەورو پشـتی « ئەورژیمە »ی تیا بەکـار ئەهێنێ بەو مەبەستەی ناوچەـ یەکی بێ چەك بەستراو لـە نێوان کیانە ڕەگەزپەرستەکانو کۆمەلە تێکۆشەرەکانی ئەفەریقا دا دروست بکا کە چەند وڵاتێکی ناوچەکە ئەترێتەوە . کە ئەمە کسینجەر دڕندە سیپەکـان وزەی خۆیان بۆ ئـەتی کـوتو پڕ کۆبکەنەوە . کـە ئەمـەش ئەنجامێکی زۆر لە گەل ئەوەدا هەیە کە کیسینجر توانی لـە نێوان وڵاتە عەرەبەکـان ، روبـە ڕووەکان ، و نێـوان زایۆنیزمی دوژمن بەدی بهێنێ .

لە لایەکی تریشەوە ئـەم سەرکەوتنـەی ئەمەریکـا ئامانجێکی تر بەدی ئەهێنێ کە بریتی یە لە بەیەکادانی بزوتنەوە ڕزگاریخوازەکانی ئەفـەریقا ، چونکە کیسینجر چاوی بری وەتە ڕووداندی کەلەبەرێ کـە ناوی « ڕازی »و « ناڕازی »یـە لـە ئەنجامی ڕازیبوونی هـەندی وڵاتی قارەکەداو ئەوکارەی ئەم ڕازی بونە ئەیکاتە سەر هەندی لەو بزوتنەوانە ، ئەمەش هەمان جەکە سیاسەتی ئەمەریکایی لە ناوچەی عەرەبیدا بەکاری هیناو توانی هـەندێ هیزی کـە لەوەپێش باشەکەوتەی نیشتمان بەڕووەریان هەبو ڕای کیشان بۆ لیدانی شورشی فەلەستین لـە ناوەوە . ئەویش لە ڕێگـای بەیوەندی هـەندی لایـەنی شورشەوە بە هەندێ ڕژیمـی دەورو بەرەوە ، جا ئەگـەر زانیمان بۆ نمونە زیمبـابوی هەوڵێکی ڕیکەوتنی لە گـەل کیانی ڕەگەزپەرستو بیشەوا ـ کانی بەرەی ناوخۆی دی وئـەم هەوڵە بەسەرپەرشتی ئەمەریکا زۆری کیشا ، بەڵام بەهـوی تەوژمی میللیەوە لـە ناوەوەو چالاکی شورشگێرەکان لـە دەرەوەو ئەوانـەی « قەوارەی مساومەکردنیـان » نـەزانی هەڵوەشایەوە ، کـە ئەمەمان زانی . ئەوا ئەشزانین چـۆن وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکـا تیری بکوژ ئەگرێتە سـنگی ڕووت !

سەماندنی ڕێگی ئەمەریکـاو ڕەگەزپەرسەکان شـتێکی تازەی تیانیە ، ئەمە ئەیەوێ دروستبونو ئامانجـەو ئەرنگ بەنیسـبەت هـەردووڵاوە ئەرتیب کردنی وەزعی ناوچەکەیە بە بێ ئاگاو ئامادەیی گـەلانی سەرکۆت کردنی بزووتنـەوەی ئازادیخوازانە بکێشن هەرچیان لە دەستدێت دریغی نەکەن ، بـەڵام نـەو بـەرنامە شۆڕشگێرانیەی کە سەرکردەی حیزب و شۆڕش لە ووڵاتـە خەباتکەرەکەماندا هـەتی گرتووە ئەو ئاسۆیە ڕۆشنەیە کـە پەرەسەندنەکانی داهاتوو ڕوون دەکاتەوە .

دوای بەندکردنی بەگوناهی بەرتیل خواردن

● ئـەو سیاسـیانەی ئەکەون ، دوایی بیر لە چـی ئەکەنەوە ؟!

پەرلمان ، وەك دەرگـای پشتەوەی ئێ هاتوو بۆ ئـەو سـیاسی و ئیپرسراوانـەی ڕووداوەکان ئەیانخاتو ، خۆیان ئەگۆڕنو لەوێوە یەئەوە سەرشانۆی ڕووداوەکان .

وە « کاکـوی تاناکـا »ی سـەرۆك وەزیرانی پێشـوی ژاپۆن کە بـە وەرگرتنی ١٢ ملیـون دۆلار بـەرتیل لـە کومپانیای لوکهیدی ئـەمریکی بەرامبەر ئاسـان کـردنی فرۆشیاریەکانی لـە ژاپـۆن داوەری گرتبو گوناهبار کرابوو ، بە تەواوی بیر لەمە ئەکاتەوە .

سەرەڕای ئەوەی ئەم ڕووداوەکە بەسەر « تاناکا »دا هـات و هەموو ژاپۆنی هێنایە لەرزین ، هیچ کاری لە « تاناکا » نەکرد شتێکی سەیرتری دەرخسـت بەوەی کە خۆی لە ناوچـەی « نیاجادتا » وە کە بە ناوچەی ژمارە (٣) ناسراوە پاڵاوتوە ، ئەویش لەو هەڵبژاردنی پەرلمانی ژاپۆندا .

ناوبراو بە هەڵبژیردەکانی وتوە :

ئەمجارە من ئامادەم حوکمی ئێوە قبول بکـەم !!

دوای گوناهبارکردنی تاناکا بە هەسەلەی ئەو بەرتیلـە گـەورەیە (٢٦) ڕۆژ لـە بەندیخانەی توکیو مایـەوە ، دوای بە « کفالە » بەرەڵلاکرا ، هـەر وەك جـارانی بـە « ڕوخۆشی ! » لە بەندیخانـەدەرچوو هەموشتێکی لەبیر خۆی بردەوە بـە هاووڵاتیەکـانی ئەوت « نانی بەندیخـانە وای کرد تەندروستیم باش بێ!! » .

کاکـوی تاناکای سەرۆك وەزیرانی پێشوی ژاپۆن کوری فەللاحیکی ساکار بو لە هەریمی « نیاجاتا »ی جوان و ئاو هـەوا سارد لە نزیك دەریای ژاپون . خوێندنو فیربوونی زانیاری لە پۆلی شەشەمی سـەرەتایی تێ ئەبەریوە ، بە مناڵی چو بـو توکیو ، زۆر سەیرو .

دەولەمەند بووو بـەرەوپلەی بەرزی ڕۆشت ، هەتا لە تەموزی ١٩٧٢ دا بو بـەسەرۆك وەزیران ، هەر لـە توکیویش بـە هەمان خێرایی ڕوخاو لە ١٩٧٤ دا گوناهـی بەرتیل وەرگرتنی درایە باڵ .

سـەرەڕای بەرتیلەکـەی لوکهید لەژاپونیش وابەناوبانگە کەوەزیفەکەی لە پیناوی کرین فرۆشتنی ماڵ وزەوی و ئاو ئاو هێناوە

ڕونکردنەوەیەك

لە دووەم لاپەڕەی ژمـارە « ٣٤٣ »ی ڕۆژنامەکـەمان لە جیاتی « بەبۆنەی بیرەوەری سیانزە ساڵەی لە ڕێلادانەکەی تشرینەوە » بەهەلە نوسرابو « بەبۆنـەی بیـرەوەری هەشتەمی لە ڕێلادانەکـەی تشرینەوە » جا داوای لێبوردن لە خوێنەرانی خۆشـەویست ئەکەین .

هاوکاری

Institut Kurde de Paris

خـــەبات دژی ریکخراوی رەگەزپەرستان

رۆژ بە رۆژ خەباتی گەلانی جیهان دژی بزوتنەوەی زایونیزم بەتین و تەپیت دوای بەوەی بەتەواوی بەروشتی رەنگی زەرەرسەتی و فاشیزمی ئیمپریالیزمی بە دەرکەوت کە وا مەترسی تەماعکاری بالاترین قیەمی مرۆڤایەتی و ئاسایش جیهان ، دوای ئەوەی جەماوەری عەرەب ساغی کردەوە کە سورە لەسەر خەباتی چەکدار لە پناوی رزگاریی تەواوی هەنو خاکی داگیرکراوی عەرەبداو ئامادەیە لەو ریگایدا قوربانیەکی تەواوبدات ٠٠ لەگەل ئەوەی زۆر هۆ هەیە کە بوتە مایەی پەردسەندنی لەسەرخۆیی ئەو خەباتانە و زۆرکارئەکردنی ، بەلام توانیویەتی قەواردی زایونیزم تەریکاتو زیر بکە بەلای خۆیدا داشکینیت کە لەوەبیش هەنو حەقی و عەدالەتیکیان پشت گوی خستبو ٠٠ ئەتوانین ئیستا بەوە بلین کەوا خەباتو تیکۆشانی گەلانی جیهان دری بزوتنەوەی زایونیزم ئیستۆتەچی ئزیکیەکی ئەوتۆ کە لە بردا هەیە زیاتر خۆش کریت بەجۆریک زۆر لە بریاری پەیوەندی برینو کشمەی دیپلوماسیو راگەیاندن کری- ئەرتریت لەگەل گرنگی ئەمجۆرە کارانەشدا ٠٠٠ پیویست بەوەش ناکات کە بلین ئەرکی گرانی ئەم کارە ئەکەویتە ئەستۆی گەلی عەرەبەوە ٠

لە لایەکی ترەوە خەباتی جیهان دژی رژیمە رەگەزپەرست و فاشیزمەکانی خواروی ئەفەریقا دەورێکی گرنگی گیراو وای لە جەنگاوەرانی رێگای رزگاری کرد کە بەسەربەرزیو ئازایانەو دلێکی پر لە هیواوە لە دەرگای سەرکەوتن بدەن ٠ جاکەوایە کە ئەوە بکەینە نمونە کە لە کونترین و گواین ترین قەلای داگیرکردنو رەگەزپەرستی ئیمپریالیزمدا لەسەر خاکی عەرەبو ئەفەریقای خوارو روئەدات ، کاتی بیرکەینەوەو ئەخشە ئەکیشین لە ئاستی جیهانی یەوە بۆ روخاندنی ئەو قەلایانە ٠

بزوتنەوەی رزگاری خوازی جیهان زۆر لە مێژە هەلویستی رونو ئاشکرای خۆی بەرامبەر ئەو رژیمە بێ ئابروانە نیشان داوە ٠٠ وە زۆر لە ریکخراوە دەولیو کیشوەریو جیهانیو ناوچەیی و جەماوەریەکان بریاری تاوانبارکردنی قەواردی زایونیزمو رژیمی کەمایەتی یە سەی پشتەکەی خواروی جیهان دژی رژیمە رەگەزپەرست و فاشیزمەکانی خواروی ئەفەریقا دەورێکی گرنگی گیراو وای لە جەنگاوەرانی رێگای رزگاری کرد کە بەسەربەرزیو ئازایانەو دلێکی پر لە هیواوە لە دەرگای سەرکەوتن بدەن ٠ جاکەوایە کە ئەوە بکەینە نمونە کە لە کونترین و گواین ترین قەلای داگیرکردنو رەگەزپەرستی ئیمپریالیزمدا لەسەر خاکی عەرەبو ئەفەریقای خوارو روئەدات ، کاتی بیرکەینەوەو ئەخشە ئەکیشین لە ئاستی جیهانی یەوە بۆ روخاندنی ئەو قەلایانە ٠

بزوتنەوەی رزگاری خوازی جیهان زۆر لە مێژە هەلویستی رونو ئاشکرای خۆی بەرامبەر ئەو رژیمە بێ ئابروانە نیشان داوە ٠٠ وە زۆر لە ریکخراوە دەولیو کیشوەریو جیهانیو ناوچەیی و جەماوەریەکان بریاری تاوانبارکردنی قەواردی زایونیزمو رژیمی کەمایەتی یە سەی پشتەکەی خواروی جیهان دژی رژیمە رەگەزپەرست و فاشیزمەکانی خواروی ئەفەریقا دەورێکی گرنگی گیراو وای لە جەنگاوەرانی رێگای رزگاری کرد کە بەسەربەرزیو ئازایانەو دلێکی پر لە هیواوە لە دەرگای سەرکەوتن بدەن ٠ جاکەوایە کە ئەوە بکەینە نمونە کە لە کونترین و گواین ترین قەلای داگیرکردنو رەگەزپەرستی ئیمپریالیزمدا لەسەر خاکی عەرەبو ئەفەریقای خوارو روئەدات ، کاتی بیرکەینەوەو ئەخشە ئەکیشین لە ئاستی جیهانی یەوە بۆ روخاندنی ئەو قەلایانە ٠

لە لایەکی ترەوە خەباتی **ئەفەریقایان داوە ٠٠ رێکخراوی ئەتەوە یەکگرتوکان بەراستی خواستی دلو دەرونی جیهانی دەربری کە لە خولی پێشویدا مۆری ئەوەی نا بە بزوتنەوەی زایونیزمەوە کە جۆریکە لە شێوەکانی جیاوازی رەگەزپەرستی پێویستە بەربەرەکانی بکریت ٠٠**

جەوهەری ئەو بریارانە رەنگدانەوەی پێویستی خەباتێکی بە کۆمەکو فراوانە ٠٠ هاوارمان لێ ئەکات کە خەباتێکی هاوبەش دژی رژیمە رەگەزپەرستە داگیرکەرەکان بکەین وە بە گشتی دژی جیاوازیی رەگەزایەتی ٠٠ لەوەئەچیت کە چارەنوس ئەوەی نوسیبێ کە عەرەبو ئەفەریقایەکان نوکی رمی خەباتی جیهانی بن بۆ دەرکردنی داگیرکەران و بن کەندکردنی جیاوازی رەگەزایەتی ٠٠ ئەم راستی یە بە زەقی زیاتر خۆی ئەنوێنێ ئەگەر بەیوەندی گیانی بەکیانی نیوان داگیرکەران و ئوردوگای ئەمپریالیزمان لەبیر نەچیت ٠ وە ئەگەر ئەو بەیوەندیە توندو تۆلو بەتینە دیاری بکەین کە لە هەمو مەبانیکی سەربازیو ئابوریو سیاسی لەناو بەیمانی برتوریا ـ ئەلئەبیبدا ئەگریت ئیستا ئەو هەلە هەلکەوتوە کە جەنگاوەرانی رێگای ئازادی عەرەبو ئەفەریقا خەباتیان یەکخەن ٠٠ هیواشی بەوەهەیە کە ئەو خەباتە هەروەشە لەسەر بنکەیەکی جیهانی وا دامەزریتریت کە شایانی بەرەسەندن بێت ، ئەگەرچی لەوە بچوکتر بێت کە ئەمانەوێ ٠٠ عەرەبو ئەفەریقایە ئازادیخوازەکان دژی دوژمنێکی هاوبەش ئەجەنگێن ، لە ئامانجی خواستەکانیاندا بە یەک ئەگەنەوە ، هەروەک بازوی خەباتی جیهانی دژی داگیرکەرە رەگەزپەرستەکان رۆژبە رۆژ بە هێزتر ئەبێت لە کۆتابونی دوا شەری جیهانی- یەوە عەرەبو ئەفەریقایەکانیش بە هەمە شێوە خەباتێکی هاوبەشیان گردوە ٠٠ لەوانەیە ئەوانەی لەسەردەمی شەرە گەورەکەی رزگاریدا ژیاین ئەوەیان لەیاد ماوە ، بەبێ خۆی ئەنوێنی لەو ولاتانە هەیە لەسەر رژیمێکی نیشتمانی پشکەوتنخواز ئەروات بەریوە وەک عیراق وە هەشیانە لەسەر رژیمێکی کۆنەپەرستانەی سەربە ئیمپریالیزم ئەروات بەریوە ٠ لەبەرئەوە بریارەکانی کۆنگرە کە هەرجەندە جاکو کاری گەورە یێت بەلام لەکاتی هێنانەدیا ولاتە کۆنەپەرستەکان بوچەلی لە کەلەوە کەحی هێشتا لەگەل ئەوەشدا کۆنگرەکە لە چەند شتێکا سەرکەوتنێکی باشی وەدەستهێناوە وەکو

١ ـ گرتنی کۆنگرەکە خۆی- لەخویدا سەرکەوتنێک بو ، چونکە رێگانەدرا بە ئیمپریالیزم کە رێکخراوەکە تێک بدات ٠

٢ ـ قایلبون بە ئەو بیروبایەی کە ئەوت لە کەرەسە خاوەکانی تر جیاناکریتەوە کە حالی حازر لەلایەن ئیمپریالزمەوە تالان ئەکریت ٠ پێویستە هەلویستی ولاتانی خاوەن ئەوت پەیوەندی هەبێت لەگەل ئەو ولاتانەی تردا کە چاکەیان لەوەدایە پەیوەندی ئیستای ئابوری نێو ولاتان بکۆریت کە لەسەر بناغەی روتانەوەو تالانی سامانی تازەگەشەکردو بنیاتنراوە ٠

٣ ـ رێکەوتن لەسەر ئەوەی کە تەنگوچەلەمەی ئیستای ئابوری جیهان خەتای ولاتە سەرمایەدارە خاوەن پیشەسازیکان خۆیەتی ٠

٤ ـ رێکەوتن لەسەر پێشنیارەکەی فەرەنسا بۆ کۆبونەوەو گفتوگۆکردن لە نێوان ولاتە سەرمایەدارەکانو ولاتانی خاوەن ئەوتو ولاتە تازە گەشەکردوکاندا ٠ بەپێی ئەوەی ئەو پێشنیارەدژی ئەو زۆرەیە کە ئەمەریکا ئەیکات بۆ گەلکۆمەکێی ولاتە سەرمایەدارەپێشکەوتوکان دژی ولاتانی خاوەن ئەوتکان ٠

٥ ـ داواکردنی نرخدانانێکی نوێ بۆ ئەوتو کەرەسە خاوەکانی تر کە ئەچێتە ژێربالی پارەیەکی بێ ئارامی وەک دۆلارەوە بەشێوەیەک بەیوەندی هەبێت لەگەل نرخی ئەو کەرەسەی پیشەسازیو جاردەمەنیەدا کە ولاتە سەرمایەدارەکان بۆ ولاتانی دەرەوەی ئەوتین لەهەمان کاتدا مەسەلەی (ئاوسانی) پارەو گرانی یە بخرێتە بەرچاو کە ولاتە سەرمایەدارەکان توشی ئابوریی جیهانیان کردوە ٠

٦ ـ بریاردان لەسەر بیروباوەرێکی بەرەبێدان لە نێوان ولاتانی ناو رێکخراوی ئوبیکەوە لەلایەکی تریشەوە کەگەل ئەو ولاتە تازە گەشەکردوانەدا کە ئەوتیان نی یە ٠٠

رێکخراوی ئوبیک جێ بەجێ کردنی بریارەکان

کەواتە ئەبێ بکەینە ئەوەی ئەو بریارانەی کۆنگرەی جەزایر بریاری لەسەرداوە جێبەجێ بکرێن ، چونکە بیەویت یا نەیەویت دوارۆژی لەسەرئەوە وەستاوە ، چونکە ئیمپریالیزم رێگای نادات کە بەدلی خۆی ئەوەی ئەیەویت هەلبژێریت ، لەبەرئەوە ولاتانی خاوەن ئەوت لەگەل جیاوازی رژیمو شێوەی حوکمکردنیو نەگونجان لە جۆری ئایدولۆژیاندا ، ئیمپریالیزم مرخی لێ خۆش- کردونو ئەنیا ئەوەی مەبەستە کە کەلك لە ئەگەنلۆژیای هاوچەرخ وەرگریت ، ئەگەرچی ئەو کەلكوەرگرتنە لەسەر چیسابی دەیەها ملیون مرۆڤی برسی لەناو ولاتانی دنیای سێهەمدا بێت ٠٠ لەگەل ئەوەی کۆنگرەکانی نیوان ولاتانی عەرەب ئیمپریالیزم هەولئەدات بە هەمو شێوەیەک بوچەلیان- کاتەوەو سەرئەکرن لەگەل ئەو هەمو ئەقەلایەشدا کە ئەیدات و لەگەل جیاوازی نیوان رژیمە- کانیشدا ئەبینین خواستی جەماوەر هاندەری سەرۆکی وەفدی ئەو ولاتانەیە ، لەبارەی خواستی جەماوەرەوە بەرتر صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش ، کە مەبەستی شوێنە کاری کەرەکانی ئیمپریالیزمەو بەوە لەجەرگی داوە کە ئەلێت ٠٠

(ئێمە دژی ئەم توقاندنەی کە بەمەبەستی لێ کنشانەوە ئەکریت لە هەمان کاتدا ئێمە ئەتوانین بەشێوەیەکی سیاسی و کردار رووبەرووی بوەستین بە قوڵیو فراوانیەکی ئەوتۆ کە ئەمەریکا بیری بۆی ناچێت ٠٠ ئێمە دەستی خۆمان ناخەینە روو بەلکو هەر ئەوەندەیان پێ ئەلێین : ئێمە ئامادەین ٠

سەرچاوەکان

١ ـ شۆرشەکەی عەرەب ٠
٣ ـ گۆڤاری (الهدف)ی کوێتی ١٦ـ٣ـ١٩٧٥ ٠
٣ ـ گۆڤاری (الهدف)ی بیروتی ١٥ـ٣ـ١٩٧٥ ٠
٤ ـ رۆژنامەی (الانوار)ی بیروتی ٤ـ٣ـ١٩٧٥ ٠
٥ ـ رۆژنامەی (النهار)ی بیروتی ٤ـ٣ـ١٩٧٥ ٠
٦ ـ رۆژنامەی (البناء)ی بیروتی ١٥ـ٣ـ١٩٧٥ ٠
٧ ـ رۆژنامەی (الاتحاد) لە ئەبوزەبی ١ـ٣ـ١٩٧٥ ٠

لە نێوان خواستی گەلان و شێوەی نوێی ئیمپریالیزمدا ..

ـ سعد عباس احمد ـ

هەر جەنگێك چەندەوتر انکەر یا ساکاربێت ، شتێکی هەروا سووکو ئاسان نی یە ، بەرەنگاری هێزو تواناو دەسەلاتی ئیستیعماری هاوچەرخ بکات ، بەو مونوپول دەست رویشتوو پیاوەتەلەکەبازانەی کە دەستیان بەسەر بازارەکانی پارەو ژێری دونیادا گرتوە ٠

لەوەش گرانتر دژیئەوەی رێگایەکی بێوتنەیە بۆ گۆڕینی ، رژێمێك کە لەماوەیەکی زۆر کۆنەوە پەیرەوی ئەکریتو هێزی دارایی زایونیزمی جیهانی دەستی بەسەردا گرتوە ٠٠

بەلام ئیستا چەکێکی نوێ دۆزراوەوە ، کە ئەمەریکا ئەوەی بەبیردا ئەئەهات ، ئەوەیش چەکی پترۆل بو کە رۆژئاوا لەگەل ئەو هەمو شارەزایی یەی بەکاری هێناوە نەیتوانیوە شتێك بدۆزێتەوە جێگای ئەوت بگرێتەوە ٠

ئەمەریکاو ٠٠ چونە مەیدانی روو بەروبونەوە

پێویستە ئەوە رون کەینەوە هێرش کردنێکی توندتیژو کە ئەمەریکا هەلویستی بەتینی کرت ، توانای خۆی لەو شەڕەدا بەکارهێناو هەمو ئەو هێزانەی ناوخۆی خستەکار کە هێزەکانی زایونیزم کاریان تێ ئەکات ، بەوەشەوە رانەوەستا ناچاربوو کە هەرەشەی ئەوەبکات کە بەهێزی سەربازی سەرچاوەی بیرە ئەوتەکان داگیر ئەکات ئەمە لەلایەکەوە ، لەلایەکی ترەوە ئەیویست خۆی بکاتە پیاوچاکێك بۆ چارەسەرکردنی مەسەلەی رۆژهەلاتی ناوەراست ٠

تەنگوچەلەمەی وزەو ٠٠٠ مەبەستەکان

هەمرو ئەو بەندو باوەی دەستەودایەرەکانی ئیمپریالیزم بلاویان ئەکردەوە کە (تەنگوچەلەمەی وزە) مەترسی ترین روی شەڕەکە ئەبو ٠٠ بەڵکو لەوەو بەمەترسی تر ئەو کارانەیە کە لەسەرخۆو بێدەنگ دوای لێکۆلینەوەیەکی ورد لەلایەن ئەمەریکاو هەندێك ولاتانی سەربە سیاسەتی ئەمەریکاوە کراوەو مەبەسی هێنانەدی ئەم ئامانجانەی خوارەوە :ـ

١ ـ مژانو بەکخستنی ئەو پارەیەی ولاتانی خاوەن ئەوت لە فرۆشتنی ئەوت چنگیان ئەکەویت بە مەبەستی ئەوەی ئەو ولاتانە پارەکانیان لە راپەرینی کۆمەلایەتیو ئابوری خۆیان بەکارنەهێنن و لەلایەکی- تریشەوە بۆئەوەی دۆلار لە تەنگوچەلەمە رزگار بکەن ٠

٢ ـ بە شێوەیەکی تایبەتی پشتگوی خستنی ئەوتی عەرەب لەم رێگایانەوە :ـ

آ ـ پەرەپیدانی سەرچاوە ئوتکانی وزە ٠

ب ـ فراوانکردنی بەرهەم- هێنانی ئەوت لە شوێنەکانی- تری جیهانیدا ٠

پاڵەپەستۆی دەرەوەو ٠٠٠ ناوخۆ

پاڵەپەستۆی دەرەوە :

کۆنگرەکانی رێکخراوی ئوبك بەم شێوەیە لە دەرەوە زۆریان لێ ئەکرد :ـ

١ ـ هەرەشەکردنی راستەوخۆو ناراستەوخۆ وە بەتایبەتی هەرەشەی عەسکەری ئەمەریکا ٠

٢ ـ ئەو شەڕە سیاسیو ئابوریو راگەیاندنەی ئیمپریالیزم دژی ولاتانی خاوەن ئەوت بەرپای کردبو ٠

٣ ـ کەمو زیادکردنی نرخی بارەی ولاتان بەرامبەر زێر ئەویش بۆ کەمکردنەوەی دەستکەوتی راستەقینەی ولاتانی خاوەن ئەوتو ئەو ولاتانە تازەگەشەکردوانەی کەرەسەی خاو ئەفرۆشن ٠

٤ ـ ئەو جەوجولەی لیژنەی وزەی ولاتان ئەیکرد رەنگدانەوەیەکی رووی (کارتلی) ولاتە سەرمایەدارە خاوەن پیشەسازیەکان بو کە ئەویش بوە هۆی زۆربونی ئەوت لە بازارەکانی جیهاندا ، ئەوەش تیکۆشانێك دژی داگیرکەران بەمەرامی کەمکردنەوەی نرخی ئەوت کرا ٠

٥ ـ هەولو تەقەلاو پرۆژەدانانی ئیمپریالیزم بۆ مەبەستی تیکدانو شێواندنی یەکێتی رێکخراوی ئوبك ٠

پاڵەپەستۆی ناوخۆ

ئەویش لە شێوەی رژێمی ولاتانی ناو رێکخراوی ئوبکدا ئەو زۆرەیە کە ئەمەریکا ئەیکات بۆ گەلکۆمەکێی ولاتە سەرمایەدارەپێشکەوتوکان دژی ولاتانی خاوەن ئەوتکان ٠

٦ ـ قایلبون بە ئەو بیروبایەی کە ئەوت لە کەرەسە خاوەکانی تر جیاناکریتەوە کە حالی حازر لەلایەن ئیمپریالزمەوە تالان ئەکریت ٠ پێویستە هەلویستی ولاتانی خاوەن ئەوت پەیوەندی هەبێت لەگەل ئەو ولاتانەی تردا کە چاکەیان لەوەدایە پەیوەندی ئیستای ئابوری نێو ولاتان بکۆریت کە لەسەر بناغەی روتانەوەو تالانی سامانی تازەگەشەکردو بنیاتنراوە ٠

٣ ـ رێکەوتن لەسەر ئەوەی کە تەنگوچەلەمەی ئیستای ئابوری جیهان خەتای ولاتە سەرمایەدارە خاوەن پیشەسازیکان خۆیەتی ٠

٤ ـ رێکەوتن لەسەر پێشنیارەکەی فەرەنسا بۆ کۆبونەوەو گفتوگۆکردن لە نێوان ولاتە سەرمایەدارەکانو ولاتانی خاوەن ئەوتو ولاتە تازە گەشەکردوکاندا ٠ بەپێی ئەوەی ئەو پێشنیارەدژی مەسەلەی (ئاوسانی) پارەو گرانی یە بخرێتە بەرچاو کە ولاتە سەرمایەدارەکان توشی ئابوریی جیهانیان کردوە ٠

٦ ـ بریاردان لەسەر بیروباوەرێکی بەرەبێدان لە نێوان ولاتانی ناو رێکخراوی ئوبیکەوە لەلایەکی تریشەوە کەگەل ئەو ولاتە تازە گەشەکردوانەدا کە ئەوتیان نی یە ٠٠

رێکخراوی ئوبیک جێ بەجێ کردنی بریارەکان

کەواتە ئەبێ بکەینە ئەوەی ئەو بریارانەی کۆنگرەی جەزایر بریاری لەسەرداوە جێبەجێ بکرێن ، چونکە بیەویت یا نەیەویت دوارۆژی لەسەرئەوە وەستاوە ، چونکە ئیمپریالیزم رێگای نادات کە بەدلی خۆی ئەوەی ئەیەویت هەلبژێریت ، لەبەرئەوە ولاتانی خاوەن ئەوت لەگەل جیاوازی رژیمو شێوەی حوکمکردنیو نەگونجان لە جۆری ئایدولۆژیاندا ، ئیمپریالیزم مرخی لێ خۆش- کردونو ئەنیا ئەوەی مەبەستە کە کەلك لە ئەگەنلۆژیای هاوچەرخ وەرگریت ، ئەگەرچی ئەو کەلكوەرگرتنە لەسەر چیسابی دەیەها ملیون مرۆڤی برسی لەناو ولاتانی دنیای سێهەمدا بێت ٠٠ لەگەل ئەوەی کۆنگرەکانی نیوان ولاتانی عەرەب ئیمپریالیزم هەولئەدات بە هەمو شێوەیەک بوچەلیان- کاتەوەو سەرئەکرن لەگەل ئەو هەمو ئەقەلایەشدا کە ئەیدات و لەگەل جیاوازی نیوان رژیمە- کانیشدا ئەبینین خواستی جەماوەر هاندەری سەرۆکی وەفدی ئەو ولاتانەیە ، لەبارەی خواستی جەماوەرەوە بەرتر صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش ، کە مەبەستی شوێنە کاری کەرەکانی ئیمپریالیزمەو بەوە لەجەرگی داوە کە ئەلێت ٠٠

(ئێمە دژی ئەم توقاندنەی کە بەمەبەستی لێ کنشانەوە ئەکریت لە هەمان کاتدا ئێمە ئەتوانین بەشێوەیەکی سیاسی و کردار رووبەرووی بوەستین بە قوڵیو فراوانیەکی ئەوتۆ کە ئەمەریکا بیری بۆی ناچێت ٠٠ ئێمە دەستی خۆمان ناخەینە روو بەلکو هەر ئەوەندەیان پێ ئەلێین : ئێمە ئامادەین ٠

سەرچاوەکان

١ ـ شۆرشەکەی عەرەب ٠
٣ ـ گۆڤاری (الهدف)ی کوێتی ١٦ـ٣ـ١٩٧٥ ٠
٣ ـ گۆڤاری (الهدف)ی بیروتی ١٥ـ٣ـ١٩٧٥ ٠
٤ ـ رۆژنامەی (الانوار)ی بیروتی ٤ـ٣ـ١٩٧٥ ٠
٥ ـ رۆژنامەی (النهار)ی بیروتی ٤ـ٣ـ١٩٧٥ ٠
٦ ـ رۆژنامەی (البناء)ی بیروتی ١٥ـ٣ـ١٩٧٥ ٠
٧ ـ رۆژنامەی (الاتحاد) لە ئەبوزەبی ١ـ٣ـ١٩٧٥ ٠

Institut kurde de Paris

بـەرگـی بـەم لافـاوە بـگـرن

گەر سەیری سەرچاوە رۆشن بیریەکانی کوردی بکەین دەبینین زۆربەی زۆری ئەم سەرچاوانە بەزمانی عەرەبین چاچ هی نوسەرێکی عەرەب بێ یاخۆ تەرجەمەی عەرەبی کرابێ کە وەک پردێک رۆشنبیری کورد بەسەر ئەم زمانە نوێدەبێ بۆناو رۆشن بیری رۆژهەلات و رۆژئاوا .. لەگەل ئەوەشدا ئەدیبانمان توانیویانە بازرگاری زەمەنی ئەدەبی کەمان بکەن و نامو جێژو مۆرکەکەی بۆنی دایکایەتی لێبێ و هیلاکەیان لەدۆرنین . ئەوەش دەکەوێتەوە بۆ ئەوەی کە ئەدیبان هەست بەئەرکی بشتیکی کەورەی ئەدەبی باب و بابیرانمان دەکەن ئەویش کە (فۆلکلۆر)و کەلوپورە کەمانەو پێویستیمان بەلاسایی کردنەوەی هیچ رێبازێکی ئەدەبی نیە کە دوربێ لەواقیعی ئێمەو توانای ئەعبیر کردنی ئەبێ لە دەرونی ژیانی ئێمە .

ئەوەی سەرنجم رادەکێشی ئەوەیە کە ئەدیبانمان خۆیان لەناو خوێندنەوەی رێبازە ئەدەبیە جۆراوجۆرەکان بزرناکەن بەلکو رێبازەکە لەناویاندا دەتوێتەوەو هەمیشە دەسەنگێنن بەجۆرێک لەناو ئەدەبەکەیاندا دای دەرێژن کە هیچ شەقلێکی وانی پێوە نەبێ .

مەبەستم لێرەدا ئەوەیە بڵێم کە ئەو ئەدەبە بڕەعاش و هوشەی ئیمرۆی رۆژئاوا کە وەک چۆن واقیعی ژیانیان ئالۆزە ئەو هاش ئەدەبەکەیان ئەو ئالۆزی و شێواویە نیشان دەدات . جا زۆر ئەدیب هەیە بەتایبەتی لەنێو خوێن گەرمان و لاوەکاندا کە دەست دەداتە خوێندنەوەی کتابێک کە بڕە لە بزنەزای ئەدەبێکی سەرلێ شێواو لەئەنجامی خوێندنەوەو بەردەوامبون لەسەری وای لێدەکات کە واقیعەکەی خۆی بەشێوەیەکی تر بێتە بەرچاوان و هەروەها ئەم پیروباوەرە چەوتانە ئەوەندە بەسەر نایەولۆزیەتی زالبن کە لەناو نوسین و بەرهەمەکانی ئەم ئەدیبە رەنگ بدانەوەو بەشێوە یەک کەخۆی هەست ناکات کە چۆن لەواقیعی ژیانی خۆی ئۆزاوەو ئینهیاری کردیەو هەر سەیرە بەگوێرەی ئەو ژیانە ساکارەی ئێمە تیدا دەژین جا ئێمە بمانەوێ ئەو شتەی (لەوێ) باوە (لێرە) بەریای بکەین ئەمە دەبێتە ئەقلید .

بێگومان ئەقلیدیش مانای ئەوەیەلاسای شتێک دەکەیتەوە کە لەپێشدا لەسەر دەستی یەکێک دروست کراوە .. ودروست کردنەکە هی لاسایی (مقلد) کەرە وەکەنیە هەرشتیکیش دروست کردن و ابداع کردنی تیدا نەبێ لەرزی هیچ دا دەنرێ .. چونکە لاسایی کەرەوەکە هیچ توانایەک سەرف ناکات وەک توتیەک جی بێ بڵێی دەیلێتەوە .. بەلام ناتوانێ لەسنوری ئەو قسەیەی فێرکراوە بچێتەدەر .. مەسەلەی ئەدەبیش هیچ جیاوازی نیە لەگەل ئەوە .. لێرەدا لاسایی کەرەکە هەر جەندەدەجولێتەوە بەلام جولانەوە هەمو شتێک تیە چونکە جولانەوەی لاسایی کەرەوەکە جولانەوەی ئەوەکە (تەناشی) ئۆتۆمبیلێک دەژیت شتێکی هەرچەندە وایە هەر لەچنگای خۆی دەجولێتەوە بێ ئەوەی لەچنگای خۆی بچێتەبێش .

بەراستی ئەقلید بەبێ ئەوەی شتێکی نوێی تیدا دابهێنرێ ئەوەری بێ توانایی ئەدیب پیشان دەدات .. چونکە کۆتایی هاتنی نوسینی ئەدیبە راستەقینەکە کۆتایی هاتنی ژیانی ئەدەبی لاسایی کەرەکەیەو سنوربکە بۆی کۆشراوەو پاش ئەمەش هەرخۆی لەچنگای خۆیدا دەبوکێتەوە دەستەپاچە لێی دەکەوێ بە بێ ئەوەی هیچ کارنکی کرنکی کردبێت . بۆیە ئەدەبی ریالیزمی سۆشیالیستی بەهیچ شێوەیەک داوای لاسایی کردنەوە ناکات بۆ ئەقلید کردنەوەی ئەدەبی جیهانی سۆشیالیستی چونکی هەر میللەتێک خاوەنی واقیع و زاتیکە لەجیاوازی هەیە .

لەگەل واقیعەکەی ئەوان باهەر دولاش لەژیانێکی شۆشیالیزمانە برین بەلام ئێمە دەتوانین سود لەلایەنە تەکنیکی و هونەریەکانی هەر ئەدەبێک وەرگرین کە تەشویهی ناوەرۆکی ئەدەبەکەمان نەکات و دەتوانین لایەنە هونەری و تەکنیکیەکانی لە قالبی خەم و زانەکانی ئەدەبی خۆمان دا برژین یان بەپێچەوانەوە .. بە بێ ئەوەی کاربکاتە سەر رەسمەنی بەرهەمەکە لەشیعر لە چیرۆک لە .. هتد ، جا ئیوویستە بەری ئەم لافاوە بگرین پاش ئەوەی مەسەلەکە وای لێ نەتوانین بەری برین .

لە ئاسۆی

شیعر چۆن دروست ئەبێت

ـ صلاح احمد ـ

لە کاتی ئفتوگۆیەکی ئاوڕۆژانەتدا لەگەل برادەرنگا، یان لە بیستێکی لایەلای سەرەرنگایەکدا ، یان لە کتێبێک .. لە چیرۆکێک ، لە شیعر ئدا زستەیەک ئەخوێنیتەوە ئەلێت :

« کلیلەکە تەنها یەکجار لە ناو گونی دەرئاکەوا سوورەدرت .. هەر ئەوها جار گیش سوورەدریت» .

یەکەم سات هەر ئەوە ئەت بە بیردا دیت بە دەربڕینێکی جوانی دابنێیت و بەس .. بەلام جوان ، هەر جوانێک کە نووشی ئەبیت هەروا بە ئاسانی ئوزەرناکات تا گەرای ورووژانو کارتێکردنت تیا دانەنێت .. کە « جوان »ەکە ئەروات و ئێنەبەرێت ، ئەراکەی وەکو ئاقە کۆربەی دلداریەکەی جوانەمەرگ بە خۆیەوە ئەنووسینیت و .. گشت دنیات لێئەبێت بەوو، ئەویشت لێئەبێت بە گشت دنیاو .. ئەبلاوئبیتەوەو خۆشت ئەوێ ، وردە وردە وەکو هەلانی خۆر لە ئاخدا سەر هەلئەدات و .. بەلە هەورێکی ئۆزێک گەرم بە سەر نیگاکانتا ئەهێنێت و .. لەگەل ئەو کۆربەیەدا بە ناخی خۆتا ئەچیتە خواری ...

جا ئەگەر بەرئیوەبیت، یان لە کۆرێکی دانیشتندا .. دەمەو ئیوارەیەکی پایزان بێت . یان شەوێکی بارانویی زستان .. چاوئەبڕیتە کونی دەرگاکەو ، دەنگی بادانی کلیلەکەت دێتەگوێ کە « تەنها جارێک سوور ئەدریت»و، ئیتر زوورە ساردو سڕەکەت لە ناو زرنکانەوەی بێدەنگیدا ون ئەبێتەوەو . ئۆش هەر چاوەروانی ئەوەی کلۆمەکە بکەرێتەوە شوێنەکەی خۆیو ، دەرگاکەت لەسەر بکرێتەوە جاروبارێکیش ترپەیەکی بە ناستەمت دێتەگوییو ، کەسیش نایات ..

ئیتر بە درێژایی ئەو شەوەت هەر خەو بە کردنەوەی درگاکەوە ئەبینیتو . لە دلی رانەوەستاوتدا هەزاران وێنەی ئالووالای کچۆلەیەکی نەشمیلانە ، یان دۆستێکی نازیزی دێرینت، یان ئەنانەت فریشتەیەکی ناسکو سپی ئەکێشیت ، کە دێت و کلۆمی دووەمت لەسەر ئەلئەکریتو .. لەگەل پۆلێک پالندەی دەنکخۆشی ئاوانەکاندا خۆی ئەکات بە ژوورەکەتداو .. هەموو ساتەکانی زەمانەت لێئەکات بە رووناکیو زەنگی ئالووالاو شادومانیو ..

ئالەم ساتەدا ، یان بەر لەوەی بەم ساتە بگەیت ، یان درای ئەمە ، یەکێک ، یان شتێک بە ناکات رەنگینتەوەو ، لە خوونە شیرینەکەت ئەکاتو ناجارت ئەکا بێینتەوە سەر ریچکە ئاسایەکەی ژیانی رۆژانەت کە جێگای قوجاوت ئەکەیتەوە ، سەیر ئەکەیت شیعرێکی تریە باسی کلیلو کلۆمی دەرگایەکی داخراو ئەکات .. باسی جاوەروانیی شتێکی شیرین ئەکات ، ئیتر خۆت ئامادە ئەکەیت بۆ نوسینی بارچە شیعرێک کە هێشتا کوتایەکەیت لەلا ئاشکرا نەبووە .

بۆ ئەوانەی کە دەیانەوێ ئەدەبی لەنێوانی « رۆشنبیری »یەوە

حسین عارف

علی الشوك لە کتێبەکەیدا (الاطروحة الفنتازیة) نووسیویە: « رەنگە ئەوە قسەیەکی راست ئەبێ ئەگەر بووترێ هەموو شتێ لە سروشتو ـ وجود ـ دا پەیوەندی بە ماتماتیکەوە هەیە ، بەلام مرۆڤ دەتوانێ گەلێ باسای ماتماتیکی لەئەلێ دیاردەی سروشتیدا بدۆزێتەوە ـ ل ٤٤ » . هەروەها لە زمانی ئالیلۆوە دەڵێ : « سروشت بەزمانی ماتماتیك ئەخشمەی کیشراوە » . وە لە زمانی کۆنفۆشیۆسەوە دەڵێ : « ژمارە وردەکانی ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ سەرچاوەی کەمالو جوانین لە هەموو شتێکدا » . لە شوێنێکی تردا ئیشارەت دەدا بەو یاسایەی (جورج بیرکهوف) سەبارەت ئەستاتیك بە (جبر) داینناوە کە ئوایە بە پێوانەیەکی وردی ـ ر ـ (رتك و ئیکی)و ـ آ ـ (ئالۆزی) ، ـ ج ـ (جـوانی) مساوی دەبێ بە ر/آ .

دانەری (الاطروحة الفنتازیة) بە درێژایی لاپەڕەکانی کتێبەکەی ، لەنێوان ئەو تیوری یانەوەی جەندین فەیلەسووفو زاناو هونەرمەندو ئەدیب لە کۆنفۆشیۆسەوە تا سلفادۆر دالی ئەم رۆژانە ، لەپەیوەندی نێوان هونەرو ئەدەبو ماتماتیك دەدوێ . بەلام کام بابەتی ماتماتیك ؟! ژمارە یا ـجبرـ یا ئەندازە ؟! . ئینجا لە هەریەکەیان کام لایەنو کام بەشی ؟! .

بۆ نموونە ئەوەناکۆنفۆشیۆش وتوویە ژمارەو تەنها ئەو جوار ژمارە وردەش . بەلام هەن وتوویانە ئەء ژمارە (٧) ، چونکە رۆژانی حەفتەحەوتن ، رەنگەکان حەوتن ، نۆتە سەرەکیەکانی مۆسیقاحەوتن ، عاجباتیەکانی دنیا حەوتن ... هتد . یا احمد بن عبدالوهاب وتوویە : ئەندازەو لە ئەندازەشدا تەنها بازنە (دائرە) . چونکە کەونی هەرچی تیدایەو سەرزەمین و هەرچی لەسەرە بە گیاندارو بێ گیانەوە ، هەموو لە شێوەی بازنەدان ، شتی دەسگردی لێدەرچێ کە ئەویش هەردەکەڕێتەوە سەر ئەسل . هونەرمەند دوکتۆر قتیبە شیخ نوری هەر لەم باری سەرنجەوە لە دەلیلی پیشانگایەکیدا کە بۆبازنەی تەرخان کردبوو نووسیویە : « ئێمە لە ناوچەرگەی سەرمفزنیایەکی بازنەو کەوانەی جەنجالیەك بەدوای یەکی بەشرا کتشەری تیکەلدا دەژین » . یا هەن دێی بزنەن و هێلی راست بە بنچینە دادەنین ئەوەتا (جاحظ) وەختی خۆی کلتەی بە رایەکەی احمد بن عبدالوهاب هاتوەو وتوویە : « هێشتا دەنیینم کە بانی پێش درێژی دەخەیت وا ئیدیعا دەکەیت کە زەمین لەبەر ئەوە بەبانی وەسف کراوە تەك بەدرێژی ، چونکە پای فەزلی بەسەر درێژیدا هەیە » .

هەر لەم رووەوە (مستقیلی) بە ئەمان و (تکعیبی) یەکان لەسەر بەوەهەرایان بوو کە ئەوان دەرنورت هێلی کەوانەیی بنچینەیی بەونەمان دەیانووت نەخێر هێلی راست . هەروەها (حلاج) وتوویە : « خال (نقطە) ئەسلی هەموو هێلێکەو هێل بریتی یە لە کۆمەلە خالێك . هەموو هێلێکی راست یا خوار لە خالێکەوە دەس دەکا بە بزووتن . هەرچی چاو دەیبینێ خالێکە نە نێوان دوو خالدا » .

لێرەدا دەبێ بێتەوە یادتان کە جارێکیان لەم کۆشەیەدا ئیشارەتم دا بە پەیوەندی شیعر بە ماتماتیکەوە . کەچی وا ئیستا لەم کتیبەدادەخوێنمەوە کە (احمد خلیلی فەراهیدی) بە پشتی ماتماتیك بوە بەو (فەراهیدی)یەو دەرکەوتوە کە ژمارە (صفر)ی داناوە بۆ ئیمی بێدەنگو (١) بۆ ئیمی بزوێنو بەوەوەزنەکانی وردکردۆنەوەو دەسنیشانی کردوون . هەروەها دەخولنمەوەکە وەختی بە بازاڕی مزگەرەکاندا تیپەڕیوە (تك تك ، تك تك)ی مزگەرەکان سەرنجی راکیشاوەو بۆ کارەکەی خۆی هێشکی لێ خستۆتەکار . یا بەر شاگر سیاب لە پەراوێزی شیعرەکەیدا (جیکۆر دایکمە) نووسیویە : « ئەگەر ٣(فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن) مساوی بێ بە ٣ فاعلاتن ، ٣مستفعلن ، ٣ فاعلاتن ، ئەوا ئەو (فرضیە) موسیقی یەی شیعرەکەمی ئەسەر داڕێژراوە راست دەردەچێ » . ئینجا علی الشوك خۆی کردوویە بەم یاسا ماتماتیکی یە : س (أ + ب + حـ ..) = س أ + س ب + س حـ + ...) .

وەکی تر دانەری کە بەکەلە شوێنکی تردا لە زمانی ـ ئۆڕێو ـوە دەڵێ : « وەزعی شت لەباری ئەفوری سەختترو توندوتیژترە وەك لەباری ـ افقی ـ . یەکەم لەبەر ئەوەی سەیرکردنی سەرتاخواری هێزی سەفوری زیاتر چاو ماندوو دەکا . دووەم لەبەر ئەوەی شاقووی وەزعی زیندووی شت دەنوێنێ . لەکاتێکدا ـ افقی ـ وەزعی نووستنو مردنیتی : » تا دەڵێ: « قوولایی باری هەرە کاریگەرە، چونکە پەیوەندی بە فیکرەی بەرووەوە هەیە » .

ئینجا خۆی دەڵێ : «مۆسیقازانەکانیش هەر بەم زمانە قسەدەکەن ، بۆ نموونە دەڵێن ئوایە مۆسیقای نەغمە مۆسیقایەکی ـ افقی ـ یە ، (چونکە دەنگەکانی بەدوای یەکا درێژ دەبنەوە) . لەکاتێکدا مۆسیقای هارمۆنی شاقوولی یە ، (چونکە دەنگەکانی بە شاقوولی ریزدەکرێن) ئەنانەت بۆ ئەدەبیش وەك ـ فرۆلان بارت ـ ـ وتوویە گوایە قسە بونیەتیکی ـافقی ـهەیە . بەلام شیوە (اسلوب) بوعدنکی شاقوولی هەیە کە بە بیرەوەری مرۆدا دادەچێتە خوارەوە .

دواجار ابن خلدون نووسیویە : « بیرەکانمان ردحمەتی خواوان لێ بڕاوتووبانە کە زانستی ئەندازە بۆ فیکر وەك سابوون وایە بۆئەو کراسەی چلکەکەی لێدەشۆرێو پاکو بوخت دەکرێتەوە » . جا بگومان ئەدەبو هونەریش هەر ئەمەیە ئامانجیان . بۆیە دەتوانجێ ماتماتیك و ئەدەبو هونەر رەنگو ریشەیان یەکەوە بەندبێو دوورووی یەك راستی بن .

سەرنجێك لەسەر شیعری میتافیزیقی لە ئەدەبی ئینگلیزیدا

لە ژمارە «٣٤٢»ی رۆژنامەی هاوکاری دا کاك شێرزاد حسن کورتە باسێکی بلاو کردەوە دەربارەی « شیعری میتافیزیقی ئینگلیزی » ، مەبەش وام بە باشزانی چەند تێبینیەك دەربارەی باسەکەی بخەمە بەر چاوی خوێنەری کورد کە کاکەی نووسەر چەند لایەنێکی باسەکەی فەرامۆش کردبوو بایەخی پێ نەدابوو :لە سەرەتای باسەکەیدا ئەڵێت :

« ئەوەی ئەم زاراوەیەی داناو خستیە سەر ئەم رێبازە ئەدەبی یە (سموئل جۆنسن)ە .... » . بەلام لە راستیدا بۆیەکەم جار « درایدن » ئەم زاراوەیەی داهێنا ئنجا جۆنسن خستیە سەر ئەم رێبازە ئەدەبی یە(١) .

دوای ئەوە زاراوەی « بیوریتانیەکان »ی بەکار هێناوە بۆ ئەوەی ماناکەی روون بکاتەوە .

« بیوریتانیەکان کۆمەلە بیاونکی تازەبوون لە کۆمەلگای ئینگلستاندا ـ لە سەردەمی چارلسی یەکەمداو لە سالی (١٦٢٥ ـ ١٦٤٩) دوای شەری ناوخۆیی ئینگلیز ـ بەهۆی بازرگانی یەوە سەریان هەلدایەوەو بوون بە خاوەن ئەوتکو سامان ، ئەم بازرگانانە رێبازێکو بروایکی ئایینی نوێیان ترلەبەر بەرامبەر بروا ئایینی یە باوو بلاوەکەی ئەو سەردەمەی ئینگلستان . یەکێ لە داواکاری یەکانیان ئەوەبوو : ئایینێکی مەسیحی پاکو خاوێنتر بێت لەوەی لە ئینگلستاندا هەیە »(٢) .

ئینجا کاك شیرزاد زاراوەی« سۆنێت »ی بەکار هێناوە بێ ئەوەی باسی بکاتو روونی بکاتەوە . سۆنێت : هۆنراوەیەکە لە ١٤ بێتامیتەری (دێرەشیعریکەو لە پێنج تفعیلە پێك هاتووە) ئەیامبی (تفعیلەیەکی تایبەتی یەو لە سیلابلێکی (مقطع) بەهێزو سیلابلێکی بێهێز پێك هاتووە بە جۆرێ بێ هێزەکە پێش بەهێزەکە بگرێتەوە) پێك هاتووەو کێشێکی هەیە . (سۆنێت)یش لە شیعری ئینگلیزیدا دوو جۆرە ، یەکەمیان : سۆنێتی(پترارکی یان ئیتالی)یە پاش سەردەمی ئیلیزا پێسی(١٥٥٨ ـ ١٦٠٣) چەند شاعیرێکی وەك (میلتن ،وۆردزوۆرس و کیتس) بەکاریان هێناوە بەمجۆزەش پێك هاتبوو: یەك ئۆکتەیف (لە ٨ دێر پێك هاتووە) ئنجا لە دوایدایەك سێستێت (لە ٦ دێر پێك هاتووە) . دووەمیان(سۆنێت)ی شەکسپیری یان ئینگلیزی یە وە بەمجۆزەش پێك هاتبووو رێکخرابوو ٣ کوارتێن (لە ٤ دێر پێك هاتووە) ئنجا لە دوایدا یەك کۆپلێت (لە ٢ دێر پێك هاتووە)(٣) .

کاکەی سەر لە باسەکەیدا شاعیری (Couley) کاولی لەبیرچۆتەوە کە پلەنکی بەرزی ئەدەبی میتافیزیقی ئینگلیزی دا هەیە وەك (چۆن دەن) .

دوا سەرنجم ئەوەیە نووسەری بەرێز « جۆن دین » بە « دۆن » ئەخوێنێتەوەو ئەنووسێتەوە .

سەرچاوەکان :

١ ـ دەکریتیکال سنتس ـجیمس ریفز ل ١٥٢

٢ ـ ئەدەبی ئینگلیزی ـ ئەنتۆنی بورگیسی ل ١٠٣

٣ ـ هەمان سەرچاوەی یەکەم ل ١٥٤

نووسینی: محمد عبدالخالق احمد

پۆستەی رۆشنبیری

● برایان :
ـ نزار جلال سعید
ـ عبدالکریم صابر
ـ عبدالکریم محمود
ـ حمه جزا عبدالله

هەریەکە بارچە شیعرێکی خۆی بۆ ناردووین . بەلام تیکرا هەولدانێکی سەرەتایین و ماویانە لە کێژی هونەری شیعر نووسیندا قالبین . هیوادارین دەسبەرداری نەبن تا بە مەراد دەگەن .

● کاك أحمد حمه أحمد
نووسینێکی دەربارەی (ئەحەی ناسری ئەمر) بۆ ناردووین کە باسی ژیان و هونەری ئەم هونەرمەندەمان بۆدەکا . بەلام شتێکی زیدەو نەبیسراوی دەربارە ئەداوە بە دەستەوە کە بهێنێ نووسینەکە بلاو بکەینەوە .

● هێرۆ رەزا عبدالله
نووسینێکی بە ناوی (ئۆران)ەوە بۆ ناردووین کە لە نێوان گفتوگۆی مرۆڤێکی رووناکبیرو زانیاری پەروەرو پەکێکی هێشك دواکەوتووی تەنگەبەرەوە ، باسی لە ئۆران و پێشکەوتنی مرۆڤایەتی یە . بەلام نووسینە زۆر ساددو ساکارەو شتێك دەنێتەوە کە لەدرزەمانەوە وتراوە .

● کاك (رەرۆ) ناوێك
سەرەڤەلەمێکی بۆ ناردووین لە شێوەی سەرگوزشتەیەك یا شتێك لەم بابەتەدا . بە داخەوە بە کەلکی بلاوکردنەوە نەهات .

Institut Kurde de Paris

زایۆنیزمی رەگەز پەرستو

دوژمنایەتی لە ڕێگای سینەماوە

لەوانەیە سەیربێ، زایونیزم، یەکەم‌جار لە سووڕ وەرگرتنا، لە گرنگترین داهێنراوی سەدەی‌رابوردوا، کە ئەویش سینەمایە، هەردووای دوو ساڵ رابوردن بەسەر پێشماندانی یەکەم فلیمی سینەمایی‌دا لە جیهان، بنەڕەتی‌سینەمای زایونیزم لە ساڵی ١٨٩٧دا دامەزراو دوای ئەوەبە ماوەیەکی زۆر کەم زایونیزمەکان یەکەم فلیمیان‌پێشاندا •

فلیمەکە ناوی « مەسەلەی‌دریفوس »و دەرهێنانی (جورج میلیس)بوو، یەکەم جار لە پاریس ساڵی ١٨٩٩ پێشاندراو ناودروکی فلیمەکە باسی‌چەوسانەوەی جولەکەیەك ئەکا لە سوپادا هەر لەبەر ئەوەی‌جولەکەیە ••• تا دەرئەکرێ !!

تا سەرەتای ئەم سەدەیەش ،زایونیزمەکان ، چەوساندنەوەی جولەکەیان بەو بیانوە پێشان‌ئەدا کە بە دوای نیشتمانێکا ئەگەڕێن‌و فلیمەکان رویان‌کردەخاکی فەلەستین بەو ناوەوەی کە « خاکی ژوانە » •

زایونیزمەکان هەستیان بە ئیتالیاو « باتی » لە فەرەنساو بایەخی سینەما کردوە چۆن کومپانیای « تانهاوزر » لە ئەمەریکا •

لەکەل ساڵی ١٩١٢دا زایونیزمەکان یەکەم فلیمیان لەسەر خاکی فەلەستین بەرهەمهێنا ، فلیمەکە ناوی (ژیانی جولەکە لە خاکی ژوان)بو کە (یعقوب بن دوف) دەریهێناوە •

سینەمای زایونیزمەکان ، هەوڵی ئەوەی داوە کە ئەنیا ڕەوالەتی دەرەوەی مروڤی عەرەب پیشان‌بداو عەرەب لە فلیمەکانیانا وەك « خەلفیەی » خوێنە پیرۆزەکانی فەلەستین‌و ئاسارەکانی عیراق‌و میسر دەرئەکەوێ‌و بەم هەوڵەشیان ئەیانویست گوایە وای‌دەرخەن کە واقیعەت ئەکەنەروو ، هەر لەبەر ئەمەشە زۆر دیمەنی تۆمارکراوی لە فلیمە دریژەکانی زایونیزمەکاندا دەرئەکەون •

وێنەی عەرەب ، لە سینەمای زایونیزمەکاندا بە هەمە جۆر دوبارەبۆتەوە ، لە بیاوێکی ئەفسانەاوی سەرکشەوە بۆ ڕومانتیەکی عاشق هەروەك لە فلیمی « شێخ زادە »دا دەرئەکەوێ‌و بە ناوبانگترین ئەکتەری ئەمەریکا کە « فالنتینو »یە دەورەکەی بینی ، تا گەیشتوتە ئەوەی کە وێنەی عەرەب بە شەڕانی‌و

بروانە ل ٨

لێکۆڵینەوەیەك

لەگەڵ چەند ڕۆشنبیرێکی کورد

عمر حمە وسو

قاسم زرار عبدالرحمن

لە (٨) هەشتی ئەم مانگەدا کۆنگرەیەکی فیکری کوردە لە بەغدا بەسترا کە ماوەی چەند ڕۆژێکی خایاند •• وە بۆ بەم مەبەستە چاومان بە چەند قوتابیێکی ڕۆشەنبیری کورد کەوت‌و ئەم لێکۆڵینەوە یەمان لە ئەن کردن دەربارەی کۆنگرەی فیکری لە بارەی زایونیزمەوە •

پ ١ : کۆنگرەی فیکری دەربارەی زایونیزم • بایەخێکی تایبەتی‌و سوێکی گرنگی هەبوو بۆ ئشت ئەلانی سەر زەمین • ئیوەش وەکو ڕۆشەنبیرێکی کورد • چۆن ئەم کۆنگرەیە هەڵئەسەنگێنن بەراتان خەبات دژی فیکری زایونیزم‌و ڕەتەز پەرستی چ ئەرکێکی خستۆتە سەر ئەستۆی ڕۆشەنبیرانی کورد ؟ لە وەڵامدا کاك (عومەر حەمەد وسو) کە قوتابی پۆلی سێیەمی کۆلێجی (ادارە واقتصاد)ە بەشی هەرەوەرزی کشتوکالی لە زانکۆی (موستەنسەریەدا) ووتی •

شتێکی ڕون‌و ئاشکرایە کە خۆبڵندکردنەوەی زایونیستەکان گەیشتۆتە ڕادەیەك کە هیچ بیرێکی مرۆڤایەتی بڕوا ناکات، وە خۆیان دادەنێن بە کەلی (هەڵبژاردەی یەزدان) ، وە لە سەر ئەم ناکۆکیە ڕەکەز بەرستیە یاساکانیان داناوە •

لەبەرئەوە ئەمڕۆکەز‌بەرستی‌یە مەترسی‌یە کە دژی مروف بەم جۆرەیە نەخرۆشێ هەمو جیهان دەگرێتەوە • وەدەبێتە هۆی مزینی هەموو جۆرە نیشانەیەکی‌باش‌و بڵاوکردنەوەی بەربەرەکانی لە نێو میللەتان •

لەبەر ئەوەبوو پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست داوای لە خاوەن بیری جیهان‌و چەند کۆمەڵەی دژی ڕەکەز پەرستی جیهانی کرد کە پەشداری بکەن لەم کۆنگرەیەدا لە سەر ئێکۆشان شان بە شانی براعەرەبەکانمان تا بزگار کردنی خاکی داگیرکراو •• وە لە لایەکی تریشەوە ئەم ڕژێمە بۆ ئەنانەی کە بایەخیان داوەتە ئاشتی‌و ئاشتی خوازی بۆ بەرژەوەندی ئیمپریالیزم بوجەل بکەین‌و ئاشکرا بکەین کە ئەم ڕژێمانە تاوانبارن دەرهەق مافی عەرەب وەبەڵگەش بۆ دان نان بەم ڕاستی‌یە ئەوەیە کە چ دەورێکی ناپاکانە دەبینن لە خاکی عەرەب‌و لبنان‌دا وەدوا قسەم ئەوەیە کە هەرکیز ئەم جۆرە ڕژێم‌و بەکرێ گیراوانە نوێنەری گەلی فەلەستین‌نین‌و •• نابن ••

بۆ وەڵامی هەمان پرسیار برای قوتابی کاك (قاسم زرار عبدالرحمن) قوتابی پۆلی پێنجەمی وێژەیی لە قوتابخانەی ئامادەیی شەوانی هەولێر هەستی خۆی دەرئەبڕێ‌و دەڵێ :

بێ گومان مرۆڤ لەم چەرخەدا بێویستە واقیعی‌بێ‌و مرۆڤی شۆرشگێری ڕۆشەنبیریش ئەبێ دەنگی خۆی تێکەل بە دەنگی چەوساوەکان بکات‌و دژی بزوتنەوە ڕەگەز پەستەکانی زایونیست بوەستێ •

بەڕای من ئەم کۆنگرەیە کارێکی مرۆڤانەو بەجێ بوو بۆ بەرزکردنەوەی دەنگی نیشتمان پەروەرەکانی فەلەستینی • وە ئەم کۆنگرەیە ئاسۆیەکی فراوانی بۆ ئەم دەنگە ڕەوایە دروست کرد •

« زایونیزم بزوتنەوەیەکی ڕەگەز پەرستانەیە » سەر بەدەستەو ڕژێمی بەکرێ گیراوی ئەمریکایە جگە لەمە بەردەی لە ڕوی پیلان‌و هەنگاوە نامرۆڤایەتیەکانی ڕژێمی ڕەگەز پەرستی زایونیزم دامالی‌و خەڵکانی ڕەگەز پەرستی وەك چەند کرێیەك شێ کردەوە بۆ ڕای گشتی جیهان •

ئامادەکردنی
نزار جەلال سەعید
زانکۆی موستەنصریە

چاوەکانت

ـ مکرم رشید ـ

چاوەکانت
دەریای قووڵی خۆشەویستین ••

بیابانی دڵی تینووم ••
تێر ناو دەکەن !
شا ئاوێنەی قەد دیواری
بەژنی ئارەزوومن ••

بەسەرهاتی داهاتووی زۆر دووری ژینمی
تیا دەبینم !
وەرزەکانم سەری چرۆی
تیا هەڵدەدەن !
چاوەکانت •• زەریایەکن ••

کەشتی‌ی هەستی زۆر بە کولم
ووشەی دڵم
هەڵەی هۆنراوەی تیادەکات !
شەقامێکن

پەیامبەری هەستو نەستم
بەناو دڵی هاتو چۆیدا ••
تێدەبەرێت !
نەمامێکن ••

لەناو باخچەی ژینی ڕابوردووم‌دا ••
هەردوو شمین‌بوون ••
تیشکی دەشتی
خۆشەویستی‌ی زۆر بەرین‌بوون !
بە شەمالی نەرمو فێنکی

نیگای جوانیان
گەشەم دەکرد
هەڵی سۆزی دڵداری بوون
دوو چرای شەوی تاری‌بوون

بۆ ئارەزووی دڵی بەکول ••
وێنەی تۆیان ••
لەسەر پەڕەی ژینم نەخشاند !
غەمیان ڕەتاند !

چاوەکانت ••
زولفی شادمانیم ••
دادەهێنن ••

مژدەی کامەرانیم ••
بۆ دەهێن !
چاوەکانت !

نووسینی
ڕزگار حسن احمد

بەندو بالوە

ئەگەڕێتەوە بۆ :ـ

١ ـ ئەو بەند بێژە را ئەهاتووە لەگەڵ ئالەتی مۆسیقا ئۆرانی بلێ •

٢ ـ ئەبوونی‌و کەمی مۆسیقا ژەن لەو کاتەدا •

٣ ـ لەو کاتە ئالەتی مۆسیقا ئەوەندە باوو ئەبوو لە کوردە ـ واری •

لەگەڵ ئەوەشدا (ئەم شێوەیە •• بەند) بەلگەیەکی قایمە کە کورد لە فولکوردا کەلەپورێکی هەیە لە مەیدانی مۆسیقاو ئۆرانی ، ئۆرانی‌و بەندو چیروك بیژەکان لەکاتی ووتنیان بەشیوەی بەند رووداوەکانیان لەگەڵ ماناکەی باس ئەکرد بەقسە ، بەدەنگی نەرمو زل ، ناسك‌و گەرم بون‌و ساردبوونەوە •

وا لە کوێ‌گر ئەکات کە ئەتوانێ مەناسەش بە دەنگ وەربگرێ ، دانیشتوانی کۆیرەکە زور لەگەڵ بەندبیژەکە ئەگونجێن چونکە خویندنەوەی ئەم چیرۆکانە بە ئاواز (بەند) وات لێ ئەکات کە گوێت سوك‌کەیت ، تا بتوانی هەمووی ببیستی ، وە زەوقی تایبەتی لێ وەربگریت •

زور کۆرانی بیژ هەن کە چیرۆکێك ئەکەن بەچەند زنجیرەیەك وە بە هەفتەیەك یا کەسەی کە لە یەکەم زنجیرە ئەمەبیستن ئیتربۆی ناکرێ‌واز بهێنن لەو ئەبێت •

١ ـ بەند
ب ـ بالۆرە :
(لاواندەوە)

شێوەیەکی‌ترە لە فولکلوری کوردی ، بەو کۆرانیانە ئەووترێ کە لەسەر مەردوو ئەیخوێنەوە ، وە باسی ئەو کەسە ئەکات کە کوچی دووای کردووەو ، ڕەووشتی چۆن بووەو ، چۆن ڕەفتاری بووە ، لە نیو هەموو کورد هەیە ، بەلام هەر شوینێك جۆرە بالورەیەکی تایبەتی هەیە ،کە ئاوازی جیاوازە لەگەڵ بالورەیەکی‌تر لە شوینێکی‌تر • بێ‌گومان کۆرانی بیژی ئەم جۆرە (بالورە) ئافرەتە وەکو (سەلەی ماوزەر لە سولەیمانی کۆن) وە ئەم ئافرەتەش خەلك ئەیناسێت ، وە کە کانێ مردوویەك ئەمرێ بە تایبەتی ئەگەر ئەو مردووە گەورە بێت یا مردووە کە ئەنج بێت ، یا پیاوێکی ناودارو بەناوبانگ بێت •

ئەو ئافرەتە (لاووك بیژە) دێت بۆ مالی مردووەکە وە بە تەواوی ڕەووشتو خوو چۆری کابرای مردوو وەرئەگرێ ، وە دەست ئەکات بە بالۆرە ووتن بە سەریدا ، بێ‌گومان پێشتر لەگەڵی ڕێك ئەکەون بە پارە بە پێی ماڵەکەو ڕۆژەکانی پرسە •

« لاووك بیژ » کاتێ کە بالورە بەسەر مردووە کەدا ئەلێت خەلك کە لە دەوروبەری

بروانە ل ٨

دەنگێ

لە نێوانی شیعرو میعردا

محمود زامدار

● ژانو بەرەژانی نووسین لەهەو ژانو ژورێ قووڵترو بەسوێترو بە ئەرکترە ••ئێنگاوتینێك بوونی : دڵو سەرو ناخی ، شاعیرێ ،نوسەرێ ، هونەرمەندێ ، خۆنواندنێکی بیرۆزو ساتێکی‌ناسك‌و داڕژانێکی ڕازراڤو مەزنە ••• تا ووشەیەك لەدایك‌ئەبێ‌و ئەزوقێ ، هەزاران ئاسمان‌و ڕێسمان لەیەك‌دەئاڵێن‌و خارخار ئەبن‌و دەترازێنەوە ••• ! شەپۆلی هاڕژنی تافی‌سەرهەندانی ووشە ، ملیۆن جار لەوزەوڵەژاروژدن‌و دەردەنگی بۆمباکەی هیرۆشیما ، سیامناکتروسەراسیمەترە ••! درەوشانی : بیرێك ، سەرنجێك ، وێنەیەك ، ئەڵن ئەڵن لەدرەوشانی خۆری بەربەیان لەوەندترە ••!سوتان‌و هەڵقرچان‌و ئاوزینگ‌دان‌و زیندوبونەوەیە •• تاووشەین، هەڵئەچێ‌و دانەپۆی‌و تەشەنە ئەکا ـ لای بەهرەمەند ـ هەزاران بار بەرکەم دایئەگرێ‌و شادەمارەکانی دەمو ئونچکەوقامك‌و دڵی کەف ئەچرێنێ‌و کچێنەی چاوی سۆمایی‌بێ‌دادێت‌و لێوی هەڵئەپرۆکێ‌و ناخی دانەپێژرێ‌و بەربرژانکی‌دەیەها سیچکەسلاوە دەرئەدا •• خەم ڕوبەروی شادمانی ،شادمانی بەرەوپوی نازارو ئەڤین ئەبێتەوە ، بزەفرمێسك‌تێکەڵ‌کانی‌ی پێکەنین‌و پێکەنین ئەبێ بەجۆ ئایەك‌و بەئەلهاووبەئافەتاف‌و سەرەسەتیەوە ، زەریاکانی ژانی مرۆڤ لەیەك‌ئەبەستێ‌و ئەیبەستێ !!! •

● شیعر •• سەراساترین‌هونەری مرۆڤە •• حەبەسان‌و دڵەزێ‌و لەخەم ڕەخسان‌ودڵسپاردنە بەژیان‌و بە خۆشەویستی‌و بەندەبەجولانەوەی مێزوی بڕ لە سەرفرازی‌و لەژەمینەی‌ئۆشتی (هۆش)ی مرۆڤ •• مرۆڤی سەوداسەرو بەرشەپۆلی‌کەرمەنای ووشە •• بەندە بەخاك‌و بە ڕوناکی‌و جوانی‌وبەسەرباکی ئەو هەتامە زلانەی کە لەژیانا ڕوئەدەن ••هەوڵدانێکی بەردەوامە ، بۆ ئاوەژو کردنی خولیاوخەونەکانی ئێو کێژینەی « کاتەکانی » ناخی مرۆڤ‌وکێژینەی چاخی مرۆڤ ، لە ڕێگەی چەخماخەدانی‌دەسقاوژێ (بەهرە ـ زمان‌ـ خەوبینین ـ باگراوند ـدورەندیشەیی‌ـژان)ی کارامەو ڕاستەقینەو مەردانەوە •• هەربۆیەشە ، شیعر لەئێو جەنگەی ئازارەکانا ، چاومەلەو شانمەلەی کردوەو ئالا هەڵگری بیروهەستو نەستو ئۆرانی‌و ئاواتەکان‌بوە ••!

● ••• دەهەر بۆیەشە ،ئەو کەسەی بەئامەزرۆیەوە ، دەرکی بەجوانی‌و ڕەندی‌وبەنگیینی ئەم زمانە جوان‌و بەرئوشادەو ئەم چاخە پڕلەسەزسەرو دەردەکورتانە گردبێ •• بیرای بیرای •سەروشان‌و بەهرەو خەمو خرپەی ئەمو ئەو ئالرفێنێ ••!ئەخوازەللا ، خۆ دنیایەکی لێونده ، لەکەلەپورو کەرەستەی‌خاوی داهێنان ، لەبەردەستو دڵان‌دایەو چ پێویستیەك ، بەمرنگاین ئەودەو بەم چاپوچویە ناکات ، ڕێگای حازرە خۆروحازرە شیعرو هەڵدڕاندنی شیعرو قنجاندنی‌بەردەی کچێنی شیعر ••• بێگومان ئەوانەی ئەم (دزی‌وباشمدزی) یەساز ئەدەن ، هەر دوای چەند هەوڵو ئەزمون‌وبواری ، باوتشك ئەدەن‌و خەمیان دانەکەوێ‌و کەلەلانەبن‌وئەکەونە (ڕاوکردن)و چەپەندازەیی •• هەمو هەوڵیان‌لە (ناو)و لە (ناتورە)ی ئێوسوچی گۆفارو ڕۆژنامەیی‌گیر ئەبێت‌و لەپاشا لەئێو پێخەفی ساردوسڕی (تامن من‌بووم ••!)ی بن بەردا ، قنەوتلۆر ئەبن‌و ئەخشێنەنێو خەونێکی بڕ لە جرنی‌و فرنی‌یەوە ••!

● ••• ئا بەداخەوە ،ئەمڕۆ وای‌لێهاتوە ، مرۆڤ لە شیعر مونچو هەراسان بێت ،بەتایبەتی ئەو (میعرانە)ی بوە بەئاخونەکی چاوی وشەی‌شەیداو لەسەر (شیعر)یش حسیب ئەکرێ ••! فەرمو ،ئاوناتاوێ ، سەیری گۆفارێ ، ڕۆژنامەیێ ، یادەفتەرەشیعرێکی دەسنووس • یا دەفتەرەچکۆلانەکەی بەرباخەڵان‌بکە •• ئینجا ئەزانی دنیای گۆیەی ، ئەوەی هەزروهەوەسی شیعر لەکەللەی داوەو کەللەپی‌بوەو خۆی‌وا هەڵئەشرینێتێ ، کەکوایە بەخێر •••! ـ ئەمیش‌بوە •• بە•• ب ب ب •• بە (شاعیر••!) چەندێ سەیرە •••؟ ـ کاوێژکردن ـ کاربۆنیزم ـ چنەچن کردن ـ بوە بە ڕواڵەتی هەرەناشکرای ئەم چەشنە •• (شیعرە •• !!) جاهەر لە(وێنەشیعر)ەوە بیگرە ، تا (کەش‌وهەوا)و جۆری(هەڵجوون‌و دارشتن)و ڕاوورێسی (ووشەوزاراوە)••والەیەك ئەچن‌و والە یەك ترنجاون ، وەکو بلێی :جمکانەو زادەی یەك بزدان بن •• !

ئەمڕۆ قەسیدەین (لەشاعیرێ) ئەبیستی یا ئەخوێنیتەوە ، حەفتەیەك‌ودووی بێ ناچێ ، بەگرو بفێك، بەیکەری ڕوت‌و ڕەجاڵ‌وساموئەکەی لەپرو بێ‌ڕەنگی، هەر قەسیدەیە ، لەلای (شا ـ عیر ـ یکی) ترو دوای هەندێ (متوربە) کاری‌و(دابێژ) کاری‌و (لەحیم) کاری‌و (تیف‌تیفە) کاری‌و(ووشە) کاری‌و (دەس) کاری‌و (کاری)یەکانی‌تر ،ئەبیستی یا ئەخوێنیتەوە •••!

● بەڵام •• ئەوشتەی‌بەردەوام ، ئەوەی ئەمردن‌و پەیامی بەشداربوونی بێ‌وچانی خۆی ئەباتەوە ، ئەو بەرهەمو داهێنەرەیە ، کەبەرهەمەکانی ، دوای هەزاران بەرەژان‌و ئەزمون‌و سەروسۆراخی بێ‌بچران ، هەڵئەقوڵێت •• ئەوانی تریش(فت •• !)و ئەکەونە پاشەڵەقەو ئەبن بەکەفەژیلەوبەبلقی سەرئاو •••!

ئەم یەك دوو چریەی پڕلەمیهری منیش : هەر چەندە هەڵکوتانەسەر (جولانەوەی بۆپاشەوەچووی میعری کوردی)یە •• لەهەمان کاتا ، بەرگری‌یەلە (داهێنان)و پاسەوانی‌یە لە (بزوتنەوەی بۆ پێشەوەچووی شیعری کوردی) •••!!

Institut Kurde de Paris

میوانداری کۆشکی کۆماری

وە بروسـکەیەکی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق لقی کۆمـاری میسـری عەرەبی

سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکـرو بەرێز صـدام حسین لەیەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیـراق لقی کۆماری میسری عـەرەبیەوە بەبۆنەی کۆبونـەوەی ئەنجومەنی بەرێوەبەری یەکێتیبەوە بروسکەیەکیـان پێگەیشتوە ، لەبروسکەکەدا بەڵێنیان بۆ سەرکردایەتی سیاسی حیزبو شۆرش تازەکردۆتەوە کە پەردە لەروی هەمو پیلانو هەلوستێکی خیانەتکاری دامان کـە مەبەستی زیانلێدانی بزوتنـەوەی شۆرشـگێری هاوچەرخی عەرەبە .

ئەمەش تـەواوی بروسکەکەیە ..

باوکی فەرمانده وبەرێز تێکۆشەر احمد حسن البکر سەروک کۆماری عیراق هاورێی تێکۆشـەر بـەرێز صدام حسین .

ئێمە ئەندامانی ئەنجومەنی لیـداریی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق لقی کۆماری میسر عـەرەبی لەدووەم خولی کۆبونـەوەکەماندا بەناوی جەمـاوەری قوتابیانیەوە بەرزترین وجوانترین رێزو سـلاوتان پێشکەش دەکەین .. بۆ ئەو هەلویستە پر تێکۆشـانو خەباتکارەتان کە لە سەرانسەری مەیدانی تێکۆشـانی عەرەبدا ئەیخوێنین .. لەکـەل ئەو هەمو چاودێریو یارمەتیی باوکانەیەی بیشکەش جەماوەری قوتابیانمانی ئەکەن .. ئەو کارەساتانەی ئەمرۆ لە مەیدانی عەرەبـدا بـەدی ئەکـرێت وامانلێ ئەکات کـە هەمو یەکێرز راوستین بۆ پەردە لەسرولادانی هەمو شێوەیەکی پیـلان گێرانو هەلویستێکی خیانت کاری کە بۆ زەبرلیـدانی بزوتنەوەی شۆرشگێریی هاوچەرخی عەرەب ئەکرێت .

ئەوەی شۆرش ١٧ی تەموز بەسەرکردایەتی کاەنی ئێوە پێشکەشی کردوەو پێشکەشی ئەکات ، لـە هەلوەستی ئیجابی بنیـاتنەرداو ئەو هەمو یارمەتییە بەردەوامەی پێشکەشی بزوتنەوەی عەرەبی ئەکەن .. عیراقی تێکۆشەری کردۆتە قەلایەکی سەختی تێکۆشانی ئەتەوەیی رزگاریخواز ... بەنـاوی جەماوەری قوتابیانەوە بەیمانتان ئەدەین بەیمانێکی پیاوانـەی بەوەفا کە هەمیشە پشتیوانێکی شۆرشو سەرکردایەتیە سیاسیەکەی بین ، وە هەرگیز درێغی نەکەین لـە تێکوشانو ئیان بەختکردن لەپێناوی جێبەجێ کردنی ئەخشەو پرۆگرامەکانی شۆرشداو لەهەمو لایەکدا .

هەروەها وەک باوکو سەرکردەیەک لەرنیـازی شۆرشە سەربلندەکەماندا . هەرەی شـۆرش ١٧ی تەموزی مەزن .

ئەنجومەنی ئیداری
یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی
عیراق لقی کۆماری
میسری عەرەب

سەرۆك بروسکەیەکی لـە سـەرۆکی جەزائیرەوە پێ گەیشت

سەرۆکی بەرێز احمد حسن البکر سوپاسنامەیەکی لە هواری بۆمدین سەرۆکی ئەنجومەنی شـۆرشو سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێگـەیشتوە ، کـە وەڵامی پیرۆزبایی یەکەی سەرۆکە بـە بۆنەی بیرەوەری بیستو دووهـەمی شۆرشی یەکـی تشـرینی دووەمی پیرۆزەوەو ئەمەش دەقی بروسکەکەیە .

برای پایە بلند سەرۆك احمـد حسن البکـری بەرێز سەرۆکی کۆماری عیراق .

بەرێزو شانازیەوە پیرۆزبایی یەبرایانەکەتانمـان پێ ئەیشت کە بەبۆنەی بیرەوەری بیستو دووهـەمی شۆرشی یەکی تشرینی پیرۆزەوە بوتانناردبوین .

ئێمـە لـەو کاتەی سوپاستان ئەکەینو هەسـتی خۆمان دەر ئەبرین لە خوای مەزن ، داوانەکـەین هەمووەمان بۆ خزمەتی مەسلـەی ئەتـەوەکەمان موەفق بکات بەرەو رزگاریو پێشکەوتن ، هیوای بەختیاریو تەندروستی چاکیتان ئەخوازینو خۆشیو بەختیـاری زیاتریش بۆ گەلی عیراقی برامان .

برانان
هواری بۆمدین
سـەرۆکی ئەنجومەنی
شۆرشو سـەرۆکی
ئەنجومەنی وەزیران

وە بروسکەیەکی لـەسـەرۆکی دەزگـای ئامۆژگا هونەریەکانی پێ گەیشتوە

بەغدا ـ ٢٣ی تشرینی دووەم ئا.د.ع : سەرۆکی بەرێز احمد حسن البکر و بەرێز صـدام حسین ، بروسکەیەکیان لە دکتور هاشم محمـد سعید ـ سەرۆکی دەزگای فێرکردنی هونەریەکان ، بەبۆنەی دانانی قانونی خزمەتی زانایان پێ گەیشتوە ، ئەمەش دەقی بروسکەکەیە : بەرێز سەرکۆماری خەباتگێر احمد حسن البکـر .

بەرێز صدام حسین

چاودێری پر لـە میهری حیزبو شۆرش ، بۆ دەزگاکانی فێرکردنی باڵاو لیکۆلینـەوەی زانستی ، بایەختیکی مەزنی هەیە ، بۆ بەتاوخستنو هەلخستنی پەیامە پەروەردەیی و زانستیەکەی ، تا بەتەواوی نـەو ئامانجانەی کە لە راپۆرتی سیاسی کۆنگرەی هەشتەمی هەرێمایەتی حیزبدا هاتوە بتوانێ .. ئیرەوە ئـەم ئاورەپر لوتفەی سەرکردایەتی حیزبو شۆرش ، لـە دەرکردنی قانونی خزمەتی زانکۆیی دەردەکەوێت ..

بەتاوی سەرجەمی ئەندامانی دەسـتە بەندەی خوێندنو پەروەردەیی لە دەزگـای فێرکە هونەریەکان ، بەڵێنمان پێ ئەدەین کە دەها بتر تەقـەلا بدەین بۆ بەرزکردنەوەی رادەی پەرهەم هێنان ، لـە دەزگا فێرکە کانماندا ، بـە شێوەیەی کە خواستەکانی شۆرشو ئامادەکردنی کادیری پسپۆریوا ، کـە ئەرکی بەجێ گەیاندنی ئەخشە پر لە نیازەکانی ئەشـونما ، رەئێوبهێنێ .

هەربۆیە وەکو سـەرکردەیێ بۆ دائرەوی میللەتی عەرەبمان لەبڕیاری یەکێتیو سەربەسـتیو سۆشیالیزما .

دوکتور هاشم محمد سعید
سەرۆکی دەزگای فێرکە
هونەریەکان

وەزیری خـوێندنی باڵاسـی یەمین کونگرەی یەکێتی زانکو عـەرەبیـەکانی کردەوە

رۆژی یەکشەممە بەرێز غانم عبدالجلیل وەزیری فێرکـردنی باڵاو لیکولینەوەی زانیـاری سێیەم کونگرەی یەکیتی زانکو عەرەبیەکانی لە هوتل ئەل لـەژیر دروشمی (خوێندنی باڵا لەخزمەتی ئەشەپێدانی نەتەوەییدا) کردەوە .

وەزیری بەرێز لـە وتاری کردنەوەی کونگرەکەدا ووتی : ئێمە لـەوە دڵنیاین کـە کۆبوونەوەی ئـەم خـاوەن بیرروناکانە لەم پلە نەتەوەییە یەکیتی خوازەدا ئەنجامی چاکی بۆ سەردامەزراوە خوێندنیـە باڵاکانمان ئەبێو سەربـەرزی زانستی رابوردووی بـۆ ئەوەکە ، وتاریکی خوێندەوە بەبۆنـەی سەربەرشتی ئـەم کونگرە زانستیەیەو زامن کردنی پێویستیەکانی سـەرکەوتنی یەوە .

بەرێز عبدالجلیل دەستی بۆ ئەوەکێشا کە سەرکردایـەتی سیاسی لە وڵاتی عیراقداو لـە سەرۆیەوە سەروکی تێکوشـەر (احمد حسن البکر) بایەختیکی ئەورەی بـە خوێندنی باڵاو لیکولینەوەی زانسـتی داوەو لایەنەکانی بە ئامانجە ئەتەوەییەکانی جـەرب کردنی بەعسـی سۆشیالیستی عـەرەبەوە بەستۆتەوە ، جا لەبەر رووناکی ئەو ئامانجـانەدا ، وەزارەتی فیرکـردنی باڵاو لیکولینەوەی زانیاری بەرنامەی کاروباری بۆ راپـەراندنی پاشـە رۆژی خوێندنی باڵا لـە سایـەی شـۆرشی ١٧ی تـەموزدا ئەخشاندوە .

هەروەها وتی : وەزارەت ، بـە پێی ئاراسـتەکردن و ئاموژگاری شورش بایـەخی تایبەتی بـە دیاری کـردنی ئامانجەکانی زانکو عیراقیەکانو ئەرکەکانی پاشە رۆژی داوەو دەرچونی قوتابیانەوە کوڕیونی لە تەنیا مەلبەندی تەقلیـدی بە مەلبـەندی دروست کردنی نـەوەی نوێو مەلبـەندی لیکولینەوەی زانستیو ئەخشەی پاشە رۆژو بەشداری پێشرەوانە لە کۆرانە شۆرشگێریانەدا کە لەوڵاتدا هەیەو بۆ جێبـەجێ کـردنی ئەمەش بەرنامـەی خوێندنی نوێی وای داناوە کە زامنی کەوتنی بەم ئامانجانـە ئەکات .

وەزیری بـەرێز لـەوەی سەلماند کـە باسـای خزمەتی زانکـۆ ، کە لەم دواییـەدا ئەنجـومەنی سەرکردایـەتی شـۆرش دەری کـردوە ، ئەندامیەتی خزمەتی زانکـۆی گەیاندۆتە پلەیـەکی شـایان بەخۆی ، وەك دروست کـەرو پێ ئەیەنەری ئەوەیەك کە هـەلی خوێندن کردنی تەواوی بـۆ ئەرکە زانستیو پەروەردەییـەکانیو خۆ خەریك کردن بـە لیکولینەوەی زانستی بـەو رەخسانەوە ، بەو جۆرەی کـە لەهەمە جۆر لایەنەوە خزمـەتی ئەخشـەی ئەشەسـەندنی ئەتەوەیی ئەکات . ئەویش لـە رێگـای ئـەو دەزگـا راویژکاریانەویە کە لە کولیجو بەشەکان ئەینەوە .

دوای ئەوە ، دوکتور طـە ابراهیم العبدالله سـەرۆکی زانکوی بەغـداو سـەروکی بەرلیو مەبەستی ئەوەیە کـە ئەوارەیـەکی رەئەزپەرستی تر لەناو خاکی عەرەبدا بخولقێنێو ئـەو بزوتنەوە شۆرشگێریە عەرەبیـەی ئەخشەکـانی خۆبەدەستەوەدان رەفز دەکـەن لەتاوی بەرنو کوتری کەئەوە .

هەروەها بەیاننامەکە ئەڵێت .. پێرەوەری پانزەهەم ساڵەی دامەزراندنی یەکێتی لەژیـر سایەی شۆرشی ١٧ی تەمموزی مەزنو دەستکەوتە میژوویـیە گەورەکانیدا ئەگرێتەوە ، کـە هەموی بۆ چاکەی گەلو نەتەوەی عەرەبمانە لەگـەل خۆراگرتنی باڵەوانانەی لەرووی ئەو پیلانە گلاوانەدا کە ئیمپریالیزم دژی مەسـەلە چارەنوسـیکانی ئەتەوەکـەمان سازی ئەکات .

بەیاننامەکە بانگی جەماوەری

بروانـە ل ٨

راپورت

راپـەرینەکـەی تـشـرینی ١٩٥٢ تیشکێکی گەشە لەمێژووی خەباتی گەلماندا

دوێنێ ٢٣ تشـرینی دووەم ئەلمانو هەموو هێزە نیشتمانیو نەتەوەییە پێشکەوتخوازەـ کانی یادی بیستو جوارەمیی راپەرینەکەی تشرینی ١٩٥٢ی کردەوەو نیشانیاندا کە سوورن لە سەر ئیداەدانی تێکۆشانلـە پێنـاوی چەسپاندنوقووڵکردنەوەی دەسکەوتەکانی شۆرشی هاوچاخیان شۆرشـی١٧ـ٣٠ تەمووزی رزگاریخوازوبەرفراوانکردنی ئارد بوونەوەی جەماوەر لـە دەوری سـەرکردایـەتیی سـیاسیمان وبەرەپێدانیناوەرۆکی موماریەی دیموکراتیانەی بەرەی نیشتمانیو نەتـەوەیی پێشکەوتخوازی ئەلمان ، تا ئەواوی خواستو ئامانجەکانی حیزبو شورش لەگەیاندنی عێراقی مەزنمان بـەدوارۆژی گـەشـەدارو پێشـکەوتووی ، بـەدی بهێنرێن .

لەم رۆژەدا سلاوێکیسەختی ماندرتنو خۆنیشاندان بەغدای بایەختو هەموو شـارەکانی عێراقی گرتەوە کە لە دواییـدا بوە راپەرینێکی توندو تیژ لـە زەوی حوکمـی بەکرێگیراوی ئیرهابی ئەوەو سادار سیاسەتی مـەر بەرەماوەی ئیمپریالیزم و زایۆنیزمی عنصـایە لەرزین ، چونکە سەماوەری کەل بەهەمو حیزبو هێزە پێشکەوتخوازەـ کانی یەوەیـەك ریز هاتـە بەرمەیدانو نارەزایی خـۆیان دەربارەی رنبازی حوکمـی باشایەتی کوڕکراوو ئیدامـە پیدانی سیاسەتی گوشـتنو برینو نازاردانی نازادیخوازانو زەوت کردنی سەربەستیـیـە دیموکراتیی یەکانو نوکتـەریو چلکاو خۆری بیگانە دەربڕی .

لە ساڵانی یەکەمی یەنجاکاندا **بزووتنـەوەی نیشـتمانیو شورشگێری خراپ شکایەوەو لـە هەموو ولاتدا کپو خاموش بوو ، لە کاتێکدا هەر لـەو ماوەیـەدا بزووتنەوەیـەکی شورشگێرانەی لە بابەتیکی تر نەشونمای دەکرد کـە بریتی بوو لـە حیـزبی (بعث)ی عەرەبی سوشیالیستیو داگیرـ کردنی شوێنی ئەبیەی خـۆی لە ناو جەماوەری گەلدا .**

ئەو وەختە حیزبە سیاسیـ یەکان کۆشیان ئاراسـتەی (بەرلەمان) دەکردو دەیانویست بیکەنێو باسی کۆرپینی یاسای هـەلبژاردنو وازهێنـانی حکومەت لە دەستیوەردانی ، لە داخوازیی یەسەرەکیـیـەکانی بزووتنەوەی نیشتمانی بوو . وەختیـك حکـوومەت لـە ١٩٥٢ـ١٠ـ٢٧ دا بەرلـەمانی هەلوەشـاندەوە ، بۆ رۆژی دوایی حیزبە سیاسیی یەکان چەند یاداشتیکیان دەربارەی کوڕینی یاسای هەلبژاردن پێشـکەش کرد کە ئەنجامیان پشـت گوێ خستنو رەفزکردن بوو . ئینجا داخوازی یەکان تەشەنەی سەند بۆ چاکردنی باری گشـتو کاڵو کەم کردنەوەی دەسـەلاتی مەلیکو باککردنەوەی دەزگاکانی دەولەتو چەکدکردنی عەشایەرو هەلوەشاندنەوەی بەیمانی ١٩٣٠ لەگەل بەریتانیا . چەوساندنەـ وەی جەماهیری گـەل لـە لایەن کاربەدەسـتە بەکرێگیراوەکانەوە ، بـەری کەشونماکردنی بۆ ئەو ریبازە شورشگێرە نوێیە فـراوان دەکرد . چونکە جەماوەری گەل قەناعەتی بەوە هێنا بوو کـە ئامانجـەکانی بەخـەباتیکی شۆرشگێرانەی سەخت نـەبن بەدی نایەن .

تەعەداکردن لـە قوتابیانی کۆلیجی (صمدلە) لە لایـەن پۆلیسەوە ، فتیلـەیەك بوو ئاگری راپەرینەکەی داگیرساند قوتابییـەکان مانیانگـرتو مانگرتنەکە تەشەنەی سەندبو کۆلیجەکانی تر .

لێرەدا دەوری سەرەکی لـە سەرکردایەتی کردنی راپەرینەکە و ئامادەکردنی جەماوەر بـۆ مانگرتنو خۆنیشاندان کـە هەموو ولاتی گرتەوە ، دەوری حیـزبی (بعث)ی عـەرەبی بوو .

یەکەم پەیاننامەی سیاسی کە رێکای بۆ راپەرینەکە خۆش کرد لە حیزبی (بعث)ی عەرەبی سوشیالیستیی یەوە دەرچوو کـە ئارەزایی دەربڕی بەرامبـەر تەعەداکردن لـە قوتابیـانی کۆلیجی (صیدلە)و قوتابیانو جەماوەری گـەلی هـاندا بو ئارەزایی دەربڕینو خەباتکردن شـان بەشـانی قوتابیـان بەرنگـای رزگـاربوونو سەرکەوتندا .

حیزب لە راپەرینەکەدا وەك هاتە بەرمەیدان کە (هـویە)ی خـۆی بنوێنێو بە جەماوەری گەلی رایگەیەنێ کە تاکـە حیزبێکە توانیبێتی خـەباتی نەتـەوەیی رزگاریخوازی جەماوەر ببەستێتەوە بـە خەباتیی یەوە لە رووی چینایەتیو کۆمەلایەتیی یەوە .

مانگرتنـەکە بـوە خۆنیشاندانێکی توندو تیژو لە ١٩ـ١١ـ١٩٥٢دا بـە نسەقامەکانی بەغدادا دەگەیا ، تا وای لێهات هێزەکانی رژێمـی نۆکەر نەیتوانی رێگە بـە هێرشی جەماوەری راچـەنیو بگرێ بۆ سەر بارەگای نووری سەعیدو مەکتەبی (استعلامات)ی ئەمەریکاو ئەنجوومەنی ئاوەدان ـ کردنەوە (مجلس الاعمار) .

خۆنیشاندان هەموو شارەـ کانی تری عێراقی گرتەوە وەك نەجەفو دیوانیەو سلەیمانیو جلـەولە دەست حکوومـەت بەربوو ، و نـەیتوانی دەس بەسەر وەزعدا بگرێ ، تـا (عبدالاله) ناچار بوو بەنـا بەرێتە بەر سوپا بۆ ئـەوەی هەولدا سـوپا بـۆ لیدانی بزووتنەوەی نیشتمانی بخاتە کار .

دوای ئەوەی حکوومەتێکی تازە بەسەرۆکایەتی سەر ئەرکـانی سوپا پێك هێنرا ، یەکسـەر (احکـامی عـورفی) دانراو حیزبو ورۆژنامەکان لـە کارخـران و قوتابخانەکان داخران . بەلام ئەم شتانـە جەماوەری گەلی لە چـالاکی نەخست . حکوومەت سەرەرای ژیرکەوتنی راپەرینـەکە و محاکەمە کردنی هەزارەها لـە هاوولاتیانو بـەند کردنیانو دەربەدەر کردنی رۆربـەیانو سەرکەوتندا .

حیزب لە رابەرینەکەدا وەك هاتە بەرمەیدان کە (هـویە)ی خـۆی بنوێنێو بە جەماوەری گەلی رایگەیەنێ کە تاکـە حیزبێکە توانیبێتی خـەباتی نەتـەوەیی رزگاریخوازی جەماوەر ببەستێتەوە بـە خەباتیی یەوە لە رووی چینایەتیو کۆمەلایەتیی یەوە .

مانگرتنـەکە بـوە خۆنیشاندانێکی توندو تیژو لە ١٩ـ١١ـ١٩٥٢دا بـە نسەقامەکانی بەغدادا دەگەیا ، تا وای لێهات هێزەکانی رژێمـی نۆکەر نەیتوانی رێگە بـە هێرشی جەماوەری راچـەنیو بگرێ بۆ سەر بارەگای نووری سەعیدو مەکتەبی (استعلامات)ی ئەمەریکاو ئەنجوومەنی ئاوەدان ـ کردنەوە (مجلس الاعمار) .

خۆنیشاندان هەموو شارەـ کانی تری عێراقی گرتەوە وەك نەجەفو دیوانیەو سلەیمانیو جلـەولە دەست حکوومـەت بەربوو ، و نـەیتوانی دەس بەسەر وەزعدا بگرێ ، تـا (عبدالاله) ناچار بوو بەنـا بەرێتە بەر سوپا بۆ ئـەوەی هەولدا سـوپا بـۆ لیدانی بزووتنەوەی نیشتمانی بخاتە کار .

دوای ئەوەی حکوومەتێکی تازە بەسەرۆکایەتی سەر ئەرکـانی سوپا پێك هێنرا ، یەکسـەر (احکـامی عـورفی) دانراو حیزبو ورۆژنامەکان لـە کارخـران و قوتابخانەکان داخران . بەلام ئەم شتانـە جەماوەری گەلی لە چـالاکی نەخست . حکوومەت سەرەرای ژیرکەوتنی راپەرینـەکە و محاکەمە کردنی هەزارەها لـە هاوولاتیانو بـەند کردنیانو دەربەدەر کردنی رۆربـەیانو

بروانـە ل ٧

بە بۆنەی بیرەوەری پانزەهەمی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانەوە

قوتابیانمان ئەوە ئەسەلمێنن کە لەریزی ئەوخەباتە عادیلانەیەن کە دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم وکۆنەپەرستان ئەکرێت

قوتابیانی ولات سەرلـەنوێ ئەو بەڵێنەیان تازەکردۆتەوە کەهەمیشـەو بەردەوام پشـتی جەماوەری بەرنادەن لەو خەباتەعادیلانـەیەدا کـە دژی ئیمپریالیـزمو زایۆنیـزمو کۆنەپەرستان ئەیکات .

قوتابیان بەڵێنیان بـە سەرکردایەتی سیاسی حیزبو شۆرش داوە کە شورەیـەکی پولایین بەروی ئەو پیلانەی لە ئەنجامی کەمان ئەکرێتو بـەردە لەروی ئەوانە هەڵمالن کـە سەرشۆرانە باژرگانی بـە مەسـەلە چارەنوسـیکانی ئەتەوەکەمانەوە ئەکەن ..

ئەمەش لەو بەیاننامەیـەدا دیاری کراوە کە رۆژی یـەك شەمـەی رابوردو یەکێتیی نیشتمانی قوتابیانی عیـراق بەبۆنەی بیرەوەری پانزە هـەم سـالی دامەزراندینەوە دەری کردوە .. کە رێکەوتی دوێنێ ئەکات .

بەیاننامەکە ئەڵێت : یەکێتیی نیشتمانیی قوتابیانی عێراق لە زروفـی تێکۆشـانێکی ناهەموواردا لەدایك بولەکاتێکدابو کـە جەماوەری گـەل دژی دەسەلاتی دیکتاتوری تۆنەکۆشا کە شۆرشی ١٤ی تەمـوزی پێروزی لەو رێگایە لادابوو کـە بۆی نەخشەکێشرابو ..

هەرو هەا ئەڵێت .. ئـەم تێکۆشانە بوو بـە نمـونەی ئاڵوگۆرێك لـە رنیـازی بزوتنەوەی قوتابیانی ولاتدا ، ئەوەبو یەکێتی بەهۆی توانای شۆرشگێرانەی خۆیو نـەو ئاقی کردنەوانەی لە تێکۆشاندا پەیدای کردبو توانی پرشوبلاوی بکات بە یەکێتیو ، سـەرلـە شیواوی بکـاتە خۆراگرتنو ئەسلەمینەوەو جـاوقایمی وە بزوتنەوەی قوتابیان بگەیەنێتە پلەیەك کە بتە هێزێکی رابەر لـە بەرەنگاربونی زورداری وە رێگا خۆش بکات بـۆ تێکۆشانی جەماوەر بەجۆرێك کـە رەوزی پاشەکشەی دیکتـاتوریەت بکات .

یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق لـە بەیاننامەکەیدا .. نارەزایی بەرامبەر ئەو ئەخشانە دەربڕیوە کە ئەیاتەوێت لـە مەیدانی لبنـاندا جـەماوەری عەرەب بەهـۆی هێزەکـانی رژێمە گومراکەی دیمەشقـەوە سەرکوت کرێن .. ئـەوەی ساغ کردۆتەوە کە ئـەو کارەی ئەو رژێمە گومرایە ئەیکـات بەوەی کە وتۆتە گیانی گـەلی عەرەبی لبنـانو فەلەستینو دەسـتێکی گومانلێکـراوی خستۆتە ناو دەستی کۆشەکیرو زایونیزمەکانەوە هەموی بـە نیازو مەبەستی ئەوەیە کـە قەوارەیـەکی رەئەزپەرستی تر لەناو خاکی عەرەبدا بخولقێنێو ئـەو بزوتنەوە شۆرشگێریە عەرەبیـەی ئەخشەکـانی خۆبەدەستەوەدان رەفز دەکـەن لەتاوی بەرنو کوتری کەئەوە .

هەروەها بەیاننامەکە ئەڵێت .. پێرەوەری پانزەهەم ساڵەی دامەزراندنی یەکێتی لەژیـر سایەی شۆرشی ١٧ی تەمموزی مەزنو دەستکەوتە میژوویـیە گەورەکانیدا ئەگرێتەوە ، کـە هەموی بۆ چاکەی گەلو نەتەوەی عەرەبمانە لەگـەل خۆراگرتنی باڵەوانانەی لەرووی ئەو پیلانە گلاوانەدا کە ئیمپریالیزم دژی مەسـەلە چارەنوسـیکانی ئەتەوەکـەمان سازی ئەکات .

بەیاننامەکە بانگی جەماوەری

بروانـە ل ٨

Institut Kurde de Paris

کـــردنـــەوەی ئـەنجومـەنی بنـکـەی گـــەل لـەهـــەولێـردا

بەڕێوە بردنی خۆجێیەتـــی و چەنـــد بڕۆژەیەکـــی نـــوێ

بەڕێوەبردنی خۆجێیەتی هەولێر تێستا کە لەبـــەردەم چەند بڕۆژەیەکی تازە دایە بۆ دروست کردنی چەنـــد قوتابخانەو کازینۆو ئوتێـــل و قوتابخانەی منداڵانی تازە پێ گەیشتوو چەند کارگەیـــەك . ئەمە لەو ڕاپۆرتە هاتووە کـــە ئەمینداریەتی گشتی کاروباری ناوخۆیی دەری کردووە بـــۆ لێکۆڵینەوەو پەرەپێدانـــی ناوچەکە لەمەیدانی ئـــاوەدان بوونەوەدا ، بەتایبـــەتی بـــۆ جێ نشینی هاووڵاتیانو کـــەم بوونـــەوەی گیروگـــرفتی نیشتەجێبوون کە ٧٢٦ هـــەزار دنیاری بۆ تەرخان کـــراوە ، هەروەها پارەیـــەکی زۆر بـــو دروست کردنی چەندەهـــا پارکیای نوێو چەند دەزگایەکە میری تەرخان کراوە .

سەر لە ئێـــوارەی ڕۆژی ٢٠ـ١١ لەهۆڵی گەلی پارێزگای هەولێر ، ئاهەنگێکی جەماوەری فراوان ڕێك خرا بەبۆنـــەی داهەژراندنی « ئەنجومـــەنی بنکەی گەل » کە هەفتـــەی ڕابردوو دەستی کـــرد بـــەجێ بەجێ کردنی کاروبارەکانی خۆی .

ئاهەنگەکە بە ووتارتـــکی جێگری سەرۆکی ئەنجومـــەنی ڕابەڕاندن ماموستا « ســـعادادیب » کرایەوە ، کە تیایـــدا ئرینگی کردنەوەی ئەنجومـــەنەکەی ڕوون کردەوەو دەست نیشانی ئامـــۆی پاشـــەڕۆژی ئەم ئەنجومەنەی کرد لە قووڵ کردنەوەی ڕێبازی سەرکردایەتی شۆڕش و جێ بەجێ کـــردنی دروشمە پیرۆزەکانی لەپاشـــان بەڕێز پارێزگاری هەولێـــر ماموستا « محەمەد عەلی ئەمین » دوانێکی داو هەڵوێســـتی مەبـــدەئیانەی ســـەرکردایەتی شۆڕشی دەرخست لە پێناوی خزمەتی جەماوەرو ئەهێشـــتنی گیرو گرفتی گەل ئەنجـــا داهەژراندنی دەرخست .

وە ئەوەی شایانی باســـە ، ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەنەکە تا ئێستا پەنجا کەسە ، کـــە بریتین لە لێپرســـراوە ڕێکخراویەکان و بەڕێوەبەرانی پەروەردە و ئیش کـــردن و تـــەندروستی و چەند بەرپـــرسیارێك لە پارێزگای هەولێـــر لە سەرووی هەمووانـــەوە پارێزگاری هەولێر ، جگە لـــە ووتارێك خوێندەرایەوە لەلایەن بەڕێز « کاظم بطین » لێپرسراوی لقی ژوورووی پارتی بەعسی سۆشیالستی عەرەب لە پاشان سەرۆکی ئەنجومەنی بنکـــەی گەل بەڕێز « عبدالغفـــار عبدالقادر » ووتاری ئەنجومەنەکەی خوێندەوە و ئەرکـــی نوێنـــەری کرێـــکاران و جوتیاران و ڕۆشنبیران ، کـــە ئـــەمە هەنگاوێکی تـــازەترە لە بەردەم ئەنجومەنەکەدا .

شیرزاد عبدالرحمن
پەیامنێری هاوکاری

چـــەنـــد کۆڕێکی فـــراوانی یەکێـــتی نـــەقـــابـەکـــانی کـــرێکـــاران لـــە سـلێـمانی

● ڕۆژی هەینی ڕێکەوتـــی ١٩ـ١١ـ٩٧٦ کات ژمێری نۆی سەر لە بەیانی لەسەر هـــۆڵی نەقابەی کریکاران لە سلێمانی یەکیەتی نەقابەکانی کریکاران کۆڕێکی فراوانـــی بەسەت بۆ سەرەك نەقابـــەلقیەکانو ئەندامانی لیژنـــەی ڕابەڕاندن لە نەقابەکاندا .

لەم کۆڕەدا بەڕێز حســـین جبار حسین سەرۆکی یەکیەتی نەقابەکانو بەڕێز هـــاوڕێ لێپرسراوی نوسینـــگای کریکاران لە سەرۆکایـــەتی شعبەی سلێمانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ئامـــادەبوون .

سەرۆکی یەکیەتی دوانێکی داودەوری هەموو لێپرسراوانی ڕوون کردەوە لە پێش خســـتنی کاری نەقابەداو داوای لێکردن هاوکاری بکەن لەگەل بەڕێوە بەرایەتیە ئیدارییەکانـــداو مەبەســـتی ســـەرەکیان پێشخستنی وولاتو گەل بێت .

● ڕۆژی یەك شەممـــە ڕێکەوتی ٢١ـ١١ـ٩٧٦ کات ژمێری ١١ی سەر لەبەیـــانی نەقابەی کارگوزارانی کۆمـــەل لەیەکیەتی نەقابەکانی کریکارانی سلێمانی کۆڕێکیان پێك هێنـــا بـــۆ کریکارانی بەشـــی تەندروستی پارێزگای سلێمانی تیایا باسی ڕاگرتنی ئیشوکارو ئەهێشتنی سەلبیاتی ڕابوردویا کردوو داوایان لە هەمـــوو کارگوزارانی تەندروستی کـــرد کە بەشێوەی داوالێکـــراو ئیشـــوکاری خۆیان بکەن لە هەمان ڕۆژداو کات ژمێری دووی پاش نیوەڕۆ نەقابـــەی کریکارانی کشتوکالی سلێمانی کۆڕێکیان بەست بۆ کریکارانی ئەم بەشە لەکۆڕەکەدا باسی هۆکانی کەم بونەوەی بەرهەمیان کردوو داوایان لە کریکـــاران کرد کە هەوڵ بدەن بۆ زیـــاد کردنی هەموو جۆرە بەرهەمێك بەرەو وولاتێکی پێش کـــەوتن خوازی سوشیالیستیو هـــەموو ئیشوکاریان لەسەر پلان بێتو یارمەتی هەموو لایەنە بـــەریوە بەریەتیەکان بـــدەن بۆ ئاسان کردنی ئیشوکار .

● لەهەمان ڕۆژدا یەکیەتی نەقابەکانی کریکارانی سلێمانی کۆڕێکی فراوانی بەست بـــۆ هەموو کریکاران لە پاریـــز گاکـــەدا بەشـــی زۆری لێپرسراوانی ئیداریو سەرۆك دائرەکان ئامادەی بوون .

لەم کۆڕەدا بە ووردی باسی دروشمەکانی ئەم سەردەمەی حزبی سەرکردە کراو هەندێکیان ڕوون کردەوە بۆ کریـــکاران و داوایان لە هەمووان کرد بـــۆ هەوڵدان بۆ پێش خســـتنی ئیشوکارو ئەهێشتنی هۆکانی کەم بونەوەی بەرهەم لەسەر ڕۆشنایی هەردوو بەیاننامەکەی ئەنجومەنی سەرکردایـــەتی شۆڕشو سەرکردایـــەتی هەریمایەتی حزبی بەعـــی عەرەبی سۆشیالیست کـــە لەم دواییەدا دەربارەی زیادکـــردنی بەرهەم بڵاویان کردەوە .

لەکۆتاییدا هەندێ پرسیارو گفتوگۆی فراوان کرا لە نێوان لێپرسراوانو ئامادە بوواندا و چارەسەریان دانا بۆ هەنـــدێ لە گیرو گرفتەکانیان .

وەزیری کشتوکاڵ وهاوکاری سەرکردنی کشتوکاڵ سەری لە پارێزگای سلێمانی دا

● ڕۆژی شەممە ڕێکەوتی ٢٠ـ١١ـ٩٧٦ کات ژمێری نۆی سەر لەبەیانی بەڕێز دکتـــورحسن فهمی جمعە وەزیـــری کشتوکالو ئیـــارەسەرکردنی کشتوکال گەیشتە پارێزگـــای سلێمانی لەسەردانێکی یـــەکڕۆژیدا .

● وەزیری بەڕێز لە لایـــەن بەڕێز مامۆستا محمد امین محمد پارێزگـــاری ســـلێمانیو لێپرسراوانی سەرکردایـــەتی شعبەی سلێمانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو سەرۆکی ناوچەی کشـــتوکالی سلێمانیو هەموو سەرەك دائرەکانـــەوە پێشوازی لێکراو هەمـــوو ئەندامانی ئەنجوومەنی کشتوکالی پارێزگا ئامادە بوونو بەریـــز دکتور حسن فهمی جمعـــە لەگەلیان کۆبوەوە وە باســـی بلانی کشتوکالی سالی تازەیان کردوو هەندێ گیروگرفتـــی سەرەکی کشتوکالیان چـــارە سەرکردو هەر کەســـە لە ئەندامانی لیژنەکە ڕای تایبەتی خـــۆی دەربڕی بەرانبـــەر بـــە بلانی کشتوکالی سالی داهاتو چۆنیەتی زیادکردنی بەرهـــەم وهەوڵدان بـــۆ ئەهێشـــتنی هۆکانی کەم بونەوەی بەرهەم لەسەر ڕۆشنایی سەرزەنشتەکانی حزبی سەرکردەو میـــری نیشتمانی .

● هەر وەها کاك شـــیخ هادی شێخ نوری ســـەرۆکی یەکیەتی جوتیارانی پارێزگای سلێمانی لە ئەنجومەنەکـــەدا داوای لە بەڕێز وەزیر کرد کە چەند خاڵێکی گرنگ هەیـــە بۆیان جێبەجێ بکاتو لەوانـــە وەکـــو .

١ ـ زیادکردنی نرخـــی توتن چونکەنرخی ئێستای کەمەو جوتیار کەلکی لێوەرناگرێت .

٢ ـ گۆڕینی جۆری فەحس کردنی توتن چونکە ئەم جـــۆرە فەحسەی کە ئێستا ئەکـــریت سودی گشتی تیا کەمە .

٣ ـ کارگەی شەکـــری سلێمانیو جوجەلە بەخێوکردن هەندێ زەوی جوتیارانیـــان بەکار هێناوە لە ئیشـــوکـــاری تایبەتی خۆیاندا یان نرخـــی زەویەکانیان بۆ بەژێرن یـــان زەوی تریان بدەنێ یان دایـــان بمەزرێنن بە کریکـــاری کشتوکالی لە ناوچەکـــانی خۆیاندا .

دوای حەوانەوەیەکی کـــورت بەرەو کەرکـــوك گەرایـــەوە لەلایـــەن پارێزگـــارو لێپرسراوانەوە بەرێکران .

لەگەڵ

هەواڵەکاندا

بەڕێوەبەرایەتی بە ناوخۆیی یەکانی سەر بـــە ئەمینداریەتی گشتی بەڕێوەبردنی کـــاروباری ناوخۆیی لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی دا دەستی کرد بە جێ بەجێ کردنی چەند پرۆژەو دەزگایەك لـــە پارێزگاکانی هەولێرو سلێمانیو دهوك ، ئەم پرۆژانە زیاتر لـــە ٢٦ ملیون دیناری تێ ئەچێ .

کاتێ حوکومەتی شۆڕش ئەم کارە مەزنانە جێبەجێ ئەکـــات کە بریتین لە جێبەجێ کـــردنی ئەرکە ئەتەوایەتیەکانی کە لەو ناوچانە دەیکات کـــە جۆرەهـــا باری ناخۆشییان چێشتووە بە دەست تاقمە یەکـــێ گیراوەـ گاندا ، دیارترینی ئەم کارانە دروست کردنی خانوو بەرەیەکە زیاتر لە بیست ملیـــۆنو ٧٢٦ هەزارو ٨٤٨ دیناری تێ ئەچێ، ئەوەشە دابەش ئەکرێ بەسەر ئـــەو سێ پارێزگا یانەدا . هەروەهـــا خـــانوو بەرەی قوتابخانەو باخچەی منداڵان کـــە سێ ملیۆنو ٣٤١ هەزار دیناری بۆ تەرخان کراوە هەروەهـــا خانووبەرەی دەزگا حوکومیەکان وفابریقەی بەرهـــەم هێنـــانو چـــەندان کۆکـــاو گـــەراجو کازینۆو یانەی حـــەواندنەوەو بڕۆژەکانی خزمەت کـــوزاریو خەستەخانەو مەلبەندەکـــانی تەندروستیو جێگای پیشـــەی دەستیو فراوانکردنی چـــەند خانوو بەرەیەکی دەزگـــاو دایرەکانی دەولەتو چـــەندان دەست کەوتیتر کە بـــە جێ هێنراوە .

هەروەها سەرۆکایەتی حزبو شۆڕش بایەخێکی تەواوی داوە بـــەم پارێزگایانـــە هـــەروەك پارێزگـــاکـــانی تری وولات ، بارەیەکی زۆری بۆ بنیات نانی تەرخان کردووە دوای ئـــەوەی تووشی ڕووخاندنو وێران کردن بوو بەدەست مەلای یەکـــێ گیراوو تاقمەکەی یەوە کە هەموو خـــەلکی ناوچـــەی ئۆتۆنۆمی بەچاوی خۆیان ئەم خرابـــەـ کاریانەیان بینیوە . هەروەها لـــە کۆنکرەی فیکری دەربارەی ئەو وەفدە عەرەبو پێگانانە کە لـــە کۆنکرەی فیکری دەربارەی زایۆنیزم بەشداریان کرد کە لە بەغدا بەستراو بەم دواییـــە کۆتای هێنا سەریان سوڕما لەو هەموو دەست کەوتە مەزنانـــە کە لە سەردانەکەیاندا بـــە چاوی خۆیان بینیویانە لـــە ناوچەکەداو چـــەند جـــارێك جاویان بە بەڕێز ســـعد ادیب جێگری سەرۆکی ئەنجـــومەنی ڕابەڕاندن کەوتووە .

هەروەها هەموو ئەو دەستـــ کەوتە مەزنانە کە سەرۆکایەتی حزب وشۆڕش جێبەجێی کردوون بینیویانە کە هەرگیز حوکومانە کانی ڕابوردوو نەیان توانیوە ئەم جۆرە وەست کەوتانە بە بهێنن سلاو بۆ ئـــەو بازوانەی ئـــەو شوێنە تێکداراوانـــەی کۆڕیەوە بە دەست کـــەوتی سەرسوڕهێنەر ، سلاو بـــۆ شۆڕشی ڕابەر کە [illegible] ستیدا ئیش و بنەمات ئانە .

ع.ر.

لـــە سەرێ

گـــوڵە خوریـــەکەوجوتـــە شیشمەکـــە

لەکاتێکدا هەموو ســـاتێکی ڕۆژانەمان بە دەیـــان دینـــار دەکەوێت لەسەرمان وە لە هەموکارێکو شوێنە پیشەســـازیە کاندا و لە قوتابخانەکانـــداوجێگەکانی تر کۆڕ دەبەســـترێت بۆ پەردەپێستاندنی وەدەســـت هێنراوەکان . کەچی هێشتا زۆر شوێن هەیە هەر وەکـــو ناکاداری هیچ ئەبن وەهایـــە بەرێکەوت چوەە یەکیك لـــەوشوێنانەی کە خوشکان زۆربەی کاریان پێی سپێڕراوە هـــەرزوورەی بۆ تامی چێشت برایەکی تیداهەیە یان نا . بەڵی ئێستاکەوام لە یەکیك لەو ژوورانـــەدا سەرەتێزی بەردەم ئـــەو ســـێ خوشـــکەی لەو ژورەدابـــون پاکوتەمیزبوو (تەنهـــا سبەتـــەیەکی تەلی لەسەربو ! وا بزانم بۆ دیکوری هێزەکە دانرابو . ئەو کەسەی چوبوم بۆ لای بـــە ڕێکەوت چـــوبوە دەرەوەی ژورەکە منیش چاوەروانیـــم دەکرد . زۆر کشومات ئەنهـــادەنگی هەناسەی دانیشـــتوان دەهات . یەکیك لەو خوشکانە بێئیشتی دەچو تاو تاو چەقـــە چەقێکی تایبەتی لە بنشـــت جوینەکەیەوە دەهات . کەمیش خۆش هاتنی لێ نەکردم بەڕاستی میوانێکی ئیسك قورس بـــوم بو ئەو سێ خوشـــکە . وایاریش بو پێش ئەوەی بچمە ژوری کۆبونەکی تایبەتیـــانەوەبوبن . هەرچونێ بێ دیاربـــو بوونم لە ژورەکەدا ئەرمێـــکی زۆر گران بو بویان ســـەرتان نەیەشینم منیش گوتم ئەمایـــە هیچ ئەو ڕۆژانەیەی بەدەستمە ودبو دەستم کرد بـــــە خوێندنەوەی .

لەبۆ ئاهێکی پڕترس هاتـــەگوتم . سەرم هەڵبری لـــە ڕۆژنامەکە ئەماشاکرد هەرسێ خوشکەکە ئێم ئەنوارن . جاری سەیریکی خوم کرد بـــەڵی هیچم نییە وابزانم شاخیشـــم لێ نەڕواوە . بە شـــیوەی گشتیش زۆر ئیسمك گرانیش نیم ئەی چی بێ .. ؟

ویستم قاچم بخـــــەمەسەریەك لەو کاتەدا بێم بـــەر شتیك کەوت کە ئەماشام کردگولوڵەیەك خوری ســـوورە هەڵم گرتەوەو ســـــەیری جەمسەرەکەیم کرد دیاربـــو کولوڵەکە هی ئەو خوشـــکەی بەرامبەرمە منیش هەڵم گرتەوەو خستمە سەر سبەنە ئەڵەکـــەی بەردەمی و ووتم ڕەنـــگی خوریەکەت جوانە . دەبـــــی دەستێکی بەلات هەبێ لە جنێندا هیچ لە دەمی ئەهاتە دەرێ نـــەبە چاك نە بە خـــراپ . خێسەیەکی باشی ئی کردم بەڵامئە تورەکەیەکی نایلوندا جوتی شیشی ئەڵم دی لەگەل هێندی خوری چندراو .

کە ئەماشای بەردەمی دووخوشکەکەی نرم کرد دیاربـــو ئەوانیش خریکی جنێنبدون . لەشیان ساغبێ ئەی چی بکەن خو ئەگەر هاو وولاتیەکیـــشبیت بو لایان دەلین بو ئەنجامی کارەکەت دوو ڕۆژی تر وەرەوەلەو کاتەدا هاوڕێکەم هاتـــەوەو وتی ببورە ماموستا بەریـــوەبەری دایرە کەمان کاری بیمهەبو لەبەر ئەوە دواکەوتم . منیشبە ئەوسەوە ووتم بوچـــی دائرەکەی ئیوە دەبی لە چنینزیاتر کاری تری چی هەبیت . هاوڕێکەم وتی بوچی ماموستاتویش کارگەی ژورەکـــەمانت دی . دەبی چنینەکانی خوشکەکانمانت بەسند کردبێ . منیش وولامم دایەوە بەم جۆرە بڕۆن باداش چاکی شوورش دەدینەوەو بناغەی چاکـــی سوشیالیستی دادەمەزرینین .

باوکی بختیار

کـــردنـــەوەی ئـــامـــادەیی شـــەو لـــە هەڵەبجـــە

● لەسەر ڕۆشنایی ڕاپۆرتی ڕامیاری کونگرەی هەشـــتەمی هەریمایەتی حزبی بەعســـی عەرەبی سوشیالیستو لە گەل چونە پێشەوەی شان بەشـــانلە ئەل ڕتبازی ڕامیـــاری بەروەردەیی میری ئیشتمانیـــداکەئەیەوی ڕۆشنبیریو زانیاری بڵاو بکاتەوە لە وولاتـــدا بـــۆبەرزکردنـــــەوەی ڕادەی ڕۆشنبیری جەماوەرو دروستکردنی باشترین هەل بۆ بەدی هێنـــانی باشـــترین شـــێوەیخوێندن بۆڕۆڵەکانمانوە بتوانن بێبەش نەبن لە ئەواو کـــردنیخوێندنیان .

● بەریوەبەرێتی بەروەردەیسلێمانی بریاری کردنـــەوەی ئامادەیی شەوی دا لە هەڵەبجەبەناوی (ئامادەیی هەڵەبجـــەی شەوی کوڕان) .

● بەم شێوەیە بەشـــێکیزۆر لەو قوتابیانەی نەیـــان توانیوە بەردەوام بن لە خوێندنایان لە بەر هەندێ هۆی تـــر قوتابخانەیان بەجێ هێشـــتووە ئەتوانن قوتابخانە تەواو بکەنو هەوڵ بدەن بگەنە دوا ئامانجـــو ناواتی دوارۆژی خۆیان .

خێوەتگای دیدەوانی بەروەردەی سلێمانی

● بەریوەبەرێتی چـــالاکیوەرزشیو دیدەوانی لە بەریوەبەرێتی بەروەردەی ســـلێمانیخێوەتگایەکی پێك هێنا بۆ (عرفا طـــلائع)ی تیپی دیـــدەوانیقوتابخانە ناوەندیو ئامادەیی کانی ناو شاری سلێمانیو هەرقوتابخانەیـــەك دوو دیدەوانی بەشدار کردبوو . خێوەتگا کەماوەی ســـێ ڕۆژی خـــایاندو دیدەوانەکان جۆرەها مەشـــقی تایبەتیان تیا وەرگرتوە بـــۆ ئەوەی ئەم دیدەوانانە کە لـــەمخێوەتگایەدا بەشداریان کردووە لە قوتابخانەکانی خۆیان ببنەلێ پرسراوی تیپی دیـــدەوانی قوتابخانەکانیان چونکە لێرەداە هەمـــو ڕوەکـــــــەوە ئامادە ئەکرێن بە شێوەیەك کـــە بتـــوانن لێپرسراوی تیپێکی دیدەوانی بکەن لە ٢٠ دیدەوانزیاتر بێت هـــەر وەها فێری ئەشقی جۆراو جۆری تایبـــەتی ئەکرێن کە سودی گشتی تیدایە وەکو ئاگر کوژاندنەوەو فریا کـــەوتنی کتوپڕی نـــاو ئاو یارمەتیدانی تیپی تەندروستی لە کاتی پێویستدا .

ژمارەی بەشدارای خیوەتگاکە ٢٤ دیدەوان بوون .

دوای ئەواو بوون خێوەتگاکە بەریوە بەری خیوەتگا ئەنجامی هەموو دیدەوانەکانی ڕاگەیاند بەقوتابخانەکانیان بۆ ئـــەوەی بەریوە بەریتی خۆیان ئاگاداری چۆنیەتی دەرچونیان بین .

ڕۆژی ٢٠ـ١١ـ٩٧٦ کۆتایی بەم خێوەتگایە هێنرا کە لـــە خێوەتگای هەمیشەیی سەرچنار ئامادە کرابوو .

حمە سعید حمە کریم فرج
پ. هاوکاری لە سلێمانی

پاشماوەی دوو بروسکە

حکومەتی شۆڕش پێشـــکەش بەرگری فەلەستینو هێـــزە نیشتمانیبە پێشکەوتنخوازەـ کانی تری ئەکات لـــە مەیدانی عەرەبدا ئەویش لـــە پێناوی خۆاستی جەماوەری عەرەب لە ڕزگاریو بنیاتنانی کۆمەڵگاـ یەکی سۆشیالیستی دیموکراتی یەك گرتودا .. هەربۆیە بـــۆ تێکۆشان .

ئەو کۆنگرەی ڕوشنبیری ـ یەی لـــــە ڕۆژی شەممەی ڕابوردودا بە بۆنەی هەفتـــەی هاوکاریو پشتگیریی گـــەلی فەلەستینیو لبنانیبەوە ئیرابو .. کە ڕێکخراو قوتابیـــــە عەرەبەکان لە قاهیرە لەمە دوا کۆبونەوەیاندا داوای بەستنیـــ یان کردبو .

لـــە کۆتایی کۆبونەوەکەدا قوتابیـــــان بروسکەیەکی عەرەبدا ڕنکخات بۆ پشتگیری ـ نارەزایی بۆ سەرۆکی ڕژێمـــی گومڕای دیمەشق حافظ اسد ناردبو بە هۆی ئەو دەســـت تیوەردانەوە کە لـــە کاروباری لبنـــاندا ئەیکات و بەمەرامی خزمەتکردنی کۆئەیەرستانو چارەسەری خۆ بەدەســـتەوە دەرانە ئەبەوێت شۆڕشـــی فەلەستینو بزوتنـــــەوەی نیشتمانی لبنان سەرکوت کات .

لیژنەی نیشتمانی کۆنگـــرەی میللی عەرەب :ـ

لیژنەی نیشتمانی کۆنگرەی میللی عەرەب لـــەو بروسکەیەدا کە بۆ سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکرو هاوڕێ صـــدام حسینی ناردوە ئەوەی دویانـــە کردۆتەوە .. کە هەمیشـــەو بەردەوام ئامادەیە کە کاروباری خۆی لەگەل لیژنە نیشـــتمانیتکانی کۆنگرەکە لـــە ولاتانی کـــە پێشکەشی بەر ڕی فەلەستینو بزوتنـــــەوەی نیشتمانی لبنـــانی ئەکات دژی دەســـت تێوەردانی سوریاو پیلان گیرانی لە ئەل هێـــزە گوشەگیرەکاندا بۆ لەناوبردنی عەرەبایەتیو یەکێتیی لبنان . لیژنەکە ئەوەش دووپـــات ئەکاتەوە کە بە ئەوپەری تواناوە هەوڵ ئەدات کاروباری خـــۆی لەگەل لیژنە نیشتمانیبەکانی کۆنگرەی عەرەب لە ولاتانی تری عەرەبدا ڕنکبخـــات ، ئەویش لـــە پێناوی جێبەجـــ کردنی بڕیارەکانی کۆنگـــرەی کۆنگـــــرەی میللی عەرەب کە لە بەغدای شۆڕشـــــدا گیرابو .. وە لە پشـــتگیری کردنی بەرگری فەلەســـتینو بزوتنەوەی نیشتمانی لبنانداـ .. و بارگرانی عەرەبایـــەتی لبنـــــانو یەکێتیی خاکو زەویدا ..

هەر بۆیە بۆ پشـــتگیریو یەکێتیی شۆڕش فەلەســـتینو بزوتنەوەی نیشتمانیی لبنان .

هەر بۆ پێشەوە .

لیژنەی نیشتمانی کۆنگرەی میللی عەرەب عیراقدا .

ع.ر.

لاوان و

عبدالقادر خلیل

هەشتەکانی ئولومپیادی وەرزشی ئەوەیە بۆ موسکۆ باش ئەنجامدانی ئولومپیاتی وەرزیل .

موسکو لە سالی ١٩٨٠دا ناهەنگی ئولومپیاتی خولی (٢٢) بیستو دووەمی تیدا ئەگیڕرێ . هەر بۆ ئەم مەبەستە لێپرسراوانی ئولومپیاتی(١٩٨٠) لە کیشانی ئەخشەدان بۆ سەرخستنی ئەم خولە وە لەشاری ئولومپیاتی ١٩٨٠ دا ئەم پێویستیە وەرزەشیانەی خوارەوە ئامادەکراوە وابەرەو ئەوابون دەچن .

(٥٩) ستودیویی وەرزشی لەشاری اولومپیادا هەیە بەرامبەر بە ١٫٣١٩ شوین یاری جمناستیک و ٢٩ حەوزی مەلەکردنی ئولومپی و ٥٩٩ شوین یاری توپی پێی و بە هەزاران شوین یاری توپی سەبەتەو قلی و تنس تەنها لە شوین یاری (لوژهینسکی)دەتوانرێ (٢٧) یاری هەمەجەشنە لە یەک کاتدا بکرێت . وە ئەم ستودیوەانە بە تێکڕایی دەتوانن (½نیو ملیون کەس بەیەک جار بگرن) .

جگە لەم شوینی یاریانە دەبێت دیسانەوە شوینی ئری کە ئامادەبکرێت بو خولی (٢٢)هەم . بو ئەم مەبەستە زیاد لە (٥٠٠) ئەندازیاری بینایەشدار بون لە ئەخشەکیشانی ئەم یاریگایانە زورەبەیان ئیستالە ئەواوبوندایە جا بو ئەوەی باش خولی (٢٢) هەمین سوودوەربگرێت لەم خانو کەرسانەی کە دروستدەکرێت . جاودترانی اولمپیاتی (١٩٨٠) بریاریان دا کە سودێکی گرنگی ببێت بودانیشتوانی شاری موسکو لە بارەی پێویستیەکانی ژیانی دانیشتوانی ئەم شارەوە . بایەخ بدرێت بە بارەی تەندروستی و بەرزی پلەی ژیانیانەوە .

وە لەم رووەوە کاربەدەستان بارچە زەویەکی فراوانیان دەستنیشان کرد لە روژئاوای شاری موسکو کە بانتایەکەی نزیکەی (١٠٠) هکتار دەبێت .

وە ئەم شارە دەتوانێ(١٢٫٠٠٠) دوانزە هەزار وەرزشکاری تیدا بحەوێتەوەوەپێویستی ئەو (١٢٠) ولاتەی بەشداری خولی (٢٢) هەمین دەبێ لە ئولمپیاتی (١٩٨٠)دا لە شاری موسکو هەمو کارنگی وەپێویستیەکی وەرزشی و روژنامەگری وتلگرافو . تەلەفزیۆن و ئیستگە بە زوربەی زبانی بەشداربوی خولی (٢٢)هەمین ئامادەدەکرێت جگە لە خواکو خواردنەوەو نوستنوپێویستی روژانەی وەرزشکارەکان . هەمو خولی(٢٢) هەمین بەهوی مانگی دەستکردەوە نیشان دەدرێت لە هەمو جیهاندا . هیوادارین وەرزشکارەکانمان لەم خولەدا ئاوای کوماری عیراق بەرزبکەنەوە بەوە دەستهیناتی بلەی سەرکەوتو لەو خولەدا .

قوتابیان و کاری گەلی لە ناوچەی هەلەبجەدا

کامل حمە قادر

ئێمە ئەزانین کە هەموو کات قوتابیان هاوبەشی کاری گەلیان کردووە وەمەو کارە هێزوویەیان لە ئەستۆ کردووە کە هاوبەشی بکەن لەگەل چینەکانی تەلەدا هەروەها قوتابیان هەمیشە وەک رایەلی بریارەکانی شورش و حزبن کە حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەبیە بۆهاوبەشی کردنی کاری گەلی بۆ بنیاتنانی وولاتێکی پێشکەوتووی سوشیالیستی .

بۆ ئەم مەبەستە ساوامان کەوت بە کاک (کامل حمە قادر) بریاری ساوی بەکەتی قوتابیانی کردستانی عێراق کەرانی هەلەبجە وداوامان لی کرد کە دەربارەی ئەو کارە کەلی یە بدرێت کە قوتابیان بۆی هەستاون لە ناوچەکەدا .

کاک کامل ووتی :-

لەژێر چاودێری بەکیتمانەو لەژێر دروشمی بەکیتماندا بۆماوەی ٣ روژ قوتابیان و مامۆستایانی ئەم ناوچەیە هەستان بەهاوبەشی کردنی کاری گەلی بۆ چێنینی (لۆکە) لەبرۆژەی (شەهرزور) بەم شێوەیە .

١ ـ لە روژی ١٠/١٧ قوتابیان و مامۆستایانی سانەوی هەلەبجەی کوران تا کات ژمێری ١٢ی نیوەرۆ هاوبەشیان کرد .

٢ ـ لە روژی ١٠/١٨ قوتابیان و مامۆستایانی سانەوی هەلەبجەی کجان تا کات ژمێری ١٢ی نیوەرۆ هاوبەشیان کرد لە روژی ١٩ـ١٠ قوتابیان و مامۆستایانی بەیەنگای ئایینی و بازاڕی شەهرزور هاوبەشیان کرد تا کات ژمێری ١٢ی نیوەرۆ .

ئەمە هەموو کات ئامادەبن بۆ هاوبەشی کردنی کاری گەلی چونکە بەگێک لەئامانجەکە پیرۆزەکانی بەکیتمان کە توێژەری قوتابیانە لە ناوچەی نوتونومی هەروەها ئەمە ئەزانین کە یەکێک لەدروشمەکانی ئیستامان ئەوەیە (بەرهەمی زیاتر و نوعیەتی باشتر رێکەوتنە بۆ خزمەتکردنی گۆمەلایەتی) . وەمن بەناوی لیژنەی کەرتی هەلەبجەوە سوپاسێکی گەرمو بێ پایانی مامۆستایان و قوتابیان لەکەم بۆ ئەو هاوبەشیە پیرۆزەی کە کردیان لەکاری گەلی ناوچەکەماندا .

پاشماوەی : بەندو بالاوە

دانیشتون ، وەلامی ئەدەنەوە ، وە (لاروک بیز) کەلی جوری هەیە وەک دەنگ خۆش و دەنگ ناخۆش و ، هەرزان ، گران ، جوان و ناشیرین .

ئەمەش جورێکی تر بوو لە فولکلوری کورد کە تا ئیستا ماوە لە نێو کوردەواری ئەوەک لەدیمانەکان بەلەک و لە شارە کەورەکانیش کە جێژنێکی تایبەتی هەیەو لقێکی لە فولکلوری کورد .

رژگا حسن

پاشماوەی : زایونیزمی ..

سەرەبەگوبەند پیشمان بدرێ ، بە تایبەتی لە سالەکانی (٣٠)دا فلیمە زایونستەکان ویستویانە هەڤویستی دەستکرد سەبارەت بە بەژژرانبازی نایینی لە نیوان عەرەب و ئەوروپاییەکاندا بنوێنن و عەرەبەکان وا پیشان بدەن کە گەلێکی سەربەگۆبەندن و هەرەشەن بۆ سەر شارستانیەتی رۆژئاوا .

لە سالەکانی (٥٠)وە زایونیزمەکان بە نارەوایانە بانگەوازی رەگەزپەرستیان دژی عەرەب خستەرو ، کومپانیە سینەماییەکانیان بە نایبەتی لە ئەمەریکا عەرەبیان ئەمجارە وەک تەمەل و نەوەزل و کەودەن وا پیشان ئەدەن وەک نازە لە کونە ئەشکەوت دەرپەڕین .

دوای کارەساتی حوزەیران زایونیزمەکان زیاتر کەوتنە خۆیان بۆ دەرکردنی فلیمی رەگەزپەرستانەی توند دژی عەرەب . فلیمی وایان دەرکرد ، کە وا پیشان ئەدەن زایونیزم جەنگاوەرو نازان و عەرەب بەرامبەریان ترسنۆکو تۆقیوو بە سەیرو سەرسوڕمانەوە سەیری چەکی نوێی دەستیان ئەکەن .

زایونیزم ، لە رێگای سینەماوە ، هەوڵی شێواندنی وێنەی عەرەبی داوە ، جا بۆ ئەوەی رووکەشێکی راستی باتێ ، پەنای بردۆتە بەر کەلەپوری خراپ و شێواوکە لەو کتێبانەی وەرئەگرێ ، سەرکیشە ئەوروپاییەکان لەکاتی دەسەلاتی ئیمپریالیزمی داگیرکەرا نووسیویانو ئەم وەک تۆماری واقعی عەرەب پیشانئەدا .

سینەمایی زایونیزمو لە ولاتەکانی دژ بە ئیمپریالیزمو رەگەزپەرستی قەدەغەیەو زوربەی میهرەجانە سینەماییەکانی دنیا پەیوەندی لەگەل بڕیوە ، بەلام زۆرجار هەلی بو هەلئەکەوێ و لە میهرەجانی گرنگی هەندی ولاتی ئازادا دەرئەکەوێ ..

چۆن ؟!

کاریکی وا ، خالی نیە لە زۆرزانی زایونیزم ، وەک وتمان ، زایونیزم هەر لە سەرەتاوە سینەمای بەکارهینا و ئەیزانی هونەرنکی بە توانایە لە روی خولقاندنی گەورەترین توانای ئاوەژوو کردنەوەی راستی داو هونەرێ کە توانای ئەوەی هەیە بە بێ گێرمەو کێشە ئەگاتە ئەوەی روو کەشێکی راستی باتێ ، بەرەی خراپ و شێواوکە لەو کتێبانەی وەرئەگرێ ، سەرکیشە ئەوروپاییەکان لەکاتی دەسەلاتی ئیمپریالیزمی داگیرکەرا نووسیویانو ئەم وەک تۆماری واقعی عەرەب پیشانئەدا .

سینەمایی زایونیزمو لە ولاتەکانی دژ بە ئیمپریالیزمو رەگەزپەرستی قەدەغەیەو زوربەی میهرەجانە سینەماییەکانی دنیا پەیوەندی لەگەل بڕیوە ، بەلام زۆرجار هەلی بو هەلئەکەوێ و لە میهرەجانی گرنگی هەندی ولاتی ئازادا دەرئەکەوێ ..

چۆن ؟!

کاریکی وا ، خالی نیە لە زۆرزانی زایونیزم ، وەک وتمان ، زایونیزم هەر لە سەرەتاوە سینەمای بەکارهینا و ئەیزانی هونەرنکی بە توانایە لە روی خولقاندنی گەورەترین توانای ئاوەژوو کردنەوەی راستی داو هونەرێ کە توانای ئەوەی هەیە بە بێ گێرمەو کێشە ئەگاتە هەموو کەس ، جا بە بێ ئەم کارتێ کردنە زایونیوم دەستی کرد بە هەولدانی شێواندنی مەسەلەکانی عەرەب لەسەرو هەموویانەوە مەسەلەی فەلەستینو خراپەکاری کردن بەرامبەر خەباتی مروڤی عەرەب کە لە پێناوی سەربەستی و بەدەستهێنانی یەکیتی دا کارئەکا .

ئەوەی سەیری زوربەی ئەو فلیمانە بکا کە کومپانیاکانی سینەمای ئەمەریکا بەرهەمیان ئەهێنن ، وەک رۆژنامە نووسی ئەلی (میژووی فیکری زایونیزم کە میژووی خراپ کردنو شێواندنی رێکخراوە) ئەبینی ، سەرمایەدارەکانی زایونیزم یارمەتی دارایی کومپانیا سینەماییەکان بە نیسبەتی لەسەدا ٢٩ ـ ٥٤ی دەستمایەیان هەیەو دەستمایەکەیان ئەدەن ، لێرەشدا ژمارەی ئەو زایونیزمانەمان لەبیر ئەچێ کە لە سینەمادا کارئەکەن .

لەم رووەوە ، سینەمای زایونیزم هەوڵی داوە ئەکتەرە بە ناوبانگەکان بەلای خۆیا رابکێشێ لەگەل ئەوەشدا کە داستانی « ئەستێرە کەورەکانی » لە سینەمای هاوچەرخدا روخا ، بەلام هیشتا دەست بە داوینیانەوە ئەگرێ و ئەیەوێ لەم رێگایەوە جموجوڵو ناوبانگ بخاتە ناوەرۆکی رەگەزپەرستانەی فلیمەکانیەوە . دوای ئەوەی دەیان ئەکتەری وەک : پول برانیر ، دین مارتن ، ئەلیزابیث تایلور ، فرانك سنیاترا ، پیتر ئوتول ، پول نیومان ، میلینا میکوری ، کلین فورد ، کەوتنە داوی زایونیزمەکانەوە ، ئیستاش بەدەیانی تر کەوتونەتە ئەو داوە ، وەک : ئولیفر رید ، رودستایگر ، داستین هوفمان ، ئالن دیلون کە پروباگەندەی فلیمەکەی ئەم داوییەی لەبەردەم ئەستێرەی داوددا دەرئەخستوە .

دوا ئەکتەر کەوتونە داوی زایونیزمەکان ئەکتەر « ستیف ماکوین » کە دەوری سەرکردەی رووداو دژی کاریەکەی زایونیزمەکان لە فروکەخانەی عینتیبەی ئوگندا ئەبینێ .

کورتەیەکی مێژوویی دەربارەی یاری تۆپی پێ

ئەتوانین هۆی دۆزینەوەی یاری (فوتبول) بگەڕێنینەوە بۆحەزی مرۆڤ . کاتی خۆی لەکۆنەدا میسری یەکان ئەم یاریەیان ئەکرد بەلام شێوەی زۆری ئەچووەوە سەر ئەو یاری (باله)یەی کە ئیستا ئەیکەین .. هەرچەندە تۆپی لە ئەزوو چنراوو لەپێست دروست کراویان بەکارئەهێنا کە لە شەوەدا جیاوازیەکی ئەوتۆی ئەبووە لەئەل ئەو تۆپەی ئیستا بەکاری ئەهێنین ..

وە هەروەها چینیەکانیش لەدەوروبەری دوو هەزارو پێنج سەد ساڵیکەوە ئەم یاریەیان کردووە ناویان ناوە (تسوتشو) .

وە زانا کۆنەکان ئەڵێن : ئەم یاریە لە بەرنامەی سوپایی دا هەبووە کە لەسەر باوەڕی هێرش بردن و بەرگری کردن پێی هەڵساون .. وە هەروەها ئەڵێن لە دەوروبەری (٥٠٠ ساڵی پێش زایین دا) بووە .

دەربارەی شێوەی یاری یەکە ئەڵێن : لە ئۆرەپاینکی کەورەداو لە هەر سەرنکی ئۆرەپانەکەوە دووشمشی ڕاوەستاو وەتۆرێك لە نێوانیان دابووە ئەو کەسەی بیتوانیایە تۆپەکەی بەسەریا بە کوڵی تۆپەکەدا ببردایە بەگۆل بۆی تۆمار ئەکرا .. تۆپەکەشیان لە پێست دروست کراوو توکناوی بووە ..

وە بۆ یەکەم جار وە لە سەدەی پێنجەمدا توانرا تۆپی هەوائی کراو بەکاربهێنن .

گریکەکان (یونانی کۆن) یاری بیاوەکانیان ناونابوو (هاربا ستم) خەلکی ئەچوون دوور لەشار ئەم یاریەیان ئەکردو لەم یاریەدا دژایەتیەکی توندیان بەکارئەهێنا .. زۆر جار لە یاریەکانیاندا بیاوی تیدا ئەکوژرا .. هەر لەم پروانگەیەشەوە بوو ئەم یاریە بووە (یاری شەڕ) .. ڕۆمانەکانیش ئەم یاریەیان لە گریکەکانەوە وەرگرتووە . کاتی ڕۆمانەکان ئینگلتەرەیان داگیرکرد ... ئینگلیزەکان زۆر زوو ئەم یاریەیان لیژە فتربوونو هەموو رۆژانی سێشەمو انتکیان بۆ ئەم مەبەستە تەرخان کردبوو .. بەڵام هیچ یاسایەکو رێزێکی دیاری کراو ئەوتۆیان نەبووە لەسەری ڕۆیشتن .. ئەم یاریە بەزۆری لە جادەو کۆڵانەکاندا دەکرا و جەنجەڵیو بەنجەرەو دەرئای تیدا دەشکا . لەم یاریەدا دەستیشی تیدا بەکارئەهێنرا .. لەو سەردەمەدا زۆر لە شاکانی ئینگلتەرەو ئسکتلندا بەربەرەکانی ئەم یاریەیان ئەکرد بەلام جەڵی کردنی خەلکیو خۆشی یاریەکە بریارەکانی ئەخستنە ژیر خواستی خەڵکیەوە .. مەبەستی سەرەکی قەدەغەکردنیشی بۆ ئەوە بوو کە خەلکی لە (سواری) دوورنەکەونەوە .. ئەم یاریە لە سەدەی سیازدەهەمەوە ناوی بلاوبۆوەو خەلکی لەچیاتی جادەو کۆڵان بەرەو دەشتی سەوزاوی و کۆرەپانی کەورە کەورە کەوتنەپێو کوت و پڕ ئەم یاریە قوتابخانەو ئامۆژگاکانی ترئەوەو بەخێرایی لە سالی ١٨٦٣دا یەکێتی یەکی تۆپی پێ بۆ ئەم مەبەستە دامەزرێنرا کە چەند یاسەو چەند تیبێك بەشداریان تیدا کردبوو ..

لە نیوەی سەدەی نۆزدەهەمدا ئاراوەیەکی کەورە کەوتە ناوەوە لەنێوان ئەو لایەنەی ئەیانویست بەکارهێنانی دەست لەم یاریەدا نەهێڵن و لەبەینی ئەوانەی ئەیانویست بەکاربهێنرێت ..

لە ئەنجامدا بەکارهێنانی دەست قەدەغە کرا لە پێشەوەی ئەو شارانەی ئەم رایەیان بەسەند کرد (شفیلد ، لندن ، ونتنجهامو لانکشیر) بوون .

ئیتر لەو کاتەوە ئەم یاریە بەرەبەرە لە وولاتانی تردا بلاو بۆوەو هێزە سوپایی یەکانیش کەلکیان لێدەبینیو پاشان چەند یانەیەکی تایبەتی بۆ کرایەوە لەوانە (کورنثیاتر)و (کاسولکس)و (مدلکس) وە چەند تیبێکی میللی دامەزرا لەسەرو هەموویانەوە ئەوە یەکێتی یە بوو کە لە سالی ١٩٠٤دا بەناوی (یەکێتی تۆپی پێی وولاتان) دامەزرا کە ئیستا نزیکەی (٧٠) وولات تیا بەشدارە .

لە کۆتایشدا نابێ ئەوە لەیاد بکەین (یەکێتی تۆپی پێی عێراق)یش لە سالی ١٩٥٠دا دامەزرا .

ئاوات مەحمود مستەفا
ئامادەی کردووە

هەواڵ و لێکۆڵینەوە

هەواڵ : لەپارێزگای تامیم ماوەیەك لەمەوبەر تیپێکی تۆپی لەژێر ناوی (هەڵبژاردەی پارێزگاری نەوت)دا دامەزراوە .. ئەندامانی ئەو تیپە ئیستاکە لە ئوردوگایەکی تایبەتیدا خەریکی مەشق کردنن ، بۆ خۆئامادەکردن لە بەشداری کردنی بۆر بۆرتنی تیپەکانی ئەو پارێزگایە کە لە سەر کاسی بەرێز بەرێوەبەری گشتی بۆلیس ئەکرێت .

●

لێکۆڵینەوە :- لەم ماوەی دوای یەدا چالاکی وەرزشکاری بە تەواوی لە پارێزگای تامیمدا بەرەی سەندوە ، بەوەی چەند تیپێکی وەرزشی بەهێزی تیا بێتکهاتوە ، لە مەیانی وەرزشدا توانای خۆیان ساخ کردۆتەوە ، دوایی ئەو تیپانەی کە پێکهاتون تیپی تۆپی پێی (هەڵبژاردەی پارێزگاری نەوتە) ، ئەم تیپەو ، تیپە وەرزشکارەکانی تری ئەو پارێزگایە بە چاوێکی رێزو حورمەتەوە لە لایەن لێپرسراوانی وەرزشکاری ئەو پارێزگایەوە چاودێری و یارمەتی ئەدرێن .

تیپی هەڵبژاردەی پارێزگاری نەوت یەکێکە لە تیپە سەرکەوتوەکانی ئەو پارێزگایەو مایەی دلخۆش کردنی دوارۆژی تۆپی پێیە ..

ئەم تیپە بۆ یەکەم جار لە گەل تیپەکانی تری پارێزگاکەدا بەشداری بۆربۆرتنی چاکترین تۆپی پێی پارێزگا ئەکات کە لە سەر کاسی بەرێز بەرێوەبەری گشتی بۆلیس ئەکرێت .. رۆژی ٢٦ی ئەم مانگە بۆ یەکەم جار لە گەل تیپی هەڵبژاردەی پەروەردەدا لە پارێگای کۆمیسانیای نەوتی عیراق یاری ئەکات .

سلاو بۆ سەرکردایەتی یە سیاسیە هەوشمەندەکەی حیزب و شۆرش کە چاودێری بروتنەوەی وەرزش ئەکات لە وڵاتدا .

سلاو بۆ لاوانی وریا کە ئەرکی سەرشانی خۆیان ئەزانن ..

سلاو بۆ هەمو هەوڵو تەقەلایەکی سودمەند .

عبدالوهاب عبدالباقی

پیانەی شەترەنج

شەترەنج زانستو هونەرە ..!

دەولەتە پێشکەوتوەکان ، بایەخێکی زۆریان بە شەترەنج داوەو هەلیان سەنگاندوەو کردویانە بە کەرەستەی نیو بەرنامەی قوتابخانە سەرەتاییەکان ، بۆ ئاراستەکردنی وەچە ، و بێخورکردنیان بە بیروڕای رێك و پێك و مەنتیقی .. ئیتمە چاوەچاوی نەخشەی پاشەرۆژێکی پرشنگدار ئەکەین بۆ ئەوە ئازیزەکانمان، لەپێناوی جماندنی توانای داهێنەرانەو ئامادەکردنیان بۆ پاشەرۆژ .

خالد ...

پاشماوەی : لەیادی پانزەمین دامەزراندنی ..

سەرکەوتووەکەمان ، زۆر شتێکی ئاساییە کە ئەنجامی هەشت ساڵی تەمەنی شۆڕشە پێشکەوتنخوازەکەی ١٧ـ٣٠ی تەموز کۆمەڵێك دەسکەوت بێت بۆ کەرتی قوتابیان بۆ ئەو جێگا دیارەی کە قوتابیان لەورەوتە کۆڕانکاریەدا ئەیبینن کە وڵاتەکەمان لەگشت کۆڕێکی ئابووری و رۆشنبیری و کۆمەڵایەتیدا بە خۆیەوەی دەبینێت .

ئاهەنگێرانی قوتابیانمان بەبۆنەی یادی دامەزراندنی یەکێتیە ئەمرەکەیانەوە ، بەیەکێکە لەو نیشانە شۆڕشگیرانە دیارانەی کە لە رێگای فراوانکردنی بەیوەندیی نێوان یەکێتی و رێکخراوە پێشکەوتنخوازەکانی قوتابیانی ولاتانی عەرەبو جیهانەوە بەدی هاتووەو ، لەم نیشانانەش لەوانەن کە پێویستە باینوەنەرێك بن بۆ بەرەپێشدانی توانا کانی لەتێکۆشانو لەرێکخستندا ، لەپێناوی پێشکەوتن و رامالینی هێزەکانی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو رەگەزپەرستیدا .

سلاو لەقوتابیانمان لەیادی دامەزراندنی یەکێتیە تێکۆشەرەکەیانداو ، بە جەماوەری قوتابیان لەرادەی هەست بەئەرکی شەرشانگێڕدنیاندا بکەنەرادەی بەرزی کردن لە شۆڕش و دروستکردنی عیراقێکی پڕ لە خێرو خۆشی .

پاشماوەی : بەرەو ولاتانی تردا هەنگاویەتەدی .

لەلایەکی ترەوە لە پارێزگاکانی بەسەردوکەربەلاو موسەنادا جەماوەری قوتابیان کەلێك ئاهەنگی قەشەنگیان کردوە کە لەلایەن قوتابیانی کۆلیجەکانو ئامادەییو ناوەندیەکانەوە پێکهێنرابون لە ئاهەنگەکاندا مەهرەجانی شیعرو پێشانگای پۆستەری سیاسیو کاری وەرزشکاری نیشاندراوە .

مەتەلەکانی شەترەنج

بۆ ئارەزومەندو ئەوانەی حەز لە زاخاودانی مێشك ئەکەن ، دوو پرسیار پێشکەش ئەکەین .. پێویستە یاریکەری داشمە سپی یەکان (مات) (مردنی شا) درای سێ کواستنەوە وەدەس بێنی ..!

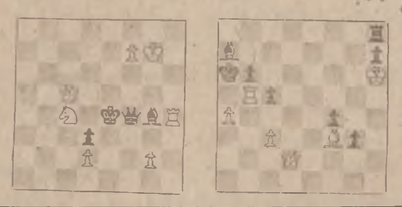

پاڵەوانانی جیهان

ویلیەم ستینتز (١٨٣٦ ـ ١٩٠١) بە یەکەم پاڵەوانی شەترەنجی نیو دەولەتان ئەژمێردرێ .. بەدرێژایی ساڵەکانی (١٨٦٦ ـ ١٨٩٤) پاڵەوانێتی خۆی پاراستوە ، تاکو دوکتۆر لاسکەر بەسەریا زاڵ بوە .

چەند ئامۆژگاریەك

- با داشەکانت بلاوبن و یەك پشتی یەك بکرن .
- هەوڵبدە ، ئەنجامی کواستنەوەکان ، شی بکەیتەوە .
- بیر بکە .. ئینجا داشەکەت بۆ خانەی شیاو بگوێزەرەوە .

Institut kurde de Paris

هەفتەی هاتوچۆ

دیاردەیەکی پێشکەوتنی وڵاتەکەمانە

لە ٢٠ی ئەم مانگـــەداهەفتەی هاتوچۆ (اســـبوع المرور) دەست پێدەکا ، کـــەهەمو ساڵێك لە ڵایـــەن بەڕێوەبەرایەتی ئاســـتی هاتوچۆوە بەڕێوە دەبـــرێ • لەم هەفتەیەدا زۆر ئاهەنگ بـــەڕێوە دەبرێـــن و (لافتـــەی جۆربەجـــۆر بۆ تێگەیاندن و بیرخستنەوەی شۆفێردکان هەندواســـرن و هەروەها تێکۆشانـــکی زۆر دەکرێ بۆ ئەوەی کرە ئانـــی خەڵك فێری ئەو ڕێوشوێنانە بکرێن کە بۆ سەلامەتی ئاشتی پێویستن ، هەر لەم هەفتەیەدا هەو ئەرکە کرانە نیشـــان دەدرێ کە پۆلیسی هاتوچۆ لە جەڕێی کاری ڕۆژانەی خۆیدابۆ یارمەتی هاونیشتمانیـــان و یاراستنی ئیانی ئەوان و دورخستنەوەیان لە کارەســـات بەجێ دەهێنێ •

لێخوڕینی هەمـــوو ئوتوموبیلێکی حکومـــەتی یا خەڵکی بەڕبرسیاریەکـــی گەورەیەو بەتایبەتی کاتیـــك ئوتوموبیلەکە مالی دەوڵەت بێ بەڕبرسیاریەکە گەورەتـــر دەبێ چونکە لە ڕاستیدا مالی هەمو گەلەو هەمـــووی ئەوترومبیلانە سامانێـــکی ئەتەوایەتی بێك دێنن کـــە حکومەتی شورش و حیزبـــە سەرکردەکەی پارتی بەعســـی عـــەرەبی سوشیالیســـت لەجێبەجێ کردنی پرۆژەکـــانی بەرەسەندنی ئەتەوایـــەتی و خزمەتی هاونیشتمانیـــاندا بشتی پێ دەبەستن • هەربۆیە پاراستنی ئەو ئوتوموبیلانـــە لەلایەن برا شۆفێرەکانەوە وەك پاراستنی مال و دارایی خۆیـــان پێویستە • لەبەر ئەوە دەبـــێ هەمیشە ئاگاداریان بکـــەن و هەر لەکارکەوتنێکی پچوکیش بەزوبی چارەسەر بکـــەن و بەهێمنی و بەتێبینی یەوە لـــێ بخوڕن و ئیتاعەتی اشارەکـــانی پۆلیسی هاتوچـــۆو اشـــارە کاربابیەکان بکەن • چونکە ئەوکارە بۆ پاراستنی گیـــانی هاونیشتمانیان و دورخســـتنەوەیان لە مەترسی زۆر گرنگە•

ئێمە لەکاتێکدا گرنـــگی ئەو مەسەلە بۆ برا شـــۆفێرەکانمان دوباتە دەکەینـــەوە دلنیابن کـــە هەســـت بـــە بەڕبرسیاری نیشـــتمانی و مرۆڤایەتی خۆیان دەکـــەن و پارێزکاری لەو ئەمانەتە دەکەن کە پێیان سپێرراوە •

لەبەرئەو ئامانـــج و مەبەستانەو بە بۆنەی داهاتنی فەسڵی زستانەوە کە بـــاران دەباری و مەترسی ڕودانـــی کارەساتی دڵتەزێن زۆرتـــرە ، هیوادارین بەوردی سەرنـــج بدەنە ئەم خاڵانەی خوارەوە :

• ڕێو شوێنە بنەڕەتییەکانی خۆپارێزین

١ ـ هەمو شۆفێرێك دەبێ لەکاتی وەکارخستنی ئوتوموبیلدا یاراگرتنی داو لە کاتی خێـــرا کـــردن و هێدی کردنـــەوەو بادانەوەو تێپەڕین دا بەئاشارەی دەست یا چرای ترومبیـــل شۆفیرەکانی تر وشیار بکاتەوە•

٢ـ بەئەواوی لەو شوێنانەی اشارەی وەستان دەبێـــن ڕابوەستن و هەروەها کاتیـــك دەیانەوێ لە کۆڵانەکانـــەوە بێنە سەر جادەی ئاســـتی ترومبیلەکەیان ڕابرن • تا ئەوکاتەی دڵنیادەبن لە ڕێـــگەیان چۆڵە تایبەتیـــج جۆر ترومبیلەکەیان بخەنەوەکار

٣ ـ دەبێ زۆر لە دەفـــی پێشمەوتن بکرن و ئەگەر هاتو شۆفیرێکی تریش ویستی دەفی پێشکەوتنی ئەوان پێشێل بکا دەبێ چاو لەمافی خۆیـــان بپۆشن چونکە کەمکی تـــر هەیە کە حیسابی نـــە و موخالەفەیان لەگەڵ بکا •

٤ ـ تایبەتی لەو ڕادەیـــە خێراتر لێخوڕن کە بۆ هـــەر شوێنێك دیاری کراوە •

٥ ـ دەبێ مەودای نێوان دوسەیارە بـــو هـــەر پێنج کیلومەتر خێرایی لە مەترێك کەمتر نەبێ ، وانە ئەوەر لـــە خێرایی ٢٠ کیلومەتر لـــە سەعاتدا لێ دەخورن مەودایە کە لە چوارمەتر کەمتر نەبێ و هەر بەو جۆرە بۆ خێـــرایی زیاتریش مەودای زیاتـــر دابنێن •

• لە کاتی تـــەپو تۆزو تەمو مژدا

٦ ـ دەبێ لەکاتی تەمو مژ یا تەپو تۆزدا چرای نـــزم هەڵ بکەن و ناوبەناو شوشەی پێشەوەی سەیارەکـــانیان لە زۆرەوەو دەرەوەدا پـــاك بکەنەوە •

٧ ـ نابێ لەگەڵ بارینـــی باران دەسبەجێ ئاوماڵەکـــان بخەنەکار ، دەبێ سەبر بکـــەن ئەوەندە بماری کە بـــۆ شوشتنەوەی شوشەکەو خاوێن کردنەوەی بەس بێ •

٨ ـ دەبێ ئەوەندەی بکرێ لە خێرایی ڕۆیشتن کـــەم بکەنەوەو لەناکاو نیســـاب نەکەن چونکە ئەوکارە دەبێتە هۆی هەڵخلیسکان و ســـوڕانی سەیارەو پێشهاتی ناڵەباری لێ پەیدا دەبێ •

• خێرا لێخوڕین

٩ ـ پێویستە لە خێـــرا لێخورین خۆ بپارێزن چونکە خێرا ڕۆیشتن دەبێتە هـــۆی پێشهاتو هەرچی خێرایی زیاتر بێ دەسەڵاتی سەیارە کەمتر لە دەستی شۆفێردا دەمێنێتەوە •

١٠ ـ پابەند کردن بە ڕادە خێراییە کە بۆ ڕۆیشـــتنی سەیارەکان دیاری کراوە بۆ ئەوەی بەرگری لە کارەســـات و پێشهاتی ناڵەبار بکرێ • ئەویش لە هەڵو مەرجی ئاسایی دا بەم جۆرەیە •

لە سەعات دا سەد کیلومەتر بە ڕۆژو ٩٠ کیلومەتر بە شەو بۆ ئەو سەیارە سالۆنانە کـــە بە ڕێگای دەرەوەی شارەکان دا دەڕۆن • بۆ سەیارەکانی تریش وەك لۆری و هەمو جورەکـــانی باس لە ڕێگـــای دەرەوە ٧٠ کیلومەترو لەناو شارەکـــان دا ٤٠ـ٦٠ کیلومەترو لە کاتـــی تێپەڕبون بـــە بـــەردەم قوتابخانەکان دا ٢٥ کیلومەتر لە سەعاتێك دا دیاری کراوە • لە کاتی بارانەو بەمەر مزو تەپو تۆزدا دەبێ خێـــرایی لـــەو ڕادەیەش کەمتر بێت و بـــەلای ڕاستی ڕێگاش دا بڕۆن •

• بە کارهێنـــانی هۆرن

بەکار هێنانی هۆرنـــی سەیارە بە زۆری و بەبـــێ بێداویستی کارێکی بێجەوانەی نیزامی هاتو چۆیەو هەر لـــەو کاتەش دا دەبێتە هـــۆی نارەحەتی و بریندار بونی هەستی هاونیشتمانیان • لەبەر ئـــەوە بەرنوە بەرێتی گشـــتی ڕێگاوبان بریاریکی دەرکردوە بەوبێیە « هۆرن » لێدانی لـــە (٢٠)ی ئەم مانگەوە قەدەغـــە کردوە •

ئەمانەو زۆر شتی تریش بەشێکن لـــە ئامۆژگـــاری و ڕێنوێنی یەکانی هاتوچـــۆو جێبەجێ کردن و پابەند بونیان بەشدار دەبێ لە دروســـت کـــردنی ئەو کۆمـــەڵە سوشیالیستی یە یەك گرتوەدا کە حکومەتی شۆرش هـــەوڵی بۆدەدا •• چونکە دڵســـۆزی بۆ نیزامو جێبەجێ کردنـــی دڵسۆزی یە بۆ نیشـــتمان و خزمەتی نیشتمان و هاوکاری و پشت لێك بەستن بۆ ڕێزگرتن لە نیزامیش بناخەی پێشکەوتنی هەمو کۆمەڵێکە •

ڕەوتی ئابووری عیراقمان

لە ماوەی چەند ســـاڵی ڕابوردودا بەیوەندی بازرگانی عیراق لەگـــەڵ وڵاتـــەکانی دەرەوەدا پێشکەوتنێکی دیارو ئاشکرای بە خۆیەوە دیـــوە ، ئەویش لەڕێگای هۆرکـــردنی چەند ڕێکەوتن و بڕەتوکولێکی بازرگانی یەوە بە مەبەســـتی ڕتکخستنی ئالوگۆڕکـــردنی بازرگانی لەنیوان عیـــراق و ئەو وڵاتانەی دەرەوەدا •

ئەو کۆمـــەڵە ڕێکەوتـــن و بڕوتوکۆڵانەی لەمـــەیدانی بازرگانی و ئابوری و تەکنیکیداله ماوەی ساڵانی ٩٧٤ و ١٩٧٥دا هۆرکراون خۆیان داوە لە پەنجا ڕێکەوتن و بڕۆتۆکۆڵ ، بیجگـــە لە چەند ڕێکەوتنێکی تر کـــە تاکو ئێستا هۆرنەکـــراون ، وە ئەو ڕێکەوتن و بڕوتوکولانەی لەســـالانی ٩٧٢ و ١٩٧٣دا هۆرکراون خویانداوە لە (٤٦) ڕێکەوتن •

ئەم ڕێکەوتنانە زۆربـــەی وڵاتانی برای گرتۆتەوە بیجگـــە لە چەند وڵاتێکی تری وەکـــو یەکێتی سۆڤیەت و ئەڵمانیای دیموکراتی و چیکوسلوفاکیا و پۆلۆنیا و ڤەرەنسا و هندستان و ئەفغانستان و ئەتزاڤـــیا و ئەڵمانیای ڕۆژهەڵات و ئاوەڕاست و کینیا و کینیـــا و کۆنگۆی میللی و بەرازیـــل و فەنزویلا و ئیتالیا و کەنـــەدا و ئەوسترالیا و سوید •

ڕێبازێکی زۆر و ئاشـــکرای ئەو ئامانجانەی شۆرشی ١٧ی تەمموز ڕەنگی ڕشـــتەوە و ڕاوزنی سیاسی هـــەشتەمین کۆنگرەی قوتری حیـــزبی بەعسی سۆسیالیستی عەرەب دیاری کردە ئەم ڕێکەوتنانەی ئەوانەی کە ئەدانەوە بـــەوەی سەربەستی ئابوری بەو کەیفی و بەغەی ئابوری یەکی کاملی عەرەب دابنێین و چاکترین یەیوەندی سیاسی و ئابـــوری لەگەڵ وڵاتانی دەســـتماندابەستین •

شۆرش هەر کە لەســـاڵی ١٩٦٨دا بەرز بو هەوڵی ئەوەی داوە هەمو هۆیەکی بۆ بەهێز کردنی سەربەخۆیی ئابوری عیراقمان ئامـــادە بکـــات و

ئابوریەکی نیشتمانی هەمەجۆری تۆو ئەسەل بنیـــات بنێت بە جۆرێك بە ئەواوی لەهەمو کۆت و بەندێکی بە ڕزاری بوبێت و لە شـــتی زۆر تواناو هەلی بۆزاری بکات •

میللی کردنی ئەوت لـــەحوزەیرانی ســـاڵی ١٩٧٢دا هەنگاوێکی ئازایانـــەی سەرکردایەتی حیزب و شۆرش بو کە بەدوای ئەویشدا چەندهەنگاوێـــکی تری ئاوەکـــ چێبەجێ کردنی پـــرۆژەپیشەسازی یەکە ورەکان کە لە سەردەمەکانی پێشودا ئەکـــەروکوسپێکی زۆر هاتبوە ســـەر ڕێگای جێبەجێ کردنی وەکـــ پیشەسازی کاغەز دروســـت کردن و کودی کیمیـــاوی و کۆگردو شوشەو ئاوریشمی دەست کردو چنین هەر وەك بریاری جێبەجێ کردنی پرۆژە ستراتیجیە نوێـــکانی دا وەك پیشـــەسازی پتروکیمیـــاوی ئاسن و سولب •

سەرژمیرە ڕەســـمیکانی ئەو ماوەیە ئەوەیان دەســـت نیشان کردوە کە نرخـــی بەرهەمی پیشەســـازی لە ٢٠٧ ملیون دینارەوە لە ســـاڵی ١٩٦٩دا بەرز بۆتەوە بۆ ٢٨٨ ملیون دینار لە ساڵی ١٩٧٢داواتە نیسبەتی ٤٠٪ی زیـــاد کردوە • وە ئەوەی پەیوەنـــدی بەکەرتی بازرگـــانی دەرەوەوە بێت شۆرش هەندی کـــاری وای کردوە بە مەبەســـتی پەیداکردنی پەیوەندیەکـــی توندوتۆل لە نیوان ئەم کەرتەو کەرتەکانی تردابەمە کاملی یەکی تەواویان پەیداکردوە بـــە

جۆرێك سەربەخۆیی سیاسی وڵات بەهێزو پارێزراو ئەکات ئەوانە زیادکردنی قـــەوارەی شتهێنان ... توانـــای عیراق ڕێکا ئەدات ئەویش بـــۆبرکردنەوەی جەمو جـــۆ بەرهەم هێنان و نیستیهلاك کردن و بەرەبەرە گورین لە هەیکەل شتهێنانا بەجۆرێك کـــەلەگەل کەمکردنی ئیستـــ ئاسۆی بەرەسەندنیدا بگونجێت ئەویش بە بایەخدانێکی زیـــ بەگرینی کەرەسەی بەرهـــەمهێنان بۆ داپۆشینی پێویستی یەکانی بەرەسەندن و هێنانەدی یەوەندیەکی کتـــر لـــە نیوانیاو لەنیوان کەرەســـەی بەسەیلاکیدا •

ئەوکارانەی زیدکردنی شت ناردن دەرەوی ئەوەو شـــتی نیشتمانی هەمەجۆر ، بەو جۆرەی ... ئەوت نرخی ئەو کەلوپەل ... هەمەرەنگـــەی بەرز ... دەرەوەی ناردوە ... بلند ... ئەویش لەئەنجامی جێبەجێ کـــردنی ... ئەوانەی ... وایەتیماندا ، ... وڵات ... کردوە بەزردنی ... ڕشـــەو ... ئەوەی زردنی ئەوت جـــاڵەوە بـــە ... ڕاستەوخـــ ... یا ... ئەوتی ... کراوبێت •

بریارەکەی مانگی کانونی یەکەمی ڕابردوی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش بۆ پێکهێنانی ... بازرگـــانی دەرەوە هەنگاوێکی گرنگە بـــۆ ڕێکخستنی بازرگانی دەرەوەی وڵات لەگەڵ وڵاتانی دەرەوەدا •

وێنە

ئایا شوێنی خۆت بەکەس ئەدەیت؟

برادەرەکەم گەلەیی بوو • چەند ساڵێك بـــەر لە بەڕبوەبەری قوتابخانەیەکـــی ناوەندی نوێ بوو ، بزیـــە دەربارەی هەرزەکارەکانی زۆر دەزانی ، بەڵام ئەوەی ئەم ڕۆژە بیستی سەرسامو توڕەی کرد• ئەو ڕۆژە لە باسێکابو کـــە جەمەی ئەهات لەو هەرزەکارانەی کە لە قوتابخانەوە بـــەرەو ماڵدەبونەوە • نە ڕێگا چەنـــد کەسێکی کەش ســـوارپونو ئافرەتێکی بە سالاچوش لـــە کەلیانا سەرگەوت ••

زەلامێك پێشنیازێکی کـــردو بە یەکێتک لەو هەرزەکارانـــەی ووت بەشکم شوێنەکەی خۆی بدات بە ئافرەتەکە ، کەچـــی بە چەشنێك بەرێچی دایەوە ، برادەرەکەمی ئالۆزو سەرسام کرد :

« منیش پارەم داوە ، منیش وەك ئەو هەقی دانیشـــتنم هەیە » •

ساڵی ڕابوردو لەسەرکردەیەکی کۆمەڵایەتیمان پرسی :

بریاری هەڵبژاردنی کـــام کۆمەڵ بەمەینو خۆمان چـــۆن چۆنی بین تاوەکو ئـــەو خواستەمان بێتەدی ••؟

بێگومان هیچ ڕووی چاکی یەك وەدی ناکەم ئەگەر تێکڕا گەنجەکانمان وەك ئـــەو لاوە گۆش بکـــرێت •• بەڵام بەش بە حالی خۆم ئەو ڕایـــەدا نیم کە تێکڕا هەڵسو کـــەوتی کشتی لەو شێوەیەدا بێت • بەڵام من وەك برادەرەکـــەم هەر لە دەمو بلو قسەی ئـــەو هەرزەکارە وەرس ئەبوم ، بگرە لە ڕەوشتی ســـەرنج ڕاکێشەریشی :

« منیش پـــارەم داوە •• منیش داوای هەقی خزم ئەکەم» بێگومان ئێمەش هەموو هەقـــی ڕەوای خۆمان هەیە ، بـــەڵام جێگەی شانازیو بەختیاریە ، ئەگەر لە پێناوی بەرژەوەندی کەسێکی کەداو بـــەرەزاو سەربەستی خزمەتی ، وازمـــان لە چگێك هەقی خۆمان هێنا • ئیترەدا مەبەستمان لە خزبوردنە لە پێناوی بنیاتنانی کۆمەڵێکی پرسۆزو بەزەیی ، بێوئـــسـ بە گیانێکی سوکەوە دەســـتی یارمەتی بۆ دەوروبەرمان درێژ بکەین •

ـ بدریە ـ

Institut Kurde de Paris

ئەمیندارى گشتى ئەوقاف بۆهاوکارى ئەدوى

دا که زیاتر لەچوارزده سەدەیە بەناوینی ئیسلام خۆى بەسەرزەوى و حەریکى دامەزراندنى کۆمەلەیەکى ئیسلامى بە پۆیەرەزدانى بزووتنەوەى ئایینى لەم ناوچەیەدا .

بەنجا مەموستا علاءالدین وەلامى پرسیارەکانى ترى « هاوکارى » دایەوە ووتى :

ئەم ئەمینداریەتیە سەرپەرشتى سەرایاى دەزگاکانى ترى ئایینى ئەنات لەناوچەى ئۆتۆنۆمیدا ، وە هەروەها هەولى زامن کردنى تەواوى پرۆسیسى یەکانى پیاوانى ئایینى لەدات ، لەئەنجامى ئەوەى قۆلى جۆى هەیە لەمالیوە بۆدروست کردن و دروستکردنەوەى مزگەوتەکان . هەروەها لەسەرداخوازى دامەزراندنى مامۆستا « صدام حسین » ى تیکۆشەر بریارى دامەزراندنى « ٥٠٠ » کەس درالەمزگەوتەکانى ئوندو قەزاو ناحیەکانى ناوچەى ئۆتۆنۆمى . لەبالئەمەدا ، سەرکردایەتى سیاسى پارەیەکى یەجگار زۆرى تەرخان کرد بۆدامەزراندنى جەندەها مزگەوتى تازەى تر بەمەبەستى هاندانى پیاوانى ئایینى . ئەوەبو لەرۆژى ٢٥-٦-١٩٧٦دا سەرکردایەتى شۆرش رونى کردەوە کە زیاتر بایەخى تەواو ئەداتە مەسەلەى ئایین پەروەرى . بەگوتیرەى ئەوبەلگەیەى کە سەرکردایەتى شۆرش دابوى ، زۆربەى پێویستى یەکانى ئەمینداریەتى هێنایەدى وگومانیشمان لەوەدانیە لەباشەرۆژێکى نزیکتردا کەلێك دەسکەوتى بەرزتر لەمرووەوە بێتەدى ، بەتایبەتى لەبارەى دەسکەوتى پیاوانى ئایین .

مامۆستاى ئەمیندار رونى کردەوە ، ئەمینداریەتیەکە خۆى ئامادەکردووە بۆبەرەسەندنى بزووتنەوەیەکى ئیسلامى فراوان و ووتى : نیازمان وایە وەنیازى ئیسلامى بەتەواوى پەرەپێبدەین بۆگەرانەوەى ناوەندى ئیسلامیەت وبارامستى قودسیەتى ئایین بەرەوى لەم وولاتەدا .

لەوروەوە ئائیستا هەولى بێشومارمان خستووەتە کار و ئومێدى گۆرانێکى تەراومان هەیە ، جارى خەریکى دروس کردنى مزگەوتیکى یەجگار کەورەین لە هەولێرى پایەتەختى ئۆتۆنۆمى ، کە بەرەیەکى زۆرى ئەم مەبەستە تەرخان کراوە . سەرباری نیازمان بۆ زیندوو-کردنەوەى « دایراساتى ئیسلامى » کۆن لەزانیارى ئایینى »دا ، کەفەقێکان لە مزگەوتەکاندا تیایدا ئەیان خوێندە . ئیستەخەریکى ئەوەین ئەم بەشە لەشێوەى « حەلەقەکان »دابمەزرێنەوە بۆخزمەتى زانستى ئیسلامى . وەکەلێك پرۆژەى ترىشمان بەدەستەوەیە کە کردارەکانى داهاتووى ئەم ئەمینداریەتیە رونى ئەکاتەوە .

پەیامێنرى هاوکارى لەهەولێر لە ئەشتەکانى « هاوکارى » بەناوهەندى لەدامو دەزگاکانى ناوچەى ئۆتۆنۆمى ، سەرەتادا لە « ئەمینداریەتى گشتى ئەوقاف » وە چاومان کەوت بەبەڕێز (علاءالدین سجادى) ئەمینداری گشتى ئەوقاف و ئەم زیپۆرتاجەمان لەلێ دوانەکەدا رەسکاند . بەڕێز مامۆستا علاءالدین ووتى :

بەرلەوەى رووبەرووى هەرچى پرسیارێك ببینەوە ، ئەمەوێ رونى بکەمەوە سەبارەت بەئیش لەدایك بوونى شۆرشى کەلاوێژى پێشکەوتوخواز ، کەمۆژۆر بایەخ ئەدرابووە مەسەلەى « ئەوقاف » و بەتەواوى پشت گوێ خرابو وەك زۆر لەدامو دەزگاکانى ترى وولات . کەشۆرشەهات ، لەبەرئەوەى ئەم هاتەى لەپێناوى مرۆڤى ئەمووولاتە و ئاوەدان کردنەوەى ئەم نیشتمانە شیرینەبوو ، دەستى کرد بەکاروبارى مرۆڤایەتى خۆى بۆزامن کردنى پێویستى هەوولاتیان و گەلێك هەنگاوى پێروزى نا بۆ ئەوە سەدەتەوەى ساڵانى پێش بەیدابوونى شۆرش . لەمەیدانى (کاروبارى ئایینى) شدا ، بایەخى دا بەدامەزراندنى دیوانى وەزارەت وئەم ئەمینداریەتیە کە بەکاروبارى گشتى ئایین هەلئەسێ لەناوچەى ئۆتۆنۆمى

ـ شێرزاد عبدالرحمن ـ

دەزگاى گشتى گۆ وچاککردن زەوى وزار

١٤ ملیۆن دۆنمى زەوى و زارى روپێوکردوە

شۆرشى ١٧ى تەموزى ئەتەوەیى سۆشیالیستى لە روانگەیەکى زانستیانەى دروستەوە نواریوتە مەسەلەى بەەوکردن و چەسپاندنى بەرهەمهێنانى گشتوکال ، لە رەگاو شەوەیەکى زانستیانەى شکۆوتۆوە ئەویش بە هەبەستى ئەوە کەرتەکانى گشتوکال بتوانى دەورى پاکى ئیجابیانەى خۆى ببینێ لەزیادکردنى داهاتى ئەتەوەیىدا وە لە زەرکردنى بەرووبوومى گشتوکالى و خواردەمەنى و کەرەسەى خاوى پیشەسازیدا ، هیواى پشخستن و بەرەپیدانى پیشەسازى یەکانیشتمانیکانمان .

لەبەر ئەوەى چاککردنى زەوى و زار پێویستى بەریکو پێکى و کارێکى بەردەوام هەیەلە چێبەجێ کردندا حکومەتى شۆرش دەزگایەکى تایبەتى بۆ ئەو مەبەستە دامەزراندوە تاکو ئەرکى ئەکنیکى و بەریوەبردنى زەوى زارە دەم و بەراوەکان و کەلك لەسەرچاوەى ئاوەکان بگرێتە ئەستۆى خۆى ئەو دەزگایە بەناوى (دەزگاى گشتى ئاو و چاککردنى زەوى وزارە وە پێك هێنرا .. ئەو دەزگایەش لکى چوار دامەزراوى لێ جیا ئەبێتەوە .. یەکەمیان دامەزراوى گشتى چاککردنى زەوى زارە لە ئەبوغرێب دووهەمیان لە بەغداو سێ هەمیان بارەگاکەى لە پارێزگاى بابل دایەو چوار هەمیشیان بارەگاکەى لە پارێزگاى واسطە .

ئەم دەزگایانە ئیش و کاریان چاککردنى زەوى وزارە تا ئەو قوناغەى بە کەلکى کشتوکال بێت .. وە دەزگایەکى تر بەناوى (دامەزراوى گشتى چاککردنەوەى مەکینە و ئالاتەوە) دامەزراوە بارەگاى ئەم دامەزراوە لە دۆرەیە لە پارێزگاى بەغدا ئیش و کاریش بریتیە لە چاککردنەوەى مەکینە شکاوەکانى ئەو دەزگایە .. ئەم دامەزراوە کەلەبەر مەفرەزەى چاککردنەوەى هەیە کە بەسەر پرۆژەکانى دەزگاکەدا ئەکەوێن بەسەرانسەرى ناوچەکانى عراقدا . مەروەها دامەزراوێکى تر بێك هاتوە بو کرین و هێنانى هەموو جۆرە مەکینەو کەلوپەلو جیهازو تاقیگایەك کە بەیوەندى بە چاککردنى زەوى و زارەوە هەیە بێت .. مەروەها دەستى لێکۆلینەوەى زەوى و زارو دانانى نەخشە کە بارەگاکەى لە پارێزگاى واسطە .

ئەمەوى ئەو دەزگایە لەو نەخشەیەدا کە بۆ پێنج ساڵەى داهاتوى کیشاوە ٧٦ ـ ٨٠ کە هەمو ئەو پرۆژانەى بەیوەندیان بە بەرەپیدانى سەرچاوەى زەوى و زارەوە هەیە بە شێوەیەکى متوازن لە خزمەتى نەخشەکانى بەرەپیدانى داهاتودا بێت .. وە لەو پرۆژانەى نەخشەکە بایەخێکى زۆرى پێداوە :

● نەخشەى ساڵى ٧٦ـ٩٨٠ى دەزگاکە چى ئەگەیەنێت ؟

لە ئیش و کاریدا پشت بەرێگاو شێوەیەکى زانستیانە ئەبەستێت .. هەروەها بۆ لێکولینەوەى زەوى و رویێوکردنى ئەویش بۆ عەلبزاردنى شوێن و جێگاى بەرو بومە کشتوکالیانەى لە رویپوکردنى زۆربەى بەرو بویە کشتوکالیانەى لە سەر بناغەیەکى زانستیو ئابوریانە بەرهەم ئەهێنرێن .

● پرۆگرامى روپیوکردنى زەوى و زارو دانانى نەخشەبویان :

مەبەستى ئەم پرۆگرامەش بەکار هێنانى روپێوێکى سەرەتایى هەموو زەوى زارى ولاتە لەو ساڵانەدا کە نەخشەکە ئەیان گرێتەوە کە ئەویش بریتیە لە (١٧٣٠) ملیون دۆنم زەوى وزار ، بەمەبەستى ئامادەکردنى نەخشەیەک بۆ زەوى و زارەکانى وڵاتو عەلبزاردنى زەویەکانى کە زیاتر سوود بەخشترن .. ئامانجى پلانەکە ئەوەیە کە رویپوێکى نیمچە تەواوى (هیدرولۆژى) بکات وا چاوەروان ئەکرێت ئەو رویپوکردنە لەساڵانى پلانەکەدا ٥ر١٠ ملیون دۆنم زەویوزار بگرێتەوە هەروەها ئەو پرۆگرامە بریتیە لە رویپوکردنى توپوگرافى و دانانى نەخشەى پرۆژەکانى چاککردنى زەوى و زارێکى ٢ر٢ ملیون دۆنمى کە ئەویش ئەو پرۆژانە ئەگرێتەوە کە لە نەخشەى بەرەبیدانى ئیستادا دەست نیشان کراون لە کەل ئەو زەوى و زارانەى بەر یەکەم ساڵى نەخشەى بەرەبیدانى داهاتو (٨١ـ٨٥) ئەکەون .

پرۆگرامى لێکۆلینەوەى پرۆژە رابەرەکان

ئەم لێکۆلینەوانە بایەخى بە تاقى کردنەوەى کیلگەیى داوە کە ئەى گەیەنێتە ئەنجامێکى زانستى ئەوتۆ توانێ بەرهەم هێنان زیادو بەوژەتر ئەکات و ئەکەنە لوژیا لە دیهاتەکاندا بلاو ئەکاتەوەو بەینى کیمیاوى لە کشتوکالدا بەکار ئەهێنرێت و لە کاتى ئەخشەکەدا (٦٢٥٠) تاقى کردنەوە لە کیلگەکانى وڵاتدا ئەکرێت لەکەل بایەخدانێکى تەواو لە چێبەجێ کردنى ئەو لێکۆلینەوەیەدا بەبەیوەندى نیوان تاقى کردنەوەو کەل و ئاو ئەو روەکانەى تیایدا ئەچێنرێت ، ئەویش بەهۆى لێکۆلینەوەیەکەوە بۆ دەست هێنانى زەوى و زارو بەربیدانى زەویوزارە دیمى و بیابانەکان بەهۆى کۆکردنەوەى زانیاریەکى تەواوى هایدرولۆژیەوە کە پەیوەندى هەبێت بە زۆرو کەمى و جۆرى ئاوى ژێر زەمینەوە بە هیواى ئەوەى لە هەمو ناوچە کشتوکالیکاندا بلاو بکرێتەوە بە تایبەتى ئەو ناوچانەى بۆ لەوەرگا دەست ئەدەن تا لەوەرگاى سروشتیان تیا بەروەردە بکرێت .. لە کەل کار کردنێکى بەردەوام لە پرۆژەى « کصیبە » ى قەزاى (صویرە) سەربە پارێزگاى (واسط)دا ، کە پانایى یە (٧٠) هەزار دۆنم ئەدرێتە قەلەمو نیازى (چاککردنى ٢٠هەزار دۆنم زەوى و زارى هەیە بە هاوکارى لە کەل رێکخراوى خواردن و کشتوکالى دەولەتاندا بۆ بنیاتنانى کیلگەیەکى نمونەیى ئامادەى کەن .

لە پیناوى چێبەجێ کردنى ئەو پرۆگرامەداو خۆشکردنى رێگاى سەرخستنیدا ٧٠٠ تەکنیکى مەشق بێ ئەکرێت هەروەها ٣٥٠٠ شوفێر مەشق ئەکرین لە کەل ئەمانەشدا ١٠٠ زەماله بۆ دەرەوەى ولات ئامادە کراوە بۆ شارەزابون و وەرگرتنى پسپۆرى لە هەمو مەیدانێکى ئەو جۆرە ئیش و کارانەدا کە پەیوەندى بە چاککردنى زەوى وزارەوە هەیە ..

لە لایەکى ترەوە لە کەل هەندێ لایەنى رەسمیدا بۆ دامەزراندنى تاقیگایەکى ئۆتۆماتیکى مەرکەزى بۆ دایەرەى پشکنینى زانستى و تەکنەلوژى لە ئەبو غرێب رێکەوتننامەیەک مۆرکراوە .. لە کەل ئەمەشدا ٦ تاقیگاى لقى لە پارێزگاکانى ولاتدا کراوەتەوە .. ئەمانەش ئەبنە سوک کردنى بارى تاقیگاى مەرکەزى بەوەى ئیشوکارى پارێزگاکان هەل ئەسورێنن ..

چیاد ترکى

پیاراستنى بارى نەفسى وتەندروستى هاوولاتیەکان

ئامانجى ستراتیجى نەخشەى شارستانى

بۆچى نیسبەى نەخۆشى لەشو نەفسى لەناو دانیشتوانى شارە هاوچەرخە قەلەبالغەکاندا زیاد ئەبێ ؟

بەلاى « لویس مەگورد »ەوە وایە ئەو شارانەى کە زمارەیەکى زۆر خەلکى لە بانایەکى بچوکدا کۆئەکاتەوە ئەو شوێنانە ، هەرچەند خەلکى بە پەرژشەوە سەرى تى ئەکەن هەواى پاکى کەمە ، جێگاى ئووستنى بە شوێنى ئەبە ، باخچەو پارێکى کەمەو ئاسمانى ساف و خاوێن و تیشکى رۆژى پاکیان لێ دورە ، سەرەراى هاوە ئەبوونى جموجوڵى فراوانو وەرزش ، بە کورتى وەك « مەگورد » ئەیبینێ شار ئەو شوێنەیە خەلکى بە بێ هەواى خاوین تیایا ئەژین .

جا لەم قۆناغەى ئیستاماندا هیچ چارێ بۆ خۆرزگارکردن لەم بارەنیە ، هەلاتن نەبێ بەرەو دەرەوەى شار !

زیان لە بارێکى وا دا وەك لە پێشەکیدا باسمان کرد کە مەرجى ئەندروستى نیە ، هاوولاتیەکانى شار ئەخاتە بەردەم ئەخۆشى نەفسى و ئەخۆشى دلەوە ، بەربەرەکانیى بێ سنوورى فەرزکراو لەسەر دانیشتوانى شار لە پێناوى پێشکەوتن و زامن کردنى کار کردنیدا ، هەمیشە ئەیان خاتە بەردەم بارێکى نەفسى سەختەوە ، بەم پێیە ئەتوانین شار بە ساحەى پێش برکێى ئەزملى بدەینە قەلەم ، پێش برکێ ئەکاو بەربەرەکانى لەناو دانیشتوەکانیا لەسەر حسابى سەقام گیرى نەفسى و ئەندروستى خۆیان .

جا ئەنجامى ئەم بارە لە کۆمەلى شارستانى هاوچەرخدا کە رەگى ئالۆزوتێك چراوى هەیە ، ئەنیا وشکى و داخراوى بارى نەفسى دروست ناکات بەلکو بەرامبەر بارى ئەندروستى و « لەش ەیش ئەکرێتەوە . سەرەرای ئەوەى هەندێ کاروبارى بەردەوام لە شارەکاندا کەلەکە ئەبێ کە ئەنجامەکەى لە بارى نەفسى دانیشتوەکانیەوە ئالۆزى و بێزارى دروست ئەکەن .

شار ، هەموو ئەو دیاردانەى تیایە کە خەلکى بێزار ئەکەن ، بۆ نمونە پێش پرکێى خەلك لە قەرەبالغى دا بۆ زوکەیشتنە شوێنى نیشوکاریان پیان کەیشتن بە شوێنێکى وەستانى ئوتومۆبیل لە ناوچەیەکى ئاوەدان یان ناوچەیەکى بازرگانى قەرەبالغدا . یان کەران بەدواى چێشتخانەیەکى باشدا ، یان شتومەك کرین لە بازارێکى پردا ، یان بەدواکەرانى ئیشدا ، یان راوەستان و چاوەرێ کردنى ئەواو بوونى زۆر نیشوکارى زیانى رۆژانە ، ئەمە سەرەراى ئەوەى بلاوکردنەوە پرۆپاگەندەو کەرەسەى هاندان لەناو شاردا خەلکى ئەگەیەنێتە رادەى هیلاك بوون و ئالۆزى لەش و بیرو سۆز ، کە ئەتوانین بە قورسایى و ئالۆزى کۆمەلایەتى و ئابورى ناویان بەرین ، ئەم قورسایى و ئالۆزییە وا لە ئینسان ئەکا زۆر لەخۆى بکات و رابکات بە دواى یەیوەندیەکانیا کە ئەبێ لە ماوەى دیارى کراوى ئیشوکارا رایان بەرێنێ ، ئەمانە وا لە ئینسان ئەکەن هەمیشە بیر بێ لە حالاتى ئالۆز .

ئیستا ئێمە لە سەرەتاى ئەو قوناغى گۆرانەداین ، جا لە (بەختى چاکى بۆ یان خرابى) بەلام ئەوەى ترس دروستە ئەگا ئەبوونى لێکولینەوەیە بۆ چارەسەرى ئالۆزى شارستانیەتى دانیشتوانى شارێك ، جا دانیشتوانى شارێك بێ کە هەر لەسەرەتاوە ئاوەدانى و شارستانیەتى تیابووە ، یان لە ئەنجامى کوچ لە لادێکانەوە ئاوەدان بوبێ ، چونکە بێ گومان ئەنجامى کارى نەفسى و ئەندروستى و کۆمەلایەتى لە هەردوو حالدا جیاواز ئەبێ .

گومانى تیا نیە ئەم لێکولینەوەیە ئەنجامى زۆرى ئەندروستى و نەفسى ئەخاتە رو ، ئەو ئالۆزیەى بەسەر مرۆڤدا سەپاوە کار ئەکاتە سەر بەرزبوونەوەى پلەى ئەوژمى خوێن لاى دانیشتوانە کوچ کردوەکان بۆ ناو شار ، ئەمەش لێکۆلینەوەیەك چەسپاندویەتى کە لەسەر کۆمەلە کوچ کردویەکى خێلى زولوى خواروى ئەفەریقا کراوە ، لەکەل ئەوانە دا کە هەر لە لادێ ماونەتەوە .

دیسان ئالۆزى بارى عاتیفى لەژیانى دانیشتوانى شارەکاندا کاریکى کەورەى هەیە بە یان بەیوەندى هەیە بە رووداتى (خۆکوشتن ـ الانتحار)ەوە کە شارە پیشەسازیەکاندا هەندێ پزیشکیش واى بۆ چون کە بەیوەندى هەیە لە نێوان ئالۆزى بارى عاتیفى دانیشتوانى شارەکانەوە لە ئەنجامى (ئەخۆشى « ئەدە ـ معدە » کە لە ئەنجامى ئالۆزى بەردەوامى بارى نەفسى و بێزارى یەوە پەیدا ئەبێ . لەوەش زیاتر ئیستا بەلگەى ئەوە هەیە کە ساغى کردۆتەوە بەیوەندى هەیە لە نێوان ژیان لە شارداو هەموو ئالۆزەکانیاو نە نێوان ئەخۆشى تر وەك : حەساسیەت ، ئەخۆشى ماسولکەکان ، رۆماتیزم ، ئەخوشیەکانى پێست ، ئەخۆشیەکانى رەگەکانى خوین و هتا ئەخوشى شیر بەنجەش « السرطان » .

ئەم راستیانە لە چوار چێوەى زانستى ئیوێدا رون بونەتەوەو لەبارى کەوە کە ئەگاتە ساغ کردنەوەى بەیوەندى نێوان عەقل و لەش کە بەئەوبەیوەندیە بە(بالسایکو سماتیك) ناو ئەبرێ .

ئەنجامى سەرنج دانى ئالۆزى عاتیفى لە ژیانى شاردا رەقبوون و ئەنگ بوونى شادەمارى خوێنى ساغ کردۆتەوە . لە بەل بەیوەندى نێوان ئالۆزى شارستانیەت و ئەخۆشى بەك کەوتنى وردە دەمارەکانى خوێن ، وە (٥٠٪)ى هۆکانى مردن لە ئەمەریکا ئەخۆشى دل و رەگەکانى خوێنە ئەم ژمارەیە بە بەراورد لەکەل دانیشتوانى لادێ کاندا زۆر تر ئەبێ .

بێ گومان کە دان بە بونى بەیوەندى کرژبونەوەو ئالۆزى ژیان لە ناوشارەکاندا ئەنێین دانیشتوانى شارەکانەوە لە ئەخۆشى « ئەدە ـ معدە » کە لە ئەنجامى ئالۆزى بەردەوامى بارى نەفسى و بێزارى یەوە پەیدا ئەبێ ، جا لە ئەنجامى ئەوەى کە ئەبوونى لێکولینەوەیە بۆ ئەوەى کە ئەبوونى ئەو ئەنجامانە لەناو شارەکاندا زیاد ئەبێ ؟

دەورێن لەم ئەخۆشیانەدا هەیە مەبەستمان ئەوە نیە ئەمانە تاقە هۆى ئەو ئەخۆشیانەن ، بەلکو ئەنیا هۆن و ئەم هۆیانە لە لادێ کاندا بەهەمان پلەنیە ، لەراستیدا ژیان لە شارێکى کەورەدا لەوانەیە بەسەرچاوەى زیانى کەورە بۆ سەر لەشو دەمارو خەلایەى لەش مرۆڤ دابنرێ چونکە سیستەمێکى کەورەى دانیشتوانى شارە پیشەسازیەکان لەسەى رۆژیى سەرمایە دارى دا کەیشتونەتە روخى هیستریا .

ئەو دانیشتوانانە بەبێ زامنى ئابورى لە چوار چێوەى نیشوکاریانا ئەژین ، وەبە هەر شێوەیەك بێ غەدر لێ کراون ، چونکە هەر کۆمەلەیان لە جۆرە شوێنێکى ئاوەدانى دا ئەژین و جموجول بە دەست خۆیان نیە ، جا لە هاتوچودابێ یان لە بازاڕەکاندا یان لە شوێنى نیشتەجێى قەرەبالغدا ، لە کەرمەى دەنگە دەنگ و قیژو واژیك دانەژین کە کەرەستەو مەکینەکان دروستیان کردوە لەبەر ئەوە لەژۆر رووەوە لە زۆران بازى دان ، هەتا لەکەل ئەو خواردنەدا کەبۆ تێرکردنى سکیان پەیدای ئەکەن .

ئەوەى سەیرە لە شارەکانى رۆژئاوادا کۆرپستانەکان تەنیا شوێنى خاوێنن ، ئەویش بەهۆى دارستانەکانەوەو بەهۆى ئەو بالندانەوە کە لەو دارستانانەدا ئەژین و سەرچاوەى پشوى نەفس و لەشن .

لەمەش زیاتر ساغ بۆتەوە کە پەیوەندیەکى خراپ لە نێوان ئەو ئالۆزیەدا هەیە کە لە ئەنجامى ژیانى ناو شاردا پەیدا ئەبێ و لەکەل ئەخۆشى عەقلى دا سالى ١٩٦٢ لیکولینەوەیەك لە « مانهاتن » لە نیویورك کرا ئەنجامەکەى ئەوەى دەرخست کە لە پێنج کەسدا لەو کەسانەى قسەیان لە کەلا کردون ، چوار کەسیان دیاردەى عەسەبیەت و بیر ئالۆزیان پێوە دیاربوە ، بەلام لە پێنج کەسیان یەکێکیان وا بەتەواوى شێواوە کە بۆتە کۆسپى ژیانى رۆژانەى جا ئەم نیسبەتە لە ئەمەریکا تێکرا لە دەیەك ئەگرێتەوە .

جا بێ گومان ئەم جۆرە ئەنجامە زۆر دەیە ئەنجامى باشى ئەبێ بەبەلیباتیش ، بەلام لەتەرازوى وەك ئیشانەیەك سودى ئەبێ بۆ ئەویستنى ئەو زیانانەى کە ئامانەوێ توشى هاوولاتیەکانمان ببێ لە نیشتەجێ ئاوەدانەکاندا .

لەسەرمانە رێگو پێك بینو بەو جۆرە بارى شارەکانمان پەرە پێبدەین کە حالى بێ لە هۆیەکانى ئالۆزى بیرو نەفس ، ئەو مەرجانە شیان بۆ زامن بکەین کە یارمەتى چالاکى لەشیان ئەدا بۆ ئەندروستى و بیریکى ساغ .

جا دورخستنەوەى هاوولاتیەکانمان لەم حالەى زۆر شارى کەورە پێى کەیشتون هەرچەند بە پیشکەوتوش ناسراون ، ئەرکێکى نەتەوەیى و نیشتمانیە ئەك هەر ئەرکێکى ناوخۆیى کە کاربەدەستانى شارەوانى شارى بێکات ، چونکە ئەرکێکە لە وزەى ئارایى و هەلسوڕاندنى زیاترى پێویستە .

کە ئەم ئامانجەمان وەك بەشێکى ستراتیجیەتى نەخشەى ئاوەدانى لەوڵاتەکەماندا نا ، ئەبێ سود لە تاقى کردنەوەى کەسانى تر وەربگرین ئەوسا : وەختو بارەو ئەرکو ئەندروستى زامن ئەبێ ، ئەندروستى لەشو نەفسو عەقل بۆدانیشتوان بە هوى ئەو پاکى و خاوێنیەى هەمیشە ئەمانەوێ .

ـ بەشى لێکولینەوە ـ

دەستـ بـلاویـی خیـزانی عیـراقـی

صاحب جواد

دیاردەکانی دەست بـلاوی‌وزیادە مەسرەفی لەناو خیزانی عیراقدا زۆرن ، لە کارەبـاو بەکارهێنانی ئازو باش بەکارنەهێنانی‌و بەفیرۆدانی ئاوی پاك ٠٠ هتد ٠

هەندی خیزانیشمان‌هەن کەخوا دەرویەکی لێ‌کردونەتەوە ، زیادە مەسرەف‌و دەسـت‌بلاوێکی زۆر لە میوەهـات‌و سەوزەوادا ئەکەن‌و فـــرێی‌ئەدەنە تەنەکەی خۆلەوە دوای ئەوەی چەند رۆژێکی بەسەراتێ‌ئەبەرێ ، چونکە ئەوەنـــدە نەکرن لە پێویستی خۆیـان‌زیاترە ٠ ئەمە بێ‌جگە لە پارچە نان‌و سەمون کە هەموو رۆژی‌فرێ ئەدرێتە سەر شەقامەکان دوای ئەوەی لە پێویستی زیادنەبێ‌و وشك‌نەبێتەوە ٠

ئەم دیاردانە ، خەریکـــە‌تێکرای خیزانە عیراقیەکـانی ئاوشار ئەگرێتەوە ، دیاریشـەئمە ئەخۆشـیە (ئارەزوی مانەوەی ناکەین) چونکە باریك نیـە کـــەلە باوباپیرامانەوە مابێتەوە ، ژیانی باو باپیرامان٠

زۆر چەرمەسەرێی دیـوەبەجۆری ژیانیان لای ئێمـــە خەریکە ئەبێتە سەرگوزشتە ،لەروی دەست پێوە گرتنـەوە بەجۆری‌کە وشك هەلگـەران‌وزۆریان ئەخوش کـــەوتن‌و لاوازبون ، بەلام رۆژگـــار ناچاری کردون بە بەرگەگرتن‌و کارکردن‌و لەبەرئەوە مانـــای زیادەمەسرەفی‌و دەســـت بلاوی ٠

راکردن بەدوای دیاردەی بەوجۆرەدا ئەزانیوە ٠

شۆڕشی ١٧ی تەمـــوزئاهەقی نیـــە کـــە داوا لە هەموومان بکا واز لە دیـاردەی‌دەست بلاوی بهێنین‌و رەگـەو پاشماوەی لە خۆمانا هەلکەنین‌ولەجیـاتی رەگـــی بـاوەری ئەخشەکیشانی هوشـیارانەوئابوری ساغ بچێنین‌و خۆمان‌و مناڵەکانمان بە ئەفرەت کردنی‌لە هەموو مانایەکی زیـــادە مەسرەفی‌و دەست بـــلاوی‌وخۆدەرخستنی پوچەلی وا بهێنن کە لەگەل واقعی کارمـــانـدا ناگونجێ‌و بەو جۆرەی شورش ئەیەوێ‌و هەوئەدا لە دەرونی‌هەموومانا بیچەسپێنێ ٠

جا هەروەك ئەخوشی ساری‌لەرووی ئەندروستی‌یەوە لـــە یەکێکەوە ئەچێت بۆ یەکێکی‌ترو لە وڵاتێکەوە بۆ وڵاتێکی‌تر ، دەست بلاوی‌و زیادەمەسرەفیش‌لە ماڵەکانەوە گەیشـــتۆتە دائیرەکانی حکومـــــەت‌وقوتابخانەکان‌و ئەخۆشـــی داواکردنی دەفتەری کـــەورەی‌بۆچوە ، مامۆستاکان لایـان رایە دەفتەری بچوك لە نرخیان‌کەم ئەکاتەوەو لە نرخی دەرسە کەیان کەم ئەکاتەوە لە کاتێك‌داقوتابی بەدریژای سال چارەکی دەفتەرەکە سەرف ناکا !! جـائەم دەست بلاوی‌و زیـــادە مەسرەفیە بێویستە بوەستێ‌و ئەمێنن ، تا دەوڵەت بتوانـی کەشە بە ئابوری بـــدات‌وئەنەخشەکانیا سەربکـــەوێ‌و بارئزکاری بارەی خەزینە لـــەبەفیروچون بکا ٠

پاراسـتنی جـــوانی پێست

پاراستنی جوانی پێستـو بریسکانەوەو نەرمونۆلی یەکەی ئاواتێکی هەموو ئافرەتێکە ، کە بەرنگەیەکی ئاسان‌و پارەیەکی کەم ئەم ئاواتەی بێتـەدی ، وا بەکورتی رێگای ئەم ئاواتەئان ئەهێنینەدی ٠

پێست پێویستی بە خۆراك هەیە ، وە بەتایبەتی ، پروتین‌و کۆکردو فیتامین (ا) کەئەتوانین لەم خواردنانەوە ، بـــۆی هەسوئەو بکەین ئەوانیـــش (هێلکەو گۆشت‌و پەنیـــرو ماست‌و شیرو سەوزەو میوەی تازە ، وە ئەبێ بزانین کە ئەم خواردنانە (ئاســـــن‌و کالیسوتم)ی تیایە ، کـــــە ڕەنگێکی ڕەمەیی بە پێســـت ئەبەخشێ ٠

لەم دوایی‌یانەدا چەنـــد ئەلاویژەی‌ئەکـــە هێنانیان بێ سەرپەرشـــتی پزیشك ، ترسناکە بۆ پێست ، وە کریمێ کە هۆرمۆنی تیـــا ئەبێ ، زیان بە پێســـت ئابەخشێ ٠ وە ئەبێ ئـەوەش بزانین کە بەکارهێنانی کـرێم کارناکاتە سەر پترپوونی مووی دەم‌وچاو ، چونکە بەهیـــچ جۆرێ ناکاتە سەلکی‌موو ٠

پێست هەر چوار ڕۆژ جارێ هەلئەسێ خۆی لە توێـــزی مردوو رزگار ئەکات لەبەر ئەمە پێویستە پێستی دەم‌وچـــاوو شوێنە ناسکەکان پاك ڕابگرین وە هەردەم پاکژیان بکەینەوە ٠

وە لە دواوەتەدا ئەلێـــین لیکولینەوەکان دەریان خستووە بەکارهێنانی (حەبی مـــــال ئەبوون) لەلایەن ئافرەتانەوە سود بە پێستیان ئەگەیەنێ

بەرێژەی ٢٠٪

بەروەردەم

مندال‌و نوسـتن

ئەو منالانەی تەمەنیان لـــەنێوان یەك ساڵی‌و سێ ساڵی‌دایە بەلایەنی کەمـــەوە ڕۆژی (١٠) کـــاژێر یـــان (١١) کـــاژێر بێویستیان بـــە نوستنە ٠٠ ئەمەش لـــە منالێکەوە بـــۆ منالێکی تر ئەگۆڕێت ٠٠ منالی‌واهەیە لـــەو ماوەیە کـــەمتر ئەنوێت ٠ منالی واش هەیە لەوماوەیەی زیاتری بێویستە ٠

ئەگەر منالەکەت لـە ڕۆژدانەنوست ئوی‌ی هەدەرێ چونکە لەوانەیە لەو منالانەبێت کە شەوزۆر دەنوون ٠٠

ئەگەر ئەتوانی منالەکـــەت لەسەر نوستنی باش ڕابهێنـــە ٠٠ کە گرنگترینی دیاری کردنی کاتی نووستنەکەیەتی٠٠ چونکە منال وا ئێدەکات هەست بـــە دلنیایی بکـات‌و ترخی کـــات بزانێ لـــە پاشـــەڕۆژیدا ٠٠ هەروەها زیانی دایك‌و باوکیشی ئاسان دەکات ٠

باشترین کات بۆ ئـــەوەی منالەکەتی تیدا بنوێنیت یەك تا دوو کاژێر دوای خـــۆر ئـاوا بوونە ٠ پێویستە منال لـــە جێگایەکی تایبەتی‌دا بنوێنرێت‌و دووربێت لـــەو ژوورەی دایـك‌و باوکـــی لـــێ دەنوێت واتـــە ڕابهێنرێت کە بتوانێ بەتەنیا بنوێت ٠٠

پاشماوەی : سەروتار

ئەو رژێمەی لەئەل داگیرکـــەردا ڕێکدە کەوێ‌و لە مەسەلەی رزگار کردنی خاکی نیشتمانیدا جڵەو ئەکاو شەڕێکی ئابیرژز دژی جەماوەری تێکوشـــەری کەل بەر با دەکات‌و دەسەلاتی هێزە کۆنە پەرستەکان دە بووژێنێتەوە ، ئەو رژێمە مومکین نیە بەشـــداری لە رزگار کردنی خاکی دائیرکراویدا بکاو هـــــەر دەبێ خیانەت لـــە مەسوولیەتی نیشـــتمانی‌و نەتەوەیی خۆی بکا .

کارە ساتە خوێناوی‌یەکانی لوبنـــان‌و ڕابەڕینی بزووتنەوەی نیشتمانی لە رووی دەســـدرێژی کردن‌و بەلاماری هێزە کۆشە کیرەکاندا‌و بەرە سەندنی هێـــزو توانای جەماوەری ئەلی لوبنان بۆ یان کردنەوەی بەرەی راستەوەری تایە فەکەرو باویزگاریکردن لـــە شوڕشی فەلەستین کە لە خاکی لوبناندا موماره‌ســـــەی هەقی شەرعی‌ی خۆی بکا بۆ رزگار کردنی نیشـــتمانی زەوت کراوی ، بوونە هـــــزی ئەوەی رژێمی کومپا دەس بکێشێتە کارو باری لوبنـــانەوەو بـــە هۆزدوو بەلاماری خاکی لوبنان بدا ، بەو نیازەی پارێزگاری لـــە هێـــزە کۆشە کیرەکان بکات‌و دەس لە شۆڕشی فەلەســـتین‌و بزووتنەوەی نیشتمانی بوەشێنێت‌و ئەیـــەلێت رژێمێکی میللی ئەوتۆ لە لوبناندا دابمەزرێ کـــە بیتە دەوڵەتێکی بەرەنگار لە رووی زایۆنیزمی دوژمندا ئە لەگـــــەل هەلوێست‌و ئەخشەی خۆ بەدەســـتەوەدانیدا ناگونجێ ٠

لە کاتێکدا ئەو رژێمە بەلێنی خۆی بە وەستاندنی چالاکی‌ی فیداکارەکان دژی ئیسرائیـــــل بۆ ئەمەریکا رادەگەیەنێ تا بیتە دەستە گولی تەواو کردنی ئەخشەی رنکەوتن‌و خۆ بەدەستەوەدان ، سیاسەتی بردی کراوە (الجسور المفتوحه) و بەیەك گەیشتنەوەی کەس‌و کار بەکار دێنێ تا لە دوا رژدا بلانی سولح کردن لە گـــەل زایۆنیزمی دوژمندا ساز بکەن .

بریاری رژێمی سووریا لە سەر درێژە پێـــدانی مانەوەی هێزەکانی دەوڵەتان ، تەواوەتی لەگەل نیـازو خواستی ئەو رژێمەو بەشدار بوونی لە بیلانی رنکەوتن‌و ئەخشەی داگیر کردنی سەراپای خاکی لوبنـــــاندا دەگونجێ .

جەماوەرو بەتایبەتی جەماوەری سووریا کـــە بە (وعی)تکی پێشـــــکەوتوو ، وە بە رابوردووی ئەنشی ئاسراوە لە تێکۆشاندا دژی سەردەمی کۆنە پەرستی‌و دیکتاتۆری ، هەرگیز لـــــــە رووی ئیرهاب‌و زۆرو جەورو فرو فیلدا مل کـــەچ ناکاو رازی نابێ سووریا بیتە تەرەفێك لە هەر رنکەوتنێکدا کـــــە ئامانجی فرۆشتنی فەلەسەتین‌و چەســـــاندنی وجودی زایۆنیزم بێ ٠٠ ئەو جەماوەرە بە سەر کردایەتی هێزە ئەنەوەیی‌یە پێشکەوتنخـــــوازەکانی ، بۆ بەزاندنی کار بەدەستە گومڕادار دەستەکانی ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم ، تا بێست [illegible]

دەربارەی سزادانی منداڵ

فەوزیە فەرەج
ئامادەی کردووە

مارك توین‌ئەڵێت « ئەمەنم باوکم ئەزانترین مرۆڤـە بـەلام کـــاتێ ئەمـــەنم دەرکـــەوت باوکم زۆر من (٧) ساڵی ڕابووردوو ١٤ ساڵان بوو وام ئەزانی لـــە ســـەر ڕووی زەوی‌دا گەیشتە (٢١) ساڵان بۆم زیرەکە ئەوە نی‌یە کـــە لێ‌ی تێ گەیشت بووم » ٠

بـــەلێ ٠٠ ئەمەتێ ڕوانینی‌هەموو منالێکە بەرامبەر باوك‌و دایکیان لەم تەمەندا ٠٠ ئـەوجیهانەی منالەکانمانی تێـــدا دەژی ئێمـــەی تێ داناژین ٠٠ ئەوەی ئەوان ئەیبینن ئێمـــە ناییبینین ٠٠ هەر لەسەر ئـــەم‌بناغەیەشەوە بەروەردە کـردنی تازە هاتۆتە کایەوە ، بۆیـــــە ئێمەی دایك‌و باوك پێویســـتە گرنگی بەروەردەکردن بزانین‌وکامەی باش بێت بیکەین بـــۆ منالەکانمان ئـــــەو جیهـــانە تایبەتیەیانمان لە بەر چاوبێت لە کامەی باش بێت بیکەین بـــۆ گرنگی پەروەردە کردن بزانین‌و بـــەروەردە کردنیـــــان‌دا ٠٠ هەرچیەکمان لە توانادا هەیە لـــــە هێمنی‌و خۆشەویستی‌ودلسۆزی لە گەل منالەکانمان‌دا بەختی بکەین چونکە بەختیاری‌ئەوان بەختیاری ئێمـــەشە ٠ منال لەو جیهانە تایبەتی‌یەی کەخۆی تێ‌ی‌دا دەژی زۆر جـــار یاخی بوون‌و لادان تێ‌ی‌دا ڕوودەدات کە لە گەل هەلوێستی ئێمـــەدا ناگونجێ وەئێمـــەش‌هـــەول ئەدەین بـــە سنرادان دوورپان خەینەوە لەو یاخـــی‌بوونە ٠٠ کاتێ سنرادانەکانمان کاری خـــۆی ئەبینێ کـــــەهەلوێست‌و دەروونی ئـــــەو منالەی یاخی بووە ڕەچاوکراوە٠٠ ئابێت وائێ بکەین هـــەموو لادانێك یان یاخی بوونێـــك‌شـــایەنی سزادانە چونکـــە سنرادانی هەلە ئەبێتە هـــۆی‌زیاتر یاخی کـــردنی منـــال‌و لـــەوانەیە ئـــــەو منـــالەچاك ببێت لەوکارەی کە ئێوە لەسەری سزاتان‌داوە بەلام لـــەهـــەندێ کـــاری تردا باوەڕی بەخـــۆی نامێنێ‌و کـــــارێکی‌بێچەوانە ئەکاتە سەر دەروونی منال ٠٠ بۆ نموونە ٠

(ئەسرین تەمـــەنی (١٠)ساڵانەو هـــەموو ڕۆژێ کـــات ژمێری (٥)ی ئێـــوارە بـــە ئوتومبیلەکەی قوتابخـــانەی ئەگەیشتەوە ماڵەوە ٠٠ ئەمـــەشـــتێکی ئاســـایی‌یە زۆریش ئاسایی‌یـــــە بـــەلام ڕۆژێك‌بریاری‌دا کـــات ژمێـــری (٥) ئەچێتەوە ماڵێ ســـەری هاوڕێ‌کەی بدات کە ئەخۆشە ٠ کاتێ کـــات ژمێری (٦)ی ئێـــوارەهاتەوە دایك وباوکی بێ ئەوەی بزانن مەسەلەکە چۆنـــەو لێ‌ی‌تێ بگەن یەکسەر لێ‌یان‌دا » ٠

ئـــەمە زیانێکی زۆری بـــەومنـــالە گەیاند ئەویش باوەڕی بەخۆی ئەمـــا ٠٠ کـــە نابێ‌دەقەیەك درا بکەوێت ٠ قەینـا ئەمە لە سەرئەکەوە باشە بەلام‌ئەم باشی‌یە لە ڕاستیەوە ئی‌یە بەلکو لە ترسەوەیە ٠ بۆیـــەبێویستە بزانین چ کاتێ وەچۆن سزای منداڵەکانمان بدەین ٠

منالی خێل لەشەش مانگیەوە بەچاوێلکەچاری ئەکرێت

دیسان بزیشـــــکەکان

زۆر هەلەیە ، کاتێ منـــالێ ئاموزگاری ئەوە ئەکەن کـــە بە خێلی لەدایك ئەبێ ، گـــوی ئەخۆشی « تارمایی ڕەنگـــاو ڕەنگ » لەچاودا دەبـــێ لەتەمەنێکی زۆرەوە بدۆزرێتەوە بەدرێژی‌و والیك بەرێتەوە ، گوایە لەدایك‌بوونی‌ئەوە چاك ئەبـــێ ، تا کە گەورە ئەبن ئـــــەو خێلی لەخۆیەوە چاك ئەبـــێ ، زاناکان لەم دواییـــــەدا ئیشوکارانە ئەکرنە دەســـت سەلماندویانە : خێلی منـــال کە بێویستی بە جیاکردنەوەی ڕەنگەکانەوە هـــــەیە وەك فرۆکەوانی‌و دەریاوانـــــی‌و ئوتومبیل لێ‌خورین ، چونکـــە ئەوەی ئەم ئەخۆشی‌یەی هـــەبێ ناتوانی ڕەنگی سوورو ســـەوز لیك جیابکاتەوە ٠

پاشماوەی هاوڕێ حیدر

ئاشکرابکرێ .

هاوڕێ ئەندامی سەرکـردا‌یەتی ئەتەوایەتی حزب وتویە : هیچ گومانی تیانیە کە فیکـــر ئەورەترین چەکـــە بو ررەرو ئەوەی دوژمنەکانمان وە هیچ گومانی تیانیە کـــە خەباتی بێ فیکـر فیکری بێ خەبات ئەلك ئاری ڕەتیکەلاو بونی فیکـرو خەبات پێکەوەو چۆشـــدانی رنگای ڕاســـتی سەرکەوتنی شورشەکەمانە .

هاوڕێ حیـــدەر دەربارەی گونکرەی فیکـــــری لەبارەی زایونیزمەوە کە لەم دوایی‌یەدا لە بەغدا گیرا وتی : ئەم گونکرەیە لە ئەل ئەو بڕیارە میژوییـــەدا بو ریکخراوی ئەتەوەیەکگرتوو کان لـــە ١٠ی مانگی تشرینی دوهەمی ساڵی ١٩٧٥دا دەری کرد وەزایونیزمی بـە شیوەیەکی ڕەگەزایەتی‌و جیـــارازی ڕەگەزایەتی دانا .

هەروەها ئەوەی سەلماند کە ئێمە دوژمنی زایونیزمین چونکە جولانەوەیەکی ڕەگـــەزایەتی‌یە ، دژی قوت کردنەوەی قەوارەی ڕەگەزایەتین لەسەر خاکەکەمان بەلام دوژمنی جولەکەنین لەبەر ئەوەی لە سەر ئایینی جولەکەن.

هاوڕێ حیدەر وتی وەئەبێ خەباتمان دژی زایونیـــــزم بەرتری کردن بێ لەســـــەر بەرژەوەندیە شـــەرعیەکانمان بەتەنیا وەیان بۆ ئەوەیە هەمـــو جیهان لەمەینەت‌و شوێنەواری ئـــەم جولانەوەیە رزگار بکەین بەلکو ئەمانەوێ جولەکە کانیش لە مەینەت‌و ناسۆری ئـــــەم جولانەوە ڕەگەزپەرســـتی‌یە نامرۆڤانەیە رزگار بکەین .

پاشماوەی وەزیری ڕاگـەیاندن

بەیانیان‌و ئێوارانی کۆڕەکـــەدا ڕیکۆلینەوەی ئەوانەی کە لـــە بواری ڕاگـــەیاندنی دەرەوەدا کارئەکەن لە بارەی سروشتی چالاکی‌یەکانی خۆیانـــــــە وە ئەواوبوە جگە لـــــە ڕاپورتی بەرئوەبەرئتی گشـــــتی بەیوەندیەکان لە بارەی چالاکی‌یە هەمە جۆرەکانیەوە .

بەرێز طـارق عزیز وەزیری ڕاگەیاندن لـــــە کۆبونەوەی ئنوارەدا کـــــە پینج سەعاتی خایاند باسی سروشت‌و بەهای ئەم جۆرە سیمینارانەی کردوە وتویە بە گیانێکی هاوڕێیـــەتیانەوە لـــە هەندێك لـــە برا ئیشکەرەکانمان ئەکۆلێنـــــەوە ئەویش بۆ ئەو مەبەستەیە کـــە ئامۆژەکاریەکانی سەرکردایەتی سیاسی حزب‌و شـــــورش جێ‌بەجێ بکات بـــۆ ئەوەی دەزگای ڕاگەیاندن ببێتـــــە دەزگایەکی پێشڕەو لە نـــــاو دەزگاکانی ولاتدا ..

وە بـــــــەی بەیوەندی ڕاستەوخۆی کارکردنی هەردو بەریوەبەرایەتیەکەی کرد لەگەل جیهانی دەرەوەدا وتی : ئـــەم بەیوەندی‌یە زای لـــەو بەریوەبەرایەتیانە کردوە کە شوێنێکی تایبەتی لە نێوان بەریوەبەرایەتیەکانی تری وەزارەت بکرن . هەروەهـــا بەرێز وەزیری ڕاگـەیاندن وتی کۆڕانکاریەکی باش لـــــە کاروباری هەردو بەریوەبەرایەتیەکەدا ڕویـداوە هەرچەند هەندێك گیرو ئرفت هێشتا لەسەر ڕێگای کەشـــەکردنیانا هەیە وە هەول ئەدەین ئەو گیروگرفتانەش لابەرین .

لـــەم کۆڕەدا چەند هاوڕێیـــەکی ئەندامی مەکتەبی بلاو کردنەوەو ڕاگەیاندن لـــــە سەرکردایەتی ئەتەوایـــــەتی حزب‌و جێگـــــری وەزارەتی ڕاگەیاندن‌و بەریوەبەرە گشتی‌یەکانی‌و ئەندامانەرانی هەردوو بەریوەبەرایەتی گشتی ڕاگەیاندن‌و بەیوەندی‌یەکان بەشـدار بون .

ئاگاداری لـــە سەرۆکایـــەتی ناوچـــەی کستوکانی پارێزگای ســـــلیمانی‌یـــەوە

لە ئەنجامی ئەو مەزاتـــــەناشکرایەی‌ڕۆژی ٢٠ـ١٠ـ٩٧٦ بۆ فرۆشتنی (٥٠٠٠) تەنەکەی‌بەنزل کراو نرخی خۆی‌نەکرد ٠

لەبەر ئەوە بریارماندا کەسەرلەنوێ بیان خەینـــــەوە مەزات جا ئەو کەسانـــــەی‌ئارەزوی کرینیان هەیە ڕۆژی ٢٥ـ١١ـ٩٧٦ لە بینـــــای‌مەخزنەکان کە بەرامبـــــەر مزگەوتی مەولانا خالدە ئامادەبن تا کۆتایی دەوامی ڕەسمی ، وە ئەبێ ٥٠ دینار تەئمینا‌تێکی‌سەرەتایی بدەن ، لە فرۆشتندا کەرانەوەی تیا‌ئ ، بەو پـــارەکەشی بە نەقدی ئەدرێت ٠

سەرۆکی ناوچەی کستوکانی

دەترسێت لە تاریـــکی‌دا بنوێت یان کاتی‌خەو ئەبینێت٠

سێیەم : منال لەشـــەودا هەلئەسێ لە ترسی نـــەوەی خۆی پیس ئەکات بە تایبـەتی ئەگەر دایکەکەی توندو تیژ بێت لە گەلیـــاو ڕابهێنابێت بچێتە سەر پێشاو ٠٠

● چـۆن چارەسـەری ئـەم گـیرو گرفتانـە ئەکەیت ؟

● منالەکەت ڕابهێنە لـــە سەر ئەوەی لە کاتێکی دیـاری کراودا بنوێت ٠ ئەگەر ووڕکی گرت ووتی نانوم ٠ چیرۆکی بۆ بگێڕەوە یان گۆرانی بۆ بڵێ تا دێتەوە سەر خۆی‌و پاشـان ئەنوێت ٠

● جێگای نوستنەکەی پاك بۆڕابگرە بۆ ئەوەی کە کـاتی نوستنی هات دڵی بە بینـــی بکرێتەوەو حەز لەسەر نوستنی بکات ٠

● ئەگەر منالەکـــەت لـــە شـــەودا هەلسا وەلامی بدەرەو بچۆ بە دەنگیەوەو مەیـــــەلە بگری لە وانەیە ئەو گریانـــەی بگەڕێتەوە بۆ تینوێتی یـــان سەرما یان نازارێکی هەبێت ٠

ئامادە کردنی
ئاوات مەحموود

● گیرو گرفتـــەکانی نوستن

لە کەل ئـــەوەی منالەکەت ڕائەهێنیت کە لە کاتێکی دیاری کراوو شوێنێکی دیاری کراودا بنوێت توشی چەندەها گیرو گرفت دێت لەوانـــە ترســـی منالەکەت بەتایبەتی لە تەمەنی (٢) ساڵی‌دا هەست بەوە ئەکات ژوورەکەی تاریکەو دایکی لێ‌ی دوورە ٠ ئەبێ ئەوە بزانین دوو هۆی سەرەکی هەیە وا لەمنال دەکات نووستنەکەی ئاســـایی نەبێت ٠

١ ـ کاتی نوستنی منالەکەت هاتووەو منالەکەشت هیـــلاك بووەو ئەیـــــەوێ بنوێت ٠ تۆنایەئیت بنوێت ٠

٢ ـ منالەکـــــەت زوو هەلدەسێنیت لەخەو ٠٠

ئەتوانین دەست نیشـــانی ئەو هۆیانە بکەین کەوا لـــە منال دەکات زوو خەبـــــەری بێتەوە لەو هۆیانەش :

یەکەم : بیرکردنەوەی منال لەکاتی نوستن‌دا کە بەخەیـــال چەند شتێ دەبینێت ئەمە وای لێ‌دەکات خەبەری بێتـــــەوەو ئەنوێت ٠

دووەم : ترس ، لەم تەمەنـــەدا ترس شتێکی ئاســـایی‌یە ٠٠ بەتایبەتی منال لەوە

دەربارەی ئەوانەی کە لە کۆڕەکەدا بەشدار بوون

پاشماوەی هاوڕێ حیدر

ئەو کەسانەی کە لە کۆڕەکەدا بەشدار بوون ئەمانەی‌خوارەوە بون :

ئەندامی مەکتەبی بلاو کردنەوەو ڕاگەیاندن لـــــە سەرکردایەتی ئەتەوایـــــەتی حزب‌و جێگـــــری وەزارەتی ڕاگەیاندن‌و بەریوەبەرە گشتی‌یەکانی‌و ئەندامانەرانی هەردوو بەریوەبەرایەتی گشتی ڕاگەیاندن‌و بەیوەندی‌یەکان بەشـدار بون .

پاراسـتنی جـــوانی پێست

پاراستنی جوانی پێستـو بریسکانەوەو نەرمونۆلی یەکەی ئاواتێکی هەموو ئافرەتێکە ، کە بەرنگەیەکی ئاسان‌و پارەیەکی کەم ئەم ئاواتەی بێتـەدی ، وا بەکورتی رێگای ئەم ئاواتەئان ئەهێنینەدی ٠

پێست پێویستی بە خۆراك هەیە ، وە بەتایبەتی ، پروتین‌و کۆکردو فیتامین (ا) کەئەتوانین لەم خواردنانەوە ، بـــۆی هەسوئەو بکەین ئەوانیـــش (هێلکەو گۆشت‌و پەنیـــرو ماست‌و شیرو سەوزەو میوەی تازە ، وە ئەبێ بزانین کە ئەم خواردنانە (ئاســـــن‌و کالیسوتم)ی تیایە ، کـــــە ڕەنگێکی ڕەمەیی بە پێســـت ئەبەخشێ ٠

لەم دوایی‌یانەدا چەنـــد ئەلاویژەی‌ئەکـــە هێنانیان بێ سەرپەرشـــتی پزیشك ، ترسناکە بۆ پێست ، وە کریمێ کە هۆرمۆنی تیـــا ئەبێ ، زیان بە پێســـت ئابەخشێ ٠ وە ئەبێ ئـــەوەش بزانین کە بەکارهێنانی کـرێم کارناکاتە سەر پترپوونی مووی دەم‌وچاو ، چونکە بەهیـــچ جۆرێ ناکاتە سەلکی‌موو ٠

پێست هەر چوار ڕۆژ جارێ هەلئەسێ خۆی لە توێـــزی مردوو رزگار ئەکات لەبەر ئەمە پێویستە پێستی دەم‌وچـــاوو شوێنە ناسکەکان پاك ڕابگرین وە هەردەم پاکژیان بکەینەوە ٠

وە لە دواوەتەدا ئەلێـــین لیکولینەوەکان دەریان خستووە بەکارهێنانی (حەبی مـــال ئەبوون) لەلایەن ئافرەتانەوە سود بە پێستیان ئەگەیەنێ

بەرێژەی ٢٠٪

Institut kurde de Paris

بچک ٨

بەیارمەتی ئێوە

سەربەستی ...

وشەیەکی بچکۆلانەیە بۆمەبەستێکی گەورەی ، ئەمەندە گەورە ، تا ئەگاتە رادەی پیرۆزی و کارێکی مەزنیش دەکا لە ژیانی کەسان و کۆمەڵگاکان .

بۆیە ، پێویستە و زۆر پێویستە بزانین چۆن لە سەربەستی ئەگەین ، بەرلەوەی رەفتاری پێ بکەین .. تا وەکو بزانین چۆن رەفتاری پێ دەکەین .

چونکە سەربەستی ـ کەماڤێکی رەواو ئاسایی کەسان و کۆمەڵگاکانە ـ مانای ئیلتیزام و .. هەست بە بەرپرسیاری کردنە . ئەمەش پێویستی بە هوشیاری و دلسۆزی هەیە بۆ بژوتنەوەی کۆمەڵ لە بەرەو پێشەوە چوونیدا .

بەڵام بەداخەوە «هەندێکمان» زۆر جار ژیان بەم وشەیە ئەکەینن جا لە ئاکادارییەوە بێت یان لە نەزانییەوە .

ئەو سەربەستییەی کە شۆڕشە مەزنەکەی ١٧ ـ ٣٠ ی ئەمروز بۆ جەماوەری کەلەکەمانی دەستە بەرکردو دەرکای دەربڕینی رای دروستکەر و دلسۆزانەو ماوەی کارکردنی داهێنەرانەو خولقێنەرانەی بۆ کردەوە .. کە دەرکی ژیانە ، تا ئەم سەربەستییە زیاتر لە جارێکو بە جۆرەها شێوە لەلایەن « هەندێکمان » ەوەخرایەی لە رووداو کراوەو ، ئەکرێتەو .. بەلکەش بۆ ئەمە ئێجگار زۆرە .

● هەندێکمان ـ جا ئەگەر مووچە خۆر بێت یان کرێکار ـ جێگای کارەکەی بۆ ماوەیەکی درێژ بەچێنە هێنێت بۆئەوەی سەر لە هەندێ ئاسیاو وبرادەری ئیرەو ئەوێی خۆی بدات ، یان فرمانێکی ئایینی خۆی بە جێبهێنێت ، بەجۆرێك وای لێ هاتووە ئەم کارە زۆربەی رۆژانی هەفتە دووبارە ئەبێتەوە . ئەم مووچە خۆرەئەم کارە بە بیانووی ئەوەوە ئەکات کە ئوایە ماڤێکی ئاسایی خۆیەتی ، وایە سەر بەستییەکی کە سایەتییە .. بەڵام لەراستیدا ئەمە خرایە کاریەکە لە رووی ئەم سەربەستییەدا ، چونکە ئەو کەسە ئەم کارە لەسەر حیسابی ماڤی کۆمەڵ ئەکات لە بنیاتنان و خێرو خۆشیداو ، لە سەر حیسابی دوای رۆژی کۆمەڵ .

● هەندێکیشمان بە ئەوپەڕی هەلەشەیی و هەلچوون و دەمار گرژییەوە لەکەن خەلکیدا رەفتار ئەکەن کە ئەمەش بەرچاو ئەنکییان دەردەخات و ، هەموو کارێکیش بە لەو بەری ئامانییەوە ئەنرێ ، هەر بۆ ئەوەی رەزووەکانی خۆیان دابمرکێنێن ، ئەنجامەکەن زۆر جار بایەخ ئەکەن و ، وا ئەزانن بەم کارە « نیازەکانیان » جێبەجێ دەبێت ، ئیتر ئەم ، ئیرانەیان « مەرزووعییە » بێت و رەهتارەکانیشیان رەوشت بەرزانە بێت ، یان بە پێچەوانەوە بن .

تا ئەم « هەندە » خۆیان دەکەن بە حاکم بەسەر خەلکی ترەوە ، خەلکی ئەخەنە ئاوقەفەسی ئاوانیار کردنەوە ـ چونکە دوژمنیانن ـ تا رەگوبەر تانەو توانج و جنێویان بدەن ، ئیتر بە لایانەوە گرنگ نییە ئەم ناوانیار کردنانە راستەو ، ئەواو بن .. یان دروستکراوو ، درۆزنانە بن .. یان « کێجەل » ێك بێت لە ئەنجامی ناوردی و هەلەشەیی و بەرچاو ئەنکییانەوە بێت .

ئەم « هەندە » لە کاتێکداسەربەستی بەم شێوەیە بەکار دەهێنن ، ئێگەیشتنی ئاتەواو ، بەلکو ئێگەیشتنی شێواوی خۆیان ئەخەنە روو .. چونکە ئەمانە لەیەك لاوەو لە باری سەرنجێکەوە لە مەسەلەکە ئەکەن کە پێویستێکی زۆری بەرەوشت بەرزی هەیە لە رەفتارەکردنا .

سەربەستیی بیرورا کە بەرەو رەخنەی مەزووعییانەی ئامانجداری ، دروستکەرانەی ، دلسۆزانەمان دەبات شتێکەو .. لە وتاندنی سەربەستی ـ و بەرلە هەمووشی سەربەستیی بیرورا ـ بە درۆ کردن و رێ گومکردن و بۆ ئامانج و نیازی ناپاك شتێکی ترە .

سەربەستی ، کەورەترین راستییە لە ژیانماندا پاش شۆڕشە ئەمرەکەی ١٧ ـ ٣٠ ئەمووز ، ئایا هەندێك لەم راستییە ئەیشتوون بە ئەواوی ، یان کردوویانە بە کۆچانێك و خۆیانی پێدا هەڵدەواسن ؟! هیچی تر ناڵێم .. حوکمدان بۆ مێژوو ئەهێڵمەوە .

ـ عثمان محمد فاتح ـ

٢٠ـ١١ـ١٩٧٦

ژیانی ئاده‌میزادی له بنه‌ره‌ته‌وه گۆڕیوه

دروستکردنی ڕەوڕەوە دەورێکی ئیجگار گەورەی هەبو لە ڕۆژانی بنەڕەتی ژیانی مرۆڤایەتیدا .. ئەگەر ڕەوڕەوە نەبوایە مرۆڤ نەی ئەتوانی بەم شێوەیەی ئەمڕۆکە هاتوچۆ بکات .. ئاژەڵ مالی کردن وای لە مرۆڤ کرد کە ئاسۆی ژیانی ڕۆژانەی فراوانتر بێت .. ئەوەی بێ ئەو پێویستیەوە پیاوێکی ئەزانرا بوایە لە لقەداو ڕەگ خشۆکێك بە دروست کردن و بنیاتنانی (خەرەمەکانیان) پێش سێ هەزار ساڵ بەر لەدایك بونی عیسا چەند خشۆکێکی گەورەیان بەکار ئەهێنا بەیارمەتی زەمارەیەکی زۆر لە گۆیلەکان .. لە کەل ئەو هەمو کەرانو بشکێنەدا کە کراون کۆنترین وێنەی ڕەوڕەوە عەرەبانەیەکی پچوکە کە لەسەر یەکێك لە دیوارە سەرەمەزیکانی شاری نور دۆزراوەتەوە مێژووی ئەو وێنەیە ئەگەڕێتەوە بو چوار هەزار ساڵ پێش لەدایك بونی مەسیح مێژونوسەکانی ئەم سەردەمە لەسەر ئەوە ڕێکەوتون کە ئیستوانە بیست سەدە دوای ئەوە دۆزراوەتەوە واتە لە سەردەمی دۆزینەوەی ئامسندا کە ئەکەڕێتەوە بو دوو هەزار ساڵ پێش لەدایك بونی مەسیح ..

بەکەمجار ئیستوانە لە وێنەی دیواری کۆشکی سنغریب لە ئاشوور دۆزرایەوە ، ئەویش لە سەدەی هەشتەمی پێش زایین دابو .. بەکارهێنانی ئیستوانە گەلێ زەحمەتی لێ ئەوەشایەوە لە دواییداو لە ساڵانی دوو هەزاری بەرەو دوادا ، وێنە دەربڕقیوەکانی سەر دیوارەکانی میسرو وێنەکانی چاخی مس وێنەی پیچکەی پێشکەوتو ترمان نیشان ئەدات .. بریتی بون لە شتێکی بازنەیی و پێچکەیەك دەوری دابو چەند پەرێکی تیشك ئاسایی سەرجەمەکانی بەند کردبون .. ڕەوڕەوی میسری ـ یەکان زو ئەشکان بەڵام پێچکە ئاشوریەکان قەوارەیان گەورەتر بو .. خولخولوکە یارمەتی مرۆڤی دا کە بتوانی شتی گەورەو قورس بلندکاتەوە و بازی ئاو پاپۆر بە ئاسانی بەهۆی ئەوەوە بەتال کرێتەوە .. خەلکێکی بێشومار بەعەرەبانە کەوتنە هاتوچۆ کردن و بەردی قورس گرا بە ئامرازێك بۆ هەڵدان .

خرابی و ناخۆشی ڕێگاوبان وای کرد کە پیچکەی ئەوەوە بەکاربهێنرێت و سیستەمی یاسا و ئاسین دابهێنرێت ..

دوای پێچکە .. هۆکانی تری گوێزانەوە پەیدابون .. لەو سەردەمەوە هۆی گوێزانەوەو هاتوچۆکردن ڕۆژبەڕۆژ ڕوی لە پێشکەوتن کرد .

لە ساڵی ١٨٢١ ئەندازیارە ئینگلیزەکان توانیان عەرەبانەی وا دروستبکەن کە بەهێزی هەڵم بڕواو بەوە پێویستی بە بەکارهێنانی ئەسپ نەما .. هاتوچۆ بەو جۆرە کەوتە پلەیەکی ڕێکوپێك لە نیوان لەندەن و دەورو پشتیدا .. دوای ئەویش جۆری تری ئامرازی گوێزانەوە پەیدابو کە بەهۆی جۆرە وزەیەکی ترەوە بەڕێوە ئەبران .. ئەو ئامرازەی بۆ دروست کردنی کۆشکە سەر بەهەورەکانی ئەمەریکا بەکار ئەهێنرا .. بە جۆرێکی لەرینەوە بە ناخی زەویدا ڕۆ ئەچون .. ئامێری سەیرسەیر پەیدابون ، بە هەوادا ئەکشان بەسەر زەویدا ئەڕۆیشتن ، هەروەها بەسەر ئاوا دەهات و دەچون ، ئامێری بێ بانکە بە خێرایێکی زۆر ، پاڵی پێوە دەنان .

هەرچۆنی بێ بەو جۆرە ڕەوڕەوە بەرەو پێشکەوتن ڕێگای خۆی بڕی .

ئامادەکردنی ـ زهیر غانم ـ

لێکدانەوەیەکی نوێی تەمەن دریژی

پیربون شتێکی ئاسایە بۆچارەسەری تەواوی نەخۆشی لێ رزگاربکات . بەڵام زانایانی مرۆڤ و کارێکە ناتوانێت خۆی ئەم مەسەلەیە . بەلکو ئەوان تەمەن بەوساکاریی یە ناروانە سورهێنەرو سەیر دائەنێن .. پیربون بەشتێکی سەر زانایانە لەناو خۆیانداوە سەبارەت هۆی پیربون ئەو کە چەند ئەتوانرێت بەرگریی جیاوازیەکی زۆریان هەیە .. رایگرن .

لەبابەت پیربونەوە زۆرتیوری لە ئارادایە .. هەندێکیان ئەلین ئەمە شتێکی ئاساییە بەهۆی ئەوەوە کە شانە زیندۆکان کەوتۆتە ژێر باری یاسایەکی توندو تیژەوە .. دەستی بەسەر هەموزیندەوەرێکدا گرتوەو هەمو گیاندارێکی زیندو لە قۆناغێکی تایبەتی ژیاندا دوچاری پیربون ئەکات .

لەکەل ئەوەی کە زۆربەی تیورێکان لەوەدا ڕێك ئەکەون کە درێژی تەمەن بەیوەندی بە (جینائی) پشتاویشتەوە (وراثە) هەیە .. بەڵام تیوریەکی نوێ هاتۆتە کایەوە کە ئەو بۆچونە ڕەفز ئەکات .. ئەو تیوریە نوێیە زانایەکی ئەمەریکی (ڕوبرت سابی) خستویەتیە کایەوە ، ئەم زانایە ئەلێت جۆری ئاوەوەی دەرون هۆی سەرەکی پیربونو دوچاربی پیریەتیە !

لێکدانەوەی حالەتی دەرون ئەنیا بریتی نییە لەوەی کە هەست بە بەختیاری بکەین و لە دلگرانی خۆمان دورخەینەوە یا لەوشتانەی زۆر توڕەو کرژمان ئەکەن .. بەلکو پەل بۆ مەیدانێکی فراوانتر ئەکێشێت .. لەوانە خەلك خۆشویستن .. گونجان لەکەل دەوروپشتما مامناوەندی لە سۆزو خۆراگیدا بەم جۆرە ئەتوانین ئەمەنسان درێژکەین بە مەرجێك ڕێگاکەی بزانین کە بەشێك لەوە بریتی یە گونجان لەنێوان خۆشەویستی خۆیدا لەکەل خۆشەویستی خەلکیدا .. وە کەران بەدوای بەختیاریەکی راستەقینەدا لە ڕێگای بەختیار کردنی کەسانی ترەوە ! .

ئەوەی راستی بێت ئەم لێکدانەوەیە کە پشت بە تواناو وزەی دەرون و گیانی مرۆڤ ئەبەستێت لە کارکردنە سەر پیربونو درێژی تەمەندا لەکەل بۆچونەکانی پزیشکی دەرونو عەزوی هاوچەرخدا ڕێك ئەکەوێت چونکە پزیشکی نوێ ئەبینێت کە جیانەکردنەوەی نەخۆشیی دەرونو لەشو پەیوەندی ئەو دوانە بەیەکەوە مەسەلەیەکی گرنگە لە

لەبابەت پیربونەوە زۆرتیوری لە ئارادایە .. هەندێکیان ئەلین ئەمە شتێکی ئاساییە بەهۆی ئەوەوە کە شانە زیندۆکان کەوتۆتە ژێر باری یاسایەکی توندو تیژەوە .. دەستی بەسەر هەموزیندەوەرێکدا گرتوەو هەمو گیاندارێکی زیندو لە قۆناغێکی تایبەتی ژیاندا دوچاری پیربون ئەکات .

لێکدانەوەیە کە ژۆربەی تیوریکان لەوەدا ڕێك ئەکەون کە درێژی تەمەن بەیوەندی بە (جینائی) پشتاویشتەوە (وراثە) هەیە .. بەڵام تیوریەکی نوێ هاتۆتە کایەوە کە ئەو بۆچونە ڕەفز ئەکات .. ئەو تیوریە نوێیە زانایەکی ئەمەریکی (ڕوبرت سابی) خستویەتیە کایەوە ، ئەم زانایە ئەلێت جۆری ئاوەوەی دەرون هۆی سەرەکی پیربونو دوچاربی پیریەتیە !

لێکدانەوەی حالەتی دەرون ئەنیا بریتی نییە لەوەی کە هەست بە بەختیاری بکەین و لە دلگرانی خۆمان دورخەینەوە یا لەوشتانەی زۆر توڕەو کرژمان ئەکەن .. بەلکو پەل بۆ مەیدانێکی فراوانتر ئەکێشێت .. لەوانە خەلك خۆشویستن .. گونجان لەکەل دەوروپشتما مامناوەندی لە سۆزو خۆراگیدا بەم جۆرە ئەتوانین ئەمەنسان درێژکەین بە مەرجێك ڕێگاکەی بزانین کە بەشێك لەوە بریتی یە گونجان لەنێوان خۆشەویستی خۆیدا لەکەل خۆشەویستی خەلکیدا .. وە کەران بەدوای بەختیاریەکی راستەقینەدا لە ڕێگای بەختیار کردنی کەسانی ترەوە ! .

ئەوەی راستی بێت ئەم لێکدانەوەیە کە پشت بە تواناو وزەی دەرون و گیانی مرۆڤ ئەبەستێت لە کارکردنە سەر پیربونو درێژی تەمەندا لەکەل بۆچونەکانی پزیشکی دەرونو عەزوی هاوچەرخدا ڕێك ئەکەوێت چونکە پزیشکی نوێ ئەبینێت کە جیانەکردنەوەی نەخۆشیی دەرونو لەشو پەیوەندی ئەو دوانە بەیەکەوە مەسەلەیەکی گرنگە لە

ئەمەش ئەوە ناگەیەنێت کە زاناکان بەدوای ئاوی ژیندەگانی و لاوێتی یەکی هەمیشەیدا ئەگەڕێن .. یا ئەیانەوێت پیربونو مردن چارەسەر کەن .. چونکە ئەوانە بیرکردنەوەیەکە لەگەل یاساکانی ژیاندا ناگونجێت .. بەڵام ئەوان ئەیانەوێت ژیانێکی چالاك و درێژ بۆ مرۆڤ مسۆگەر بکەن ئەویش بە هۆی بەربەستی کردنی پیربونەوە ، تا رادەی ئەوەی تەمەنێکی مامناوەندی بگەیەنێ ڕزی ئەوانەی ئێستا بە کەسانی تەمن درێژ ئەدرێنە قەڵەم .

کۆڕێکی ئەدەبی لە هەولێر

سەر لە ئێوارەی ڕۆژی ١٧ـ١١ لە هۆلی ئەقابەی کرێکارانی هەولێر کۆڕێکی ئەدەبی لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری جەماوەری هەولێر سازکرا کە تیایدا مامۆستا (مەدحەت بێ خەو) لێکۆڵینەوەیەکی پێش کەش کرد لە ڕێز ناونیشانی « شیعرو ناقی کردنەوەکانی » ، تیایدا لە ڕێبازەکانی شیعرو پێویستی یەکانی ئەم سەردەمە دوا . وە کۆڕەکە لەلایەن بەڕێزان (کەریم شارەزا ، محسن ئاوارە ، ئازاد عبدالواحد ، عبدالغنی علی یحیی) هەڵسەنگاندەراو ئەدەب دۆستانی هەولێر تیایدا ئامادەبوون .

دوادێر

ـ صباح عبدالرحمن ـ

بێ گومان هەر یەکێك لە ئێمە ئەوەی بەسەرهاتوە کە ڕۆژێك لە ڕۆژان ڕێگای ون کردبێ و چەندە ئەشکەدار بوە کە بە دڵێکی پاکەوە خرابێتەوە سەرریگا .. وە بێگومان داوای چاکەی بۆ کردوە لە دنیاو دوارۆژدا چونکە ئەو هاریکاریەکی خێرخوازانەی لەگەلا کردوە ، وە ئایا چەندە ئەشکەدار بەبێ ئەکاتێکدا هەستبکات کە دەزانێ کەمان هەیەو هەمو توانای لەم ڕیازئەوە تەرخانبکات بە شێوەیەکی خزمەتکوزاریانەی زانستیانەی فراوان . ئەوەش دەزگای هاتوچۆیە کە لەسەر هەمو ڕێگاوبانێك بێ ئەئەین بۆ ئەوەی ڕابەریمان بکات و بمانخاتە سەر ڕێگای سەلامەتی و ونئەبون . هەندێ کەس بۆئەوەی شارەزای یاسای ڕێشتن و پارێزگاری گیانی خەڵك بن ڕوی تێئەکەن لەبەر ئەوە بڕوایان بە نرخ و بەهای مرۆڤ و ئەو بایەخدانە هەیە کە شورش لەم بوارەدا بایەخی پێداوە . بەڵام هەندێکی تر کە

خۆیان لە ڕێگاوبانێکی لائەدەن و دوای وێل بون کەوتون وائەزانن سەربێچی کردن ئازایەتیە ، ئیتر ئەوەیان لەبیر چۆتەوە کە دزو شێتەکان ئەوانیش هەمان ڕێگا ئەگرنەبەر .

ئێمە ئەم چەند وشەیە پێشکەش بە هەفتەی هاتوچۆ کردن ئەکەین لەپێناوی بەخشندەی تازەو خۆکرتن بە یاسای هاتوچۆکردنەوە ، سوربون لەسەر ئەو لایەنانەی پەیوەندیان پێیەوە هەیە . وەهەرچەندە توانەمان نیسراحەتو سەلامەتی هاروڵاتیان بپارزین ئەوەندە توانای دانانی نەخشەی دورنژی بەختەوەرانەی ئەم وڵاتەمان زیاد ئەکەین . وە هەرچەند بەپێی ئامۆژگاری یاسای هاتوچۆکردن بجولێینەوە ئەوەندە ئەوە ئەسەلمێنین کە ئێمە ئەلێکین پەیڕەوی یاسا ئەکەین و کاروباری ژیانمان ڕێك ئەخەین .. سلاومان بۆ هەفتەی هاتوچۆکردن هەفتەی هەڵهاتنی ڕۆژی ڕێزەوی ڕێك و پێك بە شەقامو ڕێگاوبانەکانمانا ، وە ئێمە پێشوازی لەهەمو کردارێکی باش ئەکەین لە پێناوی بنیادنانی سوشیالیستی لە وڵاتەکەمانا .

هەندێ لایەنی شاردراوەی ژیانی چەرچل

لەناو بەنجا تەن لە کاغەزو نوسراوی ناو ئەو ئەرشیفە تایبەتیەدا کە ونستون چەرچل بەجێی هێشتوە ، مێژوو نوسی بەریتانیایی (مارتن گلبەرت) ، کە مامۆستایەکی زانکۆی ئوکسفۆردە ، خەریکی نوسینی لێکۆڵینەوەیەکە سەبارەت ژیانی چەرچل ، ئەو مامۆستایە لە ساڵی ١٩٦٨ەوە جۆری بۆ ئەم کارە تەرخان کردوە .. دوای کەران لەو ئەرشیفەدا توانیوێتی شتی وا بدۆزێتەوە کە لایەنی وا لە ژیانی چەرچل نیشان دات کە لەمەوبەر بێ ئەزانراوە ، یا لەمەوبەر ئەو لایەنانە بە چاکی نەزانرابو .. یەکێك لەو زانستانە کە یەکەم کەرەتە کردوەو کاتێکی زۆری لەگەل نووسیندا بەسەربردوە ، وەك نوسینی ژیانی مارلبورروو مێژووی ئەو کەلانەی بە ئینگلیزی قسەئەکەن ..

دەربارەی ئەم کابرایە ئەلێن .. لە ئیش کردندا وزەیەکی بەتوانای هەیە ، ئەوەشی کردبو بە خۆ کە هەمو جارێك لە ئەنجومەنی وەزیراندا ئامۆژگاری هاوریی وەزیرەکانی ئەکرد کە چۆنو بە چ جۆرێك ئیشەکانیان بەریوەبەرن بەبێ ئەوەی هەست بە ماندوبون بکەن .. بەڵام هەمو وەزیرەکان حەزیان لەم ئامۆژگاریانە نەئەکرد ..

بکەوێتە ڕوو ئەوەیە کە لە ساڵی ١٩٣٨دا چەرچل خەریك بوە لە ئەواوی ئابوت بێ ..

لەبەر ئەوە ویستویەتی ئەوە بڵاوکاتەوە کە ئیتر واز لە سیاسەت ئەهێنێ .. وە خەریك بوە خانۆکەی بفرۆشێت تا ئەو قەرزانەی پێ بداتەوە کە لەسەری بوە .. چەرچل ١٨ هەزار جونەیهی ئەستەرلینی قەرزاربوە بەکۆیرەی پارەی ئەمڕۆکە ئەکاتە ١٠٠ هەزار جونەیهی ئەستەرلینی .. لەو لێکۆڵینەوەیەدا ئەوە نیشان دراوە کە سەرەك وەزیرانی هەرەپێشووی بەریتانیا کە چەند جەزی لە ئیش کردن

هەمو شتێك لە بارەی ئەو ئەزانین

ڕەسم کردن و شانۆی منداڵان

نوێترین هۆی دیاریکردنی شەخسیەتی منداڵ ڕەوشتیی

سزای تر ئەبێ ئەگەر کوی بە دەرس خوێندن نەدا یان قاوقیزی کردو لە سنوور دەرچو .

ئەمە ئەوە ئەگەیەنێ بایەخێکی تەواو بە پێویستی زامن کردنی کەرەسەکانی خەریك کردنی بیرو مێشکی منال ئەدراوە بە جۆرێ بتوانێ ئارەزوی خۆی بەرێکوپێکی بدەربڕێ .

سەبارەت بەمەو پێویستە لەرووی شارەزایی ڕۆشنبیری منالەوە چی بکرێ پاشە ، دەست بۆ ئەوە ئەکێشرێ کە ڕەسم کردن و شانۆ ئەوە دوو هۆی کاریگەرن کە تینیکی کەورە ئەکەنە سەر بەروەردەی منالو دیاری کردنی شەخسیەتی لە قۆناغەکانی تەمەنیا .

● ڕەسم کردن و هەستی بزوی منال

سەبارەت بە ڕەسم کردن لێکۆلینەوەیەك ئەمیسەنەکەی وەك هوبەکی دەربڕینی هەستی منال دیاری کردوە کە شتە نادیارەکانی ناوەو دەرەوەی خۆی بەدەرئەبڕێ و لە قینو خۆخواردنەوەو هەست بە کەمی کردن دوری ئەخاتەوە .

● شانۆو ڕەوشتی منال :

سەبارەت بە تینی شانۆ لە خەملاندنی ڕەوشتی منالا لێکۆلینەوەیەکی تر ڕونی کردۆتەوە کە شانۆیی هەمە چەشنەی منالان کە وێنەی دلسۆزی و ئازایەتی و بە باوەری دەرئەبڕن کار ئەکاتە سەر هەستی منالو ئەمەش ئەهمیەتی شانۆ ساغ ئەکاتەوە وەك هۆیەك بۆ چەسپاندنی باوەرو هەستی پاکی منالەکانمان .

● سەرچاوەکانی کەرەستەی شانۆی :

دەربارەی کەرەستەی ئەو شانۆیەی کە منالان حەزی لێ ئەکەن . شتە ئیژرە ، وەك چیرۆك و مینیەکان و ئەفسانە کە کارێکی ئەفسانەی ئەکەنە سەر دەروبی منال ، هەروەها حکایەتی داستانی نوێ کە بەسی پالەوانیەتی ئەکا ئەمانە سەرچاوەی دەوڵەمەندی هەستن .

مارلین مۆنرۆیەکی تر

کە لە فلیمی « نورماجان .. بەدۆعا » دا دەوری « مارلین مۆنرۆ » ئەبینێ وا دیارە ، ڕووداوی ئەم فلیمە ، هاندەرێکی باش بوو تا ئارتیستەیەکی جل و بەرگ لە بەریتانیا ، جل و بەرگیکی زۆر بەرهەم بهێنێ و ناوی « مۆدەی مارلین مۆنرۆ » ی لێ بنێ !

ئەم وێنەیە لیرەدا ئەبینرێ هەردوو ئەکتەر « مونرۆ » و « هیستی » بە ئەنشت یەکەوە تیایە تا بتوانرێ بەراورد لە نێوان هەردوو کیانا بکرێ .

سەرنووسەر
عثمان محمد فائق

هاوکاری

١٢ لاپەڕە — ٢٥ فلس

کانونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

چوارشەمە ١ی کانونی یەکەمی ١٩٧٦ ژمارە ٣٤٥ ● الاربعاء ١ كانون الاول ١٩٧٦ العدد ٣٤٥ ●

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی یە لە دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ

لە لایەنە بنەڕەتییەکانی تاقی کردنەوەی شۆڕشدا ، کە رۆژان راستی و سەرکەوتنی سەلماند ، ئەو بەرنامە راستەقینەو بتەوەیە کە لەمامەلە کردنیا بشتی بە جەماوەر بەستووەو لە بنیاتنانی بەرەی نیشتمانی و پێشکەوتنخوازداو لە چارەسەری مەسەلەی کوردیدا ٠
سەروکی فەرماندە
احمد حسن البكر

گوناهبارکردنی رژێمی گومڕای سوریا هەر بەردەوامە

سەرۆکی فەرماندە جەژنە پیرۆزە لە هێزە چەکدارەکان ئەکات

بەبۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە مهیب احمد حسن البکری سەرکۆمارو وەزیری بەرگری جەژنە پیرۆزەی لەهەمو کارگەرانی هێزە چەکدارەکانمان کردوو ، ئەمەش دەقی تەواوی بروسکەکەیە :

زۆر خۆشحالم بەبۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە ، بەرمترین نیازو جوانترین پیرۆزبایی ، بۆ براو رابەرانی هێزە چەکدارەکانمان رەوانە بکەم ، لەخوای بەخشندەو میهرەبان ئەپاڕێمەوە ، کە هەمومان بخاتە سەر ریگای راستی خزمەتی گەل و نەتەوەی سەربەرزمان ، سوپای نەبەزیشمان هەمیشەو بەردەوام بەهێزترو کارامەتر بێت ، بۆ وەدیهێنانی هیوای گەل و نەتەوەی عەرەب و بەرگری کردن لەمافەخوراوەکانی ، لەهەر کوێیەك بێت و بیتە مایەی بەجێهێنانی ئامانجەکانیشی لە (یەکێتی و سەربەستی و سۆشیالیزما) ٠

مهیب
احمد حسن البكر
سەرکۆمارو وەزیری بەرگری

بەرێز صدام حسین پێشوازی بالیۆزی هندستانی کردوو٠٠

دوێنی بەرێز صدام حسین لەبارەی ئاکەی خۆی لە ئەنجومەنی نیشتمانی پێشوازی لە بەرێز رومیش بهاندارى بالیۆزی هیندستان لە عیراق کردوو . بەبۆنەی تەواوبونی ئیشوکاری لە بەغدا ٠

لەو چاوپێکەوتنەدا بەرێز (منذرعریم) جێگری وەزارەتی دەرەوە بەشدار بوو ٠

سەرۆکی فەرماندە بروسکەی پیرۆزبایی لە بەرێز جێگری سەرۆك کۆمار وەرئەگرێت

بەغداد ٣٠ تشرینی دووەم ـ ئا٠د٠ع ٠٠

بە بۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە سەرۆکی فەرماندە بروسکەی پیرۆزبایی لە بەرێز طه محی‌الدین معروف جێگری سەرۆکی کۆمار وەرگرتووە ٠

ئەمەش دەقی بروسکەکەیە :

بەرێز سەرۆکی کۆمار المهیب احمد حسن البکر ٠

بە بۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە زۆر خۆشحالم پاکترین پیرۆزبایی و جوانترین نیاز پێشکەشتان بکەم و لە خوای گەورە داوا ئەکەم هەمو جەژنێك بە خۆشی و ئەندروستیەوە بەسەر بەرێزتانداو بە سەر گەلەمەزنەکەماندا لەژێر سایەی سەرکردایەتی کارامەتان دەهاو پتر یەکێتی و هاوکاری وەدەست بهێنن ٠

طه محی‌الدین معروف
جێگری سەرۆکی کۆمار

بەرێز صدام حسین بروسکەی پیرۆزبایی لە بەرێز جێگری سەرەك کۆمارەوە وەرگرتووە

بە بۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە بەرێز صدام حسین

بروانە ل ٦

جوانترین پیرۆزبایی بۆ سەرۆکی فەرماندە

بە بۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە ناسکترین پیرۆزبایی و گەرمترین سلاو لە سەرۆکی بەرز ی هاوڕێ احمد حسن بکرو بەرز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش هاوڕێ صدام حسین بەکەیفو هیوادارین سەرکەوتنی زیاتر بەدەست بهێنن لە سەرکردایەتی کردنی خەباتو تێکۆشانی میللەتەکەماندا بەرەو بەدیهێنانی هەمو ئاواتی گەلەکەمان لە پێشکەوتن و گەشەکردنو جێ بەجێ کردنی گۆڕانکاریە سۆشیالیستیەکاندا ٠

بەلێن بە سەرکردایەتی دلسۆزی ڕێگای لایەنگیری حزبو شۆڕش ئەدەین کە کردنی شەرەفی ووشەو نولکردنەوەی بەشداری بەفەرمان بین بۆ ئامادەکردنو ئاراستەکردنی ڕاگەیاندنی شۆڕشگێڕانەمان بە فراوانترین بەشەکانی کەلە مەزنەکەمان ٠

٠٠ هەمیشە ئامانجمانەکە

بروانە ل ٧

سەروتار :

لە ژێر پەردەی کۆنگرەی « ریاض »و « قاهیرە » دا پیلانەکەجێ بەجێ دەکرێ

بزووتنەوەی نیشتمانیی لوبنان یاداشتێکی دوورو درێژی داوە بە سەرۆکی لوبنان ئەلیاس سەرکیسو سەرکردایەتی « هێزی ناوبژیکەری عەرەبی »و تیایدا ئەو گەمو کورتیو کەلەبەرانەی روونکردۆتەوە کە لە نەخشەی ئاسایش بەخشی ئەم هێزەدا هەنو دەری‌خستوە کە لە دابەشکردنیدا بە ناوچەکانی لوبنانداا « ترازن »ی تیدا نیەو ئەمە لە ئەنجامدا ئەمنو ئاسایش لە لوبنانداا دەخاتەوە بەر مەترسیو وەزعەکە هەر وا لەسەر باری ناهەمواری دەهێڵێتەوە .

یاداشتەکە ئیشارەتی بەو شەش کەتیبە عەرەبیە داوە کە نێردران بۆ باکووری لوبنانو کە پێنجیان رووبان کردە (طرابلس)و تەواو دەستیان بەسەردا گرتو گەلێ کردەوەی عەسکەری‌یانەی توندو تیژیان بەرامبەر حیزبە نیشتمانیەکان نواند لە کاتێکدا کەتیبەی شەشەم بە شێوەیەکی ڕەمزی بەسەر ناوچەی گۆشەگیرەکاندا دابەش کرا .

یاداشتەکەی بزووتنەوەی نیشتمانیی لوبنان دەیسەلمێنێ کە هێزی ناوبژیکەری عەرەبی کە زۆربەی بریتی‌یە لە هێزی پەلامارەری رژێمی سووریا ، نەخشەی پیلانێك دژ بە بزووتنەوەی نیشتمانیی لوبنانو شۆڕشی فەلەستین جێبەجێ دەکاو پشتی بەردی « کتائب »ی‌یەکان دەگرێتو لە ڕێگەی ئەو ڕێکخراوە (مدنی)یە چەکدارانەوە کە لەگەل هێزانەی سووریادا پەیدا بوون ، دەورێکی نیرهابی دژی جەماوەری ناوچەکانی نیشتمانیەروەران دەبینێ بە ئامانجی بەدیهێنانی لایەڕەی دووەمی نەخشەی جێبەجێ کردنی پیلانی ڕێکەوتن و خۆبەدەستەوە دان .

هەر دوو کۆنگرەی « ریاض و قاهیرە » بە

● هاوکاری ●

بروانە ل ٨

سەرکیس چاوی بەکارداری سەفارەتی ئەمەریکا کەوتوە

بیروت ـ ئا٠ر٠ئا٠د٠ع قۆناخی دوهەمی بەرنامە ـ ی ئاسایش دەربریوە کە پێوەندی بە کۆکردنەوەی چەکە قورسەکانەوە هەیە .

لیژنەی ئاسایشی سەربۆ نجومەنی سیاسی ناوەندی حیزبو هێزە نیشتمانیو پێشکەوتوەکان لە کۆبونەوەیە کدا لەگەل سەرکردایەتی هێزە عەرەبیەکاندا گوتوبەتی پێویستە قۆناخی یەکەمی بەرنامەی ئاسایش تەواو بکرێو کەلەبەرەکانی پر بکرێنەوە بۆ دابەشکردنی هێزە ناوبژیکەرەکانو وێنەکەشانی هاوتایی لەوبارەوە .

لیژنەکە گوتوبەتی پێویستە قۆناخی ئاسایی لە ناوچەی عکار بقاع هەلبگیرێ کە سوپای رژێمی سوریا داگیری کردونو وەك ناوچەکانی تری لوبنان رەفتاریان لەگەل بکرێ .

ئەو لیژنەیە لە تێبینی‌یەکانیدا سەلماندویەتی کە پێویستە ئاژۆی‌و جموجۆلی گۆشەگیرەکان لە خراروی لوبنانداا بوەستێنرێ .

لیبیا بریاری‌داوە هێزەکانی لە لوبنان بکێشێتەوە

پێ‌ی حکومەتی لیبیا بریاری‌دا ئەو هێزانەی خۆی کە لە زیزی هێزەکانی ناشتی عەرەبە لەلوبنانداا ئیش‌دەکەن بکێشێتەوە ٠

بەیاننامەیەکی وەزارەتی دەرەوەی لیبیا دەڵێ فرمان بەو هێزانە دراوە کە بگەڕێنەوە ولاتی خۆیان ٠

ئەو بەیانامەیە کە ئاژانسی دەنگ‌وباسی شورشی عەرەبی لیبیا بڵاوی کردۆتەوە دەڵێ ئەم بڕیارە بەرەسمی‌یە ئەلیاس سەرکیس سەرکۆماری لوبنانو دەزگای دەولەتە عەرەبیەکان راگەیەنراوە .

لە بەیانامەی وەزارەتی دەرەوەدا گوتراوە کاتێك لیبیا هێزەکانی نارد لوبنان مەبەستی بارزگاری بەرگری فەلەستین وهێزە نیشتمانیەکانی لوبنان بو ، بەلام پاش کۆنگرەکانی ریاضو قاهیرە سروشتی هێزە عەرەبیەکان لە لوبنانداا گۆڕاو لە هێزی ئاشتیەوە بونە هێزی دامرکێنەر .

بەیانامەکە پاشان دەڵێ لەبەرئەوەی لیبیا بەرونی ئازانی هێزە عەرەبیەکان لە لوبنان کام لایەن دادەمرکێننەودو لەبەر ئەوەی لیبیا بەتەواوی‌ئازانێ لە داهاتودا هەنگاوێك دەهاوبژێرێو بارى لوبنان بەگشتی رونیەو لەبەرئەوەی گۆرینی ئەرکی هێزە عەرەبیەکان لە بارزگاری ئاشتیەوە بۆ دامرکاندنەوە لە راستی‌دا بە مانای تەواوبونی ئەرکی بارزگاری ناشتیە کە هێزەکانی لیبیا بۆ ئەو مەبەستە چوبون ، لەبەر هەمو ئەم هۆیانە لیبیا بریاری‌دا هێزەکانی لە لوبنان بکێشێتەوە ٠

لەلایەکی‌ترەوە پێرێ ئەلیاس سەرکیس سەرکۆماری لوبنان لەگەل (جورج‌لان) کارداری سەفارەتی ئەمریکا لە بیروت کۆبۆتەوە .

ئامانجی ئەو کۆبونەوەیە باس‌نەکراوە . بەلام سەرجاوەیەکی ئاگادار گوتویە ئەم کۆبونەوەیە پێوەندی بەو وتوێژەوە هەیە کە چوارشەممەی رابوردو (لان) لەگەل سەرکۆماری لوبنانداا کردویەتی .

نێررا وێکی سەرکیس چۆتە واشنتۆن

پەیامێری ئاژانسی دەنگ‌و با سی عیراق لە بیروتەوە گوتویە هەفتەیەك لەمەوبەر نوێنەرێکی تایبەتی ئەلیاس سەرکیس سەرکۆماری لوبنان چۆتە واشنتۆن بۆ وتوێژ لەگەل کاربەدەستانی ئەمریکا دەربارەی ئالوگۆڕی دۆخی لوبنان .

پەیامێرەکە لە زمان چەند سەرچاوەیەکی ئاگادارەوە گوتویە نوێنەری تایبەتی سەرۆك سەرکیس سەرکۆماری لوبنان (میشیل أبو جوده) یەو لە بارەی ئەو چراسەوزەوە کە لە باری عەسکەری‌و سیاسیەوە لە لوبنانداا بۆ سوریا هەڵکراوە لە کاربەدەستانی ئەمریکای دەپرسێو هەروەها باسی دۆخی بەرێوەبەریەتی ئەمریکا لە وەزعی تازەی لوبنانداا پاش جێگیربونی هێزە ناوبژیکەرەکانی عەرەب لە لوبنانو مەسەلەی خواروی لوبنانیش باس‌دەکا کە لەوانە

بروانە ل ٧

گوناهبارکردنی گومڕاکان لە زیاد بوندایە

بەیروت ـ ٣٠ تشرینی‌دووەم ئا٠د٠ع :

ریمون ئیددەی سەرکردەی حزبی کۆمەلەی نیشتمانی، وتویە : بوونی ٤٠ هەزار سەربازی رژیمی سوریا لە لوبنان کارێکە جێگای دلنیایی نیە ، بەتایبەتی رژیمی سوریا تەماعێکی دیاری لە لوبنانداا هەیە کە لێپرسراوەکانی دیمەشق بەناشکرا خۆیان دەستی بۆ ئەگیشن‌و نایشارنەوە ئەدەد لە دوانیدا کە ئەمڕۆ بڵاو کراوەتەوە دەستی بۆ ئەوەکێشاوە کە ئاژانسەکانی دەنگوباس بەزمانی لێپرسراویکی ئەمەریکاوە لە ئایاری ١٩٧٥دا سەبارەت دەوری رژیمی سوریا لە تەقینەوەی باری لوبناندا بڵاویان کردەوە ، وە وتویە : رووداوەکان راستی بۆچونەکەی لێپرسراوە ئەمەریکاییەکەیان سەلماند ، دیسان ئەدە باسی قسەکانی عبدالحلیم خدامی وەزیری دەرەوەی رژیمی گومڕای کردوە کە لەسەرەنای ئەمسالدا وتبوی لوبنان بەشێکە لە سوریاو هەر هەوڵێکی دابەش کردنی بدرێ ئەیستینینەوە ٠

ئیددە ، وریایی دەربڕیوە بەرامبەر بەوەی بوونی‌هێزەکانی رژیمی سوریاو هێزەکانی زایونیزم لە خاکی لوبناندا سەرەرای زامنی‌دانی رۆژئاواش هەنگاوێك بێ بۆ دابەش کردنی لوبنان ٠

ئەمەو بەشدارەکان لە ئەنجومەنی دووەمی بەرێوەبەرایەتی یەکێتی گشتی قوتابیانی عەرەب لە بەریتانیاو ئیرلەندە نارەزایان بەرامبەر هەڵویستەکانی رژیمی سوریاو بیلانەکانی دژی کێشەی فەلەستین دەربڕیوە ٠

وە لە بروسکەیەکدا کە بۆ لیژنەی بەرگری کردن لە گیراوە سیاسیەکانی سوریایان ناردوە داوایان کردوە هەوڵی بەرەللاکردنی تێکوشەرەکانی بزوتنەوەی نیشتمانی لە بەندیخانەکانی رژیمی سوریا بدرێو ئەمەش دەقی بروسکەکەیە :ـ

بۆ لیژنەی بەرگری لە گیراوە سیاسیەکانی سوریا نوێنەرانی قوتابیە عەرەبەکان کە لە ئەنجومەنی دووەمی بەرێوەبەرایەتی یەکێتی گشتی قوتابیانی عەرەب لە بەریتانیاو ئیرلەندە لە ٢٦ـ١١ـ١٩٧٦دا کۆبوونەتەوە سلاو بۆ خۆڕاگرتنی تێکوشەرەکانی بزوتنەوەی نیشتمانی ئەنێرن لە بەندیخانەکانی رژیمی سوریاو داوا لە هەموو هیزە نیشتمان پەروەرو پێشکەوتوخوازەکان ئەکەن کە پالپشتیان بن‌و کار بۆ وەستاندنی بیلانو کاروباری نارەوای ئەم رژیمە بکەن ، لە هەمان کاتدا نارەزایی بەرامبەر بەردەوامی دەوری ناپاکانەی ئەو رژیمەدەر ئەبڕن کە دژی نەتەوەکەمانو ئامانجەکانی لەساحەی عەرەبیاو بەتایبەتی لە لوبناندا ئەیگێڕێ ٠

ئەمانەتی گشتی یەکێتی
ئەنیس وهنە

ڕونکردنەوەیەك لەدەستەی نوسەرانی « هاوکاری »یەوە

بەبۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە ڕۆژنامەی هاوکاری لە ڕۆژی چوارشەممەی داهاتوودا ٨ـ١٢ـ١٩٧٦ دەرناچێت.جابەم بۆنەیەوە خۆشی وارانی بەرزەوەن ئاگادار ئەکەین ٠

ڕابین دواجار دەس پێشکەریەکی تازەی ئەمەریکایی ئەکاتێ

خاکی داگیرکراو ـ ٢٩ ـ ئاژانسەکان ـ ئەمەریکا هەولێکی زۆر چڕوپڕ ئەدا ، بۆ ڕێکخستنی بارودۆخی ناوچەی عەرەبی ، بەشێوەیی کە لەگەل بەرژەوەندیەکانی خۆی بسازێت .

لە ڕێگای ئەو چارەسەرانەوە کە ئەیپێشکەشی ئەکات بو (گیروگرفتی رۆژەلاتی ناوەراست) لەیەوێ بکاتە ئەم نامانجە .. (دەس پێشکەریەکانی) ئەمەریکایش لەم دەرفەتەدا بەندە بەو تاکتیکانەی کە حوکمدارانی ئەمەریکا لەپێناوی ئامانجە ستراتیژیەکانیان ، بۆ لێدانی جولانەوەی شۆڕشی عەرەبی‌و پاکژدانی مەسەلەی فەلەستین ، سازی‌ئەدەن .

گزاری (تایم)ی ئەمەریکایی لە ئیسحاق رابینی سەروەزیرانی زایۆنیزمی دوژمن ئەگێڕێتەوە کە : دەس پێشکەری‌یەکی نوێی ئەمەریکا .. تاکە دەستاوێژێکی بەتوانایە بۆ چارەسەرکردنی ئاشتیانەی گیروگرفتی رۆژەلاتی ناوەراست . هەروا وتویەتی : بەبێ ئەو دەس‌پێشکەری‌یە هیچ جۆرە وتووێژێك لەگەل رژیمەکانی سەربە (تەختکردنی مەسەلەکە) نایەتە کایە .. رابین : ئەوەیشی دەرخستوە کە : ئامادەیە لەگەل ئەو رژیمانەو لەپێناوی ڕێککەوتنی تیکرایی‌و سنوردار دەس‌بکا بە وتووێژ .. لە کۆنگرەیەکی رۆژنامەگەریشا ، وتویەتی :

مۆلگەی سوپایی زایۆنی بەردەوام‌و بەدرێژایی سنوری لوبنان‌و بەپێی پێداویست مزل‌ئەخواو ئەمینێتەوە .

هەر لە ئێوانی ئەم نەخشەپەوەیش ، بانگەوازی (مۆشی دەیان ای وەزیری بەرگری پێشوی زایۆنی ، جارێدەرێ ، لەپێناوی هەڵخستنی ووتووێژ ، لەنێوان ئیسرائیل‌و حکومەتی لوبنان ، لەپێناوی لێك ترازاندنی هێزەکانی سەرسوری لوبنان‌و فەلەستینی داگیرکراو ، هەر بەهەمان شێوە کە لەگەل زایۆنیزم‌و رژیمی سوریاو هەروا میسردا کراوە .

دایان وتویەتی : گەر لوبنان ئەمە نەکات ، ئەوا ئیسرائیل بەشێوەیەکی زۆرفراوان ئەکەوێتە شوێن‌ئی‌و تۆقاندنی فیداکارەکان .

بۆ ئەمەیش : سەرجەمی دەستەودایەرەکانی ئیمپریالیزم .. هەولی پتەوکردنی هێزی سوریایی زایۆنیزم ئەدەن .

کارتەروچەکی برسیّتی دژی گەلانی جیهان

لـەم رۆژانـەدا وڵاتـەیەکگرتوەکان بـە بڕوایـەکی گەورەوە لەباری (دبلوماسیتی خۆراك)وە ئەدوین ، کە جێگای (وبلوماسیتی پاوێی جەنگ)ی گرتۆتەوە کە لە سەدەی نۆزدەهـەما دامـەزراوە ، وە(دبلۆماسیتی پاوێی جەنگ)ی ئەوەیە فورسایی شانی بخاتەسەر ئـەو دەولەتانەی کـەسیاسەتیان لەگـەل سیاسەتی ئەمـەریکادا ناگونجـێ ، وە ئەبەوێ ئەم سیاسەتانە لـەرێگای بەکارهێنانی چـەکی برسیتیەوە دژی گەلەکانیـان بگـۆڕێ وەیان بەگـەردەوە چڕبەجێی بکـات • لەگـەل ئەوەدا کە (هنری کیسنجەر)ی وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا خۆی خاوەنی ئەم سیاسەتە تازەیەیە بـەلام هەوڵدانی هـەڵبژاردنی ئەمەریکا بەتـەواوی روونی کردەوە کـە هەردوو حـزبی دیموکراتی و کـۆماری لـەم بارەیەوە هـەردوولا بیروڕایانیەکە ، وە دیموکرانیەکان لـەمروەوە لـە کۆماریەکان زۆرتر بۆی ڕۆیشتون •

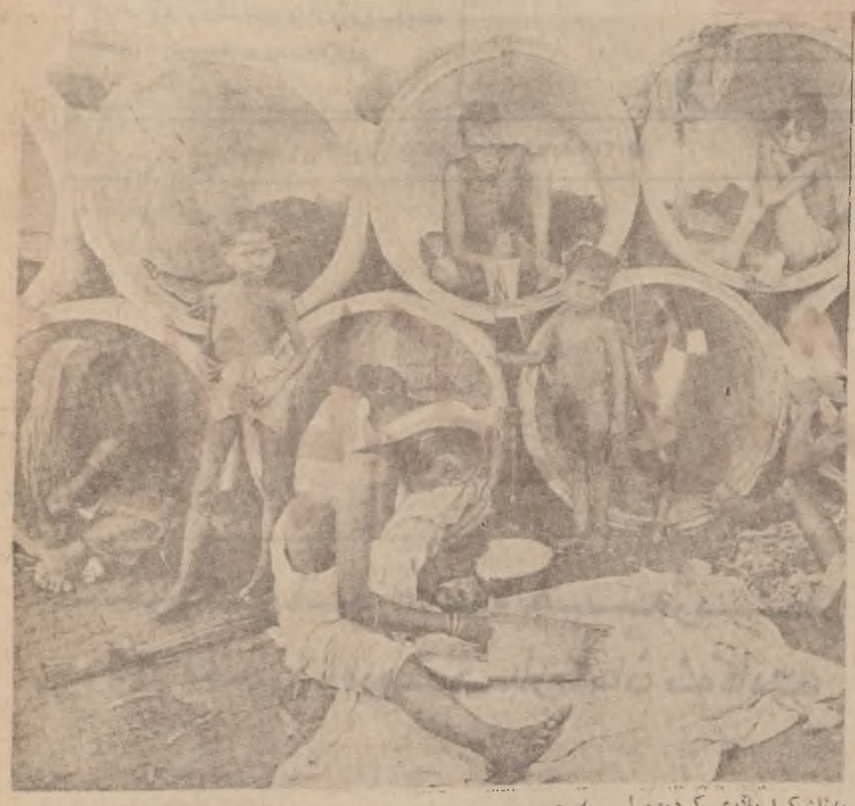

ئەو راپورتانەی لە وڵاتـە یەکگرتوەکانـەوە هـاتون وا ئەگەیەنن کە ئەمەریکا ئەمسال وەکو خوانێك وایە بۆ جیهان و خاوەنی دەرامەتێکی باش و گەنمو گەنمشامو باقلـەیە لەگـەل ئەوەدا وەکو پس کراوە ئەمسال لـە هیندستان و کـەنەدەو ئوسترالیاو یەکێتی سوفیەت و دەولەتانی بازاڕی هاوبەشـی ئەوروپا لەگەل ئەو وشـکە سالیەی لەم دواییەدا دوچاریان بوبو دەرامەتێکی باشیان بوە ، لەبەر ئەوە بەرهەمی خواردەمەنی ئەوەندە زۆر نیە کە پێویستیەکانی خـواردەمەنی جیهـان دابپۆشی •• لێرەدا ئەمەریکا هەستی بەوە کردوەکە ئەتوانن بەئاشکرا بڵاوی کردەوە لـە کاتێکدا روبەرو لەگـەل فورد ئەدوا کـە چەکی کشتوکاڵو هەمۆجۆرە چەکێکی تری ئابوری بەکـاردێنێ دژی دەولەتـە عەرەبەکان ئەگـەر ئابلوقەیەکی تازەی ئەوتی لەسـەر رۆژئاوا دانرا ، وە لەم سالانەی دواییدا زۆر دەنگ لەواشنتون بەرزبۆوە کـە داوایان ئەکرد گـەنمو شتومەکی خواردەمەنی بەیارمەتی ئەدرێ بـە عەرەب لـە تۆڵەی ئەوەدا کە نرخی ئەوتیان بـەرز کردۆتەوە •

چەکی برسیتی دژی گـەلانی جیهـانی سـێیەم بەکاربین و بـەکـار بهێـنن بەسەرکەوتووی ئەمکارە بەپێی ئـەو بەراوردانەی دەزگـا دەولەتیەکان بڵاوی ئەکـەنەوە جیهانی سێیـەم دووچـاری گیروگرفتی کەمبونەوەی خۆراك ئەکـات ، هەروەکو یـەکێتی جیهـانی سـێیەم بەکار بێنن سـۆڤیەت و هیندستان و چەند دەولەتێکـی تر لەدواییـدا دەرامەتەی ئەمسالیان بە هـەل ئەزانن و پاشەکەوتەی ئەخـەن •• وە ئەوروپا دەسـت ئـەکات بەکڕینی گەنمەشامی و گـەنمو باقلەی ئەمسال لە ئەمەریکا •

بەکورتی هەروەکو رۆژنامەی (ئـاردیان)ی بەریتانیـایی بڵاوی کردۆتەوە لـەم دواییـدا جیهان پێویستی بـە بەروبومی کشتوکاڵی ئەبێ لـە ئاوەندی رۆژئـاوای وڵاتەیەکرتوەکانا وە وەزارەتی کشـتوکاڵی ئەمەریکا ئەم راستیە زۆرباش ئـەزانێ و پروپاگەندەی بـۆ ئەکات •

لە راستیدا خۆراك گرنگترین دەرامـەتی ئەمەریکایـە وە بیشمانی عەرەب و گـەلانی وڵاتانی جیهانی سێیەمیش ئەمە ئەزانن ، وە ئیستە ئەم وڵاتانە خـەریکی (شورشی سەوزن) بۆ ئـەوەی بەشی پێویستی یەکتی خۆیان دانەوێنە بەرهەم بێنن ، وا شـنتونیش ئـەم راستیەی لاشارراوە نیـیە لەبەر ئەوە هەمیشە هەولی ئەوە ئەدات ئەو هەوڵدانانەی لـە یواری نێو دەولەتانا ئەدرێ بۆ ریکەوتنی دەولەتان لـەبارەی ئالوگۆڕکـردنی کەلوپەلـەوە هەمویان تێکبدات •

وڵاتەیەکگرتوەکانی ئەمەریکا سالی پارریکەوتنامەیـەکیان لەگـەل یەکێتی سوفیـەتدا مۆرکرد کـە بـەپێی ئـەو ریکەوتنامەیە مۆسکو بـەلای کەمەوە شەش ملیون تـەن دانەوێنە لە واشنتون بکڕێ •• ئەمەش لەبەر ئـەوە بو باری جوتیارە ئەمەریکاییەکان ئاسان بکات ئەگەر واشنتون ویستی ئابلۆقـەی کشـتوکاڵی هـەر دەولەتێکی تری دەونـەتانی جیهان بدات هەر لە هەمانکاتا لەدوای ئەمەوە ئەیویست خـۆی لەو پاڵەپەستۆیە بپارێزی کـە جوتیـارەکان ئەیانویسـت کێنگەکانیـان بـە بەیـاری بەمەبەستی بۆ ئەوەی بەروبومـە کشتوکاڵیـەکانیـان هـەروا بەئاڕانی بمێنێتەوە •

وڵاتەیە کگرتوەکانی ئەمەریکا وازیان لـە سیاسەتی ئەچاندنی کشـتوکاڵی هـەندێك زەوی وزاری کشتوکاڵی هێنـا ساڵانەی دواییدا وە ئەمەش لەدژی ئـەو گیروگرفتانەی خوارەمەنی بو کـە دوچاری جیهـان هـەبات ، وە واشنتون هەستی بەوەکرد سود لـەم گیروگرفتانە وەربگرێ ئەگەر وای لێهـات بیتە تاکـە فروشیاری ئەرەسـەی خوراکی بنچینەیی هەر لە هەمان کاتـا سیاسەتی تازەی کشـتوکاڵی ئەمەریکـا ئەنیـا سـودو بـەرژەوەندی و قازانجـی ئەمەریکاییەکان دیتبتـەدی ، چونکە یاسای نرخ و باجەکان کە بەجێی ئەگەیەنێ ئەوروپاییەکان بازاڕی هـاوبەشی ئـەوروپا لەوە بێبەش ئەکات کە سوود لە کەمبونەوەی نرخی جیهـانی وەربگرن ، لەبەر ئەوە دەولەتە تازەبێ گەیشتوکان سـکاڵایان لەدەست ئـەوە هـەیە کـە (واشنتون) ئەو ریکەوتننانەی کەلوپەل و کۆکردنەوەو عەمبارکـردنی دەولـەتانی ناوێ ، لێ برسێواوی گشـتی بـازاڕی ئەوروپا کە کاروباری کشتوکاڵی ئەسپێردراوە لـە ماوەی مانگی ئاغستوسی راپوردوا لە کاتێکدا کـە قسەی بۆ ئەمەریکاییەکان کردوە ئەو هەڵوێستەی روونکردۆتەوەو وتویە : (ئێـوە داوای سەربەستی بازرگـانی ئەکەن لە کاتێکدا کە ئەمـە پەیوەندی بە بازاڕی ناوخـۆی وڵاتانی ترەوە هەیە ، بەڵام ئێوە لەناوخۆدا خەرێکی ڕێکخستنی پارێزگاریەکی ناڕەحەتن ، ئێمە ئەوە ئەبینین کە ئەمەریکا بۆتە گەورەترین بازاڕی مامەڵەکاری بەروبومی کشتوکاڵو خـەرێکی ڕێکخستنی ئەو پارێزگاریەیە لە جیهانا) •

لە دوارۆژدا شکاندنی ئـەو بارە مەیویەی کـە ئیسـتا کەوتوتـە ناو وتووێژەکانەوە لـەبارەی چارەسـەرکردنی قەوارەی بازرگانی جیهان ئەوە ئەبێتـە یەکێك لـە ئەرکە سەرەکیەکانی بەرئیوەبـەرێتی تازەی ئەمـەریکا لـەدوای هەڵبژاردنەکە •

وڵاتـەیـە کگرتوەکـانی ئەمەریکا بازاڕی هاوبەشـی ئەوروپا ئیستا لە کێشـەی جەنگێکی بازرگانی سەرومردان کە چەکی کاریگەری هەردولایان باجی شتومەکو ڕێکخستنی پاراستنی بەروبومەکانیانـە وە ئەوەی لـەم جەنگەدا تیانەچێ ئەوانەیە کـە شتومەك لـە هەردولا ئەکرن •• ڕۆژنامەکانی بەریتانیا بـە حەسوودییەکەوە باسی ئەو دەسکەوتە کەورانەی ئەمەریکا ئەکات کە لـە دوای دانانی هـەندێك یاسـای پاراستنی بەروبومەکانی بەدی هیناوە بۆ نمونە وەکو ئـەوە ئەمەریکا لە بازرگانی کشتوکاڵی بەمێنێتەوە بۆ ئەوەی بەروبومـە کشتوکاڵیـەکانیـان هـەروا بەئاڕانی بمێنێتەوە •

وڵاتەیە کگرتوەکانی ئەمەریکا وازیان لـە سیاسەتی ئەچاندنی کشـتوکاڵی هـەندێك زەوی وزاری کشتوکاڵی هێنـا ساڵانەی دواییدا وە ئەمەش لەدژی ئـەو گیروگرفتانەی خوارەمەنی بو کـە دوچاری جیهـان هـەبات ، وە واشنتون هەستی بەوەکرد سود لـەم گیروگرفتانە وەربگرێ ئەگەر وای لێهـات بیتە تاکـە فروشیاری ئەرەسـەی خوراکی بنچینەیی هەر لە هەمان کاتـا سیاسەتی تازەی کشـتوکاڵی ئەمەریکـا ئەنیـا سـودو بـەرژەوەندی و قازانجـی ئەمەریکاییەکان دیتبتـەدی ، چونکە یاسای نرخ و باجەکان کە بەجێی ئەگەیەنێ ئەوروپاییەکان بازاڕی هـاوبەشی ئـەوروپا لەوە بێبەش ئەکات کە سوود لە کەمبونەوەی نرخی جیهـانی وەربگرن ، لەبەر ئەوە دەولەتە تازەبێ گەیشتوکان سـکاڵایان لەدەست ئـەوە هـەیە کـە (واشنتون) ئەو ریکەوتننانەی کەلوپەل و کۆکردنەوەو عەمبارکـردنی دەولـەتانی ناوێ ، لێ برسێواوی گشـتی بـازاڕی ئەوروپا کە کاروباری کشتوکاڵی ئەسپێردراوە لـە ماوەی مانگی ئاغستوسی راپوردوا لە کاتێکدا کـە قسەی بۆ ئەمەریکاییەکان کردوە ئەو هەڵوێستەی روونکردۆتەوەو وتویە : (ئێـوە داوای سەربەستی بازرگـانی ئەکەن لە کاتێکدا کە ئەمـە پەیوەندی بە بازاڕی ناوخـۆی وڵاتانی ترەوە هەیە ، بەڵام ئێوە لەناوخۆدا خەرێکی ڕێکخستنی پارێزگاریەکی ناڕەحەتن ، ئێمە ئەوە ئەبینین کە ئەمەریکا بۆتە گەورەترین بازاڕی مامەڵەکاری بەروبومی کشتوکاڵو خـەرێکی ڕێکخستنی ئەو پارێزگاریەیە لە جیهانا) •

لە دوارۆژدا شکاندنی ئـەو بارە مەیویەی کـە ئیسـتا کەوتوتـە ناو وتووێژەکانەوە لـەبارەی چارەسـەرکردنی قەوارەی بازرگانی جیهان ئەوە ئەبێتـە یەکێك لـە ئەرکە سەرەکیەکانی بەرئیوەبـەرێتی تازەی ئەمـەریکا لـەدوای هەڵبژاردنەکە •

وڵاتـەیـە کگرتوەکـانی ئەمەریکا سالی پارریکەوتنامەیـەکیان لەگـەل یەکێتی سوفیـەتدا مۆرکرد کـە بـەپێی ئـەو ریکەوتننامەیە مۆسکو بـەلای کەمەوە شەش ملیون تـەن دانەوێنە لە واشنتون بکڕێ •• ئەمەش لەبەر ئـەوە بو باری جوتیارە ئەمەریکاییەکان ئاسان بکات ئەگەر واشنتون ویستی ئابلۆقـەی کشـتوکاڵی هـەر دەولەتێکی تری دەونـەتانی جیهان بدات هەر لە هەمانکاتا لەدوای ئەمەوە ئەیویست خـۆی لەو پاڵەپەستۆیە بپارێزی کـە جوتیـارەکان ئەیانویسـت کێنگەکانیـان بـە بەیـاری بەمەبەستی بۆ ئەوەی بەروبومـە کشتوکاڵیـەکانیـان هـەروا بەئاڕانی بمێنێتەوە •

وڵاتەیە کگرتوەکانی ئەمەریکا وازیان لـە سیاسەتی ئەچاندنی کشـتوکاڵی هـەندێك زەوی وزاری کشتوکاڵی هێنـا ساڵانەی دواییدا وە ئەمەش لەدژی ئـەو گیروگرفتانەی خوارەمەنی بو کـە دوچاری جیهـان هـەبات ، وە واشنتون هەستی بەوەکرد سود لـەم گیروگرفتانە وەربگرێ ئەگەر وای لێهـات بیتە تاکـە فروشیاری ئەرەسـەی خوراکی بنچینەیی هەر لە هەمان کاتـا سیاسەتی تازەی کشـتوکاڵی ئەمەریکـا ئەنیـا سـودو بـەرژەوەندی و قازانجـی ئەمەریکاییەکان دیتبتـەدی ، چونکە یاسای نرخ و باجەکان کە بەجێی ئەگەیەنێ ئەوروپاییەکان بازاڕی هـاوبەشی ئـەوروپا لەوە بێبەش ئەکات کە سوود لە کەمبونەوەی نرخی جیهـانی وەربگرن ، لەبەر ئەوە دەولەتە تازەبێ گەیشتوکان سـکاڵایان لەدەست ئـەوە هـەیە کـە (واشنتون) ئەو ریکەوتننانەی کەلوپەل و کۆکردنەوەو عەمبارکـردنی دەولـەتانی ناوێ ، لێ برسێواوی گشـتی بـازاڕی ئەوروپا کە کاروباری کشتوکاڵی ئەسپێردراوە لـە ماوەی مانگی ئاغستوسی راپوردوا لە کاتێکدا کـە قسەی بۆ ئەمەریکاییەکان کردوە ئەو هەڵوێستەی روونکردۆتەوەو وتویە : (ئێـوە داوای سەربەستی بازرگـانی ئەکەن لە کاتێکدا کە ئەمـە پەیوەندی بە بازاڕی ناوخـۆی وڵاتانی ترەوە هەیە ، بەڵام ئێوە لەناوخۆدا خەرێکی ڕێکخستنی پارێزگاریەکی ناڕەحەتن ، ئێمە ئەوە ئەبینین کە ئەمەریکا بۆتە گەورەترین بازاڕی مامەڵەکاری بەروبومی کشتوکاڵو خـەرێکی ڕێکخستنی ئەو پارێزگاریەیە لە جیهانا) •

لە دوارۆژدا شکاندنی ئـەو بارە مەیویەی کـە ئیسـتا کەوتوتـە ناو وتووێژەکانەوە لـەبارەی چارەسـەرکردنی قەوارەی بازرگانی جیهان ئەوە ئەبێتـە یەکێك لـە ئەرکە سەرەکیەکانی بەرئیوەبـەرێتی تازەی ئەمـەریکا لـەدوای هەڵبژاردنەکە •

وڵاتـەیـە کگرتوەکـانی ئەمەریکا سالی پارریکەوتنامەیـەکیان لەگـەل یەکێتی سوفیـەتدا مۆرکرد کـە بـەپێی ئـەو ریکەوتننامەیە مۆسکو بـەلای کەمەوە شەش ملیون تـەن دانەوێنە لە واشنتون بکڕێ •• ئەمەش لەبەر ئـەوە بو باری جوتیارە ئەمەریکاییەکان ئاسان بکات ئەگەر واشنتون ویستی ئابلۆقـەی کشـتوکاڵی هـەر دەولەتێکی تری دەونـەتانی جیهان بدات هەر لە هەمانکاتا لەدوای ئەمەوە ئەیویست خـۆی لەو پاڵەپەستۆیە بپارێزی کـە جوتیـارەکان ئەیانویسـت کێنگەکانیـان بـە بەیـاری

مەترسی لاشەی فرۆکەوانێکی مۆمیا کراو

لـەم دوایـیـەدا ، هەواڵێکی سەیر لەکوباوە بڵاوبوەوە •••

لێپرسراوانی کوبا، بەو وەفـدە ئەمەریکاییـان راگەیاندبوو کەسـەری لەهافانا دابو ،لاشەی ئەو فرۆکەوانە ئەمەریکاییەی ، فرۆکـە جاسوسـیە بەناوبانگەکەی (٧ ـ ٢) نیشـانی لـێ نەخوری لەسالی ١٩٦٣دا کوباییەکان بەسارۆخی « بەرز ـ ئاسـمان » خسـتیانە خوارەوە ، تا ئیستا لـەناو پارچـە سـەهۆلدا پارێزراوەو حکومـەتی ئەمەریکا ئەگەر بیـەوێ ئەو لاشەیە بەرێتەوە ئەوا ئەتوانی بەرێگای ڕەسمی ئەمە بکا •

ئـەم ئەهێنیەش ، کاتێ کەوتە ڕوو ، کـە « جۆن هید »ی سەروکی وەفدی ئەمـەریکا ، داوای لـە لێپرسـراوێکی وەزارەتی دەرەوەی کـوباکـرد ، حکومەتەکەی ئـەو (٨) ئەمەریکاییە بەرەڵا بکات کـە لەبەندیخانـەکانی کوباگیراون ، لێپرسراوە کەی کوبا لـە وەڵامـا وتی (ئەنیا یـەك بـەندی ئەمەریکایی لەکوبایە کـە لەقاڵیە بەفردا مۆمیـا کراوەو کەس نایەوێتەوە، ئەتوانی لەگـەل خـۆت ببەی بۆ ئەمەریکا !) •

لـەگـەل ئـەوەش، لێپـرسـراوێکـی وەزارەتـی دەرەوەی کوباپێی ڕاگەیاندوە کـە حکومەتی ئەمەریکا ئەزانێ لاشەی ئـەو فرۆکەوانە هیشتا لە کوبایەو ئەتوانی بەرێگای ڕەسمی وەری گرێتەوەو فرۆکەوانەکەش ناوی « جونسون »ە !

تاوان لـە سێبەری بـەبونی یاساو پەیرەودا

بێ ئیشی و زۆربونی ژمارەی بێکاران وای لـە کۆمەڵگای ئەمەریکا کردوە کە ڕۆژ بە ڕۆژ هەنگـاو بـەرەو کـەندەڵی و پوکانەوە بنێت و زیاتر بـەرەو بوگەن کردن بچێت •• شەپۆلی فلیمی خوێن ڕشتن و کوشتن و بێرەحمی و جنس ، وای لـە لاوانی ئەمەریکا کردوە کـە ڕێگـای داوین پیسی و تـاوان کـردن بگرن •• ئەمەرای هەندێ لـە ڕۆژنامەکانە کە بـە هـۆی لێکۆڵینەوەوە ئـەم راستیەیان بۆ دەرکەوتوە •

وەك باس ئەکـرێت ڕۆژ نی یە تالان کردن و پیاو کوشتنی تیا ئەکرێت ، ئـەوەی ئـەم تاوانانەش ئەکات بریتین لەو تاقمە چەند ئەمێنیانەی کە ئەندامەکانی ئـەو لاوانـەن تەمەنیان لەهەژدە ساڵ کەمترە ئەم تاقمە چەتانە ڕۆژ بە ڕۆژ لە زۆر بوونداو کارو تاوان و خرایەکاریان لە بڕەودایە بـە جۆرێك سەرمایەدارە ئەورەکان بـە ناچاری پاسەوانی تایبەتی ڕالەگرن یا پیاوانی ئەمن بـە ئەنیتی پارێزگاریان ئەکـەن •• پیاوانی ئەمن و ئـەو پاسەوانە تایبەتیانە ژمارەیان ئـەوەندە زۆرپرە کە ئەلێك لـە ژمارەی پۆلیس فیدرالی (اتحـادی) و پۆلیسی وڵایەتەکان زیاترن •• ئەوەی شایانی باسە دەزگـای تایبەتی بۆ مەبەستی ئـەوە دامەزراوە کە پاسەوانی تایبەتی بۆ ئـەو پیـاوە دەولەمەندانە بەیدابکات ، ئـەم دەزگایانـە ئیشەکەیان هێندە لەبڕەودایە بە ماوەیەکی کەم بارەیەکی زۆریان جنگ کەوتوە ، چونکە پۆلیسە فیدرالیەکان ناتوانن چاری ئەو تاقمە چەتانە بکەن جا ئەوەش لەبەر زۆری ئەو چەتانەیە یـا لەبەر ئـەوەی بەریوەبەرایەتی فیدرالی کەمتەرخەمی ئەکات •• لە زاڵر شارو دیهاتە گەورەکاندا هەر لە سەعات دەی شەو بـە دواوە پۆلیس ناچـار ئـەبێ هاتوچۆ قەدەغە بکات •

زۆر لـە کۆگاو ئـازینۆو دوکانە گەورەکان لە ترسی روت کردنەوە پێش ئـەو کاتەش دەست لە کار هەڵئەگرن • بۆ نمونە شاری دیترویت کە بـە پێنج هەمین شاری وڵاتە یـەك گرتۆکانی ئەمەریکا دانرێ لە ڕۆژنامەکانی ئەمەریکا کردوە کە ڕۆژ بە ڕۆژ ئەمەریکادا بڵاو بوبوونـەوە ، بەڵام ئەمڕۆ پڕ مەترسی و دڕن و هەمو جۆرە چەکێکیان هـەیە هەنـدێ جـار هەیە چەکی ئەمان لەهی پۆلیس بـە کارترو نوێ ترە هەندێ لـەو چەتانـەی پۆلیس گـرتونی دەمانچەی سمیس و بنسون یان پێبوە • ڕۆژنامەکە ئەڵێت ••

لاوانی ئەمەریکا زۆر بە ئاسانی ئەتوانن هەمو جۆرە چـەکێك بکرن وەك چۆن لە نانەواخانەیەکدا تانێك ئەکرن بە نرخێکی ئیجگار هەرزانیش •• هەندی تاقمە چەتە هەیە ئەوەندەی بارە نی یە چەتەکانی پڕ چەك کات لەبەر ئەوە ئەچـن چـەکی پۆلیسەکان داگیر ئەکەن •• یا لە ڕێگای ئەوەوە چەك پـەیدا ئەکـەن •• ئەگـەر زروفی ئابوری و کۆمەلایەتی هۆیـەك بێت ، حکـومەتی ئەمەریکاش ئەوەندە ڕێگای تاوان کردنیـان بۆ خۆش ئەکات بەوەی ئـەم کارانـە پشت ئێ ئەخـات و بایەخی پێ نادات ، ئەوە تا لـە شاری نیویۆرکدا ژمارەی ئەو قازیانەی شارەزاییان لە تاواندا هەیە لە (٣٠) قازی ئەنیا (٧) حەوتی لێ هێشتونەتەوە ، لـە کاتێکـا حکـومەت دەرکـای مەکتەبی کارکردن لە ڕوی لاوان دانەخات بەوەش ئەزانـی کـە ئەم شارە گەورەترین قـەڵای چەتەگەری و شوێنی جمەوجوڵو چالاکی ئەو چەتانەیە • وەك ئەگیرنەوە لە کۆندا ئەم تاقمە چەتانە لە سەر ڕاوروت و جێ داگیرکردن لـە ناو خـۆیاندا ئەکەوتنە شەڕ کردن •• ئیستا وایان لێهاتوە کە لەسەر هیچ پیاو ئەکوژن هەر لەبەر ئەوەی حەزیان لـە تاوان کردنە •• لەمەش ترسناکتر ئەوەیە ئـەم چەتانە لە ناو قوتابیانیشدا بڵاو بونەتەوە ـ زۆر جار قوتابیـان مامۆستاکانی خۆیان کوشتوە ، یا ڕووتیان کردونەتەوە ـ ئـەو چـەتانەی دەستیان بەسـەر چیشتخانەو چایخانەکانی نـاو قوتابخانەکاندا گـرتوە بارەکانیان لێ زەوت ئەکەن قوتابی و مامۆستاکان ناچار ئەکەن کـە بارەیـەکی زیاتریان بدەنی •• جا قوربەسەر ئەوەی بە قسەیان ناکات !

لە شاری فیلادلفیاو شیکاگو دا هەندێ لە قوتابیان مامۆستاکانی خۆیان کوشتوە ، هەندێکی تریان گەلوپەلی قوتابخانەکـە داگیر ئەکەن و ئەیان فرۆشن •• ئەم کـارانە ڕقی خەلکەکەی هەستاندوە چونکە ئەو حکومەت وە ئەو پولیس کارێکی وا ناکەن خەلك لـەم بارە لێکیشمانەوەیە ڕزگاریان ببێت •• ئەو شمەی پیاو دێنێتە پێکەنین ئەوەیە لـە شاری نیویورك ئاقمی چـەتە لەگـەل هـەندێ قوتابخانەدا ڕێکەوتنێکیان مۆرکردوە کە ئەو چەتانـە دەستیان بۆ ئەبـەن بەرامبەر ئەوە ئەبێ مامۆستاو قوتابیانی نـەو قوتابخانانـە سەرانەیان بدەنێ •

لە هەندێ ڕاپورتدا باسـی ئەوەکراوە کـە زۆر لـە قوتابخانەکانی شاری دیترویت ڕێکەوتنی لەو جۆرەیان لەگـەل تاقمە چـەتەو دزو جەردەکاندا کردوە ، لەبەر ئەوەی پێزار بون لە چاوەروانی پۆلیس کە چاری ئەو مەسەلەیە بکات ••

ئەم تاقمە چەتانە لەسەر هەر ڕۆو شوێنێك بڕۆن و ئوزەران بکەن ئـەو کارە لە بنـەڕەتا بریتیـیـە لـە ئیروترفتێکی کۆمەلایەتی کە چارە سـەرکردنیشی شتێکی هەروا ئاسان نی یە ، بەتایبەتی کە حکومەت چاوی لە ئاستی چاکەی میللەت نوقاندوەو ، و لەبەر ئەبونی یاساو پێرەو لە دەونەتێکا کـە وای دانەنێ یاساو پێرەو لـە بنچینەدا لەوێ سەری هەڵداوە •

ئەو شوێنەی کە خواردەمەنی تیاهەیەو ئارەزوو سەربەستی و سەربەخۆیی و مافـی زیانیشمان لەناوبەرێ •

ئـەو هـەمو پـرۆژە کشتوکاڵیانەی کە ئیستا لـە وڵاتەکەمانا هەیە نیگرا زنجیرە سەنگەرێکی ریزی پێشـەوەی بەربەرەکانێی دژی ئیمپریالیزم و ئیستیعمارن •

ئەمانە هەموو هانمان ئەدات کە زۆرتر لە مەیدانی کشتوکاڵدا ئیش بکـەین و بـە ئەندازەی پێویستی خۆمان دانەوێلە بێنینە بەرهەم تاکو ئەو چەکـە تازەی ئەمەریکا کارمان تێ نەکات! کە ئەیەوێ بە برسیتی بمان کوژێ ئەگـەر هەوڵی بەدەستهێنانی مافـی سـەربەخـۆیی و سەربەرزیمان دا ، وە وامـان لـێ بکـات وەك مەرومالات بژین ئەڵێن و ئیراده بەرەو ئـەو شوێنە ملنێین کە خواردەمەنی تیاهەیەو ئارەزوو سەربەستی و سەربەخۆیی و مافـی زیانیشمان لەناوبەرێ •

ئەو هـەمو پـرۆژە کشتوکاڵیانەی کە ئیستا لـە وڵاتەکەمانا هەیە نیگرا زنجیرە سەنگەرێکی ریزی پێشـەوەی بەربەرەکانێی دژی ئیمپریالیزم و ئیستیعمارن •

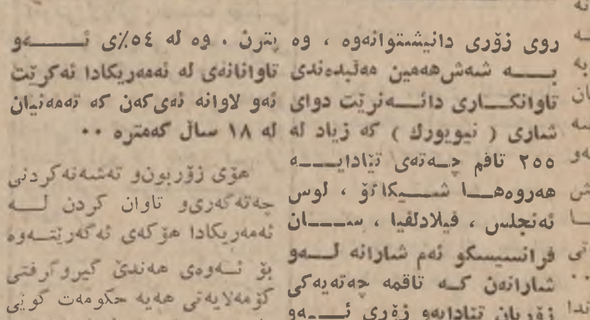

هۆی زۆربون و تەشەنەکردنی چەتەگەری و تاوان کردن لـە ئەمەریکادا هۆکەی ئەگەرێتـەوە بۆ ئـەوەی هەندێ گیروگرفتی کۆمەلایەتی هەیە حکومەت گوێی نادانی بە تایبەتی لەناولاواندا ، بێ گومان بێ ئیشی هویـەکی گەورەیە کەوا لە لاوان ئەکـات ڕێگای تاوان بکرن و بچێتـە ناوریزی چەتەکانی تری نـەو وڵاتەوە ، ئەو چەتانە ١٥ ساڵ لەمەوبەر وەك ئیستا مەترسیان گەورەو ئۆقێنەر نەبو ، ئەوسا کە چەکی دەستیان تەنیا چەقۆو لیس بو ، وە بە ژمارەیەکی کەم ڕوی زۆری دانیشتوانەوە ، وە بـە شەش هەمین هەڵبەندی تاوانکـاری دائـەنرێت دوای شاری (نیویورك) کە زیاد لە ٢٥٥ تاقم چـەتەی تیادایـە هەروەهـا شـیکاگۆ ، لوس ئەنجلس ، فیلادلفیا ، سـان فرانسیسکو ئەم شارانە لـەو شارانەن کـە تاقمە چەتەیەکی زۆریان تیادایەو زۆری ئـەو چەتانەشی لە لاوو هەرزەکـار پێـکهاتـون ، بە ئوزەری سەرژماردەی پۆلیس ٧٦٠ تاقم چەتەیان تیادا هەیە ، مەکتەبی لێکۆڵینەوەی فیدرالی ماوەیەك لەمەوبـەر سـەرژماردەیەکی بڵاوکردۆتەوە بە ئوزەری ئـەو سەرژماردەیە ٢٧٠٠ تاقم چەتە لـە ئەمەریکادا هـەیە ژمارەی چەتەکانیان ٨١٥٠٠ کـەس پترن ، وە لە ٥٤٪ی ئـەو تاوانانەی لە ئەمەریکادا ئەکرێت ئەو لاوانە ئەیکەن کە تەمەنیان لە ١٨ ساڵ کەمترە ••

هۆی زۆربون و تەشەنەکردنی چەتەگەری و تاوان کردن لـە ئەمەریکادا هۆکەی ئەگەرێتـەوە بۆ ئـەوەی هەندێ گیروگرفتی کۆمەلایەتی هەیە حکومەت گوێی نادانی بە تایبەتی لەناولاواندا ، بێ گومان بێ ئیشی هویـەکی گەورەیە کەوا لە لاوان ئەکـات ڕێگای تاوان بکرن و بچێتـە ناوریزی چەتەکانی تری نـەو وڵاتەوە ، ئەو چەتانە ١٥ ساڵ لەمەوبەر وەك ئیستا مەترسیان گەورەو ئۆقێنەر نەبو ، ئەوسا کە چەکی دەستیان تەنیا چەقۆو لیس بو ، وە بە ژمارەیەکی کەم دوکانە گەورەکان لە ترسی روت کردنەوە پێش ئـەو کاتەش دەست لە کار هەڵئەگرن • بۆ نمونە شاری دیترویت کە بـە پێنج هەمین شاری وڵاتە یـەك گرتۆکانی ئەمەریکا دانرێ لە ئەمەریکا دائەنرێت لە ئەمەریکادا ئەکرێت ئەو لاوانە ئەیکەن کە تەمەنیان لە ١٨ ساڵ کەمترە ••

Institut Kurde de Paris

گـرفـتی وزە .. لـە روبـەڕوبـوونی یـەکـێـتی عـەرەبـی و ئـەفـەریـقـایـی دا

دەزگای زانیاری راگەیاندنی سەرمایەداری ، هەوڵی ئـەوەنـدە تاباری گرانی مەسئولیەتی نەمانی وزە ، لە جیهانی سێیەم بخاتە سەرشانی عـەرەب ٠ رۆژنامەکان وتویانە : کـە (نەخشە تازەکانی نـەوت)ی عەرەب ئەبێتە مایـەی کارەساتێکی چاوەنۆرکراوی ئابوری لە هەندێ وڵاتی ئاسیاو ئەفەریقیادا ، سـەرەڕای مەڵخستنی ترس و لەرزێکی دیار لەو وڵاتانەدا ٠

ئایا بەوەکات هیچ چەشنە نەمانێکی وزە هەیە ؟ ئایـا بەڕاستی عەرەب لە گیروگرفتە ئابوریەکان و کەم بوونی وزە ،لە هەندێ وڵاتی ئاسـیاو ئەفەریقیادا بەرپرسیارن ؟

سەرنجێکی قوول ، ئـەم ئیدیعانە بە درۆ ئەخاتـەوە ،چونکە مۆنۆپۆلە نەوتیـەکانی رۆژاوا ـ خۆیان ئەم گرفتەیان ناوەتـوە ـ هـەوڵی جـڵەوگیرکردنی ـ دەمێـکە ـ هاوردن و ناردنی نەوت ئـەدابۆ وڵاتانی ئاسیاو ئەفەریقیا ،ئەو وڵاتانەی کە خاوەنی کەلـن سەرچاوەی سامانن و چەقی ئەومۆنۆپۆلانەن کە ملیۆنەهـادۆلاری تیا دەسکیر ئەکەن ٠

کۆمپانیا زلەکانی پیترۆل لە کاتی گرفتی وزەدا هـەل ئەدۆزێتەوە ، تـا بـکا بـە بەڵگەیەك بۆ زیادەکردنی نرخی نەوت و لە پاشا زیادە کـردنی قازانج ٠٠ لـە دووڵاوە زەغەت ئەکاو هەوڵ ئـەدا ، لە پری ئابوری و پرۆپاگاندەکانی، لـەنێو وڵاتانی ئاسیاو ئەفەریقیادا تا دەما پتـر قازانجـی دەسکەوێ ، هەرئەو وڵاتانەش ئەو سامانانەی بێ بەهەخشن لـە دەورێکی دیار لە پیشەسازی و کشت سازیا ئەنوێنێ ٠٠ ئـەم دزمپانیا زلانەی نـەوت و پیشەسازی هەوڵدەن گرفتـەئابوریـەکانی ئێـو وڵاتـەهەژارەکان دەسکیربکـەن و لە ئەنجاما لەبەر نەخشـەکانی خۆیان جۆکی بێداخەن٠٠ هەربۆیەش هەنێ لەو وڵاتانـە دژە هەڵوێستیان نـە رووی مەسەلەکـانی عـەرەبکرت ، بە تایبـەتی لە روی مەسەلەی فەلەستین ٠٠ بۆیـە یەکیان گرت و لێژنەیەکیان بـۆ مپەر لە بەردەم ئابـووری و هەندێ لە وڵاتە عەرەبیەکـان ، لێکۆڵینەوەی تەنسیری گرفتـی سامانیان دانانـی ٠٠ هەروەکو لە سەرویانەوەیش عیـراق ، وزە لەسەر ئەفەریقیا پێکهێنا چۆن ئەو مۆنۆپۆلانەش نوێشی زەغتی گرفتی وزە هاتـوون بۆ دۆزینەوەی باشـترین شێوازێ بۆ چارەسەر کـردن و هەروا موناقەشەکردنی نەوتـی بەهاداری عەرەب نیـسبەت بە ئەفەریقیـاو هەڵخسـتنی بارێکی تازەی پەیوەندی کردن لەگەڵ ئەو دەوڵەتانەی کـە نەوتیان هەیە ، سـەرەڕای هەوڵدان بۆ سست کردنەوەی سات و سەوا لەکـەڵ ئـەو مۆنۆپۆلە رۆژاواییانەی کـە لە کانی عەرەب لەبەردەم گرفتـی بازاری ئەوتی جیهانیـا لـە شوێنی وڵاتە عەرەبیەکان لـە پێناوی شێواندنی سەروسامانی ئەم وڵاتانەو قەدەغە کـردنی ئەوتی ٠٠ هەروا لە خشـتە بردنی هەندێ لەو وڵاتـە ئەفەریقیانەیش کە گوایـە سیاسەتی ئەوتیانەی عـەرەب، سەرە نێزەیەکەو ناراسـتەی ئەمن ئەکرێ ٠

ئەوەبو یەکەم گۆنگـرەی هاریکاری کردنی ئابوری ، لـە نێوان وڵاتانی عـەرەب و ئەفەریقیادا لە قاهیـرەو لـە کانونی یەکـەمی ١٩٧٤دا بەسترا و عیراق کارنامەیەکی بۆ ئەم مەبەستەو بۆ یارمەتیـدانی وڵاتە ئەفەریقیەکان هەڵخسـت لە پێناوی پەنەکردن بـە مەسەلەی نەشونما پێکـردنی کادیرە نیشتمانیەکانی ئێـو ئەفەریقیا ، تا بتوانن کەرتـی ئەوت و کانزاکانی وڵاتەکانیان بخەنەکار ، سەرەڕای ناردنـی پسپۆر ، بۆ وڵاتە دۆستەکـانی ئەم کیشوەرە ٠

لە کۆنگرەکـەدا ، چابوجوبەکانی ، کۆمپانیـا مۆنۆپۆلەکان هەڵزڕا ،بەرپاریش درانەووڵاتانەی کە لەرێکخراوی یەکێتی ئەفەریقیایدا ئەندامن ، یەکسەر لە وڵاتە عەرەبیەکانەوە ئەوتێکی زۆریان پێبدرێ ، تـا روبەڕوی گرفتەکانی وزە ببنەوە ٠٠ هەروا وڵاتە عەرەبیەکـان، بڕیاریان دا ، سندوقێ بە (٢٠٠) ملیۆن دۆلار بـۆ وڵاتـە ئەفەریقیەکان دامەزرێنن ، تاکو روبەڕوی گرفتەکان ببنـەوە ، بە شێوەیەکیش بێ ، بارەکـە وەکو (قەرزێـکی ئـازاد) بدرێتەوە ٠

ئابەم جۆرە ، ئەم گۆنگرەیە وڵاتانی عەرەب و ئەفەریقیـای کەپێندەیەك و پوو بە مایـەی ئەوەی کە پێکرا بەرەنگـاری دوژمنی هاوبێ (مۆنۆپۆلەکانی رۆژاوا) ببن و نەخشەکانیـان هەڵزڕێنن ٠٠ ئەوەبو ئـەم هاوکاریەیان ، بو بەمایـەی پێشخستنی ئابـووری و سەربەخۆیی سیاسیـیـان و هەڵخستنی باشـترین پەیوەندیەك لە نەهل رێکخـراوی دەوڵەتانی سوشیالیزم و رزگاری خوازو بێلایەنەکان ٠

بیرو را

● « یەکی هـەلە بکا ، شایانی سەرسورمانیە ، بەڵام بی هەڵەیی چێنرای سـەرنج راکێشانە » ٠٠ ئەمە ووتـەی ئەیلەسوفی یونانی کـۆن (سوکرات)ە ٠ ئەم وتە ساکارە کورتەی کە لە ناوەرۆکـا زۆر نووڵەو بەردەوامیەکی تیایە کە نە سنووری شوین و کـات و چەرخێکدا ناوەستێ ٠

● ئەم قسەیەی سوکرات راستە ، چونکە کەس نیـە خالی بێ لە هەڵەو هەڵکەوتن ، دەمێکی لەناو کۆمەڵەی خەڵکا بەژی و بەشداری کـاروباری بەرهەم هێنان و بینـکـاری نەکاو لەکەل کەسانی تـردا بەشداری پەیوەندیە کۆمەڵایـە تیەکان ئەبێ ئەبەر ئـەوە مەسەلەی هـەلەی مرۆڤ مەسەلەیەکی ئاساییە ، بەڵام رۆژێك مرۆڤێکی بی هەڵـەو دوور لە کۆسپ و تەکـەرە ببینین ، ئەمـە شـتێکی نەگونجاوە ، مەگەر ئەو کەسە لە دەرەوەی کۆمەڵی مـرۆڤا بژی و خۆی خواردبێتـەوەو جوبێتەوە ناو قاوغەکەی خـوی کە ئەمەش هەڵەیەو بەلکـو تاوانیشە ٠

● رۆژ جـار ، هەڵـەو سەرنەکەوتنی مرۆڤێك لـە کاروبارێکدا ، هۆیەکی گرنگ و هاندەرێکی بەهێز ئەبێ بـەرەو سەرکەوتن ، چونکە تـا لاوی سەرنەکەوتن وای لێ ئەکات . هەست بکا و هەول بـدات بەسـەر سەرنەکەوتنـەکەیدا زاڵ بێ و بیخاتەوە سەر رێگای کەپشتن بەو مەبەستەی لـە ژیانیا ناواتی بوە هەروەکو لـە قسەیەکی فەیلەسوفی چینـی « کونفوسیوش »دا بژمـان روون ئەبێتەوە کە هـەڵە تیئیکی گەورەی هەیە بەسـەر مرۆڤدا بۆ بەرزکردنەوەی تـا بڵەی سەرکەوتن و بەرزی کـە ئەڵی (کەسانی وا ئەناسم ، هەڵە گەیاندوتیە بڵەی پیـاوە پیرۆزەکان) وەکو مەسـیح ئەڵی (کامتان بی هەڵـەن ٠٠ با ئەوەتان یەکەمجار بـەردە بارانی بکات ٠٠)

ـ م ٠ ب ـ

وزە ٠٠ لە وڵاتانی ئاسـیاو لە لیبیاو مشتقاتی نەوتیش لە عیراقیدا ، نە ئەنجامی نـەو ئەفەریقیاو وڵاتانی جیهـانی جەزایر ، بۆ وڵات ٠٠ ئـەم هەڵسوکەوتە نیشتمانیەی کە سێیەم بوونەوە ٠٠ لە مانەیش هەڵوێستەش وای لە کۆمپانیـا بۆ دەسکیرکردن و تەنمیـم کۆماری میللی کۆنگـۆ مۆنۆپۆلەکان کرد ، کە بکەونە کردنی نەوتی خۆی کردی لـە هیندستان ، کە زۆر ئازایانـە خۆو هاشەوهوشەو فیتنە بازی روبەڕوی کۆمپانیا مۆنۆپۆلەکان لە نێوان وڵاتانی بەرهەمهێنەرو بوونەوە٠٠ سەرەڕای هەوڵەکەی بەرخۆری نەوتا بلاوبکەنەوە ،تا (زایس) لە ١٥ی کانـونی بتوانن درز بخەنە نێو ٠ ریزە دوەمی ١٩٧٤دا بۆخشـتنە کانیان و پەرش و بڵاوەیـان زۆردەسـتی سەرجەمی سـامانی پێبکەن ، بە بیانوی ئەوەی کە مۆنۆپۆلەکانی پێکانە لەنێـو عەرەب لە هونەری میـکانیزمی وڵات و وەرچەرخاندنی بـۆ مۆنۆپۆلا کەمبینە ٠٠ هـەروا کۆمپانیایی نازەی نیشـتمانی رۆژنامەکانی سەرمایـەداری لەژێر ناوی (پیتر زانیس)و کەوەنا کۆنەپەرستەکانی ، بـە هیتانی نەوتی خام ـ بە کـەمتر ـ لەنەنەست هەوڵی تاوانبارکردنی

ئەوا هەمیشە دوا ئەکـەوێ وتوشی کوێرە رێگایەکی بـێ پایانی پڕ لە کارەسات ئەبێ و مەسەلەکە وەك (متوالیـەی هندسی)و (متوالیەی عددی) یا وەك پێشبڕکەی کیـەڵ و ئاسکی لێ دێ ٠٠

بەرامبەر بەم شـێوازو رایەش ، هەن ، بە سـەر کەرمیەوە ئەڵێن : ئەبێ خێـرا پەل بکوتین و خزمان بکەینە نینە جیهانی ئەکنۆلۆژیـای پێشکەوتوو ، بێ ئەوەی بایەخ بدرێتـە واقیعی مەزوعـی کۆمەڵ و بڵەی پێشکەوتنی ٠٠ بێگومان ئەم رایەش خواستێکی پاکو دڵسۆزی لە ئەنـدازە بەدەری لایەنی واقیعـی مەسەلەکەیە ٠

چونکە مەسەلـەی (هاوچاخاندن) واتـە : هەڵخستنی شێوازی زانستانە لە گشت کارە کۆمەڵایەتیەکانداوانیە هەر بە نارەزوی پاکـی ئەکادیمی خۆیەوە ـ لـێی دواون و هەریەکەیش چەنـد بیرو ڕاوو چارەسـەری جیا جیایان بۆ هەڵخستوە ٠٠ هەن ئەڵێن شێوازی (هەنگاو بەهەنگاو) چارەداو هەنگـاو تانی سروشتیانەی میـژویی دەوڵەتانی ئەورووپا ئەهێنێتـە ناو ، لەیەکە شۆرشـی پیشەسازی یەوە بەو ماتایـەی کە ئەم شێوازە ، تاکـە دەستاوێژێکە بۆ گەیشـتنە ئامانج ، قەڵەمبازدان لە سـەر قۆناغەکانی نەشونمای ئاساییش ئەمانخاتە بەردەم هەڵدێرێـکی هەزار بەهەزار ٠٠ بەڵام ئەوانە یا یاغنیشن یا هەرخۆیان لـەم مەسەلەیە کێل کردوە ، چونکە کەر بەم شێوازە بکەوینە رێ ،

بەڵام هەمیشە ئەوەی کە ئەکرێ شوێنی شیاوی خۆی لە نێـو دەوڵەتاندا دراوەتێ ، سەرەڕای بوونی بەچەکێکی کاریگـەرو روبەڕوی شەڕی بوون و مـان ئەبێتەوەو گشت جـۆرە خەرافەتێکی پروپوچ و نەزانین و دەسەو سانیەکی تیا رائەماڵێت٠ بەڵام ٠٠ ئەم دەوڵەتە (تـازە ئەشونما کردوانە) لە گشـت لایەنێکی ئابوری و کۆمەڵایەتی و رۆشنبیری ـ بۆی ئەڵێ روبەروی چاخی زانستو تەکنۆلۆژیـا بێتـەوە ؟ چۆن هەڵبـزێرێ و چی هەڵبـزێرێ و لـە سەر چ زەمینەیەك رابوەستێ ؟ چەند پرسیارێکی رەوایەو کەڵێ لە پیاوانی سیاسەت و زانستو تەکنۆلۆژیاو ئابوری ـ هەریەکە لە باری سەرنجی فیکـری و

بیناکردنی کۆمەڵایەتی لـەوڵاتە گەشە کردوەکـانەو (هاوچاخاندن)ی دەوڵـەتو کۆمەڵ ، وەدوری لایەنی زانستی و تەکنەلۆژیا ، لەدەسنیشانکردنی خاسیەتەکانی کۆمەڵگـای دواڕۆژو شوێنەکەی ـ دور یا نزیك بی ـ بە ئیجابیانەو لە نێوگـۆاوی هـەڵپەی رۆژانـەی جیهانەوە هەڵمەخاتو ئەبێتـەمایەی ئەو ئەرك گیشـانەی کە ئەبێ بو کۆمەڵگـای مرۆڤایەتی و شـارستانیەتی جیهانی بدرێت ، شـان بەشانی هەموو ئەوانەی کە بە کارامەیی هـەوڵیان داوەو رێگایان بـۆ میللەتان خۆش کردوە ٠

ئەبەر ئەوە سانی چوونـە نێو دنیای زانستو راهێنانـە بەرگوشادو تازەو رۆژانەکەی ، لە پێناوی قولکردن و بنـج داکوتانی رۆشنبیری و ژیانی زانستی و پراکتیکی لـەلای هاوولاتیـان دا ، خۆی لە خۆیدا نیشانەی سەرەتایەکی راستی داپڕکردنی پاشکەوتن و رواڵەتە کـانێتی ، لە نێو وڵاتـانی کەشەکردوی پڕ لە برسیتی و نەخۆشی و مل کەجی ٠٠ لەو کاتەوە نـەم سـاتە نـەبن بە سەرەتای چاخێکی تـازەو سەرو سیمای باشە رۆژێـکی جوان ئەنوێنێ چونـکە (زانست) بۆتە پێوانەیەکـی دیارو راستەقینەی دەولـەتی هاوچەرخ ، پشکەوتوویا ، کە

ئەوا هەمیشە دوا ئەکـەوێ وتوشی کوێرە رێگایەکی بـێ پایانی پڕ لە کارەسات ئەبین و مەسەلەکە وەك (متوالیـەی هندسی)و (متوالیەی عددی) یا وەك پێشبڕکەی کیـەڵ و ئاسکی لێ دێ ٠٠

بەرامبەر بەم شـێوازو رایەش ، هەن ، بە سـەر کەرمیەوە ئەڵێن : ئەبێ خێـرا پەل بکوتین و خزمان بکەینە نینە جیهانی ئەکنۆلۆژیـای پێشکەوتوو ، بێ ئەوەی بایەخ بدرێتـە واقیعی مەزوعـی کۆمەڵ و بڵەی پێشکەوتنی ٠٠ بێگومان ئەم رایەش خواستێکی پاکو دڵسۆزی لە ئەنـدازە بەدەری لایەنی واقیعـی مەسەلەکەیە ٠

چونکە مەسەلـەی (هاوچاخاندن) واتـە : هەڵخستنی شێوازی زانستانە لە گشت کارە کۆمەڵایەتیەکانداوانیە هەر بە نارەزوی پاکـی ئەکادیمی خۆیەوە ـ لـێی دواون و هەریەکەیش چەنـد بیرو ڕاوو چارەسـەری جیا جیایان بۆ هەڵخستوە ٠٠ هەن ئەڵێن شێوازی (هەنگاو بەهەنگاو) چارەداو هەنگـاو تانی سروشتیانەی میـژویی دەوڵەتانی ئەورووپا ئەهێنێتـە ناو ، لەیەکە شۆرشـی پیشەسازی یەوە بەو ماتایـەی کە ئەم شێوازە ، تاکـە دەستاوێژێکە بۆ گەیشـتنە ئامانج ، قەڵەمبازدان لە سـەر قۆناغەکانی نەشونمای ئاساییش ئەمانخاتە بەردەم هەڵدێرێـکی هەزار بەهەزار ٠٠ بەڵام ئەوانە یا یاغنیشن یا هەرخۆیان لـەم مەسەلەیە کێل کردوە ، چونکە کەر بەم شێوازە بکەوینە رێ ،

ئەوا هەمیشە دوا ئەکـەوێ وتوشی کوێرە رێگایەکی بـێ پایانی پڕ لە کارەسات ئەبین و مەسەلەکە وەك (متوالیـەی هندسی)و (متوالیەی عددی) یا وەك پێشبڕکەی کیـەڵ و ئاسکی لێ دێ ٠٠

بەرامبەر بەم شـێوازو رایەش ، هەن ، بە سـەر کەرمیەوە ئەڵێن : ئەبێ خێـرا پەل بکوتین و خزمان بکەینە نینە جیهانی ئەکنۆلۆژیـای پێشکەوتوو ، بێ ئەوەی بایەخ بدرێتـە واقیعی مەزوعـی کۆمەڵ و بڵەی پێشکەوتنی ٠٠ بێگومان ئەم رایەش خواستێکی پاکو دڵسۆزی لە ئەنـدازە بەدەری لایەنی واقیعـی مەسەلەکەیە ٠

چونکە مەسەلـەی (هاوچاخاندن) واتـە : هەڵخستنی شێوازی زانستانە لە گشت کارە کۆمەڵایەتیەکانداوانیە هەر بە نارەزوی پاکـی ئەکادیمی خۆیەوە ـ لـێی دواون و هەریەکەیش چەنـد بیرو ڕاوو چارەسـەری جیا جیایان بۆ هەڵخستوە ٠٠ هەن ئەڵێن شێوازی (هەنگاو بەهەنگاو) چارەداو هەنگـاو تانی سروشتیانەی میـژویی دەوڵەتانی ئەورووپا ئەهێنێتـە ناو ، لەیەکە شۆرشـی پیشەسازی یەوە بەو ماتایـەی کە ئەم شێوازە ، تاکـە دەستاوێژێکە بۆ گەیشـتنە ئامانج ، قەڵەمبازدان لە سـەر قۆناغەکانی نەشونمای ئاساییش ئەمانخاتە بەردەم هەڵدێرێـکی هەزار بەهەزار ٠٠ بەڵام ئەوانە یا یاغنیشن یا هەرخۆیان لـەم مەسەلەیە کێل کردوە ، چونکە کەر بەم شێوازە بکەوینە رێ ،

زانستو کۆمەڵ و چەمکەکان

Institut kurde de paris

وەرگێڕان لەبەر تریفەی نەرهەنگدا

• فریا عبدالله •

بڕێک لە ئەدەب پەروەرانی« ئەمڕۆ » کە قۆلی ئەدەبیاتیان هەڵماڵیوەو خزمەت گـوزاری ئەدەبێو دەنووسنو بەرهـەم وەدەست دەهێنن ، پەتایەکـی ترسناک ، وەک مۆرفـین خەریکە تێکەڵاوی خوێنـی نوسینیان ئەبێت ، ئەویـش گەڕان بەدوای ووشەدایـلەژێر تریفەی فەرهەنگـدا .. بێگومان هەشن بـۆ خۆیـان ئەبچە خزمێکی فەرهەنگـنو جریوەی ووشەکانیان دەبێتەلایلایـەی خوێنـەرانو نوسەرانی هاوپەرخیـانو ئەوانەش هێشتا چاویان لـە جیهانی ئەدەبیاتا ئەتروکاوە.. بێ ئومان ئەم ئەڕانەی ئەوان ، ئاشکرایە لە دلسـۆزیو چالاکیانەوەیە .. بەڵام ودەک رایەک ئەڵێم پەتایە ..!

ئێمە ، کە دەقێـک دانەڕنـژین ، وردەوالـە نافرۆشین ، تا بڕۆین مەزاتـی ووشەی بۆبکـەین !.. ووشەیشمان لێ نەکەوتوە ، تـا دۆزە دۆزەی بۆبکـەینو قیرەبکرینو بیکـەین بـە کەلەشێری سەربارەداری باسە کەمان ..!! ئەم شـێوە نووسینەی ئـەمڕۆ لە ئارادایە، خۆی لە خۆیدا خەملیـوەو ووشەکانی وەک تـانوبۆ تێکەڵاوی رستەکان بـوونو باسەکەی پێ ئارایشت دەکرێت .. ئیتر بۆچی بیژاکێنین !.. ئالێم ، با وا بمێنێتەوەو ئیتر قورقوب ! ئەلێم با جـاری پەلەی لێ نەکەینو ئەیژاکێنین ، چونکە ، خونچەیەکەو لە باخـی ئەدەبیاتی ئەمڕۆ وپەیانـیدا خەریکە دەکەشێتەوە !..

لە کاتێکا ووشەی خۆمانیو ڕەسەن لەبێش چاوەـــان هەڵتوتاینو خۆیان بەخـۆر بدەنو خۆلەپەتانێ بنـەن ، بۆچی پەنا بەرینە بـەر فەرهەنگ .. ؟ ئێمـە راوە ماسیی ناکەین ، تـا بڕۆین « ئۆری ووشە » فڕێ دەیـنو بە ئێوەل لە دەریای فەرهەنگدا بیبان ئرینو بیبان هاوینـە ناو باسەکەمانەوەو ژاوە ژاوی بۆبکەین .. !

ووشەو زاراوەکـانی فەرهەنگ ، کەنجینەیەکـی پاشە ڕۆژن ، بە هەلـسنو کەوتو نزیک بونەوەمان لـە یەکتری ، ڕۆژێک دێت خۆیان بەپێی خـۆیان ، وردە وردە ، دەبن بە میوانی نووسینەکانمان بەڵام ئەگەر بمانەوێ لە ئێستاوە فێری بالەفڕێیـن بکـەین ئەوە وەک ئەگبەتی مێروولەکەی لێ دێت ..

جیهانی وەرگێـڕانو نووسین جیایە لە جیهـانی فەرهەنگ ..! نووسین ـ بـە هەوو چەشنەکـانییەوە ـ ئیلهامێکی پاکو ئانیەو بـەس .. وەرگێران هونـەرە ..! هیچیان دەست لە فەرهەنگ لە دل نیە ..!

پان ئاکەئەوە .. فەرهەنگیش ئایەونت مالیخۆی وتـران بکات .. ! بەڵام ئەتـەر بڕۆین فەرهەنگ ئالان بکەین.. ئەمە تاوانە ..

تۆ ، کە ئەنووسـیت ، بۆچی باری سەرنجی خوێنەر بەلای ووشەکانتا ڕابکێشیت.! بە ئیمەوانەوە .. دەبێ هەوڵی ئەوە بدەیت کە خوێنەر لەناو باسەکەتدا بتوێتەوە ..خوێنەر ئەیەنت بۆ هەر باسـێک فەرهەنگێک بکاتەوە .. کـە ئەمەی کرد .. هەیهو .. ئەم هەویرە ئاوزۆر ئەکێشیت ..! زۆریش هەن ئەوەن .. تاکو ئەرا ووشەی ئەبیسـتراوی ئەوایەکەی خۆیان هەیە ، بـە زرەمان دەیخەنە ناو چـوار پێوەی دەقەکانیانەوە .. لـە کاتێکا بە ڕامبەر ئەو ووشەیە ووشەی ئرمان هەیە ، چـاوە چۆی بۆدەکات ، کەچـی زۆر بزباکانە ، بێمەیلی خـۆی پیشان ئەداو ترسی خواشـی هەردووک لە یەکتری بۆناکانو هەریەکەیان لە جیهانی ئایەتی خۆیدایە .

پێش ئۆزێکو بەرلـەوەی لەمال بێنەدەری ، تێکچوون.. تێکچوونێکی چـاوەڕوانکـراوی وەها کە بێی ڕاهاتبوون ، ئیتر لەبەر هـەر هۆیەک بێ .. تـەواوەتی وەک مردن کـە چاوەڕوانکـراوەو لەهـەر ساتێکدا هات دێتو چارەهاش مرۆف بـە درێژایی تەمـەن ڕووبەڕووی دەبێتەوە .

لە خۆی بەناتا دێتەوە کـە خامۆشـە . هـەست بـە ئەریق بوونەوە دەکاو وا خـۆی بیشاندەدا کـە ئاگای لـە خۆیـەتی . دەیەوێ ئەمـە بەقسەکردن بسەلمێنێ .. هەر فـەیەکبێ .. ئیتـا چۆنیت ؟!

ژنەکەشی لە دەنگی ئـەم بەناگـا دێتـەوە . کـەمێ دەشـلەژێ . تەقـەلادەدا ئاسایی بێ :ـ

ـ باشم .. باشم .

ڕوو وەردەگێـڕ ئـەوەو دەڕوانێتەوە بەرامبەر . سـەر لەنوێ دادەخزێنەوە ناو دەریای خامۆشی . ئەوەلجار بە شێنەیی .. دوایی بـە خێـرایی . هەربەکەیان ئەنهایی و جیهانـە تایبەتی یەکەی خۆی لا خۆشە . هەرچەند ئاسایەک هـەلیانده ـ ئەکێنێ یا سایەقەکە پرسـیار دەکا کە بە کامڵادا بڕوا یا کە یەک لە وجودی ئەوی تریان بـە حەبەردێ، خۆیان وانیشاندەدەن کـە دەیانەوێ لـە دەریاکە بێنەوەدەرێ !.

ـ چۆنیت ؟!.. چاکم !.. باشتریت ؟!.. ئا !... دنیـا کەمێ سارده !..

ـ لەوە دەچێ .

لەخۆی بەناتا هاتەوەو زانی دەچێ .

ـ ئابێ ... لـەوەدەچێ یانیچی ؟!.

ئەم بێکەنی ... ژنەکەشی بێکەنی .

هیچ قسەیەکیان بێ نـەبوو بیکەن .. ئاسایی یە ... زۆر ئاسایی یە ..

بێکـەنین دەبڕێتـەوە .. سـەرلەنوێ خامۆشـی باڵدەکێشێ .. خامۆشی یـەکی بڕ مانا ...

ـ محمـد ـ

شێوازی وتـارو پەرە پێدانی

ئەم کێبە کە باسـی شێوازی وتارو پەرەپێـدانی ئەکات لە ئەدەبو ڕۆژنامـە ئەدبی عیراقدا سەرچاوەیەکی گرنگە دەربارەی « پیشـەی ماندووبون » وە باسـی دەوری ژەمارەیەکی زۆری ڕۆلەکـانی ئەم وڵاتە ئەکات کـە وزەو توانایان تەرخان کردوە تـا بتوانێ شیانی دەربڕینی خەباتی ئەڵو نیشتمان بـێ دژی ئیمپریالیـزمو دەسـتو پێوەندەکانی ، وەبو خزمـەت کردنی وڵات .

چونکـە وتاری سیاسوی ئەدەبی گرنگترینی ئەو لایەنە بوون کە ڕۆژنامەکان بایەخیان پێدانو دەربان خسـتونو هەروەها بەو هۆیەوەش کـە تاکە ڕێگابوون لە دەربڕینـی بیروباوەر بۆ ڕوناک کردنەوەو ڕۆشن کردنی مێشکی خەڵکی بۆیە شاعیرە گەورەکان شان بە شانی شیعر دانان لە سـەدەی ڕابوردوودا وتاری سیاسییان نوسیوە لەمانە (زهـاوی) (رصافی)و (محمد رضـا الشبیبی)و (عبدالحسـین الازری)و (محمـد باقر

بروانە ل ١١

کورتە چیرۆک

خـامـۆشـی

بزەیەک کەوتۆتە سەرلێوی .. ژنەکەشی وەهـایە • سەیرێکی کرد .. لەپڕ :

ـ من بـووم وتم دنیـا کەمێ سارده ؟!.

ـ ئا .. منیش وتم لـەوە کەواتە بۆمان نی یە ووشـە دا سەپێنین .. چونکە ئەمـە دەبێتە هۆیەک بۆ داتەپینـی باسەکەو هیچی تر ..! ڕەنکە لەو ڕایەدابیت کە ئەلێن : زۆر ووشە هەیە سواون .. بـەڵام کەی ئەڕایی لە ئاودا ئەمـاو کەی کەژمایی لە ئاگر تۆزا.. ئەو کاتە ووشە دەسوێت ..! چۆن ..؟ لەوەتەی ئـادەمیزاد هەیەو بێکەوە ژیاون ..ووشەی « خۆشەویستی » هەیەو ئیستا هەمان تامو چێژی ئەوسـای لێ وەرئەگیرێت .

لەوەتەی کۆمەڵ دروسـت بوەو هەستو ئەستی لەگـەڵ ئاسایشدا ئونجـاوە .. ئیستاش کە گوێ بە ووشـەی « ئاشتی » ئەزرنگێتـەوە .. هەست بە چەشنە حەسـانەوە یەک ئەکات !.. کەواتـە ووشە هەمیشە شانبەشـانی مـرۆڤ بەرەو پێشەوە ئەڕوات ئەک ووشک بونـەوەو دابڕێن ..

وەرشەیەکی ڕەخنەی ئەدەبی لەنێوان « ڕۆشنبیری »یەوە

حسین عارف

لەو وەخنەوەی بۆ یەکەمجارعیمـارەتی « کوردیی پەتی » نووسرا ، جارەهـای جـار هێنراوەتەوە کایەوەو لەسەری بۆتـە دەمەتەقێو مشتومڕ .هەرچیش هاتۆتە بـەر مەیدانی ئەم باسە ، بـە نیازێکـی خزمەتگوزاریـەوە ویستوتێتی بڵێ : « با هەوڵدەین بـە کوردیی یەکی پەتی بنووسین » . چاکە .. بەڵام کامەیە کوردیی پەتی ؟! .

باسەکە لـە پەنجا ساڵی ڕابوردوودا بـە کەڵێ پلـەدا نیمەڕیوەو زۆر بیروڕای جۆراوجۆری لەسەر وتراوە . بەڵام لە ئەنجامدا ، بە تایبەتی لەم دە ـ پانزە ساڵی دوایی یەدا . لە دوو بیروڕای سەرەکیدا خەست بوونـەوە . یەکەمیان دەڵێ : ئابێ بە هیچ کلۆجێ ، ئەئانەتووشەی ـ بێگانە ڕەک ـیش لە زمانی کوردیدا بهێنرێ !.

دووهەمیان دەڵێ : ئەخێر ..زۆر وشە هەن کە ـ بێگانـە ڕەک ـ نو بوونەتە مولکـی زمانی کوردیو دەبێ بە کوردیی یەتی بدرێنە قەلەمو بەکـار بهێنرێن . جا بێگومان دەسەی یەکەم ، دووهەم بە کەمتەرخەمدادەنێنو دووهەمیش یەکەم بە ساوێلکە دەزانن .

من بەش بە حاڵی خۆم کـەئیستا لەم باسە دەدوێمو بـە خۆمدا دەچمەوە ، دەزانم چۆن ساڵانی زوو لـە نووسیندا یەخەمی دەگرتو بە دەستی یەوەدۆش دادەمام . بۆ نموونە لـە کاتی نووسینی چیرۆکێکـدا ئیستم بەوە دەبوو بڵێم : « بە تەبیعەتی حاڵ .. فلان شـتوەهایە .. » . چیم بەسـەر دەهات ؟!. لە دڵی خۆمدا وردم دەکـردەوە .. دەمووت .. (تەبیعەت) لە (طبیعـە)ی عەرەبی یەوەیە .. هەروەهـا (حاڵیش) لە (حال)ەوە . کە وابێ هیچیان کوردیی یەتی نیـن . ئـەی ئاخـۆ دەبێ کوردیی یەکـەیان چی بێ ؟!. نا .. دەمووت : (سروشت)مانای (طبیعە) یەو (بـار) مانای (حال)ە ؟. کـە وابێ دەبێ بڵێم : (بـە سروشتی بار ـ !! ـ) . ئینجا دەمووت : بەڵام ئاخر (بە سروشتی بار) یش ئەک هـەر کوردی یەتی نی یە ، بەڵکوو هەر کـوردی نی یە !. ئەی چار ؟!. سـەرم لێدەر ئەدەکرد !.. لە ئەنجامدا لە کوردەکەی هەر دوو چـەژنەدەبووم !.. لە وێوە فیکـرەی چیرۆکـەکەم لێـدەقرتاودەشێوا . لێرەشەوە ناچار خۆم لە عیمارەتەکە لادەدا .. خـۆم لێـدە دزی یەوەو یەکێکی ترم دەخستە جێ کە دیارە بڕ بـە پێستی دەرنەدەچوو .

ساڵانی زوو وەها بووم .. پێدەنگ دەزدم پێوە دەچەشت . بەڵام ئەم ساڵانی دوایی یـەداهەستم کرد ، وردەوردە لـەو یەتایە ڕزگارم دەبێو لـەمەسـەلەی کوردیی پـەتی نووسیندا ، لەسـەر بـاری ئونجاوو ڕاستەقینەی ئەنکـەر دەکـرمو تارادەیـەکی باش(ئالێم تەواو) لـەو باری لەو باری سەرنجە ساوێلکانەیەقووتار دەبم .

با تەنها لەو وشانەی ڕەگیان عەرەبی یـە چـەند نموونەیەک بێنمەوە کە جەماوەری کـوردڕۆژانە هەزارەها جار دەیلێنمەوە ... دەڵێن : (فەزیعەتی پێکرد ـ فەزیحـەتێک ڕوویدا ـ لێی قبوول ناکا ـ زەرەری هەیە ـ بڕام واقیعی بە ـ کاکە ئەوەندە عەزابی ڕۆحم مەدە ـ قسەکە ئامەعقوولە ـ سەعات چوارە ـ ئەوەلجار ... ـ مەسەلا تۆ .. ـ مانای نی یە ـ بە تەبیعەتی حـاڵ ـ عاجز مەبە ـ ئـەرزخرە ـ عیزەتی ئەفسی هەیە ـ هەقی بە سەرتەوەیە ـ خەتی خۆشە ـ خنکا ـ ڕەسەمی ئرت ـ مەسـەلەکە ئاشـکرایە ...هتد) .

تکایە سەرنجبدەنە ڕەگـەکانیان:فظیعە ـ فضیحەـقبول ـ ضرر ـ واقعی ـ عـذاب ـلا معقول ـ ساعە ـ اول ـ مثلا ـ معنی ـ بطبیعة الحال ـ عجز ـ ارض ـ عزة النفس ـ حق ـ خط ـ خنق ـ مسألە . هەمووئەزمانی عەرەبی یەوە وەرگیراون .. وانی یە ؟!. باشە ئەوانە کەوەک وتم لە ساڵەهای ساڵەوە بە سەر زمانی خەڵکی کوردەوەنو ڕۆژانـە هەزارەهـا جـار دەووترێنەوە ، لە چـاو وتەی ئەبابەتی (بە سروشتی بار) دا کامیان پەتی ترن ؟!.. کامیان ڕەوانترو بە ماناترن ؟!. بێ شـک (دەڵێم بێ شـکودەشتوانم بڵێم بێگـومان) ئەوانەی ڕەگەکانیان عەرەبی یەوکورد بە درێژایی ساڵەهای ساڵ بەکاری هێناوونو وەهاشی لـەبڕیەند داوون کە قالبی زمانەـ کەی خۆی پێکرتوونو بـەوەکردوونێتی یەمولک.. مولکێکی (ساغلەم)یش نـەک چرووک(تکایە سەرنجبدەنە وشـەی ـ ساغلەم ـ .. خۆ کەسـێک ناتوانێ کورد ، هەر هیچ نەبێ لـە ناوچـەیەکیدا ، ئالێ ساغلەم) .

ئاشکرایە زۆربەی ئـەونموونانە ، کوردیی یە هاو مانـا ڕەسەنەکانیشیان هەن ، وەک :ـ نابرووچوون ـ جنێوپێـدان ـ زیان ـ ئازارو کیان ـ یەکـەم ـ زێڕ ـ زەمین ـ ماف ـ وێنە ... هتد . بەڵام ئێمە بـەبەکارهێنانی هـەر دووکیان فازانچ دەکەین نەک زەرەر . لەکاتێکـدا هەندەکـەی تریان حسابیان وەک (بە سروشتی بار) دەکەوێتەوە . وەک ئەوەی بڵێین : بڕام ڕووداوی بـەـ سەربـەزەی دەرونی ی هەیە ـ هێڵی خۆشە !!.

من دەمەوێ بڵێم : با سل لەـ ڕەگە بێگانە ـی ئەم وشـەو ئەو وشە نەکەینەوە . ئەمە لەهەموو زمانێکدا هەیە . با ئەو ترسە لە دڵی خۆمان دەرکەینو ئینجا بنووسینو ئیتر ئـەوەی دەینووسین تـەواو کوردیی یەتی دەردەچێ .

لە ئاسـۆی

زمـانو ئادەمیزاد ، ئادەمیزادو زمـان

ـ صلاح احمد ـ

هەرچەند ئەکـەم ئـەوخـەیالەی بێیەهسـتم
بۆم ناخرێتـە ناو چوارچێـوەی هەڵبەسـتم

ج نووسەر ، یان ئەدیبێکهەیە هەموو ڕۆژێک ئەم شیعرە لەگـەڵ ئۆراندا ئەڵێتەوەو ،مێشکی خۆی بۆ وشـەیەک ، ڕسـتەیەک ، دەربڕینێکـی بڕیەپێستی ئەوەی ئەیـەوێ بیڵێت ، ئەکوشێت ؟!

بەڵێ ! ئەئانەت ئۆرانیش ،ئەو ئۆرانە زمان ڕەوانەی کـە ئەو ئۆڕانەی لە زمانی ئەدەب ـ بـە تایبەتیش شـیعر ـدا بەرپاکردوە ئەو ئاوەڕۆیە لەیارو بەربڵاوەی لەبەردەم ئەم زمانەدا کردوە ، زۆر .. بەڵێ ، زۆر.. جار تووشی دەستەوەستانی و بێتوانایی زمان بووە ، هـەرچەندی کردووە نەیتوانیوە ئەو خەیالەی پێی هەستو سەرسامەبخاتە ناو چوارچێوەی وشـەو ڕستەوە .

کەم یەک لەو کەسانەی بـەفراوانیو بـە وردی بیریان کردۆتـەوە ، تووشی ئـەم گرفتاریە بە ئیشە نەبوون ؟! ئەک هەر لە زمانە بێخزمەتەکەی ئێمەدا ، بەڵکو ئەئانەت لـە زمانە ئینجگار پێشکەوتووەکانی ئەم ئادەمیزادەشدا ؟!

نازانم بۆچـی ماوەیـەکەواهەست ئەکەم زمان ، لـە جیـاتی ئـەوەی ئامرازێکی ئادەمیزادانـە بێـت بـۆ لێک نزیک کردنەوەی ئادەمیزادێک لە ئادەمیزادێکی ترو ، لە کشت ئادەمیزادەکـانی ترەوە ، تـا ئاقیکردنەوەو ڕامانەکانیان لـە زیندەو ، دەربڕەی ڕیان ، بەیەکتری پێنەیەنو . پێکـەوە هـەولی دۆزینـەوەی ژیانێکی خۆشترو ، ئەمـەنێکی بەتامتر بدەنو ، وردترو کاریگەرانەترەو شتانە بخەنەڕوو کە لـە ناخیاندا قولپ ئەدات و ، بە بۆیەکـتر دەربڕین و هـەورازی ئەبێت چارەسەر ناکرێت ... ئازانم بۆچی لە جیاتی ئـەم ئامانجـە سەرەکییە پیرۆزەی زمان ، زۆر جار زمانەکە خۆی ـ کە کەرەسەو هۆی گەیشتنە بەم ئامانجە ـ ئەبێت بە ئامانجیو سـەرتاپای مەسـەلەکە بـەپیچەوانەوە ئەکەوێتەوەو ، هەر ئـەو ئامرازەی کـە پێویستەهەنگاوێک بێت لە دڵنەوایی و ، سووککردنەوەی ئەندێشـەکانی ئادەمیزاددا .. ئـەو ئامرازە خۆشی ئەبێت بە دەردێکی ترو ، ئەچێتـە پال کەرەسەکانی تری چەرمەسـەرێی گرفتـاریی ئادەمیزاد ؟؟!

کاتێک کە ئەمەوێ خۆم لـەدەریای زمانەکەمانو ، زمانەـ کانی تریش بدەم ، ئەزانم چەندئەسارداوو مەلەئەزانم .. بەڵام لـە هـەمان کاتیشدا کـەزمانەکەمانو ، هەموو کەرەسەـ کانی تری دەربڕینیش خۆیان لەقـەرەی هەڵچوونو ورووژانی ناخم ئەدەن ـوەک ئادەمیزادێک ـ ئەوسا ئەزانم زمانیش چـەند زمان ئەزانەو ، چەند دەسـتەـ ڕاچەیەو .. چەند پێویستیم بە چەندەها جۆری تری دەربڕین هەیە تا تاقەتۆزێک « لـەو خـەیالە دەربڕم کـە پێی هەستم » .

ئەمـە ئەڵێمو زۆر جاکیش ئەزانم کەسانی وا هەن زمانیان زۆر لە هەڵچوونو ورووژانـەـکانی مێشـکو دەروونیـان بەکارترەو .. هەرکیز لەسەرتاقـە وشەیەک دانەماونو ، داناهێنن و .. هەرکیزیش باوەڕبەم قسانەی من ناکـەن .. چونکـە ئەشـێ لێرەشـدانەتوانیبێت « ئـەو خـەیالە بخـەمە نـاو چوارچێوەی ڕستەوەو ، کەسـم پێدابین نەکرابێت .

تۆ بڵێیت ؟!

ئەی تەرزی
ترشو شـیرین .. هێشووی ڕەزم
خونچەی ، گوڵی
مێخەکی سوور
وەرە ، ناو .. هێلانەی حەزم

⊙

چاوی گەشی ، هەڵمـە ڤۆیت
دڵی گوشراوم .. ڕاونەکا
گەر تۆ بە دووی دڵمـاوتڵی
لەناو دڵی .. تامەزرۆتا
بۆی بگەڕێ

دڵی شەیدام .. هەموو ڕۆژێ
لەناو دڵتا ..!
زیندووئەبێتەوەو
ئەمرێ
زیندووئەبێتەوەو .. ئەمرێ

⊙

ئەی تەرزی .. بەهاری مێوم
ترشو شیرین ...
مەمکی سرکت ..!
لاشەی بێ گیانم ڕاونەکـا

⊙

سیبیوناسک
ترێی سەرقولەی کوێستانم
دەبۆم ڕاخە .. قۆڵو باسک
بیکەسەرین
ماندووی ڕێی ڕوو لـەهەورازم
سازووکەوەرە نامبازم
یاری نازداری بەنازم

سەردار ئەمین

Institut Kurde de Paris

ئەم کتێبە

گەلای گژوگیای والت ویتمان

ـ مکرم رشید تاڵەبانی ـ

گەلای گژوگیا تەنیا دیوان و تەنیا باشماوەی هۆنراوەیی یەکە شاعیری بێشمەکەو تنخوازو ئالت ویتمان بۆی بەجێ هێشتوین ، ئەم دیوانەی هەتانەو ڕۆژی کۆچی تێداکردوە نۆ جار لە چاپ دراوە لەمووتارە سەربێیەدا ڕووناکی دەخەینە سەر ئەم کتێبەو باسی تایبەتی و هۆرکی شیعری وایتمان و کورتەی ژیانی دەکەین .

لەم دوایەدا شاعیری ناسراو سەعدی یوسف هەندێك هەڵوێستەی هۆنراوەکانی گەلای گژوگیای وەرگێڕایە سەر زمانی کەردی و ، وەزارەتی ڕاگەیاندنەوە تە چاپ دراو بلاوکراوەوە ، لە دەرەتای دیوانەکەدا وەرگێڕ لێکۆڵینەوەیەکی گورتی دەربارەی شیعری (وایتمان) و تایبەتی یەکانی نووسیوە . کەوانە ئەمەوالت ویتمانە کێیە ؟

ئەو شاعیرە ئەمریکییە پێشکەوتنخوازەیە کە بەهەموو چاونەترسی و زیرەکی یەکەوە دژی ڕژێمی ئەو وولاتە وەستاو لە هۆنراوەکانیدا ڕەنگی ئەم وەستانە دەکەوێتە بەرچاو .

وایتمان لە ساڵی ١٨١٩ لە شاری (ویست هێلز ـ لۆنگ ئایلاند) لە دایك بووە ، هەر لەویش پەروەردە بوو بۆ ئەوەی بچێتە قوتابخانەکانی (برۆکلین) هەر بە منداڵی دەستی کردووەتە ئیش کردن لە ـ مکاتیبەکاندا وەك یارمەتی دەری لایتۆتایپ ، لە ساڵی ١٨٣٦دا بووەتە مامۆستا بۆ ماوەی سێ ساڵ لەنجا بەشداری دەرکردنی چەند ڕۆژنامەی جۆراوجۆری شارەکانی کردووە ، دوای ئەوە لە چەند کارو بارێکی تردا ئیشی کردووە لە کاتیشدا هەر نووسینی ناردووە بۆ ڕۆژنامەکان ، لە ساڵی ١٨٥٥دا بۆ یەکەم جار دیوانەکەی بە ناوی ـ گەلای گژوگیا ـ وەبڵاو کردۆتەوە بە شداری جەنگی ناوخۆی کردووە وەکوو بریندارەکان ، لە ساڵی ١٨٦٥دا دەستیان لە کارەکەی کێشایەوە بە هۆی هۆنراوە ناپرووبەرەکانیەوە . لە ئازاری ساڵی ١٨٩٢ دا لە تەمەنی حەفتاوسێ ساڵیدا کۆچی دوایی کرد .

لە ژیانی پر بەپێیدا وایتمان نووشی دوو شێواندن بووە کە پەیوەندییان بە پیروڕاکانیەوەیە ڕەخنە ڕەکان ئەوەیان بە هەل دەزانی و هێرشیان دەبردە سەر شاعیر بێ ئەوەی سەیری جوانکاری نێو ـ گەلای گژوگیا ـ بکەن ، دووهەمیان ئەوەبوو گرنگییان دەدایە جوانکاریەکانی ـ گەلای گژوگیا ـ بێ ئەوەی ئاوڕێك لە پیروڕاکانی بدەنەوە . ئەم دوو شێواندنەش بەلگەی ئەوەن کە وایتمان جێگای بڵند و دەستی درێژو کارتێکردنێکی ئەوتۆی هەیە لە شیعری ئەمریکی و ئەوروپیدا .

ڕەنگدانەوەی ئەمەش لەوەدا دەردە کەوێت کە فیدریکۆ گارسیا لۆرکا لە یەکێك لە هۆنراوەکانیدا گۆرانی بە باڵای ڕیشی وایتماندا دەڵێتەوە « کە بڕیەتی لە پەپوولە ، ئەو ڕیشەی بە ڕێژەی شیعری ئەمریکییەوە وەکوو پالتۆکەی گۆگۆڵ وایە لە چیرۆکی ڕوسیدا .

وایتمان بە درێژایی چل ساڵی تەمەنی خەریکی ئەنیا یەکەم کاری شیعریی ـ گەلای گژوگیا ـ بووە .. چاکی دەکرد .. لێی زیاد دەکرد .. کە یەکەم جار چاپیشی کرد لەسەر ئەرکی خۆی بوو هەشت سەد دانەی لێ چاپ کرد بەڵام ئەم دیوانە سەرەتایەی بوو بۆ سەرهەڵدانی وژدانێکی بوی لە شیعری ئەمریکیدا .

ـ ئەوی گژوگیا ـ زیاتر لە چەندەها کوت و بڕی تێدایە لە بەر ئەوەی وایتمان هەمیشە هەڵس و کەوتی لەگەڵ خەڵکانی ساکارو ئاساییدا بوو ، چونکە ویستی بیانخاتە پێش چاو بۆیە وەکوو خۆیان چۆنن وای پێش کەش کردن ، لە هۆنراوەکانیدا بەسەر بەستی یەکی پڕ جوڵانەوە دەست پێدەکات دوای ئەوە گفت و گۆکان وەردەگێڕێت .

وایتمان باوەڕی وایە کە پێویستە پەیوەندی مرۆڤ بە کەسانی دیکەوە لە بنەڕەتدا لەسەر نەهێشتنی ئەو شوورەی نێوانیانەوە دامەزرابێت . شیعری وایتمان لەوەدا جیاکارە کە شیعری سەربەستە ، دژە کانیشی زۆر درێژن . بەڵام هۆنراوەکانی ڕێك و پێکی خۆیان هەیە ، ڕەگەز دۆزی و دژیەکیان تێدایە ، لە هۆنراوەکانیدا بەنای دەبردە بەر سەواکردن لە گەڵ دەنگدا کە جۆرە مۆسیقایەکی دەبەخشیە هۆنراوەکە لە کاتی پێویستی و ناچاریدا .

سەعدی یوسف دەڵێت دەربارەی هەڵبژاردنی گەلای گژوگیای والت ویتمان بۆ وەرگێڕانی لەم لێوەرگرتی سبەی ڕۆژ بیسان کانە ئەکتەری فیلمەکانی .

شەوی یەکەمی مانگی تشرینی دووەمی ١٩٧٥ ، بازولینی لە کەل پیاوکوژە کەنجە لەدا لە بێ کە تەمەنی ١٩ ساڵە ، پێکەوە ئانی ئیوارە لەخۆن ، ئینجا ئەچنە بەنزینخانەیەك ئوتومبیلەکەیان پڕ بەنزین ئەکەن .

دوو حیکایەت سەبارەت ئەو تاوانە ئەڵێن نەوە ، یەکەمیان ئەڵێ : بەهۆی (جنس) سەکسەوە بووە ، تاوانبارەکەش پێی لەوە ناوەو وتوویە گوایە ئەو دەرهێنەرە ئەوی بە داواکاریەکانی پەستو وەرس کردووە هەندێك باسی پیاوەتی (رجولە) یان کردووە تا ئەنجەکە بێزار بووەو لە ساتێکی هەڵچوونو تووڕە بوونداو بێبەزەیی یانە کوشتوویەتی . داستانی دووەمیان ئەڵێ پیلانێکی ڕێکخراو هەبووە بۆ لەناو بردنی بازولینی .

ئەگەر حیکایەتی دووەمیان ڕاستبێ ئەپرسین : چ ڕقو کینەیەك وا لەدوای کوشتنی درندانەی بازولینی یەوە ؟ ئەو پیاوەی تابڵێی هێمن و ناسك بوو سەرەڕای ئەو فلیمانەی ڕۆژانی دوایی ژیانی کە پڕبوون لە شێوازو ناوەڕۆکی

بروانە ل ٧

لە ناودارەکانی سینەمای جیهان

بازولینی .. بالوانێکی خۆی ئەی کوژێ

فاضل عبدالله عثمان کردوویە بەکوردی

بازولینی هێشتا زینەووبوو ، لەگەڵ بریز و نازارەکانیدا ئەژیا کاتێ ئوتومبیلەکەی ـ کەجیۆزیپی پیلۆزی لێی ئەخوڕی ـ بەردو ڕووی کەڕایەوەو بەسەر لەشیدا ڕۆیشت تا دوا هەناسەی لێبڕیو لاشەکەی لەلاڕێ ، بێ تربە ، کەوت .

بەو جۆرە کۆتایی بە ژیانی (بیار ـ پاولو بازولینی) هات ، ئەو دەرهێنەرە ناسراوەی سینەمای ئیتالیا کە زۆر کەسی سەرئەرمی بەرهەمەکانی کردبوو . مردنە کەیشی هێندەی تر سەرگەرمی کردن .

لەبەرچی و چۆن

بەڵام ، لەبەرچی و چۆن بازولینی یان کوشت ؟ سەرەڕای ئەوەی پۆلیسی ئیتالیا پیاوکوژەکەی ناسی و گرتی ، هێشتا هەندێ گومان و داستان سەبارەت ئەو تاوانە ئەکرێ . دوای ئەوەی سێ هاوڕێی تاوانبارە کەیان گرت . کەمێکی تر مەسەلەکە تەمومژاوی بوو . ئەوسێ کەسە تەمەنیان لە ئێوان ١٨ و ١٩ ساڵان دایەو لەوانەن کە بە ڕەوشت بەد و تلیاك کێشانی مەیخانەو کۆڵانە تاریك و گومان لێکراوەکانی ڕۆما ناسراون .

لەوانەیە شێوەی تاوانەکەو تاوانبارەکان جێی سەرسوڕمان نەبێ ، چونکە بازولینی مامەڵەو هاوڕێیەتی ئەو جۆرانەی ئەکرد . ئەوانیش لەو کەنجانە بوون کە بازولینی لە کۆڵانو شەقامەکانی ڕۆمادا ئەیبینێو خۆی ئەکردە ناشنایان تا سوودی ئەوەیان لێوەرگرێ سبەی ڕۆژ بیسان کانە ئەکتەری فیلمەکانی .

شەوی یەکەمی مانگی تشرینی دووەمی ١٩٧٥ ، بازولینی لە کەل پیاوکوژە کەنجەلەدا لە بێ کە تەمەنی ١٩ ساڵە ، پێکەوە ئانی ئیوارە لەخۆن ، ئینجا ئەچنە بەنزینخانەیەك ئوتومبیلەکەیان پڕ بەنزین ئەکەن .

دوو حیکایەت سەبارەت ئەو تاوانە ئەڵێن نەوە ، یەکەمیان ئەڵێ : بەهۆی (جنس) سەکسەوە بووە ، تاوانبارەکەش پێی لەوە ناوەو وتوویە گوایە ئەو دەرهێنەرە ئەوی بە داواکاریەکانی پەستو وەرس کردووە هەندێك باسی پیاوەتی (رجولە) یان کردووە تا ئەنجەکە بێزار بووەو لە ساتێکی هەڵچوونو تووڕە بوونداو بێبەزەیی یانە کوشتوویەتی . داستانی دووەمیان ئەڵێ پیلانێکی ڕێکخراو هەبووە بۆ لەناو بردنی بازولینی .

ئەگەر حیکایەتی دووەمیان ڕاستبێ ئەپرسین : چ ڕقو کینەیەك وا لەدوای کوشتنی درندانەی بازولینی یەوە ؟ ئەو پیاوەی تابڵێی هێمن و ناسك بوو سەرەڕای ئەو فلیمانەی ڕۆژانی دوایی ژیانی کە پڕبوون لە شێوازو ناوەڕۆکی

بروانە ل ٧

ڕەخنەگران دەربارەی ووتیان «کارتەیەکی نەدەب بوو فابریقەیەکی بەرهەم هێنانی فیکر بوو » . لەسەرخۆو هێمنانە بێدەکەنی کە لێیاندەپرسی : « ئەمڕۆ کارتەکەت چی بۆ بەرهەم هێناوین !؟ » دەیووت : « بەرهەم زۆر نەبوو چونکە تەنها دە سەعات ئیشم کرد ، ماندوو بووم ! »

ژیانمو .. ژیانی خەڵکی

ڕۆژێکیان لێیان پرسی : « بۆچی ژیانی خەڵکی دەکەیتە باسی نووسینەکانت ؟! » وتی : « پێویستی خۆزواندنی نووسەر لە نووسینیدا ، لەهەستکردنی یەوە هەڵدەقوڵێ یاخود لەو بەیەکادانەدا کە لەناخیدا ڕوو دەدات .. ئەو هەستکردنەش وادەکا مرۆڤ ـ بیاوبێ یا ژن پیربێ یا لاوێکی هەرزە ـ نەتوانێ خۆی لێ قورتارکا » .

« لێرەوە وام لێهات کەسانێك هەڵبژێرم کە بەشێ لە ئرفەکانی خۆم بنوێنن . من بۆیەکا دەربارەی ژیانی ـ شیلی ـ ی شاعرم نووسی ، چونکە شتی وای تێدایە کە ناوێنەی ژیانی خۆمە . شیلی لە خۆزانێکی کەورەی ناسراو بوو .. بەڵام دەیویست لەدەستی ڕابکا ، چونکە کەسێکیان بایەخیان بەبەهرەوتوانای نەددا . ژیانی منیش بەم جۆرە بوو .... ئرفەکەی شیلی وەك ئەوەکەی من بوو » .

لێهاتوویی و زیرەکی

مۆروا هەر لە منالیەوەحەزی لە نووسین بووە . بەڵام باوەڕی بەخۆی بە توانا و دەسەڵاتی خۆی لەم هونەرەدا نەبوو . پاوکی (ئەرنێست) دەیویست پێی بخوێنێ تا بیکاتە کار بە دەستێکی گەورەی کارگەکەی خۆی (کارگەی چنین) کە بڕیاریشی دابوو ساڵی ١٨٧١ کە شەڕ لە بەینی فەڕەنساو بروسیادا قەوما ، بیگوێزێتەوە بۆ نورماندی .

ئەندرێ مۆروا لە شاری (ئەلبیف) نزیکی شاری (روان) لە دایك بووەو ناوی (ئەمیل) بوو . ئەمیل لە قوتابخانەی ئامادەیی (ئەلبیف) و لێنجا لە (لیسێ کۆرنی) خوێندنی ئامادەیی تەواو کردووە . قوتابیەکی زیرەك و وریا بووەو لە سەرلێهاتوویی زیرەکی چەند جار خەڵاتی وەرگرتوە . دوایی چۆتە زانکۆی (کابین) و لە سەر دەستی (ئەمیل کارتێ) فەلسەفەی خویندوە .

مۆروا دەربارەی ژیانی گەلێ لە شاعیرو نووسەرو پیاوە مەزنەکانی نووسیویە ، وەك بایرون و مارشال لویس عۆبەرو مەلیك ئەدواردی هەشتەمو چارلس دیکنزو فرانسوادی شاتۆبریانی شاعیرو سیاسی . بەڵام قەت دەربارەی سیاسەت ئەینووسیوە ، چونکە ڕقی لە سیاسەتو سیاسییەکان دەبووەوە .

لە ساڵانی سی یەکاندا خەڵات و مەدالیایەکی زۆری بە سەردا داباریو بوە یەکێ لە شۆڕە سوارانی ئیمپراتۆرێتی بەریتانیو لەقەبی (سێر) و مەدالیای دەستەی شەرافەتمەندانی درایەو دوایی لە ساڵی ١٩٣٨دا بوە ئەندامی ئەکادیمیای فەڕەنسا .

ساڵی ١٩٤٢ مۆروا چووبۆ باکووری ئەفەریقا ، بەڵام زۆری پێ نەچوو گەڕایەوەو ڕاپۆرتەکەی خۆی و لە کێڵگەکەیدا لە قەراغ شاری پاریس نیشتەجێ بوو . دوای شەڕ دەربارەی ئایزنهاوەرو ئینجافرانکلین ڕۆزفلت دووکتێبی دەرکرد یەکەمیان بەناوی ژیانی پیاوێکی بەنیاز دوای ئەوە کتێبێکی تری بەناوی (واشنتۆن و ژیانی مرۆڤێکی نیشتمانپەروەر) ی دەرکرد .

لە شەستەکاندا مۆروا ژیانی ئەدەبی خۆی بە نووسین دەربارەی بڕۆستو جۆرج ساندو فیکتۆر هۆگۆو ئەلکسەندەر ئیماو بلزاك و چەندانێکی تر کۆتایی پێ هێنا .

پێش هەموو ئەمانە مۆروا ژۆری دەربارەی دلداری و خۆشەویستی نووسیبوو .. بەڵام بەوە کەیشتە بۆیە کە دەستی دایە قەڵەمو چیرۆکی یەکەم دلداری خۆی نووسی کاتێ لاوێکی تەمەن حەفدەساڵان بوە .

قۆناغەدا : گرنگی وایتمان بەرێژەی خوێنە ڕەکانمانەوە لە وەدایە کە جۆرە سروەیەکی شیعریی ساغی پێوەیە ، هەروەها شاعیری باوەڕێکە لە دەوری ڕاپەڕیندا ، هەروەها شاعیری شۆڕشێکی شیعریی یە بەڵاو بووەوە تاوەکوو ئەو ڕوباشی گرتەوەو بوو بە هۆی ئەوەی هۆنراوەی پەخشان بێتەکایەوە ئەئەر ئەو نەبووایە ئەوی دەتوانی بەردەوام بێت ، هەروەها شاعیرێکە بە شێوازێکی تایبەتی دەربارەی ڕووداوەکانی ڕۆژانەو ژیانی ڕۆژانە دەنوێت .

بۆ ئەوەی خوێنەر زۆرتر سوود وەرگرێت ئەمە هۆنراوەیکی هەڵبژاردەیە دەیخەینە پێش چاوی :

ئێستا هیچ کارێکم نییە ئەوە ئەیێت بۆی بگرم ..

بۆ ئەوەی هەرشتێك دەبیسم ..
دای ڕێژمە ئێو ئەم
گۆرانیەوە
گوێم لە خوێندنی
باڵندەکانەو
سروەی گەنمە شامیە گەشە
کردەکانو
گفتی بڵێسەکانو
تەقو تۆقی ئەو لقە دارانە
چێشتەکەم بۆ
پێدەکەیەنن
ئوێم لەو دەنگەیە خۆیشم
دەوێت
دەنگدانەوەی دەنگی
مرۆڤایەتی
من گوێم لە هەموو دەنگەکانە
.. بە تەوژم پێکەوەن
پێکەلاون .. بە یەکدا چوون
.. یان بە شوێن یەکەوەن ..
دەنگەکانی شار
دەنگی ڕۆژو شەو
دەنگی ئەو کەنارانەی قسە
لەگەڵ یارەکانیاندا دەکەن و
قاقای پێکەنینی
کرێکارەکان
کاتێك خەریکی نانخواردن
گوێم لە (جۆقەکەیە) ئای بە
خوا چی ئۆرایەکی پیرۆزە
بە ڕاستی ئەوە ئەو مۆسیقا
یەیە جێژم پێ دەبەخشێت .
لەدواییدا .. هەڵدەستم تا
هەست بە ترپەی ترپەکان بکەم
ئەمە ئەوەیە کە ئەوی
ئەو شاعیرە ئەمریکییە پێشکەوتنخوازەیە کە بەهەموو چاونەترسی و زیرەکی یەکەوە دژی ڕژێمی ئەو وولاتە وەستاو لە هۆنراوەکانیدا ڕەنگی ئەم وەستانە دەکەوێتە بەرچاو .

وایتمان لە ساڵی ١٨١٩ لە شاری (ویست هێلز ـ لۆنگ ئایلاند) لە دایك بووە ، هەر لەویش پەروەردە بوو بۆ ئەوەی بچێتە قوتابخانەکانی (برۆکلین) هەر بە منداڵی دەستی کردووەتە ئیش کردن لە ـ مکاتیبەکاندا وەك یارمەتی دەری لایتۆتایپ ، لە ساڵی ١٨٣٦دا بووەتە مامۆستا بۆ ماوەی سێ ساڵ لەنجا بەشداری دەرکردنی چەند ڕۆژنامەی جۆراوجۆری شارەکانی کردووە ، دوای ئەوە لە چەند کارو بارێکی تردا ئیشی کردووە لە کاتیشدا هەر نووسینی ناردووە بۆ ڕۆژنامەکان ، لە ساڵی ١٨٥٥دا بۆ یەکەم جار دیوانەکەی بە ناوی ـ گەلای گژوگیا ـ وەبڵاو کردۆتەوە بە شداری جەنگی ناوخۆی کردووە وەکوو بریندارەکان ، لە ساڵی ١٨٦٥دا دەستیان لە کارەکەی کێشایەوە بە هۆی هۆنراوە ناپرووبەرەکانیەوە . لە ئازاری ساڵی ١٨٩٢ دا لە تەمەنی حەفتاوسێ ساڵیدا کۆچی دوایی کرد .

لە ژیانی پر بەپێیدا وایتمان نووشی دوو شێواندن بووە کە ئەویش کە

بەڕێز سەرۆکی فەرمانده پێرۆزبایی لە سەرۆکی یەمەنی دیموکراتی میللی کردووە .

سەرۆکی بەڕێز احمد حسن البکر ، بروسکەیەکی بۆ سەرۆك سالم ربیع علی ،سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی کۆماری یەمەنی دیموکراتی میللی ، بە بۆنەی جەژنی سەربەخۆیی یەوەرەوانەکردوە .. ئەمەش دەقەکەیەتی ..

برای بەڕێز سالم ربیع علی

سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی یەمەنی دیموکراتی میللی عەدەن

زۆر خۆشحالم ، بە بۆنەی جەژنی سەربەخۆیی کۆماری یەمەنی دیموکراتی میللی ، بەناوی گەل و حکومەتی عیراق و بە ناوی خۆم ، ناسکترین پیرۆزبایی و نیاز ، بۆ بەڕێزتان رەوانەکەین .. ئومێدەوارین هەمیشە بەختەوەر و دلخۆش بن و گەلی برای عەرەبی یەمەنی دیموکراتی میللی لە ئەوپەڕی پێشکەوتن و خۆشگوزەرانیایێت .

احمد حسن البکر
سەر کۆماری عیراق

بەڕێز سەرۆکی فەرمانده پێرۆزبایی لە سەرۆکی کۆماری ئەریقیای ناوەڕاست دەکات .

سەرۆکی بەڕێز ، بروسکەیەکی بۆ سەرۆك صلاح الدین احمد بۆکاسا ، سەرۆکی کۆماری ئەفەریقیای ناوەڕاست ناردوە ، ئەمەش دەقی تەواوێتی :

بەڕێز صلاح الدین احمد بۆکاسا ، سەرۆکی کۆماری ئەفەریقیای ناوەڕاست ..

بە بۆنەی بیرەوەری جەژنی سەربەخۆیی کۆماری ئەفەریقیای ناوەڕاست ، حەز ئەکەم بە ناوی گەل و حکومەتی عیراق و بە ناوی خۆم ، ناسکترین پیرۆزبایی و نیازتان بۆ رەوانە بکەم ، ئومێدەوارم ئێوە دلخۆش و ئەلی دۆستی کۆماری ئەفەریقیای ناوەڕاست لە ئەوپەڕی پێشکەوتن و بەختەوەریدا بێت .

احمد حسن البکر
سەر کۆماری عیراق

بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکر و بەڕێز صدام حسین بە بۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە بروسکەنامەی پیرۆزبایی پێ ئەگات

بەڕێز سەرۆك ، احمد حسن البکر و بەڕێز صدام حسین ، ژمارەیەك بروسکەنامەی پیرۆزبایی بە بۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە پێ گەیشتوە .

بروسکە پیرۆزباییەکان کە بۆ سەروکی بەڕێز و هاوڕێ صدام حسین هاتون لە لایەن : فەرماندەی سوپای میللی و سەرۆکی ئەرکانی گشتی هێزە چەکدارەکان و هەر دوو سەروکی ئەنجومەنی یاسادان و ئەنجومەنی رایەراندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و پارێز کارەکان و سەرۆکانی رێکخراوە پیشەیی میللیەکانی وڵاتەوە .

ئەمەش ژمارەیەك لەو بروسکانەیە

فەرماندەی سوپای میللی

بەڕێزی فەرماندەی داهاتنی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە بەناوی خۆم و لە جیاتی هەموو ئیش کەرانی سوپای میللی کەرمترین پیرۆزبایی و جوانترین پێشکەش بە بەڕێزتان بکەم ئەوەش ئەسەلمێنین کە هەمیشە قەلغانی سەختی جەماوەری و سەربازی بە وەفا ئەبین بۆ بەرگری کردن لە شورش و دەسکەوتەکانی و پشت و پەنای سوپای نازامان ئەبین .

هەروەها هەمیشە ئامادەی فەرمانتانین بۆ بەرگری کردن لە کاروباری چارەنوسی ئەتەوەکەمان و بە جێهێنانی ئەرکە نیشتمانی و نەتەوەیەکانمان .

هەربمێنن ، وەك باوك و فەرماندەی کاروانی شورشەکەمان و بەدی هێنانی ئامانجەکانی جەماوەری ئەتەوەکەمان لە یەکیتی و سەربەستی و سۆشیالستی دا .

طه یاسین رەمضان
فەرماندەی گشتی سوپای میللی

سەرۆکی ئەرکان

شادمانم بە بۆنەی داهاتنی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە بەناوی خۆم و لە جیاتی هەموو نیشکەرانی هیزە چەکدارەکانەوە جوانترین پیرۆزبایی پێشکەش بە بەڕێزتان بکەم و هیوادارو دوعاخوازم لە خوای مەزن سەرکەوتوبن و ریگاتان ئاسان کات بۆ خێری ئەتەوەکەمان و بەختیاری گەلەکەمان و ئەم جەژنە بەسەرکەوتن و شادمانی بگەرێتەوە بۆ سەرئەتەوەکەمان و ئامانج و ئاواتەکانی لە یەکیتی و سەربەستی و سۆشیالیستی دا بە سەرکردایەتی کارامەتان بەدی هاتبێ و ..

هەروو سالێك شادمان بن .

فریق رکنی یەکەم
سەرۆکی ئەرکانی گشتی
هێزە چەکدارەکان

ـ جیگری سەروکی ئەنجومەنی یاسادانان

بە ناوی خۆم و بە ناوی جەماوەری ناوچەی ئۆتۆنومیەوە جوانترین پیرۆزبایی و خاوێن ترین هیوا بە بۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە پێشکەش ئەکەم و لە خوای مەزن ئەخوازم ئەم جەژنەمان بەخیر و خشی بو بگێڕێتەوە لە کاتێکدا دەسکەوتەکانی شورشی پیرۆزمانی ، شورشی ١٧ ـ ٣٠ تەموز بۆ جەماوەری گەلی پانەوانمان بەر فرەتر بوبێ لە لە سای سەرکردایەتی کارامەتاندا و ئالای حزبی سەرکردەمانی حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەب بلند تر بوبێ لە کاروانی بەردەوامی بەرەو بەدی هێنانی ئامانجە پیرۆزەکانی ئەتەوەی عەرەبدا لە یەکیتی و سەربەستی و سوشیالستی دا .

احسان هیبة الله
جیگری سەرۆکی ئەنجومەنی یاسا دانان

ـ سەرۆکی ئەنجومەنی رایەراندنی .

داهاتنی جەژنی قوربانی پیرۆز بە هەل ئەزانم تا بە ناوی خۆم و بە ناوی ئەنجومەنی رایەراندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمیەوە جوانترین پیرۆزبایی پێشکەش بە بەڕێزتان بکەم ، لە خوای گەورەو مەزن ئەخوازم کە ئەم جەژنەمان بۆ بگێڕێتەوەو ئەلی عیراقمان دەسکەوتەو سەرکەوتەو سەرکەوتنی زیاتری لە سای سەرکردایەتی کارامەتاناو لەسێبەری شورشی ١٧ی تەموزدا کە حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەب سەرکردایەتی ئەکا بۆ بەدی هاتبێ .

هاشم حسن
سەروکی ئەنجومەنی رایەراندن

ـ ئەمینداری پایتەخت

بە ناوی دانیشتوانی شاری بەغداوەو ئەندامانی ئەنجومەنی ئەمانەت و بەناوی خۆمەوە ، جوانترین پیرۆزبایتان پێشکەش ئەکەم لەگەل ئاواتە خوازیمان بەبۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە بۆ بەڕێزتان کە ئەدروستی باش و بەختیاربن .

لە خوای گەورەو مەزن ئەخوازم کە بەخیرو خۆشی بیگێڕێتەوە بۆ سەر ئەلەکەمان و ئەتەوەی عەرەبمان و ریگاتان بەرەو سەرکەوتن ئاسان بکات و هەوڵدانی دلسۆزانەتان لە پێناوی پێشکەوتنی ئەم وڵاتەدا سەرکەوتو بکات بۆ بەدی هێنانی ئامانجە پیرۆزەکانمان لە یەکیتی و سەربەستی و سۆشیالستی داو سلاوو درودی خوای مەزنتان لێ بێ .

ئەمینداری پایتەخت
ابراهیم محمد اسماعیل

ـ پارێزگاری بەغدا

بەختیارو شادمانم بە ناوی هاووڵاتیەکانی پارێزگای بەغداوەو بە ناوی خۆمەوە ، بە بۆنەی داهاتنی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە جوانترین و پاکترین پیرۆزبایی و هیواو خواستی دلسوزانەتان پێشکەش بکەم ، لە خوای مەزن ئەخوازم بۆ سەرکردایەتی شورشە پێشرەوەکەمان پارێزگارتان بێ و بەرەو سەرکەوتنی هەمیشەیی بۆ بەدی هێنانی ئاواتی گەلی و ئەتەوەی عەرەبمان لە یەکیتی و سەربەستی و سۆشیالستی دا .

جەمیل احمد
پارێز گاری بەغدا

ـ سەروکی ئەنجومەنی خزمەت گوزاری

داهاتنی جەژنی قوربانی پیرۆز بە هەل ئەزانم تا بە ناوی خۆم و لە جیاتی ئەندامان و نیشکەرانی ئەنجومەنی گشتی خزمەت گوزاریەوە گەرمترین پیرۆزبایتان لێ بکەم و لە خوای مەزن ئەخوازم دەستی بە باڵتانەوە بێ بۆ خیرو خوشی ئەم وڵاتەو بە سەرکەوتوی و بەختیاری بگەرێتەوە بۆ سەر ئەتەوەی عەرەب و موسڵمانان لەگەل رێزمانا .

خیرالله طلفاح
سەروکی ئەنجومەنی گشتی خزمەت گوزاری

ـ بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی .

داهاتنی جەژنی قوربانی پیرۆز لە رۆژئاریکی وا ناسکایە کە رووبەروی ئەتەوەی عەرەبمان بوەو هێزەکانی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کۆنەپەرستان تیایدا خۆیان ئیر کردوەو بیلان دژی بوونی ئەتەوەی عەرەب ئەگیرن . من لە کاتێکدا داهاتنی جەژن

بروانە ل ٧

وەزیری راگەیاندن بەشداری لە دوەی مەرکەزی نیشتمانی و لقی ناوچەیی دیکومەنتی عەرەبی کردوە .

بەڕێز (طارق عزیز) مەلبەندی تۆمارکردنی ساماتی رۆشنبیریی وڵاتە وەزیری راگەیاندن بەشداری لە نیشتمانی و لقە هەریمەتی یە عەربیەکەی کردوە بۆ پاراستنی ئەدوەی ئەمینداریی گشتی لە بارانەی ئەم یاسایە ئەیسان گرتبوە بدەن ، وە سەرپەرشتی جۆری دامەزراندن و نیشکردنی ئەم لیژنانە بکەن بە پێی ئەو ئامۆژگاریانەی ئەنجومەنی بالای کشتوکال دەریان ئەکات .

وەیاساگە دەسەلاتی بە ئەنجومەنی بالای کشتوکال داوە کە دەست بەسەر ئەو باخ و زەوی و زارە کشتوکالیانەدا بگری کە یاسای دیاری کردنی رادەی ملکدارتی کشتوکال نایان گرێتەوەو لەو باخ و زەوی و زارانەی چارەسەر کردنی کشتوکالیش پترن (هەرچەندە دابەش کراویش بن) ئەسەر روبەرەکەی لە سنوری ئابوری کەمتر بن بەو مەرجەی نرخەکەی لە بودجەی وەزارەتی کشتوکال و چارەسەر کردنی کشتوکال بەپێی ئەم یاسایە بیڕێدرێتەوە .

لەو زەوی و زارانەی کە بۆ گەشە کردنی سامانی ئاژەل تەرخان کراوەو دە دۆنم لەو زەوی و زارە کشتوکالیانەی ئەکرێن بە سەوزە یان لۆکە لە ناوچەی ژورودا وە بیست دۆنم لەو زەوی و زارانەی بەرئاوو سەد دۆنم زەوی دیمە کار ئەمانە ناکەونە نیزالەی سیوعەوە .

ئەم یاسایە دەسەلاتی بە وەزیری کشتوکال و چارەسەر کردنی کشتوکال داوە کە لیژنەیەك یان زیاتر لە هەموو پارێزگاکاندا بێك بێنن بۆ ئەوەی سەرنجی ئەو کارو کشتوکالیەوە دەرکردوە .

لەم یاسایەدا کە پێی لە رۆژنامەی رەسمیدا بڵاو کراوەتەوە ئەلێ نابێ لە دوای جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە ئەو زەوی و زارو باخانەی کە رویبوەکەیان لە سێ دونم کەمترە یا ئەو باخانەی کە هەموی بە درەختو دار خورما نیژراون وە سێ دۆنم لەو زەوی و زارانەی کە لە ناوچەی ژورودا توتنی تیا ئەکرێ وە پینج دونم لەو زەوی و زارانەی دارو درەختی بێ بەری تیا ئیژراوەو دە دۆنم لەو زەوی و زارانەی ئەکرێ بە مەرەزەو پینج دۆنم یەکی تەواوەوە بەسەرتانا ئیپەڕێت و هێزو توانایان بدات بۆ پێشخستنی وڵات و گەشەکردنی .

طه محی الدین معروف
جیگری سەرۆکی کۆماری

سەرۆك البکر بە بۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە پێشوازی لە وەبەڕێزانە ئەکات کە بۆ جەژنە پیرۆزە ئەچنە لای

سەرۆکی بەڕێز احمد حسن البکر ، بەبۆنەی جەژنی پیرۆزەوە ، سەرلەبەیانی رۆژی چوارشەمە پێشوازی لە بەڕیزان ئەکات .. پێرێ دیوانی سەرکردایەتی کۆماری بەیاننامەیەکی بەم بۆنەیەوە بڵاوکردەوە ، کە ئەمە دەقەکەیەتی :

سەرکۆماری بەڕێز ، بەبۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە ، لە سەعات دەی رۆژی یەکەمی جەژن بەم جۆرە ، پێشوازی لە بەڕیزان ئەکات :

یەکەم : (لەسەعات دە)

١ ـ ئەمینداری یارمەتیدەری گشتی سەرکردایەتی ئەتەوایەتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب و ئەندامانی سەرکردایەتی ئەتەوایەتی .

٢ ـ ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش و ئەندامانی سەرکردایەتی سەرکردایەتی هەرتمایەتی ..

بەڕێز جیگری سەروکی ئەنجومەنی شورش ، لەم پێشوازیەدا لەتەك سەرۆکی بەڕێز ئەبێت .

دووەم : (لە سەعات دەونیو)

١ ـ جیگری سەرکۆمار و وەزیرەکان .

٢ ـ هەر دوو سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانان و رایەراندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی .

٣ ـ سەرۆکەکانی ، نوێنەرە دبلۆماسیەکان و وەکیلەکانی وەزارەتی دەرەوەو بەرتوەبەری

بروانە ل ٨

چەند بڕیارێکی گرنگی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

لابردنی یاسای سندوقی تەقاویتی مامۆستایانی قوتابخانە ئەهلیەکان

رێکخستنی رادەعەئابوری زەوی وزاری کشتوکاڵ

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش بڕیارێکی دەرکردوە کە بە پێی ئەو بڕیارە یاسایەکی تازەی داناوە ، کە یاسای سندوقی تەقاویتی مامۆستایانی قوتابخانە ئەهلیەکان ژمارە (٥٨)ی ساڵی ١٩٦٩ی دەسکاری کراو لابەبراو ئەبری ئەوە وەزارەتی دارایی بۆ جێبەجێ کردنی مافو پیویستی بەکانی ناو یاسا کە تەقاویتی ئەو یاسایە ئەگرێتەوە یاسای سندوقی تەقاویتی مامۆستایانی قوتابخانە ئەهلیەکان ژمارە (٥٨)ی ساڵی ١٩٦٩ی دەسکاری کراو لائەچێ و وەزارەتی دارایی لە جیاتی سندوقی تەقاویتی مامۆستایانی ئەهلی مافی تەقاویتی و پێویستیەکانیان ئەداتێ .

هەموو ئەو شتانەی لە سندوقەکەدایە لە دوای یاکردنی حیساب کاروباری ئەخرێتە سەر خەزێنەی دەولەت لە سەر حیسابی تەقاویتی .

هەروەها ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش یاسای ژمارە (١٣٧)ی ساڵی ١٩٧٦ی بەتایبەتی لە بارەی رێکخستنی رادەی ئابوری زەوی وزاری کشتوکالیەوە دەرکردوە .

لەم یاسایەدا کە پێی لە رۆژنامەی رەسمیدا بڵاو کراوەتەوە ئەلێ نابێ لە دوای جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە ئەو زەوی و زارو باخانەی کە روبەرەکەیان لە سێ دونم کەمترە یا ئەو باخانەی کە هەموی بە درەختو دار خورما نیژراون وە سێ دۆنم لەو زەوی و زارانەی کە لە ناوچەی ژورودا توتنی تیا ئەکرێ وە پینج دونم لەو زەوی و زارانەی دارو درەختی بێ بەری تیا ئیژراوەو دە دۆنم لەو زەوی و زارانەی ئەکرێ بە مەرەزەو پینج دۆنم یەکی تەواوەوە بەسەرتانا ئیپەڕێت و هێزو توانایان بدات بۆ پێشخستنی وڵات و گەشەکردنی .

طه محی الدین معروف
جیگری سەرۆکی کۆماری

هاوکاری پیرۆزبایی لە ڕۆلەکانی گەلەکەمان دەکات

دەستەی نوسەرانی رۆژنامەی «هاوکاری» داهاتنی جەژنی قوربانی پیرۆز بەدەرفەت دەزانێ بۆ ئەوەی ناسکترین پیرۆزبایی پێشکەش بە ڕۆلەکانی گەلی بەشەرەفی عیراق بکات و دەسکەوت و سەرکەوتنی زیاتری لە ریگای وەدی هێنانی ئامانجەکانی رێبازی پەرەسەندن و ئاڵوگۆری شورشگیرانە لە هەموو مەیدانێکدا بۆ بەئاوات بخوازێ لەسایەی رۆشنایی بیروڕێ نوێنی بەکانی سەرکردایەتی حزب و شورشی نەتەوەیی و پێشکەوتنخوازی ١٧ ـ ٣٠ ـ تەموزدا .

لە کاتێکدا سورە لە خەباتی بەردەوامی خۆیەستنی وشیارانە بەقازانجی شۆڕش و کۆمەڵانی فراوانی ئەوە ، بەیەوان بە گەلە مەزنەکەمان و پێشرەوە ناقیکراوەکەی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب دەدا کە کە دەوری راگەیاندنی خۆی قوڵتر بکات و لە پێوەشاوەیی خۆی لەو کردەوەی بنیات نان و گەشە سەندن و ئاڵو گۆڕە سوشیالیستیەدا بەرەوپێش بەرێ کە لە وڵاتەکەمان دا بەدی دێن .

دەستەی نوسەرانی
ـ هاوکاری ـ

ئەمینداری گشتی لقی توەارکردنی هەریمی عەرەب ، راپورتێکی سەبارەت ئەوەو کۆسپو تەگەرانە پێشکەش کردوە کە ریگای پشکەوتنیان گرتوە .

دوای ئەو دکتۆر عادل ناجی سەرۆکی مەلبەندی هەریمی پارێزگاریی سامانی رۆشنبیریی وڵاتانی عەرەب راپورتێکی پێشکەش کردوە لە راپۆرتەکەیدا ئەوەی دیاری کردوە کە پێویستە مەلبەندی هەریمی پاراستنی سامانی رۆشنبیری لە بەغدا دابمەزرێنرێت .

دوای ئەو هەندێك لە بەشدارانی کۆبوونەکە قسەیان کردو هەموو بایەخیان بەوە داوە کە پێویستە شوێنەوارەکانی عیراق لەسەر تازەترین شێوەی زانیاری هاوچەرخ پارێزگاری بکرێن و بایەخ بە تومارکراوەکانی مەلبەندی نیشتمانی بدرێت چونکە سامانێکی کەورەیە بۆ ئەو کەسانەی خەریکی لێکۆڵینەوەو پشکنینن لەو کۆڕەدا کە بەرێز ناصیف عواد بەریوەبەری مەکتەبی بەخش و راگەیاندن لە سەرکردایەتی تەقاویی حیزب بەڕێوەی بردوە ، بەرێز طه یاسین حسن جێگری وەزارەت و هەندێك لە لێپرسراوانی وەزارەت و دەزگاو بەریوەبەرایەتیکانی سەر بە وەزارەتیش تیا بەشداربون .

ئەمینداری گشتی لقی توەارکردنی هەریمی عەرەب ، راپورتێکی سەبارەت ئەوەو کۆسپو تەگەرانە پێشکەش کردوە کە ریگای پشکەوتنیان گرتوە . دوای ئەو دکتۆر عادل ناجی سەرۆکی مەلبەندی هەریمی پارێزگاریی سامانی رۆشنبیریی وڵاتانی عەرەب راپورتێکی پێشکەش کردوە لە راپۆرتەکەیدا ئەوەی دیاری کردوە کە پێویستە مەلبەندی هەریمی پاراستنی سامانی رۆشنبیری لە بەغدا دابمەزرێنرێت .

دوای ئەو هەندێك لە بەشدارانی کۆبوونەکە قسەیان کردو هەموو بایەخیان بەوە داوە کە پێویستە شوێنەوارەکانی عیراق لەسەر تازەترین شێوەی زانیاری هاوچەرخ پارێزگاری بکرێن و بایەخ بە تومارکراوەکانی مەلبەندی نیشتمانی بدرێت چونکە سامانێکی کەورەیە بۆ ئەو کەسانەی خەریکی لێکۆڵینەوەو پشکنینن لەو کۆڕەدا کە بەرێز ناصیف عواد بەریوەبەری مەکتەبی بەخش و راگەیاندن لە سەرکردایەتی تەقاویی حیزب بەڕێوەی بردوە ، بەرێز طه یاسین حسن جێگری وەزارەت و هەندێك لە لێپرسراوانی وەزارەت و دەزگاو بەریوەبەرایەتیکانی سەر بە وەزارەتیش تیا بەشداربون .

ئەمینداری گشتی لقی توەارکردنی هەریمی عەرەب ، راپورتێکی سەبارەت ئەوەو کۆسپو تەگەرانە پێشکەش کردوە کە ریگای پشکەوتنیان گرتوە .

دوای ئەو دکتۆر عادل ناجی سەرۆکی مەلبەندی هەریمی پارێزگاریی سامانی رۆشنبیریی وڵاتانی عەرەب راپورتێکی پێشکەش کردوە لە راپۆرتەکەیدا ئەوەی دیاری کردوە کە پێویستە مەلبەندی هەریمی پاراستنی سامانی رۆشنبیری لە بەغدا دابمەزرێنرێت .

دوای ئەو هەندێك لە بەشدارانی کۆبوونەکە قسەیان کردو هەموو بایەخیان بەوە داوە کە پێویستە شوێنەوارەکانی عیراق لەسەر تازەترین شێوەی زانیاری هاوچەرخ پارێزگاری بکرێن و بایەخ بە تومارکراوەکانی مەلبەندی نیشتمانی بدرێت چونکە سامانێکی کەورەیە بۆ ئەو کەسانەی خەریکی لێکۆڵینەوەو پشکنینن لەو کۆڕەدا کە بەرێز ناصیف عواد بەریوەبەری مەکتەبی بەخش و راگەیاندن لە سەرکردایەتی تەقاویی حیزب بەڕێوەی بردوە ، بەرێز طه یاسین حسن جێگری وەزارەت و هەندێك لە لێپرسراوانی وەزارەت و دەزگاو بەریوەبەرایەتیکانی سەر بە وەزارەتیش تیا بەشداربون .

Institut Kurde de Paris

له کۆبونەوەی وەزیرانی رۆشنبیری عەرەبدا

لە کۆبونەوەی وەزیرانی رۆشنبیری عەرەبدا

بەرێز طارق عزیز وەزیری راگەیاندن سەرۆکایەتی وەفدی عیراق ئەکا ، بۆ کۆنگرەی وەزیرانی رۆشنبیری عەرەب کە بڕیارە لە بیستی مانگی داهاتودا لە (عمان) ببەسترێ .

بەرێز طە یاسین حسن یەکگرتوی عەرەب ئەدوێنو جێگری وەزارەتی راگەیاندن و لەگەڵ وەبودوزینە سەوەی بەرتوەبەری گشتی رۆشنبیری و رێکای ئامەزراندنی هاوکاری ئەمینداری گشتی مەلبەندی رۆشنبیری عەرەبی و ئەخشەو نیشتمانی تومار لەگەڵ چەند نامانجی رێکخستنی دەزگا شارەزایەکی دەزگاکانی رۆشنبیریەکان لەگەڵ راگەیاندنا لە وەفدەکەدا ئەبن . رێکخستنی پەیوەندی ئەواوی ئەندامانی کونگرەکە ، لە نیوان دەزگا رۆشنبیری و ماوەی پێنج رۆژدا بو دانانی زانیاری و راگەیاندنەکانی پروژەی سیاسەتی رۆشنبیری عەرەب .

هەروەها لە مەسەلەی رێکخستنی هاوکاری باشماوەی کۆن و نووسراوە کۆنەکان و کەلەپوورو چاپ و بلاوکردنەوەو وەرگێران و سینەماو هونەرە تەشکیلی و شانۆو رۆشنبیری جەماوەری و پەندی پێشێنان ئەدوێن .

دیسان لە کونگرەکەدا باسی دانانی یاسای رۆشنبیری عەرەب سەبارەت باشماوەو نووسراوە کۆنەکان و پاراستنی مافی نووسین و سیستەمی داهێنانی یاسایی ئەکرێ .

لە پاڵ ئەمانەشدا باسی هاوکاری رۆشنبیری عەرەب لەرووی جیهانیەوە ئەکرێ ئەویش لەرێگای ناساندنی رۆشنبیری عەرەب لە دەرەوەو بلاوکردنەوەی زمانی عەرەبی و هاوکاری کردنی عەرەبی لە بەشداربوونی چالاکی دەولەتاندا و پەیوەندیەکانی رۆشنبیری لەگەڵ رێکخراوە دەولەتیەکان و توانای بنکە هێنانی لیژنەیەکی هەمیشەیی رۆشنبیری عەرەب وەك لیژنەی هەمیشەیی راگەیاندنی عەرەبی کە ئەرکی ئەخشەکیشان و ئاراستەکردنی چالاکیەکانی رۆشنبیری عەرەبی بێ .

لە شەڕێ

بازاری رەش

● باوکی بەختیار ●

پەشۆکاوە رەنگی رەش داگیرساوە لەتاو ئوتومبیلەکەی وا نزیکەی مانگێکە لەسەر وەستایە ، ئەوەی پاشەکەوتی کردبو بۆ رۆژی رەش لەبەر بێ کاری خواردویەتی . کاك محمودی فیتەر دەستی دەستی پێدەکات . نەبوی جاك دەکاتەوەو نە راستی پێدەئێ .. لەبەر دوکانی فیتەرتکی بارچە فروشداوەستابو مژی دەدا لە جگەرە- کەی دەستیو لەبەر خویەوەو هەر بژلەی لێ دەهاتو خوش خوش دوکەلی پیرە جگەرەی بلاودەکردەوە ، پیپووت ئەری کاکەرەشید ئەوەبژچوا شپرزەی چیت لێ قەوماوە عەودالی چیت ؟؟ هەناسەیەکی هەلکێشاوو روی تێ کردم ئەی تو چی دەکەیت وا من توشی دەردی فیتەر بوم ، ناشێ توش وەك منت لێ بەسەر هاتبێ ؟؟ تۆزێ بێ کەنیم تا بتوانم هێندێ لە شەرزەیی کەم بکەمەوە . گوی لێ نەبو . بەکەسەر کیسەیەکی هەڵ- رشت لەبەر دەممداو دەستی- کرد بە ژماردنی ئەو پارچانەی پەکی کەوتوە لەسەری دیارە وەرس بوە وەك شێتی لێ هاتبو .. یەك سەر ووتی کاکە ئاخر چی بکەم بێم سووا هێندە گەرام .

بێ سودە هەموو فیتەرەکانم بشکنی کەستکم دەت نەکەوت ئەم بارچانە بفرۆشێ . دەچمە کومپانیا دەڵێن ئێمە بارچەکانمان دابەش کردوە بەمەر لقەکانماداو بەسەر ئەوکەسانەی کە فروشیاری تایبەتی کومپانیان دێمە لایان بەك سەر دەڵێن نیە . هێشتا زمانم نەکردۆتەوە وەڵامم دەدانەوە نیە . نازانم نیە چی یە ؟ تۆ شتێکم لەگەڵ بکە وەرە لە تەکمدا تا لەم خاوەن کۆگای فروشتنی پارچانە بپرسین بەلکو بەهوی تۆوە دەرگای رەحمەتم بۆ بکرێتەوە ، و شتەکانم دەست بکەوێت مانگێکە نازانم چون دەژیم مالو منداڵم چون دەژی ئا بەم هەرزانیە کە دەیزانی !! راستتان دەوێت وە ستم یارمەتی کاك رەشید بدەم چونکە دەمێکە دەینامستم مرۆڤێکی زۆر باشە لە هاتوچو کردندا زۆر جار لەگەڵی هاتوم بۆ بەغدا ، بێم ووت کاك رەشید فەرمو با پچینە ژورەوەبەلکو بیاونکی چاك بێت یارمەتیمان بدات تا رزگارت- بێت لەم دەردە . چوینە ناو کوگاکەوە یەك دوانێك لە بنشمانەوە خەریکی کرین و فروشتن بون کاك رەشید رەنگی کرایەوە سێ خورمەیەکی لێ دامو ووتی سەیرکە ئەمانەوە پارچەکەیە کەمن دەمەوێت .. سرباندم بە گوندا ووتم تۆ ووس بە : لەبر (وەتربەمێکی) کە ئەم شێتبوبو بوی لە قوتویەکدا خوی نیشان داین و وەك بروسکە ئەماو سەرەو- نگون بو . کاك رەشید جگەرە- یەکی دەرهینا و لە خوشیدا (ئاغزە) کەی داگیرساند و مریکی لە توتنەکەداو ووتی ئۆخەی ئەوە بارچەکانە کە شتتو هاری بوم . دەستی گوشیمو ووتی مەگەر لاشەکەم بەرنە دەرەوە هەرچونێ بێت دەبێت وەدەستی بهێنم لە دڵی خومدا ووتم دەڵێی کاك رەشید شێتبوە ؟

دیسانەوە پێم ووت ئارام بمرە هەر چۆنێك بێت هەر ئێمە کرباربن ، خاوەن کوگا بە فیزلکەوە دەستی کرد بە مردن لە باکەتە (رونمازەکەی) جگەرەیەکی دەرهینا و بەهەمان جگەرەی پێشو دایگیرساند ، ووتی بەلی چیتان دەوێت ؟ کاك رەشید تورەکەی بارچەکانی هەڵرشتو ووتی بە فوربانتبم ئا ئەم بارچانەم دەوێت کابرا ووتی خوت هیلاکتمەکە ئێمە ئەم بارچانەنافرۆشین کاك رەشید زبانی لاڵبو خەریکبو دەست بخاتە بینی خاوەن کوگا بیخنکێنێ دەستم گرت ووتم . کاکە تۆزی دان بەخوتا بگرە ؟ دیسانەوە بە نەرمی ووتم ئاخر ئەم بیاوە بەکی کەوتوە خاوەن خێزانێکی زۆرە ئێوەش دەبێت بارەمەتی بدەن تۆزێك ئەهون- بوەوەو . ووتی . من نیمە بەلام ئیستا شاگردەکەم دەنێرم بوتان دەهێنێ بەلام ئەمە بەپێی لیستەی شریکە نایفرۆشین پارەی دەچێتە سەر ، بەلی شاگردەکە تورەکە- یەکی لە پشتی دوکانەکەی هەڵگرتو نزیکەی چارەکێ ووتی بنە پارەکەت ها ئەمەکەلوپەلەکانی کە داوات کردبو وە یەکت لەسەری کەوتوە . ئایا دەزانن چەندی خستە سەر (١٨) دینار زیاد لە نرخی خوی بەلی پارەکەی بەسوکی نایە ئیرفانی لیستەیەکی کرد بەو بارچانە بەلام ئەنهـا ـر٢٣ دیناری تیدانوسی ، وە (٤١) دینـاری نۆش کرد کاك رەشیدیش وەکو هەنگوینی لەداردا دەژیبێتەوە وابو بەلام چی بکات بازاری رەش دەستی درێژە بەرگەی بێ کاری ناگرت لە برساندا دەمرت ؟ بە خەیانی خوی شتی داکی کردوە .

ئەخشەیەکی بوودەغڵ ودان گەیاندنە بازار

وەزارەتی کشتوکاڵ و چاك کردنی کشتوکاڵ لەو ئەخشەیەدا کە ڕۆژی یەك شەممەی رابوردو دەری کردوە . ئەرکی دەغڵ ودان گەیاندنە بازاری دەست نیشان کردوە .

بەو بۆنەیەوە بڕیاری داوە کە دەزگای رێکخستنی باوکاتی دەغڵ و دان ژمارەیەك خورج ئامادە بکات و بەسەر ئەو شوێنانەیدا دابەش بکات کە کەنم و دانەویلەی لیوە ئەنێرنە بازارو وە پێشەکی (سلفە) بدات بە یەکێتی کشتی کۆمەڵەی جوتیاران بۆ ئەوەی نرخی ئەو دانەویلانە بدات بە جوتیارەکان و دەغلودانەکانیان لێ وەرگرێت و بی گوێزێتەوە بۆ سایلوکانی دەزگاکە .

لە لایەکی ترەوە بڕیاردراوە کە یەکێتی کشتی کۆمەڵە جوتیارێکان شوێن ئاماده بکات بۆ ئەوەی ئەو دەغڵودانانەی تیا کۆبکرێتەوە تا لەوێوە بنیردرێت بۆ بازارەکان ، بێویستەئەو کارەش ئاسان بکات بە ئامادەکردنی قەپان و شوێنی هەڵدانەوەی خەرمان و جێگای پاکی چەشنی ، هەر لایە بەپێ شوێنی خۆی بیان ئێرن بۆ جێگای کۆکردنەوەیان تا لەوێوە بنیردرێت بۆ بازارەکان .

بەڵام سەرۆکایەتی ناوچە کشتوکاڵی یەکان وا بڕیاردراوە کە لە رێگای جالاکی سەرکاری ئەو کۆمەڵانەوەو وەرگرتنی پارەی پێشەکی لە یەکێتی گشتی کۆمەڵەی جوتیاران و دابەش کردنی بەسەر کەسانی خاوەن دەغڵوداندا و راگرتنی حیسابی ناردنە بازارو وەرگرتنی نرخی ئەو دەغڵودانانەوە بەشداری ئەو کارە بکات .

راوەستانی لۆری و ئوتومبیل .

وە یەکێتیش پارەی دروست کردنی ئەم شتانە بەو پارەیە ئەدیکات کە وەك قومسیون لەو کەسانەی وەردەگرێت ئەو دەغڵودانە ئەنێژن بۆ بازارەکان سەرەڕای بەشداری کردن لە دیاری کردنی نرخ و جوێ- کردنەوەی جۆری بەرهەمەکەو ئیش رێکخستن لەگەڵ دەزگای رێکخستن بازرگانی دەغڵودان بۆ چارەسەر کردنی ئەو گیروگرفتانەی لە بەرێ کردنی ئەو بەرهەمانەدا توشدێن .

وەزارەت ئەرکی کۆکردنەوەی ئەو دەغڵودانانەی بڕیاردراوە بیان ئێرن بۆ بازار سپاردویەتی بە کۆمەڵە جوتیارێکان بە مەرجێك ئەوانە هەریەکە لە شوێنی خۆیاندا بە گوێرەی جۆری دەغڵودانەکەو بڕی داهاتودا (٧٩) هەزارو (٧٠٠) پارچەی هەمەجۆر بەتانیاو (٢٤٤) هەزارو (٨١٧) مەتر چوارگۆشە راخەرو فەرشی هەمەجەشنە وەرنەگرێ تا بە ئاسانی دەست هاوولاتیەکان بکەون .

هەروەها لە ماوەی هەفتەی رابوردودا (١٧١) هەزارو (٢٢٣) پارچە بەتانیا کەیشتبوە کومپانیاکەلەگەڵ (٧٨٤) هەزارو (٥٧٣) مەتر چوارگۆشە راخەرو فەرشی هەمەجەشنە .

ئەم کومپانیایە پاشەکەوتی (٦) هەزارو (٨٠) پارچە بەتانیاو دوو هەزارو (٣٣٢) پارچەو هەزارو (١٢) مەتریش چوار- گوشە راخەرو فەرشی هە یە .

ئیستا ئەم کومپانیایە لە رێگای پشانگاکانی کومانیای بیشانگاکانی عیراقەوە (کۆمەڵە هاریکاری فروشیاری- یەکان) و بازاری هاریکاری ئەوەوزەوە ئەم بەتانیاو فەرشانە ئەخاتە بازارەوە .

ئاهەنگی یەکێتی قوتابیان لە هەولێر

لە بیرەوەری پانزە ساڵەی دامەزراندنی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق ، ئاهەنگێکی جەماوەری فراوان لە ڕۆژی ٢٥-١١ و لە هۆڵی ئەنی هەولێر سازکرا کە یەکێتی قوتابیانی کوردستان بەو بۆنەوە رێکی خستبوو . لە ئاهەنگەکەدا بەڕێزان (سعاد ادیب) جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی جێبەجێ کردن و مامۆستا ((محەممەد عەلی ئەمین)) پارێزەری هەولێرو مامۆستا ((عبدالغفار عبدالقادر)) جێگری ئەمینداریەتی پەروەردەو خوێندنی بەرزو بەڕێز ئەمینداری نهێنی ئەنجومەنی یاسادانان و ژمارەیەکی زۆر لەقوتابیان و هاوولاتیەکانی تر ئامادەبوون . وە چەند ووتارێك خوێندرایەوە لە لایەن رێکخراوەکانی پارێزگاکەو لە باشاندا چەند گۆرانی و هەڵپەڕکێیەك بەوبۆنەوە پێش- کەش کرا لە لایەن قوتابیانی پارێزگاکەو تیپەکانی هونەری ئەو ، لەگەڵ چیرۆکی شانۆگەری (رنیازی نوێ) .

ئەنجا دەستکرا بە دابەش کردنی خەڵاتی پرۆلیان بەسەر ئەو قوتابیانەی بار بەیەکەم دەرچوون لەگەڵ ژمارەیەك لە لێپرسراوانی یەکێتی قوتابیان لە هەولێر .

بەتانیاو فەرشێکی زۆر بۆ هاوولاتیکان

زانراوە کە کومپانیای گشتی هێنان و دابەشکردنی بەرهەمی چنین و رستن لە ماوەی چەند ڕۆژێکی کەمەی داهاتودا (٧٩) هەزارو (٧٠٠) پارچەی هەمەجۆر بەتانیاو (٢٤٤) هەزارو (٨١٧) مەتر چوارگۆشە راخەرو فەرشی هەمەجەشنە وەرنەگرێ تا بە ئاسانی دەست هاوولاتیەکان بکەون .

هەروەها لە ماوەی هەفتەی رابوردودا (١٧١) هەزارو (٢٢٣) پارچە بەتانیا کەیشتبوە کومپانیاکەلەگەڵ (٧٨٤) هەزارو (٥٧٣) مەتر چوارگۆشە راخەرو فەرشی هەمەجەشنە .

ئەم کومپانیایە پاشەکەوتی (٦) هەزارو (٨٠) پارچە بەتانیاو دوو هەزارو (٣٣٢) پارچەو هەزارو (١٢) مەتریش چوار- گوشە راخەرو فەرشی هە یە .

ئیستا ئەم کومپانیایە لە رێگای پشانگاکانی کومانیای بیشانگاکانی عیراقەوە (کۆمەڵە هاریکاری فروشیاری- یەکان) و بازاری هاریکاری ئەوەوزەوە ئەم بەتانیاو فەرشانە ئەخاتە بازارەوە .

هەواڵێك لەمەکتەبی ئیش کردنی هەولێرەوە

دووای بڵاوبوونەوەی بانگەوازی نەهێشتنی بێ کاری لە ناوچەی تۆتوومی دا ، ژمارەیەکی زۆر لە هاوولاتیان داوای خۆیان پێش کەش کرد بۆ دامەزراندنیان لە دەزگاکانی میری دا . « نووسینگای ئیش- کردنی هەولێر » بایەخێکی تەواوی داوەتە ئەم داخوازیانەو لەم مانگەدا پتر لە (١٣٠) هاوولاتی بێ کاری خستۆتە سەر ئیش . سەرچاوەیەکی ئاگادار لە نووسینگاکەدا ئەمەی راگەیاندو ووتی : نووسینگای ئیش کردن ئیستاکە لە جموجۆلێکی خێراتردایە لە پێناوی نەهێشتنی بێروکرفتی بێ کاری و تا ئیستا « ٥٩٣ » کرێکاری دامەزراندروەو پەیتا پەیتا داخوازی هاوولاتیان جێ بەجێ ئەکات .

پ. هاوکاری لە هەولێر

لە پارێزگاکاندا

پێرێ هاوری عدنان داودجێگری ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی لقی ژوروی حیزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب بەشداری ئەوەمەهرەجانەی کردوە کە یەکێتی قوتابیانی کوردستان لقی هەولێر بەهۆی جەژنی قوتابیانەوە کردبویان .

هەر لەو مەهرەجانەدا کە لەهۆڵی گەل لەهەولێر کرابو بەرێزان جێگری ئەنجومەنی یاسادانان و هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی لق و لێپرسراوانی پارێزگاکەی تیابەشدار بون .

* * *

گۆنگرەی یەکێتی کشتی قوتابیانی کوردن لقی سلیمانی دەستی پێ کرد بەوبۆنەی تازەی پێنج ئەندامی هەڵبژاردوە . وەبەرێز محمد عبدالحلیمی بەسەرۆکی لقەکە هەڵبژاردوە .

ئەوانەی لە کۆنگرەکەدادواون ستایشی ئەو دەورە جۆمیرانە- یەیان کردوە کە عیراق لەمەسەلەی خەباتی ئەنەوەیدا ئەیبینێ دژی ئەو پیلانە تلاوانەی ئیمپریالیزمو زایونیزمو سازی ئەکەن .

* * *

بەریوە بەرایەتی شارەوانی هەولێر چەند کارێکی ئاوەدانیو دەست پیاهێنانی پارێزگاکەی جێ بەجێ کردوە ، ئەو کارانە ٢٥ هەزارو ٥٠٠ دیناریان تێچوە .

ئەوانیش بریتین لە بنیات- نانی بەرێکی نوی بۆ ئوتێلی میللی لە سەلاحەدین و بازارێکی نوێ لەرەواندزو چاك کردن و دەست پیاهێنانی بارەگای شارەوانی عەین کاوە .

(کمال جنبلاط) سەرۆکی ئەنجومەنی ناوەندی برۆتستەوەی نیشتمانی لوبنان گوتویە لایەنە گۆشەگیرەکان سورن لەسەر لەسەلەی سەربەخۆیی ئەو ناوچانەی بە دەستیانەوەیە بەتایبەتی بیروت .

لە لندوانی رۆژی یەکشەممەی رابوردودا گوتی هێزە گۆشە - گیرەکان دەیانەوێ بەشی زۆری شاری بیروتیان بەدەستەوەبێت و بەشەکەی تریش کراوەبێ . هەر بەو بۆنەیەشەوە دەیانەوێ بە هەرجۆرێوە مەلبەندی هوتیلە گەورەکان لە کەناری باکوری بیروت وەربگرنەوە .

باشماوەی بزوتنەوەی

هێندێك ئالوگۆری ناو دەولەتانی بەسەردابن کە کاریگەنەسەر چارەسەری ئاشتیانە لەو ناوچەدا .

رۆژی شەممەی رابوردو ئەلیاس سەرکیس سەرکۆماری لوبنان نامەیەکی لە مەلیك خالید پاشای سعودیەوە پێ گەیشتوە کە پێوەندی بە دۆخی لوبنانەوە هەیە .

شیخ جابر الا حمد جێگری ئەمیری کوەیتیش رۆژی یەکشەممەی رابردو نامەیەکی لە ئەلیاس سەرکیس سەرکۆماری لوبنانەوە پێ گەیشتوە .

هەواڵی پارێزگاکان

جەماوەرەکەمان لە کۆرەکانیاندا سەلماندویانە

رۆژی یەکشەممەی رابوردو یەکێتی یەکان و رێکخراوە پیشەیی و جەماوەریەکانی وڵات چەند کۆبونەوەو کۆڕێکیان سازکردوە بۆ باس کردنی رواڵەتی راستی کارکردن لە دایەرەو دامەزراوە خزمەتگو- زاریەکاندا .. وە رۆڵی چالاکی جەماوەریان لە جێبەجێ کردنی دروشمەکانی شورش لەم قۆناغەداو هۆیەکانی گۆڕانکاری سوشیالیستانەیان سەلماندوە .

● زیقار

لەناصریە نەقابەی مامۆستا- یان لقی ذی قار کۆڕێکی فراوانیان بۆ ئافرەتان پێك- هێناوە ، وە لەپاریەی چالاکیە- کانی ئافرەتەوە لەم قۆناغەدا وە پێویستی بەشداری و هاریکاری کردنیان لەگەڵ بیاواندا لەبنیاری بنیادنانی کۆمەڵدا دواون .

● کەربەلا

مەکتەبی تەنفیزی یەکێتی ناوچەیی نەقابەکانی کریکاران لە پارێزگای کەربەلا کۆبونەتەوە بۆ پیشکەش کردنی رونوسێکی تازەی کارکردنی نەقابەیی لەم قۆناغە ناسکەدا ، بۆ ئەوەی زۆر بایەخ بە دروشمەکانی سەر- کردایەتی سیاسی حزب و شورش بدرێ .

بەرێوەبەرایەتی دەزگاکانی رۆشنبیری جەماوەر لە پارێزگاکەدا کۆڕێکی بۆ قوتابیان لە قەزای (ألهندیە) پێکهێناوە بۆ لێدوان لەبارەی بەشداری- کردنی قوتابیانەوە لە بەجێ گەیاندنی دروشمەکانی ئەم قۆناغەی حزب کە بەکردەوە جێبەجێ بکرێن .

● قادسیە

رۆژی یەکشەممەی رابوردو مامۆستا راضی حسن سلمان پارێزگاری قادسیە سەرۆ- کایەتی کۆبونەوەیەکی فراوانی کردوە لە بەرێوەبەرایەتی دەزگاکانی رۆشنبیری جەماوەر وە لەسەر ئەخشەی راگەیاندنی بەرێوەبەرێتی ناوبراو لە قوناغی داهاتودا دواون .

وە لە کۆبونەوەکەدا ئەوەیان سەلماندوە کە پێویستە زۆر بایەخ بە دروشمەکانی ئەم قۆناغەی حزب و سودوەرگرتن لە کات و کۆران و بەرزکردنە- وەی پلەی رۆشنبیری جەماوەر لە پارێزگاکەدا بدرێ .

● بابل

لە شاری حلە بەرێوە- بەرایەتی دەزگاکانی رۆشنبیری جەماوەرو یەکێتی هەرەوەز- کاریە کشتوکالیەکانی پارێزگای بابل لە گوندی (الفقرە) لە ناحیەی (القاسم) و کۆبونەوەی جەماوەری لە قەزای حلە دو کوریان پێکهێناوە .

ئەوانەی لەم کوراندا دواون باسی ئەو پشتگیری کردنەیان کردوە کە شورەی ١٧ی تەموز یارمەتی جەماوەری فەلاح ئەدات و باسی ئەو چالاکیانەی جەماوەریان کردوە لەبارەی بەرزکردنەوەی ئاستی کشتوکال لە پارێزگاکەدا .

● تەلمیم

سەرۆکەکانی تنفیذی حققە عدالیە [illegible] دادگا [illegible] بۆ [illegible] لەدوان و لێکۆڵینەوە لەسەر ئەخشەی سەرەکایەتی پێك- هێناوە لەبارەی پشکەش کردنی [illegible] ی بۆ هاوولاتیان و جێبەجێ کردنی پیش و کارەکانیان .

باشماوەی جوانترین

دەست پێشکەری یە داهێنەرانە- کانی بەرەو ئاسۆی شۆڕش بەرین ، لە سایەی رۆشنایی و ئامۆژگاریی بیرو ئاوەڕۆکی هەردوو بەیاننامەی سەرکردا- یەتی حزب و ئەنجومەنی سەر- کردایەتی شۆڕش دەربارەی بەرهەمهێنان .

دەستەی نووسەران هاوکاری و گۆڤارەکان لە دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکرد- نەوەی کوردی .

باشماوەی بازۆلینی

بازۆلینی کێ یە ؟

سادی و مازۆکی و تونـدو تیـژی .

بازۆلینی ساڵی ١٩٢٢ لە بولونیا ـ هەریمێکی ئیتالیایە ـ لەدایك بووە ، دایکی بۆرژوایەکی بچووك بووەو ئەلێن ئیمچە کافر بووە . باوکیشی کابرایەکی فاشیست بووە .

بازۆلینی لە لادێیەك ژیاوە توانیویەتی نوسراوەکانی (ئەنتۆنیۆ گرامشی) بخوێنێتەوەو لە هەمان کاتدا تێکەڵاوی جوتیارەکان بێ . ئالیرەوە هۆشمەندی سیاسی بەردی سەندو بووە کابرایەکی مارکسی ، ماوەیەکی کەمیش بووە ئەندامی پارتی کومونیستی ئیتالیا ، پاشان وازی هێنا .

ساڵی ١٩٥٠ بازۆلینی لە کەرەکێکی هەزاری ڕۆمادا ئەژیا . دوای ئەوەی ماوەیەك خەریکی دەرس وتنەوە بوو ڕووی کردە ڕۆمان نووسین . ئینجا چەند سیناریۆیەکی ئامادە کردو فالینی ـ دەرهێنەرێکی پێشکەوتووی ئیتالیایە ـ هەندێکی کرد بە فلیم . بەو جۆرە پەردەوام بوو تا ساڵی ١٩٦١ یەکەم فلیمی بەناونیشانی (ئەکاتۆنی) دەرهێنا . هەر لەوساوە بەردەوام یەك لە دوای یەك ئەم فلیمانەی دەرهێنا : «ماما ڕۆما» ١٩٦٢ ، « ئنجیل بە پێی قەشە مەتی » ١٩٦٤ ، « چۆلەکەی شەڕانی و چۆلەکەی بچکۆلە » ١٩٦٦ ، « شا ئۆدیب » ١٩٦٧ ، « تۆریما » ١٩٦٨ ، « تەویلەی بەرازەکان » ١٩٦٩ ، « میدیا » ١٩٦٩ ، « دیکامرون » ١٩٧١ ، « داستانەکانی کانتربری » ١٩٧٣ ، دوا فلیمیشی « ڕۆژانی سادوم و عامورا » بوو ، جگە لە چەند سکێچو فلیمی کورت کە لە ماوەی ١٥ ساڵی ڕابردودا بەجێی هێنابوون .

رەخنەگران ئەڵێن گرنگ ترین کاری بازۆلینی ئەوانەن کە لە ئەدەبی (اباحی) جیهانەوە وەری گرتوونو دووری یەکی تازەو هاوچەرخی داوەتێ لەگەڵ هەندێك واتای نێوای (فرۆیدی) و (رایخی چەپ ڕەوانە) ، بەڵام سەرکەوتنی ئەواوی بەدەست نەهێنا چونکە ئەدوای فلیمی «میدیا» وە لە دوو ڕێڕەوی هونەری دوور دەوەوە کە فلیمەکانی پێشووی بێ ناسرابوون .

١ ـ ریالستی .

٢ ـ ڕێڕەوێکە لە ئەنجامی پەیوەندی بازۆلینی بە ئایدۆلۆژی کاسولیکیەوە دروست بوو ، ئەوەیش ئارەزووی کەڕان بوو ـ لە ڕێگای داستانەوە ـ بە دوای زۆرنهێنی (واقع)دا . ئەم ڕێڕەوەی لە فلیمی « تیۆریما » دا ئەواو ئاشکراو ڕوون بوو .

زۆر کەس ئەڵێن بازۆلینی ئەی توانی هیچ کام لە تیورە سینەماییەکانی تە فلیمەکانیدا بەجێ بهێنێ .

بەڵام بازۆلینی وەك یەکێك لە بازەوانەکانی خۆی مرد . ڕەوتی ئەنیا یاد ئەدەبی و سینەماییەکانی جێماوە کە تا ئێستاش وان لەبەردەم شیعەل کردنی [illegible] لێ دواندا .

هەرلێ پارێزگاکان

جەماوەرەکەمان لە کۆرەکانیاندا سەلماندویانە

رۆژی یەکشەممەی رابوردو یەکێتی یەکان و رێکخراوە پیشەیی و جەماوەریەکانی وڵات چەند کۆبونەوەو کۆڕێکیان سازکردوە بۆ پیشکەش کردنی رونوسێکی تازەی کارکردنی نەقابەیی لەم قۆناغە ناسکەدا ، بۆ ئەوەی زۆر بایەخ بە دروشمەکانی سەر- کردایەتی سیاسی حزب و شورش بدرێ .

بەرێوەبەرایەتی دەزگاکانی رۆشنبیری جەماوەر لە پارێزگاکەدا کۆڕێکی بۆ قوتابیان لە قەزای (ألهندیە) پێکهێناوە بۆ لێدوان لەبارەی بەشداری- کردنی قوتابیانەوە لە بەجێ گەیاندنی دروشمەکانی سەر- کردایەتی قوتابیانەوە لە قۆناغی حزب کە بەکردەوە جێبەجێ بکرێن .

● تەلمیم

سەرۆکەکانی تنفیذی حققە عدالیە [illegible] دادگا [illegible] بۆ [illegible] لەدوان و لێکۆڵینەوە لەسەر ئەخشەی سەرەکایەتی پێك- هێناوە لەبارەی پشکەش کردنی [illegible] ی بۆ هاوولاتیان و جێبەجێ کردنی پیش و کارەکانیان .

Institut kurde de Paris

چۆن «نەندروستی نەفسی» قوتابی ئەبارێزین؟

لاوان و [illegible]

عبدالقادر خلیل

لـــەم رۆژانـــەدا تابلیت گرەوێکی وەرزەشی جوان گیررا کە « رێکخراوی پارتی بەعسی سوشیالیست » لە گـــەرەکی (اعظمیـــە) رێکی حستبو ٠٠ گرەوی وام تا ئێستا نەبیستوە شتێکی زور سەیربو ٠ بریارمدابچم بەشداربم لـــەم سەیر- کردنـــەدا ٠ تەماشام کـــرد کەسانێکی زۆر وەســـتاوون لەمبەرو ئەوبەری شەقامەکـــەداهەموو وەکـــو من چاوەروانن بەلی ٠٠ وەکو ووتم گرەوێکی تازەی ســـەیربو ٠ گرەو بوو لەنیوان ئەوانەی کە کەفتەکارن وانەی کە قاچیـــان نیـــە پێی بڕون ئەوانەی کـــە هەموو هیوایەکی ژیانیان هاتوتە سەر نـــەو چوار چەرخەی لەسەری دانیشتون بەهێزی دەستیان یا ئانیشـــکی کولیـــان چـــوار چەرخـــەکەیان دەبەن بـــەریوە بەڕاستی بلیمەتیە کە بتوانیت بەســـەر نـــەم بارەگرانـــەدا سەرکەوتوبیت وە بزە بێنـــە سەرلیوت وە بجنکیت لەپێناوی سەرکەوتنـــدا ٠ سەرکـــەوتن بەسەر ئەفسانەی پەک کـــەوتن (سەقەتە کەفتە نیفلیجە) ئەمانە ئەو ووشانەن کە لەبیری هەموو ئەو کەسانەدان کـــە ئەمرۆ وان زوران دەکرن لەتەر- سروشتدا تا زال بین بەسەریدا٠

بەلی گـــرەو دەستی پێ کرد ٠ کۆمەلی لاوی ئینجگار لێهـــاتو تێدەکوشن تـــا لە رەوەکـــەداسەرکوتوبن نـــەو کەسانەی بەدەوری شەقامەکەدا وەستابون هاواریان دەکرد زور باشە خیرا چـــوار چەرخەکەت رابێن دەی خیراکە ٠ ئەنانـــەت جریوەی بالندەکانی ســـەر دارەکانیش هاوبەشە لەگـــەل هـــاواری خەلکەکەدا ئەوانیش دە رێکخن ناوازی خوێـــندنیان دەنگ دەدانەوە لەگـــەل هاندانی ئـــەرکەسانەی هاتبون بوســـەیری یاریەکە ٠

خوم بێ ئەگیـــرا فرمیسک بەرومدا دەهاتەخوارێ بەڕاستی نمونەی سەرکەوتنە نمـــونەی توانای مرۆڤە خـــەباتە دری سروست دری ئەو کەسانەی کە پایەخ نادەن بەم کەسانە ٠ لەناو کومەلەکەدا کچێکی جوان چوارچەرخەکـــەی لێدەخـــوری بەمێزێکی بێ پایان تێدەکوشا ٠ کەســـانی کـــە هاتبون بـــو سەیری ئەم ئرەوە هـــەموهاواریان دەکرد (عزیزە عزیزە) چـــونکـــە (عـــزیـــزە) ئـــەمرۆ خوشەویستی هـــەمو کەسێکە ٠ بو کەسانێکی ئەفامی دەرخست کە (عزیزە) دەتوانی ویش هاوبەشی گرەو بکـــات ئەویش لـــەکوێی خـــەباتە دزانە کەوتوە بەم جۆرە (عزیزە) ئەپشتە کوتایی ئرەوەکـــە لەگەل ئاوەلەکانی تریدا ٠ هـــەرچەند (عزیزە) بـــە یەکەمین و دووەمین و سێیەمین دەرنە چوبەلام دەرئەچست کە (عزیزە) توانای هەیە ئەویش شت بێ ٠

خوشکە « عزیزە » ناووت دەرەوشاوەیە لە لایەرەی مێژوی وەرزشدا لەکوماری عـــیراق ٠ دەســـابا نـــەو خوشکانـــەی کەتوانای وەستانتو راکردنیان هەیە چاکی مەردایەتی بکـــەن بـــەلاداو بێنەکـــوورەوە وولات ناوەدان دەبێتـــەوە بەئیـــوەی خوشەویست ٠ هەزار سلاو بۆتو (عزیزە)و هاوڕێکانت ٠

ئایا ، قوتابی ، لـــە سالانی خوێندنیا ، لە سەرەتاییەوە تـــانەگاتە زانکو لـــە هەموو کەرزیاتر ترسی ئەوەی لێ ئەکرێ توشی نەخۆشی نەفسی ببێ ؟! ئەگـــەر وایە ، بۆچی ؟ ئـــەو نەخوشیە نەفسیانە چین توشی قوتابی ئەبێ و چون ئـــەتوانرێ بیارێزرین یان بەر لە رووداتی ،هویەکانی چـــون بن بربکرێ و بەربەستی بلاوبونەوەی ئـــەو نەخۆشیە لەناو قوتابیاندا چۆن بکرێ ؟!

ئەمە ، یەکێکە لەو باسانەی قوتابخانەدا هەر وەك ماڵەوە ، **زامن کردنی چارەســـەری باری دەروونیەکانە ٠** لـــە کونکـــرەی ئەندروستی بارێکی بۆ لـــە خۆشەویستی **نەفسی قوتابیان داوە بـــەو** لەبەر ئەوە کونکرەکە داوای نەفسی عەرەبی دا لیکولینـــەوەی لەسەرکراو لەم لیکولینەوەیەدا ژمـــارەیە لـــە شـــارەزایانو مامۆســـتایانی زانکوکـــان بەشداریان تیادا کردوە ٠

سەبارەت بە قوتابی زانکو ، زۆر هوهەن کە ئالۆزی دەروونی (نفسی)یان لایـــەیدا ئەکـــا ، لەمانە ، هوی شەخســـی : لێ هاتوی قوتابی لە رووی زیرەکی و ئەویەکانی هەلچـــونەوە ، دیـــاردەی کۆمەلایەتی کـــە ئـــەیوەنەکی بـــە باری ژیانی قوتابیەکەوە هـــەیە ، دوری و نزیکی لـــە ئـــەیزانەکـــەیو بەیوەندیەکانی بە ئاوری کـــەوە هـــوی تایبەتی تری ســـۆزی خوێندن لـــە عەرکولیجیاندا ، سەرەرای هەلچون و دیاردەکانی بێ ئاگەیشتوی تایبەتی ئەمـــەن لەو قوناغەدا ٠

پێکەوە بەستراوی هـــەموو ئـــەم هویانە ئەبنـــە ئەنجامی دیاری کردنی باری نەفســـی قوتابی ، جاکونکرەکە تەنیا لە سنووری لیکولینـــەوەی نیۆری دانەوەستا ، بەلکـــو ترقی- کردنەوەی کردەوەشیان لەسەر قوتابیە زانکۆیەکانی رۆژهەلات و رۆژئاواش کرد ٠

سەبارەت بە قوتابی سەرەتایی کرنگترین هـــوی رێکی باری نەفسی بوی ، ئەوەیە ، لـــە کونکرەکانی پراکتیکیان و رێزکرتن بەرامبـــەریان زامن بکـــرێ ، دیسان دلنیاکردنیان لـــە روی پایەخ پێدانیانەوە ، لە رێگای بەیوەندی باوکانیـــەوە بـــە قوتابخانەو مامۆستاکانیانەوە ، ئـــەم کارە زامنێکی باشـــە بـــۆ رێکـــی باری نەفسی قوتابی سەرەتایی ٠

کونکرەی ئەندروستی نەفسی عەرەبی پایەخێکی تایبەتی بـــە ئەوەی ئەم چارەسەرە هویەکی گرنگی لەناو بردنی نەخوشـــی ئەندروستی دەروونی منـــالو هەرزەکاران داو مەشق پـــی کردنی پزیشکەکانی ئەندروستی قوتابیان لە رووی چارەکردنو پاراستنەوەو پایەخ دان بـــە دروست کردنی دەزگایـــەکی هونەری کـــە یارمەتی فراوان کردنی شارەزایی ئەندروستی دەروونی قوتابی بدات ، لەگەل فراوان کردنی مەلیەندو دەزگاو دامەزراو قوتابخانەو خوێند نگا پەروەردەیـــە فیکریەکـــانو کردنـــەوەی ئەخوشـــخانەی دەروونی بۆ قوتابیان و کردنەوەی دەورەی ئاراستەی پەروەردەیی تایبـــەتی ٠ دوایش مـــادەدەی پزیشـــکی نەفسیو منـــالو هەرزەکاران لە رووی خوێندنو تاقی کردنەوەی بەکارەوە بخرێتە بەرنامەی خوێندنەوە ٠

ئەوەی کە لەسەری رێکەوتن ئەوەیە ئەندروستی نەفســـی قوتابی پیویستی بە کونکـــرە- یەکی زانیاری تایبەتیەو بەتەنیا باسێکی لایەکی لە کونکرەیەکی تشـــتیدا چارەسەرناکرێ ، هەرچەند ئـــەمە لەخـــۆیدا هەنگاویکی باشـــە بـــۆ لیکولینـــەوەی ئەندروستی دەروونی قوتابی ٠

باشماوەی پێشوازی

ئەشریفاتی کشتی ی ٠

٤ - ســـەرۆکی ئەرکانی کشـــتی و یاریدەدەرەکانی و پشکنەری کشتی ی هێـــزی چەکدار ٠

٥ - ئەمینداری بایتەخت ، سەرۆکی دادگای ئەمیـــزی عیراق ٠ ســـەرۆکی دیوانی رەقابەی دارایی ٠ ســـەرۆکی ئەنجومەنی خزمەتی کشتی ی ٠ پارێزگاری بانقی مەرکـــەزی پارێزگاری بەغدا ٠ بەرێوەبەری کشتی ی بۆلیـــس ٠ بەرێوە- بەری کشتی ی ئاسایش ٠

٦ - سەرۆکەکانی ئەنوسیتکە راوێژکەرەکانی ئەنجـــومەنی سەرکردایەتی شۆرش ٠

٧ - نوێنەرانی حیـــزبە نیشتمانی یەکانو ئەندامـــانی لژنەی بالای بەرەی پێشکەو- توخوازی نیشـــتمانی ی و ئەتەوەیی ٠

٨ - سەرۆکی زانستگاکان ٠

٩ - کەورەبیاوانی ئایینـــی

سەرۆکی دەستەبەندە ئایینەکان

١٠ - سەرۆکی یەکێتـــی و ئەقابە پیشەیەکان ٠

یەحیا یاسین
سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتی کۆماری

هەوال و لیکۆلینەوە

هەوال :-

یەکێتی تۆپی سەبەتە لـــە وڵاتدا ئامادەی بەجێ گەیاندنی باڵەوانێتی ناوچـــەی ژورووە بۆئەوەی تیپێکی سەرکـــەوتو هەڵبژێری لەگـــەل تیپـــە سەرکەوتوەکانی ناوچـــەی ناوەڕاستو خوارووە یاری بکات٠

لیکۆلینەوە :-

لـــە لیکۆلینەوەی پێشووی ئەم لاپەڕەیەدا ئەوەمان باس کرد کە لیژنەی ئولومپی نیشتمانی کـــە ئامۆژگاریەکانی ســـەر- کردایەتی حـــزبو شـــورش وەرنەگرێو بو بەهێزکـــردنی توانای دلسۆزانە لەبارەی بەرز کردنەوەی ئاستی وەرزشـــەوە لەوڵاتدا بۆ پێکەیاندنی نـــەوە- یەکی وەرزشکاری هۆشیار کە هەست بە ئوبالەکانی سەرشانی بکات ٠٠

ئینجا لەم بواری سەرنجدا بەدا یەکێتی یە وەرزشکارەکانی وڵات دەستی کردوە بە چالاکی نواندن وەئەم چالاکی نواندنە وەئەبێ ئەنیا لە پارێزگای بەغـــدا یان بەسرە وەیان موســـڵدا بوبێت بەڵکـــو سەرتاپای پارێزگاکانی وڵاتی گرتۆتەوە ٠

ئەو پاڵەوانیەتیەی ئیســـتا باسی ئەکەین نمونەیەکی زیندوی یاری توپی ســـەبەتەیە لـــە ناوچەی ئوتونومی دا بەتایبەتی ، وای ئەوە کە تیپە وەرزشکارە- کان دەستیان کرد بە مەشـــق- کردنی بەروەردەیی بۆئـــەوەی خۆیان بۆئەم پاڵەوانەتیـــە ئامادەبکەن ٠٠

لەماوەی مانگـــی کانونی یەکـــەمی ئەمسالدا پاڵەوانێتی دەستپێ ئەکاتو وەرزشکارە- کانی ناوچەی ئوتونومی لـــەوە ئەســـەلێنن کـــە باشترین هەڵبژاردەی تیپە دیاریکـــراوە- کانی عیراقن لـــە یاری تۆپی- سەبەتەدا ٠

بیانەی شەترەنج

شەترەنج وەرزشی هۆشە

چـــەند ئامۆژگاریەك بـــۆئەوانەی ئارەزویان لە شەترەنجە مەتەئەکانی شەترەنج ٠

هاوریانی یاریەکە

١ - سەلاح پەهجەت ئامادیی (المکاسب) قەزای کفری

٢ - ولید عارف ناوەندی ئاکری ئاکرێ - ئەینەوا

٣ - موەفەق نعمە ناوەندی ئاکری ئاکرێ - ئەینەوا

یاری شەترەنج یاریـــەکی فیکریە ، بەختو رێکـــەوت دەوری تیا نابینن ، ئەم یاریـــە توانای بیرکردنەوە لەناو یاری- کارەکانا زیادئەکات تـــا بتوانن شتی داهێنەرانـــە بخواقێنن ٠٠ لەبەر ئەمەیە ملیۆنەها خـــەلك خۆیان بەم هونەرەوە خـــەریك- کردوە کە مەبەست لەناوبردنی خـــۆ پیاهەڵبـــەســـاردنو بەرەڵلایی یە ٠٠ لەبەر ئەوە داوا لە لاوەکان ئەکەین کـــە کاتی بێئیشی خۆیان بەم یاریـــەوە خەریك بکەنو سودی لێوەربگرن ٠٠ ئێمە وای دائەنێین ئـــەم بانگکـــردنەمان دلسۆزانـــەو بەرهـــەمدارو مەبەســـتێکی پیرۆزە ٠

***

بە دو یاری ئەیباتەوە

بۆ ئەوانەی حەز لە کەشـــەکردنی هۆشیان ئەکەن ئـــەم نمـــونەی یاری شـــەترەنجە پێشکەش ئەکەین کە سێی بەدو یاری ئەیباتەوە !!

***

بە دو یاری ئەیباتەوە
چەند ئامۆژگاریەك بۆئەوانەی ئارەزوی شەترەنج ئەکەن ٠٠

- **لەکاتی رۆکی ٠٠ لـــەپێشا شا بگوێزەرەوە دوای ئەوە قەلا ٠**
- **دەستت لەهەر بەردێك دا بیگوێزەرەوە ٠**
- **بـــەوردی ســـەرنجی بەردەکان بدە لەناو خانەکاندا ٠**

Institut Kurde de Paris

لە شارەکانی ژوروی ولات عەمادیە گەورەکەی عەمادالدین زەنگی

عبدالوهاب عبدالباقی

ئامیدی یا عمادیە مێژوویەکی زۆر کۆن و دێرینی هەیە ، مێژوویەکی پڕلە کارەسات و روداوی گەورە گەورە ... لەساڵی ٥٣٧ کۆچی واتە لەساڵی ١١٤٢ی زایینـدا ٧٢٣ ساڵ لەمەوبەر عمادالدین زەنگی لەسەردەمی دەولەتی ئەتابەکیکاندا بنیاتی ناوە .. ئەو شارە بەگەلی دەوردا تێپەڕیوە کە بۆتە هۆی شێواندنی ئاسایشی نواچەی (جزیرە) ئەو شارە لەسەر ناوی دامەزرێنەرەکەی ناونراوە عمادیە .. شارەکە سەیرترو سەرەنجترینی شاری عیراق بوە ، چونکە بریتی بوە لەتاشە بەردێکی گەورە کە چواردەوری ناوو بێستانو سەوزایی بوەو دایەرەکانی میرنشینەکەو خانوبەرەی خەلکەکەی لەسەر بنیات نراوە .

چی لە بارەی سەری ئامیدی یەوە دەزانیت کە بەرزترین هاوینەهەواری ولاتەکەمانە لەرووی زەریاوە ؟!

لە رۆژانی هاوین زۆر لە دانیشتوانی خوارو ناوەندی عیراق و هەندێک لە ولاتانی عەرەب بەری ئەکا کە لە وەرزی هاوینا بۆ بشودان و سەیران رووئەکەنە ئەو هاوینەهەوارە .

عەمادیە ، ئەو ناوچە جوان و دلگیرەی - ناوچەی حوکمی ئۆتۆنۆمی .. پارچەیەکە لەو جێگە رازاوەو دلفرێنانەی کە هەرگیز دل لێی تێر نابێت . تا چاوبگێرێت بەو چیاو دۆڵو درەختو سەوزاییەیدا زیاتر ئەچێتە دلەوەو بیاو حەیرانی ئەبێت .. جوانی سروشتو رازاوەیی ئەو شارە تاقە خۆشیەک نییە کە دڵ بینۆشێ .. هەمو شتێک لەژێر سایەی شۆرشی ١٧ی تەمموزی نەتەوەیی سۆشیالیستیدا جوان دلفرێنە . هەمو شتێ ئەومان بیر ئەخاتەوە کە دەستێک بنیات ئەنێ و مێشکێک نەخشە ئەکێشێ و هیوایەکی نوێ خەریکە لەدایک ئەبێت .. عەمادیە لەلایەن شۆرشەوە بایەخێکی زۆری پێ دراوە بۆئەوەی لە شارێکی دواکەوتوەوە بگەیەنرێتە رێزەی شارێکی پێشکەوتوو جوان ، پاش ئەوەی کە حوکمی ئۆتۆنومی رەگی داکوتاو یاسای ژمارە (٩٠) دەرکرا بۆ جەسپاندنی سۆشیالیستی لە دیهاتەکاندا .. سەرەرای دامەزراندنی کۆمەلەی جوتیاران و هەرەوەزکاری کشتوکالی لەگەل ئەوەدا کە جوتیاران لەمەوبێش لەناو کۆمەلەی جوتیاراندا رێک نەخرابوون بەلام ئەمرۆکە هەمو بەدڵێکی پڕ لەهیواوە لەناو ئەو کۆمەلانەدا کار ئەکەن ئەویش دوای ئەوەی کە جوتیاران کەلکی لەو جۆرە کۆمەلانەی بۆ دەرکەوتوە .

ئاشکرا ترین روکەشی شارستانیتی رەسەنمان و پارێزگاری کردنی ئەو کەلەپورە پڕ لە هونەرو داهێنانەمان بەدرێژایی مێژوو پارێزگار کردنی لایەنە چاکە ئیجابیەکانی ئەو کەلەپورە بریتی یە لە چاودێری کردن و سەربەرشتی هاوینەهەوارەکانمان ، چونکە لەو شوێنەدا کەلێک هاوینە هەواری بەبایەخی تیدایە .. ئەوانیش بریتین .

١ - سۆلاف :- ئەویش ناوچەیەکە ئاوێکی بە تاقگەی تیانەروات بە تاقگەی سۆلاف لە (سو) ئاو و وە (لاف) تاقگە . ئەم شوێنە خواجوانیەکی لە سەنور بەدەری پێ بەخشیوە و جوانترینی هاوینەهەوارەکانی سەرجەمی عیراقە .. سۆلاف لە سەروی دەریاوە بەرزیکەی دەگاتە ١٢٧٦م ئەم هاوینەهەوارە تالێی وردبینەوە جوانی دیمەنەکانی و ئاوی سازگاری زیاتر دڵمەسەت ئەکات ..

٢ سەری عەمادیە :- ٢٧ کیلومەترە لە هاوینە هەواری سەرسەنگەوە دورە بەرزایی لەروی دەریاوە خۆی ئەدات لە ١٩٨٥م شوێنکی بەرزو خۆشە هەواکەی ساف و قینکە دیمەنی جوان و دلفرێنی زۆرە ، دەزگای گەشت و هاوینە هەوارەکان بایەخی بەم هاوینەهەوارە داوە بەودی ئەلێک گازێوو ئوتیلی تیادا دروست کردوە .

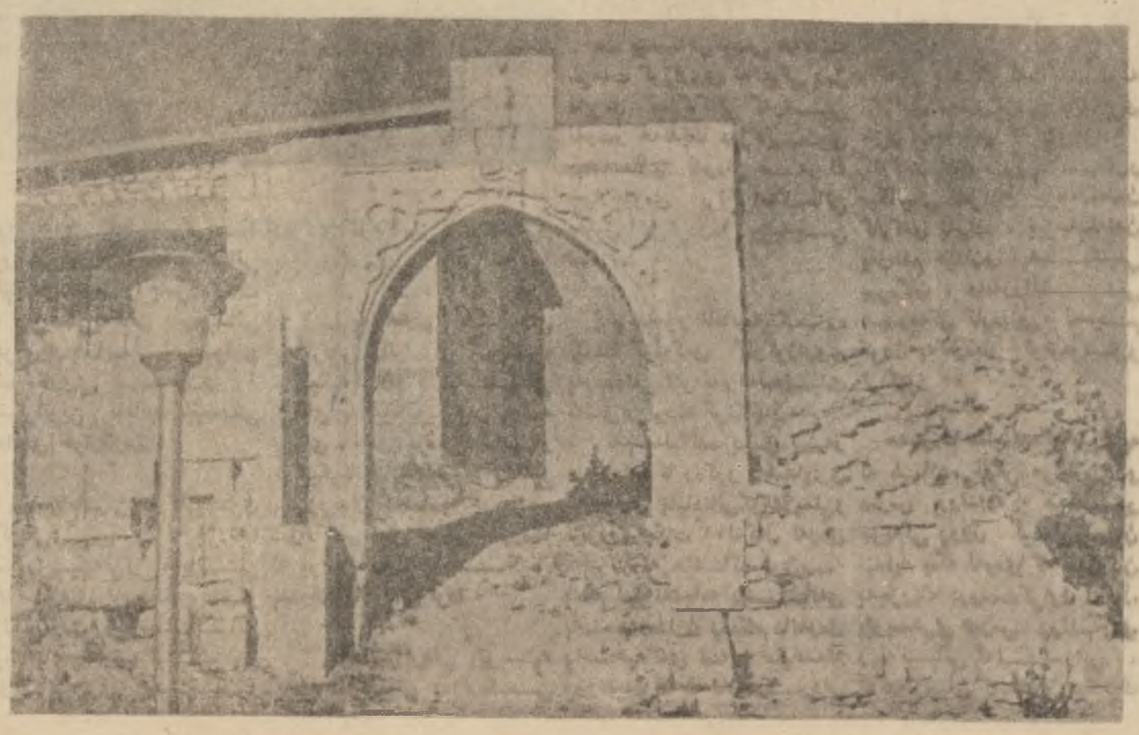

وێنە

● بەبۆنەی ئەو چالاکی یانەی دژی جگەرەکێشان دەستی پێ کراوەو ئەو عەنگاوانەی هەموو ولاتانی جیهان بۆ بەربەستی ئەم دەردوبەلایەی بۆتە مودەی هاوچەرخ ، ناویانە ، چیرۆکی ئەو کابرا بەدبەختەی ولاتی ئەسکیەو م بیر ئەکەوتەوە ، کە وا بۆنانی ئەگێڕمەوە :

- وا ئەگێڕنەوە ، خێزانێک لە چولەوانیەکی ئەو ولاتەی کە عەمیشەو بە درێژایی رۆژانی ساڵ بە بەفر داپۆشراوە ، ژن ئەبێ ، جاواش باوە هەر دەستەو کۆمەڵی بزرین و رێکایان لێ تێک بچێ یەنا ئەبەنە بەر نزیکترین کوختە کە بە ئەلاشە سەهۆلی گەورە دروستی ئەکەن و ئەچنە ناوی و چاوەرێی ئەوە ئەکەن رێبواری بیسان دۆزێتەوە ، یان خوا دەروویەکیان لێ بکاتەوەو بکەرێتەوە بۆ شوێنی خۆیان ، جا زۆر جار رۆژان یەت و نەروات و هیچ روونادا و هەندێکیان ئەمرن و ئەوسا زیندوەکان ، لەبرسا مردوەکان ئەخۆن ! جا ئەو خێزانەی ئێمە باسیان ئەکەین وایان بەسەرهات ، دوای رابوردنی دوو هەفتەی برسیەتی و سەرماو نیمونیەتی یەکێک رێی گەوتەلایان ، ئەوسا هەموو لە گیانە لادابون و ئە بەینی مردن و ژیانا بەک کەوتە بوون ... زیبوارەکە لایەنە لێپرسراوەکانی رزگار کردنی ئەو جۆرە کەسانەی ئامادار کردو ئەوانیش کەوتنە خۆیان و کالیسکەی خلیسکانەو خواردنیان کەیاندە خێزانە لێ قەوماوەکە ، کە خواردنەکەیان گەیاندە لایان ، بۆ ئەوەی لە برسیەتی چەند رۆژێ رابوردوو رزگاریان کەن کەچی گەورەی خێزانەکە بەدەست ئیشارەتی کردو داوای جگەرەی کردو ئەیویست ئەو خواردنە خۆشە بخوات ... سەرەرای ئەوەی ئەوەندەی برسی بوو .. لەگیانە لادابوو ... ئەمە .. « نوکتەیەکی » غەماوی بوو ... ئەو کاتە .. کاربەدەستانی هێنایە پێکەنین و ... یەک بەسەرسامیەوە سەیری یەکیان ئەکرد .

- بدریە ... -

باسمان لە (سپری) بیارێزین

ئایا کونەکانی ئاسمان بڕشێنین ؟

رۆژ نییە کە بە ملیون - سپری - پەمپی مێش کوژی تەمومژاوی لە چیهاندا بەکار نەهێنرێ .. ئایا ئەو تازەی لیوەی دێتەدەرەوە ئەو هەواو ئاسمانە پیش ئەکات کە نیمە لە ژیان و مانەوەماندا پشتی پێ ئەبەستین ؟!!

لەم دواییەدا چەند زانایەکی ئەمەریکا لە راپۆرتێکدا بە توندی خەلکیان لەم بارەیەوە ئاگادار کردۆتەوە ، وە پێشبینیان کردوە کە ئەو ملیونەها پەمپە مێش کوژەی رۆژانە بەکار ئەهێنرێ ئەو هەواو ئاسمانە پیس ئەکات کە لەپاراستنی ژیانماندا پشتی پێ ئەبەستین .

کەواتا ئاسمان (چەو)یە ؟ و چۆن ژیانمان دوچاری مەترسی ئەبێت کە ئەو ئاسمانە پیس بوو ؟!

(چەو) ئاسمان پێش هەزاران ملیون ساڵ دروست بووە ، کاتێ پارچە مادەی داگیرساوی (تواوە) دەستیان بەمەیینو رەق بوون کرد ، زەوی دروست بوو ، وە گازی لیوە هاتەدەرەوە ، ئەم گازانەش لە بەرزایی چەند میلێکەوە بەتەواوەتی دەورو ئابلۆقەی زەوی یاندا .

ئەو تێبینیانەی کەشتی یە ئاسمانی یەکان تۆماریان کردوە ساغی ئەکەنەوە کە (چەو) بۆ بەرزایی چەند میلێک لەسەر زەوی یەوە درێژ ئەبێتەوە ... هەرچەندەش لە زەوی یەوە بەرزببینەوە ئەوەندە بارستایی (چەو) کەم ئەبێتەوە .

ئۆکسجین بۆ هەناسەدان پێویستەو یارمەتی ماتەوەمان ئەدات .. هەتا لە زەویش دورکەو ینەوە بەرەو سەرەوە بەرزببینەوە ئەوەندە ئۆکسجین کەم ئەبێتەوە ... هەموو هەوڵدانێک بۆ پس کردن و کەم کردنەوەی ئۆکسجین ئەتەللادانە بۆ بەربەست کردنی هەناسەدان وە مردنی ئەوانەی کە هێنێتەدی ناگر بەبێ ئۆکسجین داناگیرسێ ... سوتانی سوتەمەنیش بەهۆی یەکگرتنی ئۆکسجین و کاربۆنەوەیە کە لە سوتەمەنی دا هەیە . ئەو سوتەمەنی یەش کە لە کەشتی یە ئاسمانیەکاندا بەکار ئەهێنرێ کە بە دەرەوەی سنوری چەودا ئەڕۆن بەهۆی ئەو ئۆکسجینەوە ئەسوتێ کە لە کەشتیەکە هەلگیراوەو یارمەتی کاربن کردنی مەکینەکە ئەدات . ئێمە ناتوانین ماوەیەکی زۆر تەنیا ئۆکسجینی پاک و روت هەلمژین .. ئەو ئاگرەش کە لە ئۆکسجینی پاک و روتدا ئەسوتێ زۆر گەرمەو بە خێرایەکی لە ئەندازەبەدەر ئەسوتێ ..

نیترۆجین مادەیەکی کاریگەر نییەو کاری سوتاندن سست ئەکاتەوە واتە کاری یەکگرتنی مادە لەگەل ئۆکسجین هیواش ئەکات ... ئەم گازەش لەکاتی سوتانی سوتەمەنی دا دروست ئەبێت ، نیترۆجین مادەیەکی بنچینەیی بۆرووان و شین بوونی درەخت چونکە زەوی بەپێز ئەکات ... کیمیاییەکان بۆ دروست کردنی پەینی دەستکرد نیترۆجین بەکار ئەهێنن . جا بۆیە ئەمانی نیترۆجین لەچەودا شتێکی ترسناکە سەبارەت بە رەگەزی نادەمیزاد ، هەروەها بەرادەی ٠٫٠٣٪ گازی دووەمی ئۆکسیدی کاربون لە چەودا هەیە ئەمیش هەروەک نیترۆجین گازێکی گرنگە بۆ ڕوانی درەخت . لە (سو) ئاو وە (لاف) تاقگە . ئەم شوێنە خواجوانیەکی لە سەنور بەدەری پێ بەخشیوە و جوانترینی هاوینەهەوارەکانی سەرجەمی عیراقە .. سۆلاف لە سەروی دەریاوە بەرزیکەی دەگاتە ١٢٧٦م ئەم هاوینەهەوارە تالێی وردبینەوە جوانی دیمەنەکانی و ئاوی سازگاری زیاتر دڵمەسەت ئەکات ..

٢ سەری عەمادیە :- ٢٧ کیلومەترە لە هاوینە هەواری سەرسەنگەوە دورە بەرزایی لەروی دەریاوە خۆی ئەدات لە ١٩٨٥م شوێنکی بەرزو خۆشە هەواکەی ساف و قینکە دیمەنی جوان و دلفرێنی زۆرە ، دەزگای گەشت و هاوینە هەوارەکان بایەخی بەم هاوینەهەوارە داوە بەودی ئەلێک گازێوو ئوتیلی تیادا دروست کردوە .

ئەو گازەی کە لە دەرەوەی ئۆکسیدی کاربۆن لە سوتەمەنی دا دروست ئەبێت کە بەرزترین هاوینەهەوارەکانی ولاتەکەمانە لەرووی زەریاوە ؟!

دەرەخت تازی دووەمی ئۆکسیدی کاربۆن لە هەواوە وەرئەگرێ و خۆراکی لێ دروست ئەکات ئەمەش بەهۆی (تەرکیبی تیشکی یەوە) ئەبێت ... کارەکەی ترى چەو ئەوەیە رێگا نادات ئەو شتانەی لەسەر زەوی هەن بسوتێن و ببن بە خۆلەمیش .. سەر رووی رۆژ بە گەرماییەکی زۆر ئەسوتێ و داگیر ساوە هەندێک لەو گەرماییە کەم ئەبێتەوە تاوەکو ئەگاتە سەرزەوی بەلام ئەو گەرماییەی ئەمێنێتەوە بەسە بۆ سوتاندن و داگیرساندنی هەموو گیان لەبەرو وشک کردنەوەی روبارو زێ و دەریاکان و بۆئەوەی ئەم دنیایەمان لێ بکات بە پارچە بەردێکی رەق و سەختی داگیرساو . ئەو توێژانەی چەو کە دەوری زەوی یان داوە ئەتوانن بەشێکی زۆری گەرمای رۆژ هەلمژن ... لەبەر ئەمە ئەو گەرماییەی ئەمانگاتێ ئازارمان نادات و زیان یەخش نییە هەروەها جەو بەرامبەریی و هاوکێشەیی و پارسەنگی نێوان ئەوبەری گەرماو سەرمای سەرزەوی ئەپارێزێ .. جەویش بۆ پاراستنی ئێمە ئەوە ئەکات و لەم کارەیدا لەرووی ئەو خانوە شوشەیە ئەچێ کە ئەباتی تیا ئەپارێزێ .

ئاسمان ، هەروەک خانوی شوشەی پاراستنی ئەبات . کۆزانی گەرمایی سەختی نێوان شەوو رۆژو نێوان هاوین و زستان کەم ئەکاتەوە ئەو گەرمایەی خۆر ئەیداتەوە بە رۆژ بە توێکلی جەودا تێ ئەپەڕێ و رووی زەوی گەرم ئەکاتەوە . بەلام لە شەودا بەهۆی توێژەکانی جەو رێگای هاتنی زۆرترین گەرمی ئەگیرێ و ئەو گەرمایە لەسەرخۆو بە هێواشی ئەنیا بۆ ئەو ئاسمان (فضاء) ئەکشێ . خۆ ئەگەر ئەم هەموو گەرماییە بکشابایە ئەوا جیهان لەشەودا زۆر لە قوتبەکان ساردتر ئەبوو ..

لە بەرزایی ١٤ کیلومەترە لە سەرروی زەوی یەوە کە زن ئۆزۆن لە جەودا هەیە .

ئەم توێژە زۆربەی زۆری ئەو تیشکە لە سەروبنەوشەییە ئەتێرێتەوە کە لە خۆرەوە دێت . ئەو ئەگەر هەموو ئەو تیشکە سەرو بنەوشەییە بدایە ئەوا ئەسوتاین . توێژی ئۆزۆن زۆر بەوردی هاوکێشەو بە رامبەرە ، ئەمەش وای لە زانا کان کردوە بڵێن « پەمپی مێش کوژ - سپری » ئەم توێژە لاوازانەکاتو ئەگەر هەر زیان بە ژیان ئەگەیەنێ بەلکو لەوانەیە لەناوی بەرێن .

پەمپی مێش کوژ بەهۆی گازی (فریون)ەوە بە بالە بەستێ یەکی زۆر لە لولەکاندا دێتەدەرەوە . ئەو زانایانەی بەکارهێنانی پەمپی مێش کوژ تاوانبار ئەکەن ئەلێن : گازی فریون لەگەل ئۆزۆن یەک ئەگرێ و ئۆزۆنەکە لاوازی ئەکات .. وە ئەلێن : بەردەوام بوونی ئەمە بە بێ دیاری کردن و زادەدانان ئەبێتە هۆی دزین و کشانی تیشکێکی زۆری (سەروبنەوشەیی) بەرەو توێژی جەو . هەندێ زانای تر ئەیسەلمێنن کە ئەو ئۆزۆنەی لە توێژی جەودا هەیە ئەتوانی بۆ ملیونەها ساڵ لە مەترسی و کارتێکردنی تیشکی سەرو بنەوشەییەوە بمانپارێزێ .

توێژی جەو جێگای بەربەستی کردنی دلسۆزانەی ئەو تیشکە گەردونی یانەی گرتوە کە لە ئاسمانی دەرەوەوە ئەمانگەنێ ... خۆ ئەگەر ئەو تیشکە بەهێزو تێرو خەست بێت ئەوا هەموو ئەوشتانە ئەکوژێت کە لەسەر زەوی هەن . بۆ باشی ، جەو زوربەی ئەم تیشکە گەردونی یانە ئەمژێ و ئەوەی ئەگاتە زەوی و ئەمێنێتەوە زیادبەخش و ئازاردەر نییە .

هەموو رۆژێ بەملیون (ئەیزەکی) بچوک لە ئاسمانەوە بەرەو زەوی ئەکشین ... خۆ ئەگەر ئەم هەموو ئەیزەکانە بەربببونایەوە بۆ سەرزەوی ئەوا زەوی ئەکەوتە ژێر کۆز و کۆمەلە ئەبوتوزێکی ئەستوری ئەم ئەیزەکانە .

ئەم ئەیزەکانە پێش ئەوەی بگەنە سەرروی زەوی بەر توێژی جەو ئەکەون و ئەبن کازو تەپوتۆز .

ئەگەر توێژی جەو نەبوایە ئاسمانی سەرزەوی رەش دیار ئەبوو . وردیلەکانی گازو تەپوتۆز تیشکی خۆر ئەکەن بە چەند رەنگێکەوەو بە توێژی نیوەرۆ رەنگی ئاسمان شین ئەکەن و رەنگی خۆرهەلات و خۆرئاوابوونمان بۆ ئەبەخشن .

لەکۆتایی دا ئایا هەقمان نییە قەناعەت بەوە بهێنین کە ئەو گازەی لە پەمپی مێش کوژەوە دێتەدەرەوە توێژی ئۆزۆن لاوازئەکاتو ئەرکەکەی لە پالاوتنی تیشکە ئوشندەی خۆر - تیشکی سەروبنەوشەیی - لەناو ئەبات و ئەبێتە هۆی یەکی هەرەشەکەر لە ژیانی نادەمیزاد لەسەر زەمین .

وەرگێر : حمید عزیز

Institut Kurde de Paris

خەبات لەروی ئاوەدانی و کشت و کاڵەوە

شێرزاد عبدالرحمن
بەڕێوەبەری هاوکاری لە هەولێر

بە دوورایی ٣٥ کیلۆمەتر لە پارێزگای هەولێر ناوچەیەکی بەپێتی کشتوکاڵی بەدی دەکرێ کە ئەویش ناحیەی(خەبات)ی ئێستاو «کەلەک»ی جارانە • ئەم ناحیەیە بە سەرەرای جوانی دیمەنوقەشەنگی روبارەهێمنەکەی ، بە مەنبەندێکی هەرە پڕ بایەخی کشتوکاڵی دانەنرێو لەم دووایییەدا تاقی کردنەوەیەکی نازەو گۆڕانێکی بنەڕەتی بەخۆیەوە دیوە • بۆ ئەم گۆڕینەوەیەکی ووردتر ، بەپێویستمان زانی کەشتێکی تایبەتی بکەینە ناوچەی«خەبات» لە تازەترین شێوەدا پێش کەش بە خوێنەران بکەین • ئەوەی ڕاستی بێ ، ئەمڕۆ چەند پرۆژەیەکی نوێی کشتوکاڵ و ناوەدان بوونەوەیەکی بەردەوام لە سەراپای ڕووەکانی « خەبات »دا بەدی ئەکرێ ،کە ئێمە چاوەڕوانی ئەکەین ••

لەو سەردانەدا ، چاومان کەوت بە بەڕێز بەڕێوبەری ناحیەکە مامۆستا « ڕەوف فخری » وتەواوی پرۆژەو هەنگاوەکانی ناحیەکەی بۆ باس کردین لەگەڵ پێداویستە تازەکانیو ووتی :

وەکو ئاشکرایە ناحیەی « خەبات » ناوچەیەکی کشتوکاڵی یەجگار بە پیتەو بایەخێکی تایبەتی خۆی هەیە لە بارەی ئاوەدان بوونەوە • ئەوەی کە ئەم ناوچەیە لەگەڵ ناوچەکانی ترمان جیا ئەکاتەوە ئەوەیە ، کە ئەم هەرێمە هەریمێکی ئاویەو مەسەلەی کشتوکالیش پەیوەندی ئاو ناتوانرێ کاروبارە تازەکانی خۆی ئەنجام بدا • ئێمە سوودێکی زۆرو زەوەندمان لەم شێوێنە سترانیجیی یەوەرگرتووەو لەکەلێک بەروبومی هاوین بەکاری ئەهێنین سەرەرای ئەوە « خەبات » زەویو زارێکی پوختی هەیەو بەرو بومێکی نایابی لێ دەست بەرهەم • وەهەروەها ناوچەکە دارستانێکی زۆری گرتۆتە باوەش کە سوودێکی زۆر لە بڕینەوەی دارەکانی وەرنەگیرێ ویارمەتی خۆشی ئاوو هەوای ئەم هەرێمە ئەدات • لەبارەی ئاوەدان بونەوەش لەم دووایییەدا پرۆژەیەکی زۆر خەریکە جێبەجێ بکرێو ناوچەکە بەرگی گۆڕانێکی نوێی بەخۆیەوە دیوە • کردنەوەی (ئامۆژگای کشتوکاڵی هونەری) لەم ساڵەدا پاشە ڕۆژێکی قەشەنگی هەیە لە بەرەی پەروەردەکردنی کادیری زیرەکی کشتوکاڵی ونیشاندانی ڕێڕەوێکی زانستیانە بۆ بەرەپێدانی کشتوکاڵ •

لە پاشان بەڕێز بەڕێوەبەری ناحیەکە دەستی کرد بە خوێندنەوەی ژمارەی ئەو خانوانەی پێش کەش بە جوتیاران کراوە لە پێناوی مسۆگەر کردنی ژیانێکی جوتیارانو ناسۆی پاشە ڕۆژیانو ووتی :

لەسەر ڕێڕەوی تازەی شۆڕشی هەڵوێستی مرۆڤانەی چەنەمەل خانوی ڕێکو پێک پێش کەش بە جوتیاران کراوە ، بۆ ئەوەی جوتیاری ئەمڕۆ بەبێ کیروکرفت بژی ، ئەوەتا (٥٠٠) خانووی بە بەردو چیمەنتۆو کارەباوە بۆ دەی (هەنجیرۆك) دروست کراوە• وە هەروەها «٧٠٠» خانووی تریش بۆ گوندی (سێ بەندانی کەورە)و پتر لە«٤٠٠» خانووش بۆ جوتیارانی « کانی قرزالە » • سەرەڕای ئەمانە چەندەها خانووی تر بۆ فەرمانبەرانی ناحیەکەو دەورو پشتی بنیات نراوە • بەمەش ئەوەستاوینو پرۆژەیەکی تایبەتی ناودێریمان کردۆتەوەو دەستمان کرد بە ئەواو بوونی شارەوانیەکی تازەو بەدالەو پۆستەیەك جگە لە قوتابخانە یەکی ئامادەیی کشتوکاڵی •

وە هەروەها لە گوندەکانی دەورو پشتی ناحیەکە گەلێك خانومان دروست کردووە بۆ حەسانەوەی مامۆستایان ، وەکو گوندەکانی (خەرابە)و (سەیدان)و (کەور کۆسك)و (ئیفراز) • وە لە بەر ئەوەی ئەم ناوچەیە بەهاران ئاوو هەوایەکی هەتا بڵێی سازگاری هەیەو زۆربەی هاوینە خۆرەکان رووەمان تێئەکەن ، بڕیارمان‌دا بۆ دروست کردنی چەند کازینۆیەکی تری سیاحیو چەند ئوتیلێك •

لەم قسانە دابووین ، دوو جوتیار خۆیان خستە ژوورەوەو باسی دابەش بوونی زەوی وزاریان کرد ، وادیاربوو یەکێکیان (٥٠) دۆنمی وەرگرتبوو داوای زیاتریشی نەکرد ! بەوبۆنەوە بایەخی یاسای ژمارە (٩٠) هاتە گۆڕێو بەڕێوەبەری ناحیەکە هاتەوە دوانو ووتی :

یاساکە ، وەك لە ناوەرۆکەکانی دیارە لایەڕەیەکی تازەی کردەوە لەمێژووو ئاسۆی پاشە ڕۆژی جوتیارو هێنانە دی ئەو خەونەی جوتیاری ئەمڕۆ خەونی پێوە ئەبینی •• « خەبات »یش وەك ناوچەیەکی بەپێت سوودێکی زۆری لەم بارەیەوە وەرگرتووە لە بارەی زەوی وزارەوەش یاساکە گۆڕانێکی بنەڕەتی بوو لەم وولاتە • جوتیاری ئەمڕۆ ، زۆر ئاسودەو ڕەزامەند بووە بەرامبەر بەو بەشەی پێی دراوەو چاك ئەزانێ وەفای شۆڕش سنووری بۆ نیە •

کاروبارەکانی ئەم قوتابخانە پیشەییەمان کرد ، لە سەرەتای دووانەکەدا بەڕێز « صدیق محمود »ی بەڕێوەبەر ووتی :

ئامادەییە پیشەییەکان هۆیەکی بنەڕەتی یە بۆ بەرز بوونەوەی رادەی ئابووری لەم وولاتەدا ، بەتایبەتی دەربارەی پێگەیاندنی کادیری شارەزای پیشەیی • ئەم ئامادەییەش بەکوێرەی توانا و بواری خۆی توانیویەتی ژمارە یەکی زۆر لە کادیری هونەری پێ بگەیەنێت تاکو بتوانن لە دامەزراوە ئابوریەکانی تری وولات ئیش بکەن •

ئەنجا مامۆستای بەڕێوەبەر لە گۆڕانو پێویستی‌یەکانی تری قوتابخانەکە دووا ووتی :

بەپێی کۆڕانەکانی تری قۆناغی ئێستا ، دەستمان کرد بە موناقەشەی پێویستی‌یەکان وەك هەموو دەزگایەکی تری وولات ، کەورەترین ئەرکی ئێمە لەبەردەم ئەو هەنگاوانەی ئەمڕۆ لە هەموو بارێکی ئابوری‌و کۆمەڵایەتی‌و سیاسی‌دا بەدی ئەکرێ ، هەوڵدانە بۆ زیاد کردنی رادەی بەرهەم هێنان‌و ئەم ساڵ قوتابیەکی زۆر ترمان وەرگرت کە لە ئەنجاما دەبێتە هۆی زیاد بوونی بەرهەم • وە هەروەها هەوڵی ئەوە ئەدەین هەموو جۆرە ڕێگایەکی نوێی هونەری بەکار بێنین ، وە بەشێوەیەکی پیشەیی هەوڵمان داوە قوتابیەکان لە سەر ئامێری تازەی کشتوکاڵی رابێنین ،وە ئێستاکە رووبەرێکی زۆرو زەوەندمان هەیە بۆ چاندنی بەرو بومە هەمە چەشنەکانی کشتوکاڵ کە خۆی ئەداتە « ١٢٦٨ » دۆنم • لێرەدا با کەمێك ووردتر بینەوەو سەرنجێك بدەینە ئەو کۆڕانەی لەسای شۆڕشە وە فادارکەمان هاتۆتە کایەوە : ساڵی ١٩٧٦ تەنها (٢٩٠) دۆنم لەو زەوی وزارە بەکار هێنترابو بۆ چاندن ، کەچی ئێستاکە بستێك لەم زەویە نەماوە سوودی لێ وەرنەگیرابێ لەبەر ئەوە چونکە شانازیە بەرامبەر بەو دروشمە « زەوی بۆ ئەو کەسەیە ئەی چینێ » لەبەر ئەوە ، بەوپەڕی ماندووبون ئیش ئەکات ، وە ئیش کردنی لە شەرەفی راستەقینەی خۆی جیاناکاتەوە کەمترین زەوی کە ئەمڕۆ بەشی جوتیار کەوتبێ « ٥٠ » دۆنمە • ناحیەکەمان بۆ دروستی کارو بارەکانی (٨) کۆمەڵی هەرەوەزی کرۆنەوەو هەریە کەیان رۆڵی تایبەتی خۆیان دەبێنن لەبارەی پێشکەوتن وزیاد کردنی رادەی بەرهەم هێنان • هەروەها نیاز وایە بەم نزیکانە دەست بکرێ بە دروست بوونی چەند پرۆژەیەکی نوێ بۆ ئاژەڵ ، سەرباری ئەوەی کە پرۆژەیەکی یەجگار گەورە هەیە بەناوی « ئێستگەی پەروەردەکردنی ئاژەڵ » کە پتر لە پانزە بەش پێك هاتووە ، وە هەر بەشێکیان بەروبومی تایبەتی خۆی هەیە ، شایانی باسە کە پرۆژەکە یەکێکە لە گەورەترین پرۆژەکانی عیراق•

بەسوپاسەوە بەرێز بەڕێوەبەری ناحیەکەمان جێ هێشتو رووەمان‌کردە بەڕێوەبەرایەتی‌و قوتابخانەکانی تری « خەبات » •• لە هەموو شتێ زیاتر بینایەکی گەورە سەرنجی ڕاکێشاین ، کە بریتی‌یە لە « قوتابخانەی ئامادەیی کشتوکاڵ » ، لە سەردانێکی قوتابخانە کە لەگەڵ بەڕێز بەڕێوەبەری قوتابخانەی ئامادەیی کۆبوونەوەو باسی وەرادەی سەرکەوتنمان لە چاندنی ئەو بەرهەمانە ڕێژەی دەست هێناوە •• وە قوتابخانەکە چاوەڕوانی پاشە ڕۆژێکی گەشترە • وە بۆ لێکۆلینەوەی « هەنگوین دروست بوون»، کە لەقوتابخانە کەدا قوتابیان‌و مامۆستایان بۆی هەڵئەستن ، سەرمان دایە ئەو بەشەو بینیمان چەند قوتابیەك خەریکی ئەو کارە بوون ، قوتابیەك ووتی : دوو جۆرە شانەی مێش هەنگوین لە قوتابخانە کەماندا هەیە ، یەکەمیان خۆمالی‌یەو ئەوەی تریشیان (بەلەدی‌یە) ، هەروەها چەند شانەیەك بۆ مێش هەنگوین هەیە ، کە هەموو ڕۆژێك تاقی ئەکرێنەوە وچۆنیەتی باری ژیانی مێشەکان دەپشکێنرێو لەپاشان سوودێکی زۆر لەو بەرهەمە وەردەگیرێ •

لە کۆتایی نوێمەمان وایە « خەبات » وەك شوێنێکی بە بایەخو ستراتیجی ، زیاتر بایەخی پێ بدرێ وچاوەڕوانی هاتنە کایەوەی پێویستی‌یەکانی تری هاووڵاتیەکانین بەتایبەتی ئەوانەی لە گەرمای هاوینەدا بۆ هاوینە هەوارەکان دەچن •

مامۆستا ڕەوف فخری
مدیری ناحیەی خەبات

مامۆستا صدیق محمد
مدیری اعدادیەی کشتوکاڵی هەولێر

هەڵبەندی مەشق کردنی کاروباری نەوت

شۆڕش هەر لە سەرەتای یەکەم ڕۆژیەوە بایەخی داوەتە پەرەپێدانی بناغەکانی پیشەسازی نەوت بەچەشنێك لەگەڵ ئامانجەکانی ئەڵ‌وناسۆی پەرەسەندنی ئابووری نیشتمانی‌دا بگونجێت هەروەهاالەگەڵ ئەو دەورەی کەرتی نەوت لەواندا هەیەتی • لەم بارەیەوە ڕێڕەوی لەسەرخۆو ڕاستەقینە دەستی پێکرد بۆ ئازاد کردنی سامانی نەوتو بەکارهێنانی لە پەرە پێ دانی کاروباری پەرەسەندنو تەشە کردن‌دا ، بۆ گومان یەکێك لەنیشانەکانی ئەو ڕێڕەوە، تێکۆشانی بەردەوام بۆ وولەپێناوی پەروەردەکردنو ئامادەکردنی کادیری نیشتمانی‌لە مەیانەکانی پیشەسازی نەوت‌دا، چە لە کادیرە بەرزەکان‌یان ئامناوەندیەکان یاخود کرێکارە چالاکو تەکنیکییەکان، گرنگ ترین هۆیش کە دەبێتە هۆی دروست کردنی کادیرە تەکنیکییەکان مەڵبەندی مەشق کردنی کاروباری نەوتە •

دەربارەی دەورتێرانی مەڵبەندەکە بەڕێز (نعمان توفیق محمد علی) بەڕێوەبەری مەڵبەندی مەشق‌کردنی کاروباری نەوت دەڵێت :

لە سەرەتای دامەزراندنی مەڵبەندەکەوە ئەرکی ئامادە کردنی کادیرەکانی نەوتی بێ ئەسپێررا بوو •• ئەوەبوو وەزارەتی پیشەسازی مەڵبەندێکی مەشق کردنی تایبەتی‌ی دامەزراندبوو بەناوی ـ مەڵبەندی مەشق کردنی پیشەیی‌ـەوە بۆ ئامادەکردنی کادیری پیشەیی تەکنیکی‌ی مەشق پێ‌کراو ، بەڵام لەلایەن ئەنجوومەنی ئەخشە دانانەوە بڕیارێك درا بەرەپێدانێکی جۆری‌ی خستە ئەم مەڵبەندەوەو لەم بوارەوە گونزایەوە بۆ بوارێکی‌تر ، کە بواری ئەوتە ، لە ساڵی ١٩٧٠دا ، ئەم مەڵبەندە درایە ئەسەت

بەڕێوەبەری مەڵبەندەکە کورتەی ئەرکو ئامانجەکانی مەڵبەندی نەوت وا باس‌دەکات کە پێویستی‌یەکانی بەرەپێدانی ئابوری‌یە بەتایبەتی لە بواری پیشەسازی نەوتدا •• ئاشکراترین ئامانجەکانیش ئەمانەی خوارەوەن :

١ ـ ئامادەکردنی کادیری تەکنیکی‌ی پێویست لە جۆرەها پسپۆڕایەتی‌و مەیانی پیشەسازی‌ی نەوت‌دا بۆ بڕکردنەوەی پێویستیەکانی کومپانیای نەوتی نیشتمانی‌و دەزگاکانی تری پیشەسازی‌و شتانەی لە ئامێرو نامرازو پسپۆری تەکنیکی هەمووی بۆ مەشق پێ‌کراوەکان ئامادە کراون •

دامەزراوەکانی یەکێتی سۆفیەت یارمەتی مەڵبەندە کەیان داوە بۆ وەرگرتنی ئەو شتانەی کە بوونە هۆی ئەوەی دەرگای مەڵبەندەکە بخرێتە سەرپشتو لە ١٥ـ١ـ١٩٧٢دا دەست بکرێتە خوێندنو مەشق پێ‌کردن •

بەڕێز نعمان توفیق کومپانیای نەوتی نیشتمانی ، بۆئەوەی پێویستی‌ی کومپانیاکە لە کادیرە پسپۆڕەکانی نەوت پڕبکاتەوە •

بەڕێز بەڕێوەبەری مەڵبەندەکە لەسەری دەڕۆات‌و دەڵێت :

هەر لەسەرەتاوە کومپانیای نەوتی نیشتمانی‌ی عیراق هەوڵی ئەوەی دا ئەم مەڵبەندە بە ئەندازیارە پسپۆڕەکان و بەڕێوەبەرەکان متوربە بکات بۆ ئەوەی بتوانێت ئەو ئەرکەی پێی‌سپێرراوە لە بواری ئامادەکردنی کادیری تەکنیکی داواکراودا بەجێ بهێنێت ،ئەمە وای‌کرد کە مەڵبەندەکە ببێتە نوێ‌ترین مەڵبەندی مەشق‌کردن لەك هەر لە عیراق‌دا ، بەڵکوو لە هەموو وولاتانی عەرەب‌و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی بەرهەم هێنەری نەوت‌دا چونکە ئەو

بەڕێز نعمان توفیق دەزگای گانەکانی نیشتمانی‌و بەرزەوەندی‌ی باڵاوتنی نەوت•

٢ ـ بەشداری کردنی پترکردنی زانیاری‌ی کادیرە تەکنیکیەکان‌و پێشخستنی توانای بەرهەم هێنانیان ، لە ڕێگەی مەشق کردنی ئەو تەکنیکیانەی لە جۆرها ڕێکارو پسپۆڕیدان کەسەربە کومپانیاو دەزگاکانی تری نەوتن هەروەها لە بواری کەڕان‌و پشکنین بەدوای گانەکانی تردا •

٣ ـ دابین‌کردنی پێویستیە کانی دەزگاکانی وەزارەتی پیشەسازی‌و کانەکان لە پسپۆڕایەتی‌ی ئەو کادیرە تەکنیکیەی کە لە مەڵبەندەکەدا هەن دوای خستنە پێش چاوی ئەوەی کە پێویستە پێویستیەکانی کەرتی نەوت لە پێشەوەی هەموویانەوە بێت •

٤ ـ کاروباری مەشق کردنی کردووەتە بەشێك لە کاروباری بەرهەم‌هێنان لەپێناوی وەدەست خستنی هەندێك نامرازو نامێرو پێویستیانەی دەزگا جۆراوجۆرەکانی کەرتی نەوت پێویستیان پێیەتی •

٥ـ پێشکەش‌کردنی هەندێك خزمەت کوزاری‌ی تەکنیکی بۆ دایرەو دەزگاکانی کەرتی نەوت‌و هەندێك دەزگای‌تری پیشەسازی ئەوەش هەر لە چوارچێوەی بڕۆگرامەکانی مەشق پێ‌کردن‌دا جێبەجێ دەکرێت •

ئەم هەموو ئامانجەیێکەوە ئێستا کۆڵەکەی کارگوزاری‌ی بەردەوامی نێو ئەم مەڵبەندی مەشق‌پێ‌کردنە گرنگەیەن •

ئەم مەڵبەندە بۆ ئەو دامەزراوە تا وەکوو بەشداری‌ی کاروباری بنیادنانی‌کۆمەڵایەتی‌و ئابووری بکات ••لەگەڵ ئەوەی مەڵبەندەکە هێشتاکە ئوێیە بەڵام ئەو ئەنجامە باشانەی بەدەستەوەداون ڕەنگ دانەوەی ڕاستەقینانەی ئەو سیاسەتە ڕوونەیەن کە لە ئامادەکردنی کادیرە تەکنیکییەکاندا بەیرەو دەکرێت ، ئەم ڕەنگدانەوەش بەشێکە لە خۆئامادە کردنی زۆر پێویست بۆ قۆناغی بەرەسەندنی ڕاستەقینە •

لەمەڵبەندی مەشق‌کردنی کاروباری نەوت‌دا ئیش‌وکار بەگوترەی پێویستی‌ی کارو پێویستی‌ی کاری تەکنیکی‌یەوە ڕێك‌خراوە •

١ ـ لقی نەوت •
٢ ـ لقی کیمیا •
٣ ـ لقی کارەبا •
٤ ـ لقی میکانیك •

هەر بەشێك لەم بەشانە کارکەی مەشق‌کردنی تایبەتی‌ی خۆی هەیە وەك کارکەی رادیۆ، کارکەی ئامێرە ووردەکانو میکانیکی ئامرازی بیرهەڵکەندن کارکەی بەڕادە ، بیرهەڵکەندن بەرهەم هێنانو پشکنینی بیرەکان ، دامەزراندنی شت‌ومەکی کارەبایی ، لەحیم کردن بەکارەباو ئۆتۆموبیلو تراکتۆر ••

هەروەها مەڵبەندەکە بریتی‌یە لە شازدە هۆڵی موحازەراتو دەرس ووتنەوە • هەموو هۆیەکی ڕوون کردنەوەیان تێدایە جگە لەوەی کە هۆڵەکان بەجۆرێك دروست‌کراون لەگەڵ پێویستی‌ی دەرس ووتنەوەی وتنەکێشانی ئەندەزایی ، تەکنەلۆجیای کانەکان ،میکانیك بیر هەڵکەندن ، کارەبای کشتی ، تەکنەلۆجیای کارەبای تایبەتی ، چاکەکردنەوەی شت‌ومەکی کارەبای ، بەرهەم هێنانی نەوتو غاز ، لەحیم کردن بە کارەباو بە غاز ، رادیۆو ئەلەفزیۆن ، ئۆتۆمبێلو تراکتۆر ، ماتماتیك ، فیزیا، کیمیای پیشەسازی‌دا •• بگونجێن هەروەها وەکوو ئاشکراشە ئامادە کردنی هۆڵەکانی دەرس ووتنەوە بەم چەشنە دەبێتە هۆی ئاسان کردنی شێوازی پێشکەش‌کردنی زانیاری‌ی تەکنەلۆجی بە مەشق پێ‌کراوەکان •

دەربارەی یاسای وەرگرتنی قوتابیان لە مەڵبەندەکەدا بەڕێوەبەری مەڵبەندەکە دەڵێت :

مەڵبەندەکە ئەو قوتابیانە وەردەگرێت کە پلەی خوێندنی ئامادەیی ـ لقی زانستی‌ـیان تەواو کردووە • هەروەها مەڵبەندەکە فراوان‌تر بۆتەوە ئەویش لەبەر ڕووناکی‌ی ڕوانینی نەتەوایەتیەوە ، دەستی‌بەوە کردووە کادیری تەکنیکی پێبگەیەنێت بۆ وولاتانی عەرەب لە بواری پیشەسازی‌ی نەوت‌دا بەتایبەتی بۆ وولاتانی کەناری عەرەبی ، لەسەر ئەم بناغەیەش مەڵبەندەکە دەیەها قوتابی‌ی وەرگرتووە کە قوتابی‌ی ـ قەتەر ، لیبیا ، سوریا ،

بروانە ل ١١

Institut Kurde de Paris

دەربارەی سینەماو بەروەردەکردن منال

زید عباس

کۆمەڵگای عیراقی هاوچەرخ لە هەوڵو تەقەلایدا بۆ زاڵبون بەسەر ئەو کۆسپانەی ریگای پێشکەوتنی شارستانیتی لێ ئرتوە ناچاربو کە راستەوخۆمەبەستی پەروەردەکردنێکی فراوان لە هەموو لایەنەکۆمەلایەتیو ئابوری و سیاسیکانی کۆمەل بکات بە ئامانجیکی کرنگی بۆ ئەوەش چەند پروگرامیکی داناوە بۆروشنبیریی کۆمەلایەتی بە مەبەستی بلندکردنەوەی پلەی وریایی خوێندەواری و کۆمەلایەتیو بن کەن کردنو قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری لە ناویاندا ٠٠ لەو مەبەستەشدا ئەو توانایانەی بەکارهێناوە کە ئەتوانێت بەهۆیانەوە پەیوەندی بە جەماوەرەوە پێبکات لەگەل هەمەچەشنەی هونەر ، ئەویش وەک ناوەندێک لە نیوانی ئەمو ئەوانەی ئەو رۆشنبیریەوەرئەگرن ، یاوەك روشن بیرو هونەری پێویستە بیگەیەنێتە جەماوەرو لێی شارەزابن ٠٠ بەتایبەتی (منالان)و هەرزەکاران ٠٠ بەرای ئێمە سینەما لە رۆشنبیرکردنی بواری کۆمەلایەتی منالان هەردو سیفەتی (رۆشنبیری و هونەری) پێوەدیارە ، لەوەدا دەورێکی بایەخدارو دیار لە راستکردنەوەی رەوشتی کۆمەلدا ئەگێرێت ٠

ئەتوانین کورتەی باسی سینەماو رۆشنبیرکردنی کۆمەلایەتی منالان بەهۆی ئەم لایەنانەوە دیاری بکەین ٠

١ ـ سینەما وەک هۆیەکی فێرکردن ٠

هونەری سینەما توانا و وزەیەکی گەورەی هەیە لە راگەیاندنو کارتێکردنا بەو جۆرەی لەگەل گونجکەو چاودا ئەدوێت ، وە هەمو مەسەلەکە بە شێوەیەکی فراوان روون ئەکاتەوەو پوختەی مەسەلەکە ئەخاتە بەرچاو ٠ وە ئەو هۆیەی سینەمائەکات بە ئامێرێکی کرنگ لە پێراگەیاندن ئزیک کردنەوەی زانستی دا ، ئەوە ئەگرێتەوە کە جێگای سینەما لە مەیدانی دەزگا لەوەردەیی و رۆشنبیرنکاندا دیاری کرێت وەک :

أ ـ پەروەردە فێرکردن توانی سینەما لە فیرکردنداو ئەو شتانەی بونەتە کۆسپێک لە ریگایدا ٠

ب ـ دەزگاکانی راگەیاندن بەکارهێنانی سینەما لە راگەیاندنداو فیلم بۆ منالان بەرهەم بهێنرێت ٠

٢ ـ سینەما وەک شتێکی رۆشنبیریی منالان ٠

کاری سینەما لەگەل ئەو همو لایەنە هونەری و ستاتیکیانەیدا ، نرخێکی گەورەی روشنبیریش هەیە ، ئەوەش ئەرکی ئەوە ئەخاتە سەرشانی دەزگاکانی پەروەردەو راگەیاندن و رۆشنبیری کە بیگەیەنێتە وەرگرەکانو بۆیان روون بکاتەوەو بە جۆرێك قالیان بکات کە لێی تێبگەن و هەستی خۆشی لێوەربگرن ٠٠ توانای سینەما لە بەردەم متالی هەرزەکاراندا توانایەکی گەورەو دەسەلاتێکی گەورەتر پەیدائەکات ، ئەویش بە حوکمی تەبیعەتی تەمەنی وەرگرو جۆری ئەو شتەی لە تواناو فیرکردندا بەکارئەهێنرێت لەگەل نورینە ئەو تمونانەی ولاتانی تر هەیانە کە لە مەیانی بایەخ بە رۆشنبیری منالاندا تەلیک لەپێش ئێمەوەن ، بەر لە ئێمە منالانمان بەهۆی فلیمو سینەماو ناراستەکردوە ، سال بە سال زمارەیەکی زۆر فلیمی منالانیان بۆ بەرهەمئەهێنن بە مەبەستی ئەوەی ئەو منداڵانە سال بە سال زیاتر بیرو هۆشیار بکرێنەوەو زیاتر هەست بە شتبکەن و زانیاری زیاتر فیربن ئەویش هەر لە سالانی یەکەم بۆلی قوتابخانەی سەرەتایی یەوە تا ئەگەنە پلەی خوێندنی زانکۆکان ٠٠ مەسەلەی رەوشت لە فلیمی منالاندا شتێکی زۆر کرنگ و ناسکە ، چونکە هەمیشە منالان حەز بە دنیایەك ئەکەن کە چاکەو خراپەی یە تەواوی تیادا ئاشکرابێت ، لەبەر ئەوە ئەبێ فلیمەکە هەستێکی مرۆڤایەتی ئەوتۆیان لە دلدا ببزوێنی کە بەردەوام لایەنی چاکە بگرن و فلیمەکە بەلای چاکەیاندا بەرێت و سیفاتە چاکەکانیان بو دەربخات ٠٠ بە مەرجێك ئەبێت ناتاداری ئەوەبێت کە نابێت هەلویستی فلیمەکەو ئەو هەستەی لە دلیاندا ئەیبزوێنی بەشێوەیەکی راستەوخۆ ، یا فشەی تیابکرێت ، یا شتێك بێت ئەچێتە عەقلەوە ، ئەگینا ئەوسا فلیمەکە هیچ بایەخێکی ئەوتۆی نامێنێت ٠٠ منال هەمیشە حەزئەکات کە کەسانی فلیمەکە بیاوچاکبن و فلیمەکەش لەو بابەتە ساکارانەبێت کە دل فێنک ئەکاتەوەو زوبەزوش فلیمەکە ئامانجەکەی خۆی دەست نیشان بکات خواستەکانی بدات بە دەستەوە بۆ نمونە : خۆشەویستی خیزانو رێز لە خەلکی گرتنو خۆشەویستی نیشتمانو پیرۆزی کارو باوەرهێنان بە ژیان ، یا سوک کردنو ئاسان کردنی زانستیە مرۆڤایەتیکانو مەسەلەکانی کەلەپورو شارستانیەتیو مەسەلەی ئیسلامو نوارینە دوارۆژو ئەو مرۆڤە نوێیەی دوارۆژ چاوەروان ئەکرێت ٠

لە ولاتی ئێمەدا بەرهەمهێنانی ئەم جۆرە فلیمە لە تەقەلای ـ تەنیاکەسی ـ تێیەری نەکردوە کە ئەویش نەیتوانیوە بەردەوام بێت ٠

لەراستیدا فلیمی منالان بابەتێکی فراوانەو لکی زۆر لێ ئەبێتەوە ٠٠ زۆر لێ کۆلینەوەی هونەری و نەفسی بەلایدا چونو لە کەلێک نەدوەو کۆنکرەو مەهرەجانی سینەمادا باس کراوە لە هەمو ئەو ولاتانەدا کە لە مەیدانی بایەخ بە رۆشنبیری منالو هۆی پەروەدە دا پێش ئێمە کەوتونو لەسەر بنچینەیەکی هاوچەرخانەی ئەوتۆ کە پشت بە ئەخشەو زانستەکی ریکوپێك ئەبەستن ، سەرەرای سەر زماکردنە مەیدانیکان ٠

گرنگی تەمەنی یەك سالی منالەکەت

فوزیە فرج جعفر
ئامادەی کردوە

منال لە تەمەنی یەك ساڵیدا پێویستی بەیارمەتی دانێکی تایبەتیو ئرنگ هەیە لەلایەن دایکانەوە بەگشتی ، ئەوە ئیروئرفتانەی لەم تەمەنەدادوچاری منال ئەبن پێویستی بە پاراستنێکی هەمیشەیی یە هەرچەندە هەندێ جار وە هەندێ دایك جۆرە ترسی ئەخەنە دلی ئەو منانەوە کە ئەبێتە هۆی خۆنەگرتنی مناڵەکەو ترساندنی ٠ دایك پێویستە ئاتاداری ئەو شوێنانەبێت کە ترسی تیا کۆئەبێتەوە وەمەترسی لێ ئەکرێت ، وە بەهیچ جۆرێك رێگانەدا منالەکەی لەوشوێنانەدا یاری بکاو نزیکیانی بکەوێتەوە ٠ جگە لەوە پێویستە ئاتاداری شوێنی دانیشتنی منال بکرێت لەم تەمەنەدا ٠ باشترین دانیشتن بۆ منال کورسیو جێگای نزمە کە ئەم جۆرە جێگایانە مەترسی کەوتنو هەلگە ڕانەوەی کەمترە لە جێگای بەرز ، کەواتە لێرەدا ترسی ئەوەش نامێنێ کە ئەو منالە بەدەوری ئەو کورسیو جێگایەدا هەلزێ یان بەسەرخۆیدا رابیکێشێ یان بکەوێت ٠

ئەگەر هاتوو عەرەبانەی دەستی بۆ ئەو منالە بەکارهێنرا پێویستە بەشێوەیەکی بونەد لەلایەکانیەوە ئەو منالە بەمستریتەوە تاوەکو نەکەوێت بەم لاو ئەو لادا ٠ بۆ ئەوەی منال بەشێوەیەکی تەواو بەسەر پێ بلیکەدا هەلگەڕی ئاتاداری بکرێنو هەتا ماوەی راهاتن ئەبێ لەگەلیدابێت ، پێویستە ئەو پێ بلیکانانە لیواری قایمی هەبێت هەتا وەکو منالەکە لێوەی تەکەوێتە خوارەوە ٠

پێویستە ئاتاداری منال بکرێت بەهیچ جۆرێ رێگای نەدرێ لەناو چێشتخانەدا یاری بکات و هاتوو چۆبکات ، لێرەدا منال توشی رەشی و پیسی و چەوری دێت یان ئەوەتا دەستی ئەچێ بە مەنجەلی کەرما ، یان پێ ئەنێتە ناو ئاوی گەرمی ژاوەوە لەناو چێشتخانەکەدا یان بەنجە رائەکێشێ بۆ ناو چێشتە کەرمەکانو ئەبێتە هۆی سوتاندنی پەنجەکانی ٠

لەم تەمەنەدا پێویستە منال لەهەموو جۆرە یاریەکی زەرەرمەندانە دور بخرێتەوە وە بەتەنها لەئەل یاریەکانیدا بەچێ نەهێلێرت و هەمیشە چاودێری بکرێت و بەتەنها لەسەر کورسی داخراو بەچێ نەهێلێرت ئەوەی لێرەدا جێگای سەرسورمانە منال لەم تەمەنداهەول ئەدا دورکەوێتەوە بەدەستو قنگەخشکێ ، لەبەر ئەوە ، پێویستە ئەو ژورەی منالەکەی تیا دانەنێت ژۆرشتی تیا دورخرێتەوە ، کە مەترسی لێ ئەکرێت وەك مقەنی ئاگرو صوباو دەرزی دان ، کاتێ کە خوانی نان خواردن دانەنرێت پێویستە منال دورخرێتەوە ، لە جێگایەکی تایبەتیدا نانی بۆ بخوات

ئەوزدەمەو سەر ئای سەدەی بیستەم بەولاوە ئەیتوانیوە سەتی تر بگرێتە خۆی ٠

بی وە ئەم ئەم ... ی و شەوئیەتە ... ئەوئیمەوەدا ... بە ماوەمتای دانەرەوە ئەوە کە چەند جۆرێکی تر لە کتێبەکەی بنوسێتەوە بۆ جێبەجێ کردن ... هێنانی ئەو پەیامەی مەبەستیەتی ٠

پاشماوەی ـ شێوازێکی الشعبی) وە شاعیری گەورە مامۆستە محمد مهدی جواهری کتێبەکەی دکتور (منیر بکریتی) بۆ یەکەم جار باسی ئەم بابەتە ئەکاتو لە بەرئەی یەکەمی کتێبەکەدا سەرەرای ئەورەییەکەی لە باس کردنی چەند رابەرێکی ئەدەبیو رۆژنامە گەریی کوتایی چەرخی

هەروەکوو قوتابخانەو زانکۆکانی کەی عیراق بەخۆزایی یە هەروەها مەلبەندەکە بەشی ناوخۆی ـ قسم داخلی ـی بۆ قوتابیەکان ئامادەکردووە و مەعاش و (مخصصات)ی بۆ دانو تێکۆشاوە بۆ چاك کردنی باری دەرس ووتنەوەو مەشق پێ کردن ، هەروەها مەلبەندەکە جل و بەرگو شتومەکی مەشق کردنو ئەخشە دەدائە قوتابیان جگە لە خزمەتگوزاری تر وەگو خزمەتگوزاری ئەندروستیو ئامێرو شتومەکی ئەندازەو شتی ترو کتیبی خوێندن ، هەروەها موحازەراتەکانیان بەچاپ گراوی بۆ ئامادە دەکات لەگەل ئەوەشدا کەلوپەلو پێلاوی وەرزشیشیان بۆ دەدرێت ، جگە لەوەی کە مەلبەندەکە هۆی هات و چوونیان لەنێوان مەلبەندەکەو جێگای مەشق پێ کردنی مەیدانی هەروەها لە کاتی سەردانیاندا بۆ کارگەکان ٠٠ بەلام لەکاتی نارد نیاندا بۆ شوێنی نیشی وەرزی ئەوا لەلایەن (مخصصات)ەوە ئەو مەرجانەیان بەسەردا جێبەجێ دەکرێت کە ئەنجوومەنی پەروەبردنی کومیانیای نەوتی نیشتمانیدا پەرەو دەکرێت ٠

لە راستیدا ئەنیا سەردانێك لە مەلبەندی مەشق کردنی کاروباری نەوت زۆر کەمەو بەس نی یە بۆ پاوینکەوتنو خستنە پیش چاوی وێنەیەکی ئاشکرا لەم بارەیەوە ٠٠ بەنکوو زەمە پێویستی بەوەیە ماوەیەکی درێژی لە ئەلدا ببەیتەسەر ... ئەم مەلبەندە کارکەیەکی ئامادە کردنی کادیرە تەکنیکی یەکانی بواری پیشەسازی نەوتو هەموو بوارەکانی دیکەی وولاتمانو وولاتە عەرەبەکانی ترە ٠٠ بەم چەشنە ئەم مەبەندە بووەتە تاوەژایەك بۆ هەموو عەرەب ئەك هەر عیراق بەتەنیا ٠

بەشی لیکۆلینەوە

شتن و ترسی شتن لە شۆردنی منال دا

منال بەشێوەیەکی شتنیو بەتایبەتی لەنێوان ساڵی یەکەمو دووەمی تەمەنیدا ، توشی جۆرە ترسێ دێت لەکاتی شتنیدا هەر وەك خستنیە ناو ئاوەوە سابون لێدانیو چونە کەفی سابونەوە بۆ ناوچاوی منالەکە ٠

هەندێ جار منال لە دەنگی رژاندنی ئاوەکەش ئەترسێ کە ئەرێتە ناو چەوزەکەوە ، جا بۆ ئەوەی ئەو منالە لە کەفی سابون رزگار بکەینو بیپارێزین ونەیەلین بچێتە ناو چاوەکانیەوە ٠ پێویستە پارچە قوماشێکی دوو توی بەکار بێت و سابونەکە بخرێتە نێوان تویەکانیەوە ، بە مەرجی ئەو پارچە قوماشە تەرئەکەیی پاشان لەشی منالەکە بە پارچە قوماشێکی تەرپوشك ئەکەینەوە ، بەو مەرجەی ناوی لێ ئەتکێ ٠ کە بەو شێوەیە ئەتوانین وە ـ نایەلین ئەو کەفە بچێتە ناو چاوی منالەکەوە هەندێ جار ئەتوانین شامپۆی منال بەکاربهێنن کە ئازاری چاوی منال نادات ٠ دایکی ئازیز : ئەگەر هاتوو منالەکەت لەکەفی سابونو شتن ترسا ، پێویستە دەست کورتی نەکەی لێرەدا لە شتنی ، بەلام ئسفنجێکی تەر کراو بەکەفی سابون بەکار بهێنە ٠

بۆ ماوەی چەند مانگێك ، ئاوەکو ئەو منالە رادەهێزێ و لە شتنی ئەواو ئاترسێتەوە تۆش مەترسیت ناهێنێ ، ئەگەر هاتوو منالەکەت رێگای نەدایتو دەستتو دەمو چاوی دوای نان خواردن پاکەیتەوە ، پێویستە رێگایەکی ئەوتوی لەگەلیدا بەکاربهێنی تا وەی بتوانی بە ئاسانترین رێگا دەمو چاوو دەستی پاك بکەیتەوە ، بۆ ئەم مەبەستەش سینیەك بێنەو قابی ناوی لەسەر دانێ با منالەکەت یاری بەسینیەکە بکات ٠ تۆش دەستت تەرکە لە سەرخۆ بەناوی ناو قابەکە دەمو چاوی پاك کەرەوە لە ئەل ئەو پەی دەستی پەنجەکانی ٠

* *

گەلاوێژ

زهیر غانم
ئامادەی کردوە

بەیارمەتی ئێوە

ئەمڕۆ جەژنە ...

ڕۆژێکی تازە دیارە لەژیانماندا .. پێشینان و ناوزەدیان کردوە : « جەژن » .

لەم ڕۆژەدا ، زەدەخەندی سەر لێوان چەند جوانە .. چەند ڕەنگینە هەر کەسێ لەگەل خاووخێزانی خۆی دانیشێ و دڵنەوازی لە منالەکانی بکات و بە دەنگی ئارەزویانەوە بێت .

ئەمڕۆ جەژنە ..

ڕۆژێکی تازەیە .. سەرهەلدانێکی نوێی ژیانمانە .

لەم ڕۆژەدا - لێ بوردن چەندشیرینە .. چەند جوانە هەر یەکێ لە ئێمە خەرابەکاری ئەرامۆش کات .. هەموو لایەکمان بە خۆشەویستی و دڵنەوایی و سۆزو میهر هەلسورێین چەند جوانە ، بە زەردەخەنە بەپیری یەکترەوە بچین .. خزم بین یا دۆست .. یا هەتا جیاوازیشمان لەگەلیان هەیە . ئەم بزەیە . وا لەوکەسە ئەکا ، کە دەرهەق بە تۆ هەلەی کردوە .. هەست بەبەرفراوانی دڵت ، دڵی سێبی وەکو بەفرت ئەکا .. هەست بە شەرمەزاری ئەکاو بەو پەڕی ڕاستگۆییەوە ئەڵێ : « ببوورە ، بەداخەوە » .

ئەمڕۆ جەژنە ...

ڕۆژێکی تازەیە .. ڕوبارێکی تازە ، تینوێتی گیانمان ئەشکێنی .. بزنەیەکە داوای بەخشین لە یەکتر ئەکەین .. لە یەکتری ئەبورین .. یەکتریمان خۆش ئەوێ .

ئەمڕۆ جەژنە ...

ڕۆژێکی تازەیە تازە کردنەوەیە لە ژیانمانە .

ئا بەم گیانەوە ئەتوانین لەتێو شایلۆغانی جەژنا .. کەورەترین جەژن بکەین .

زەردەخەنەو بەخشین ئەبێتەمایەی دل ئارامی ، هەستوناخ و سۆزمان و ...

پێکەوە هەموو جەژنێکمان پیروز بێت ..

عثمان محمد فایق
١٩٧٦-١١-٢٧

بەدرێژایی هەردێن و دەچن

زانـاو پسپۆڕانی گەلانوزانایانی زمانەوانی ، بەتایبەتی ئەوانەی خۆیان خەریک کردوە بە لێکۆڵینەوەو پشکنین بەدوای ئەزادی قەرەجەکاندا ، ئێستادەستیان لەو کارە هەڵگرتوە ، ئەویش لەبەر ئەبونی بەلگەو توماریکی نوسراوی ئەوتۆ کەشوێنی باوەڕ پێکردن بێت .. بەڵام کاتێ پسپۆڕەکان لەو پاشماوانەیان کۆلیەوە کە لەزمانی (ڕۆمانی) یەوە بەجێماوە ، ئەو زمانەی کە قەرەجەکان قسەی پێ ئەکەن ، توانیان بگەنەنەو ڕێگا دورو درێژەی ئەم ئەلە بڕیویەتی و نایەوێت لەهیچ شوێنێک سرەوت بکرێت . ئەویش ئەگەرێتەوە بۆ دەرچوونیان لە هیندستانوەدورو بەری لە سالانی هەزاری زایینداا .

قەرەجە کۆنەکان ئاوی (ڕۆمیان) لە خۆیان نابو واتە ئەو خەلکانەی کە سەر بە تیرەیەکن . لە ئیسپانیاش پیان ئەڵێن (کینانوس) وە لە ڕۆمانیاش پیان ئەلین (رودای) لە بولکاریاو چیوکۆسلۆفاکیاو تورکیا پیان ئەلێن (ئەرلیدس) ئەو قەرەجا نەی ئێستا لەو وڵاتانەجێ گیربون ، بەڵام ئەو قەرەجانەی بەردەوام لە کۆچ کردندان زوربەیان ئەکەرێنەوە بۆ جوانترین سەرەکی کە توانیویانە قەوارەی خۆی شیۆەی ژیانی بۆ بنچ سەدە بپارێزێ ، لەو ناوە تیرەی (لوارا)و (قلدراش) ئەوانەش بەناوی هاورێیانەوە ئاسراون ، زمانەکەشیان ئەگەرێتەوە بۆ زمانی ڕومانی کە بەشێکە لە زمانی هیندۆ ئەوروپی ، وە ئەوەندەش جوان و ناسکە دل شەیدای ئەبێت .

وە بە نیسبەت عورفو یاسایانەوە هەر ژنو پیاوێکی قەرەج سەرپێچی لە شیرازەی کۆمەلایەتیان بکات دەدرێت بە (کریسس) ئەم دەسەلاتەش بڕێتی یە لە ئەنجومەنی پیران ، ئەمانیش بریارەکانیان لە بیرو باوەری خۆیانەوە هەلئینجێنن ، ئافرەت دەورێکی گەورەو مەزنی لەناویانا هەیە ، هەمو پرسو رایەکی پێ ئەکرێتو پاراستنی ئەرێتی کۆمەلایەتی قەرەج خراوەتە ئەستۆی ئەوەوە .

ئەوەی شایانی باسە بۆیە زمانی ڕومانی کە بەشێکە لە زمانی هیندۆ ئەوروپی ، وە ئەوەندەش جوانو ناسکە دل شەیدای ئەبێت .

وە بە نیسبەت عورفو یاسایانەوە هەر ژنو پیاوێکی قەرەج سەرپێچی لە شیرازەی کۆمەلایەتیان بکات دەدرێت بە (کریسس) ئەم دەسەلاتەش بڕێتی یە لە ئەنجومەنی پیران ، ئەمانیش بریارەکانیان لە بیرو باوەری خۆیانەوە هەلئینجێنن ، ئافرەت دەورێکی گەورەو مەزنی لەناویانا هەیە ، هەمو پرسو رایەکی پێ ئەکرێتو پاراستنی ئەرێتی کۆمەلایەتی قەرەج خراوەتە ئەستۆی ئەوەوە .

ئەوەی شایانی باسە بۆیە قەرەج هەمیشە لەکۆچ کردندایە تاوەکو چاویان بە خزمەکانیان بکەوێتو ئافرەتی لە چەشنی خۆیانیان چنگ کەوێت . وە لە بنەڕەتدا ئەم کۆچ کردندەیان لە تاوچەوسانەوەو ئازاردان دەستی پێ کردوە ، پێش ٥٠٠ ساڵ لەمەوبەر لە ڕۆمانیا قەرەجەکان وەک هەمو کەرەسەیەک ئەکردرانو ئەفرۆشرانەوە ، لەم حالەتە تا سەدەی ١٩ی لەدایک بون ڕزگاریان نەبو ، لە ساڵی ١٥٦١ی ز یەرلەمانی (ئولیان) بریاری ئەوەی دەرکرد کە قەرەج قەلاچۆبکرێ ، هەتاوەکو هیتلەریش هەرویستی قەرەجەکان لەناوبەرێت .. لەبەر ئەوەی لای ئەو توخمێکی ناپەسەندبون . وە لەبەر ئەوەی لەهاتوچۆو ڕویشتنا کورچو کۆڵو چوستن ، یارمەتیەکی زۆری بزوتنەوە بەرگرێکانیان ئەدا بەوەی پسولەی تەموینی ساختەو وەرەقەی شەخسی دزراویان ئەدانێ .. لە زۆر وڵاتانی ئەوروپادا یاسای ئەوە دەرچوە کە قەرەجەکان نیشتەجێ بکەنو تێکەلاوی دانیشتوانی ئەو وڵاتانەیان بکەن ، خانوبەرەو ئیشوکاریان بدەنێ بەڵام باوەر بە زمانەکەیان ئەکراوەو بازرگانی ئەسپیشیان لێ قەدەغەکراوە ، لە ساڵی ١٩٧١دا لە ناوچەی (کنت) لە بەریتانیا یەکەم کۆبونەوەی دەولی قەرەجەکان کرا ، نوێنەرانی ١٥ وڵاتی ئەوروپایی لە کۆبونەوەکەدا بەشدار بون ، لە کۆبونەوەکەدا هاواریان بۆ ئەتەوەیەک گرتۆکان بردبو کە هەوڵ بدات ڕێگای پێشێل کردنی مافیان بگرێت . هەمو ساڵی بە هەزارانیان بۆ حەج کردن ڕوئەکەنە (سانت ماری دیلامیر) لە فەرەنسا .

لەم تەبەروک کردنەدا ئاوو کاتی ئەو ئاهەنگە ئاینیە کۆنانی ئاگر بەکار ئەهێنن و جۆرەجلێک هات هەریەکەیان ڕوئەکاتەوە لەبەر ئەکەن پێ ئەڵێن (ڕاستی) ، سوچێک لەم دنیا پان و بەرینە

دوا

دنیا

صباح عبدالرحمن

هەمو بەیانی یەک پەیمانی تازەبونەوەو بەردەوامی ژیانی لە دڵدایە .. کارکردن ، دڵی زیندوی ئەم بەر دەوامی یەیە .. لەتەنیشت یەکی لەبەنجەرەکانی نهۆمی سەروی پاسیکی مەسلەحەوە دانیشتبوم و بیرم لەم مەسەلەیە ئەکردەوە .. پەنجەرەکەم لەبەرچاو بویە پەردەیەکی پچوک .. ئەو وێنەی بەرەوکارچونە دڵفرێنە جوانانەی نیشانئەدا ، کە گشتی پرە لە سوربونی بەربەرەکانی لەتەل ڕۆژتاردا ... دڵم لەوە تەنک ئەبو کە پەردەکەم لێ تاک ئەچو .. دوایی هێزی ئەوەم زانی .. ئەویش ئەوەبوو ئەو ئۆتۆمبیلەی لەبێشمانەوە بو بەبێ ئاگاداری کردنو لەبر بێچی کردبێوە .. لە دڵی خۆمدا وتم .. لەوانەیە ئەم ئۆتومبیلەش پێشکەوتن لەگەل وەختدا بکات .. بەڵام زووبەزوو لەم بۆچونە هەڵەیەم پەشیمان بومەوە .. زیادکردنو ڕۆچون بەناو وەختدا پێویستە لەسەر لێکۆلینەوەو لە ڕوانگەیەکی زانستیبانەوە بێت .. ئەئینا بەرهەمێکی باش و شۆرشگیرانەمان لێی دەست ناکەوێت .. شتێک رویدا کە ئەم بیروباوەڕەی لا بەهێزکردم .. پاسێکی مەسلەحە لەتەنیشتمانەوە ڕاوەستا کە ...

ئەویش هەمان نمرەی هەبو وە لەسەر هەمان ڕێگا ئیشی ئەکرد وتم .. لەوانەیە پاسئەوەندە زۆر بویی دوودوێکەوە بەڕێیان کەن یاخود شەقامەکانمان ئەوەندە پان و بەرین بون ماوەی ڕاوەستانی چەوار پاسی تیا ئەبێتەوە .. بەڵام نە ئەوبو نە ئەم .. مەسەلەکە ئەوەبو کە شۆفیری ئوتومبیلەکان پێکەوە کەوتبونە قسەکردن .. قسەیەکی تایبەتی خۆیان هەبو کە لەکۆنەوە لە دنیاندا مابوە ئەمڕۆ لەم جێگاو کاتێکی ناوەختدا بۆی ڕاوەستاون .. جا شایی دەستی پێ کرد .. هەمو ئەو ئۆتومبیلانەی ئەم ڕاوەستانە نابەجێیە ڕای گرتبون دەستیان بە هۆرلیدان کرد .. هەندێکیان ئەوەندە بەئاواز لێیانئەدا لەگەل موناسەبەتەکەدا ڕێکئەکەوت .. ئەنجا شانۆ گەریی لە پەنجەرەی ئۆتۆمبیلەکانی ترەوە دەستی پێ کرد .. شانۆ گەرێکان بەجۆرێک بون دڵی پیاویان لێ تێکەل ئەهات .. پالەوانی ئەو شانۆ گەریانە .. هەندێ لاویون کە لەتەمەنی ئەرگ و بەربرسیاریدابون قاقای پێکەنینێکی درۆزنانەیان بەرزئەبۆوەو .. وەک مەیمون کەوتبونە جولەجولی هەرزان بەها .. دیمەنێکە دڵ دەهێنێتە ژان بۆ ئەم وزەو توانایانە لە کردارەکانی ئەمەوە دورن .. ئەمەم گوت دوای ئەوەی ئومانم لەوەدا نەما کە بڵێم وایان ئەکرد کە سەرنجی ئەو نافرەتانە ڕابکێشن کە لە ئۆتومبیلەکەی ئێمەدا سوار بوبون ..

خۆزەگە پەیرەوی ئەریتو ڕەوشتی ڕەسەنی ئێمەیان ئەکرد .. ئەوسا لە مەیانی کاری سودبەخشو بانگەوازی دلێکی پاک نزیک ئەکەوتەوە .. سەرنجی ئەوەمدا کە خەلکەکە بە وردبەرداوی و تورەیەوە ئەیان ئاریە سەعاتەکانیان .. کاتژمێر ڕاوەستان نازانێت .. هەمو بەیەلە ئەڕویشتن تاوەکو دەست بەکاری ڕۆژێکی نویان بکەن .. لیرەدا هاواریان کرد «یادەلیلی داماوان» و ئۆتۆمبیلەکەی تەنیشتمان دەستی کرد بە تەکان دان .. لەپێشەوە وامزانی کە ئۆتۆمبیلەکەی ئێمەبو دەستی بە ڕویشتن کرد .. بەڵام من بەهەڵەدا چوبوم . ئەوە وەستانەو کارێکی بەرەودواوە چونو گوێ پێ نەدانە .. کەسێک باوەری بە ژیانێکی خۆش گوزەرانی بێت هەرگیز بەوە قایل نابێت .. کۆمەڵگای مرۆڤایەتی لەسەر ڕێبازی زانستی ئەرواتو بەوە توانیوتی بگاتە شارستانێتی یەکی بلندو خۆی لەگێژاوی سەرلێشیوانو وونبون قوتار بکات .. ئەمەی نوسیم چەند وشەیەک بو لە چوارچێوەی نوکتەیەکدا پێشکەشم کردن .

داد لە دەست سەرروتانەوە

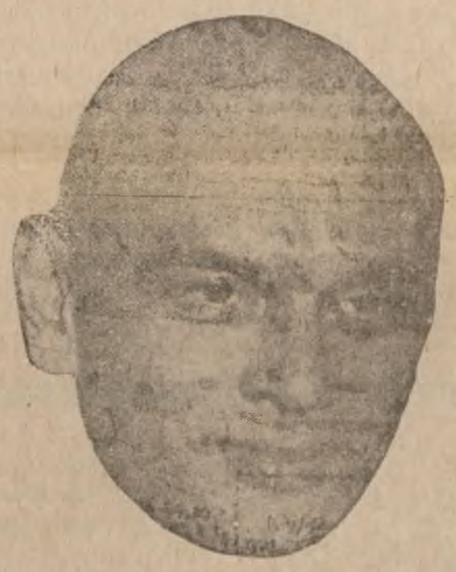

زاناکان ئەوەیان سەلماندوەکە نیسبەتی سەرروتا ئەوە لەناو ژنانو پیاواندا سانی ٥٠٪ زیاد ئەکات وە لەساڵی ٢٠٠٠دا

هەمو وەکو (یول براینر)ی ئەکتەری ئەمەریکاییان لێدێ کە بەسەرروتاوەیی لەچیهاندا ناوی دەرکردوە .

لەبارەی سەرروتانەوە گەلێک بۆسمیارو هۆ هەیە کە ، بەپوەندی بەزیرەکی و هێزو کیروکرفتی دەرونو ، توانای سەرلەنوێ مووچاندنەوە لەسەردا ، ئەمانەو چەندان پرسیاری تر کە هەندێک لەزانا شارەزا تایبەتیەکانی ئەم باسە بەم جۆرەلێکی ئەدەنەوە :

لەبەر چەند هۆیەک موی سەر ئەوەرێ ، لەوانە هەندێک وەکو میرات لەخێزانو خۆیان بەرەو زورەوە بۆیان ئەمێنێتەوە کەئەخۆشی پیست لەناو پێستی سەرا پەیدا ئەبێ وەکو ئەخۆشیەکانی چەوری لەپێست دو کرێشی سەرو ئاوزی لووەبەستراوەکان و لاوازی بنکەسپی یەکانی موو حالاتی زێتپرپی و منابون ، چونکە ساڵەوەو ئاومیدی تیمارکردن بەهەرمۆن . هەروەها چەند حالەتێکی تورەیی و بێهێزی و کەمی قیتامینات .

هەروەها بەهۆی هەندێک ئەخۆشی وەکو گرانەتاو لەرزوتاوە موی سەر ئەوەرێ ، یان بەهۆی پرسیەتی زۆرەوە ، هەروەها ئوتی لێدانو بەقایم بەستنو لەسەرکردنی باڕۆکە بۆ ماوەیەکی زۆر کە ڕێگای سوڕانەوەی خوێن ئەگری .

دیسانەوە گەلێک هۆی تر هەیە وەکو تێکچونی هەندێک خواردەمەنی ، ودوچاربونی زرووفیکی نالەبار لەڕووی تەندروستیو دەرونیان چەند هۆیەکی ناوچەیی وەکو جیاوازی ئاوان جۆری خولقاندنی موی ئەمو ئەو ... هتد .

لەبارەی پەیوەندی سەرروتا ئەوە بە زیرەکی یەوە زانایان (وتوویانە) ئەمە ڕوشی پێستی سەرئەبێ کە لەگەل ئەوەدا ئەوەتیشکەی کە لە کاسەی سەردایە . ئەوە ڕادەی زیرەکی دیاری ئەکات . لێرەدا سەر روتاوی گەوج هەیە هەروەکو سەرروتاوی زیرەک هەیە .. وە هیچ پەیوەندیەکیان پەیدا نیە ، وەکو هێشتا ئەوەڕوون نەبۆتەوە کە تاج ڕادەیەکی پەیوەندی لەنێوان سەر روتانەوەو پیاوەتی یان توانای پیاوەتی یەوە هەیە .

هەندێک لەزانایانی سایکۆلۆجی سەرروتانەوەی پیاوانو ژنان بە ترسنۆک دانەنین کەبەشداری وێژدانو مامەنەکردن ئەکات لەگەل یەکتردا .. وە ئەیانەوێ کارێکی وابکەن کەئەو شتەی خۆیان بەکەمو کورتی ئەزانن دای بپۆشن .. وەپیاوی سەرروتاوە دەنگی زۆر بەرز ئەگاتەوە بۆ ئەوەی بونی خۆی بسەلمێنێ .

بەپێی تاقی کردنەوە دەرکەوتوە کە ئەخۆشیەکانی ئەم جەرخەوە لەمانە بیرکردنەوەی زۆرو ماندوبونی هێشتک بەکتکن لەهۆیەکانی روتانەوەی سەر .. وەسەرزەنیک ئەوەی سەلماندوە کە روتانەوە لەبەی شەشەمی ئەو(دە) ئەخۆشیەدایە کە دوجاری پێست ئەبێ .

دورکەوتنەوە لە روتانەوە . شارەزایی پاراستنی مو لەروتانەوە ئەلێن :

- دانانی یاسایەکی ئەندروستیانەی ئەواو لەژیانا .
- وەرزش کردن .
- شۆرینی موەکان لەکاتی دیاریکراوا .
- دانەپۆشینی سەر .
- زۆر بەکارنەهێنانی بابەتی ئارایشتو بۆیاخ کردن .
- دورکەوتنەوە لە ئالۆزی دەرونی و ماندوبون .
- خەوتنی زۆژانە ئەوەندەی کە پێویستە .
- ئوتی نەکردنی موی سەر چونکە پێستی سەر ئەسوتێ و موەکانی ئەکەوێ .

دوا هەوانێک لەم بارەیەوە وا ئەگەیەنێ کە بەشێلانی پێستی سەر بە ناوی ڕووەکی - الصبار - سەرڕوتانەوە چارەسەر ئەکرێ .. وە بەمەهیوای ئەوە ئەکرێ .

ڕوخساری ڕوتاوەیی لەجیهانی ساڵی ٢٠٠٠دا نەبینرێت .

نامەیەک لە زەویەوە بۆ کەوانەی وان لە سەرەوە

بیرتکە بەبیری هیچ .. ناوەڕۆکی بیرەکە سەرا بە نەسەتێرەکان پیشان توانا زانستیەکان ، هەولی ئەستیرەکانی نێو کومەلەی مرۆڤ گەیشتبێتە سەرەمانگ - ئەمجارەیان - ئەیانەوێ بگەنە هێشتا چاوەچاوی هەردو .. لەم بوارەدا ، زانایەکی لە زانستی سروشتا پسپۆرەو هەولی گەیشتنی بە (خەلکە ئەم لەو باوەڕدا بوە کە ژیان زانایەکی زەویدا ئوزەری ئەکردرە سیمەتی زانایان بەرامبەر ئەدات .. جا گەر تا ئێستا ، پەیژەندی بەستنیان لەگەل ئێمەیان دابێو بۆیەکەم جارێش .. ئەوا زانایان بەئەلهاوە مەریخ .. کارگەکانی زەوی گەشتی جمکانەی (فایکنگ)ن میسری - لە ئەمەریکادا ئەڕی - دکتۆرای لەم زانستەدا هەیە . کانی ئاسمان) داوە .. چونکە لە ئەستیرەکانا هەیەو خەلکی ئەوێ خاوەن شارستانیەتێکی لە ئێمە بەرزترن .. جا تا پا پۆرەکانی ئاسمان ئەگەنەئەوێ ، ئەم لە لیکۆلینەوەکانیدا (نامەیەکی دەسخەت) لەرێی یەکی لە زانستەکانی سروشت - وێنە کیشان بەسێلاو لەرێ بەکار هێنانی شەپۆلی سەروی دەنگ - بێنری بۆ ئاسمان .. ئەوەبو لە ڕوانگەی (ئاراتشیۆ) لە پۆرتریکۆدا (شفرەیەک) لە زەویەوە بەرەو (مجرە) کەمان کەوتەرێ .. کە پراوپڕی ئەینی یەکانی گەردونەو بڕێتی یە لەو زمارانەی کە خەنکی زەوی لە (١ - ١٠) بەکاری ئەهێنن .. هەروا شفرەکەپڕێتی لەژمارەی ئۆتۆمیانەی هایدرۆژینو کاربۆنونایترۆژینو ئۆکسژینو فۆسفور .. سەرەڕای تەرکیبی کیمیایی سەربە شەکرەکانو بنکەکانی نیوکلیوتیداتی دەستەی « د.ن.ئەی » کەبەدو بازنەی حەلەزۆنی کرێ دراوە . لەبەشی پێنجەمیا .. ڕەسمی مرۆڤی ، ئە چەپدا سەرئەژماری سەرزەوی ، لەڕاستەدا ، ناوە ڕاستی ئەمەنی مرۆڤو ئینجا ڕژێمی خۆرو ڕەسمی ئەو تیاسکۆبەی کە ئەم شفرەیەی ناردووەو ئادەمیزاد لەبەردەمیا حەپەساوە .. هەروا ئەوە پیشان دراوە کە ئەم شفرەیە بەرلەبەیابونی (لەنکەری - طبق) هەول دراوە بێتردرێ بۆ ئەستێرەکان ، هەروا سەراسیمەتی زانایان بەرامبەر بەو شتە سەیرانەی کە لە ئاسمانەوە ئەگەنە سەرزەوەی . ئایا ژیان لە ئاسمانا هەیە .. ئایا مرۆڤی وای ئیایە کە خاوەنی شارستانیەتو دۆزینەوەی سەیرو دەگمەنو مەزنی وابێت .. ئایا ئەم (لەنکەریانە) ئەنجامی لیکۆلینەوەکانی خەلکی ئەستێرە کانن و بۆ دراوسێکانی خۆیانی ئەنێرن .. یاٮیا ئەم لەنکەریانە (نامە)ی ئەوەلان و بۆ ئەستێرەکانی دەورەی خۆری ئەنێرن .. وەکو ئەستێرەی زەوی ..؟

نیگارکێشان و .. ڕاستی

ئەم خەنکە بۆ لە (ڕاستی) لانەدەن . بە تایبەتی گەر سەر بە خۆیانو بە خودو ناخو خریەو چریەکانی مێشکیانەوە بن .. بەرامبەر بە خودی خۆیانو بە خەنکیش ..!

مرۆڤی بێ دەسەلات لە (ڕاستی) ئەترسێ ، پیاوی هێمنو لەسەر خۆیش هەراسان ئەکات .. دلە ڕزدو نیگەرانەکان ئەو ڕوژتنێ .. ئەمەیان باری سەرنجی نیگارکێشی ئینگلیزی - جۆن براتبی - یە .. ئەم هونەرمەندە ئەڵێ : هاوڕێم زۆر دەگمەنن ، چونکە شێوازی ڕەسم کێشانم بە دڵیان نیە .. هەروا لەبەر دڵی ئەو کەسەیش نیە ، کە لە بەردەم تابلۆو پەڕەموچم دانەنیشن .

چونکە (ڕاستی)یان لەبەر دل نیە .. کابرایەکی پیر ئەیەوێ وەکو لاوێ ڕەسمی بکێشم .. منال ئەیەوێ وەکو پیاو بیخەمە بەرچاو .. کچێکی ناشرین ئەیەوێ بیکەم بە ئافەریدێکی زۆر شەنگ و شۆخ کچێکی جوانیش جوانتری بکەم .. بەڵام من شت چۆن ئەبینمو چۆن هەستی پێ ئەکێشم .. ناخ ئەخەمە سەر ڕوو (ڕاستی) بە ڕەنگ ئەڕەنگێنم .. بێ تیف نیفەو بە شێوازی تایبەتی خۆم .. هیچ باکیشم بەبیروڕای خەلک نیە . چونکە من بتر لەخەلکی متمانەم بە کاری خۆم هەیە .. بەسەر ڕاستیو بە بەڕەموجی خۆم هەیە .

Institut Kurde de Paris